

PASCUAL DE ZUAZO

40/1

T H E S A V R V M
SACRORVM RITVV.

Est. 12
Plut. 1

EPITOME.

SELECTA QUÆQUE, NOTATV DIGNIS-
sima, ex intimis Rubricarum, & Animaduer-
sionum Bartholomæi Gauanti, in Rubricas
Missalis, & Breuiarij Romani medulis, decer-
pta continens.

*Adiectis quibusdam Notulis, ad pleniorẽ carum-
dem intelligentiam.*

O P E R A

P. CLAVDII ARNAVD, AQUENSIS, CONGREGA-
tionis Oratorij Domini nostri IESV CHRISTI
Presbyteri.

ILLVSTRI ADMODVM, ET REVEREN-

DISSIMOD. D. IOSEPHO ESPAÑOL.
*Sacra Theologiae Doctore eximio, Sancti Sepulchri Hierosoli-
mitani in Bilbiliana Vrbe, Regni Aragonie meritisimo
Priori ac Commendatario oppidi de Nuevalos.*

*Sacrae Cæsareæ Maiestatis Consiliario, eiusq; Augustissimæ
Coniugis Capellano, &c.*

CÆSARAVGVSTÆ,

Ex Typog. Officina Regij Nosocomij, Deipara,
de **GRATIA**, Anno 1639.
Expensis Petri Alfay.

ORDO INCENSARII

OPVS HOC INTE-
GRVM IN DVOS TRACTATVS
quadripartitos diuidimus, quorum
prior Missalis leges; posterior
verò Breuiarij Rubricas
continet.

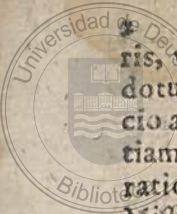
Tractatus Primus.

TRACTATVS Primus in quatuor
partes diuiditur. Prima pars gene-
rales Missalis rubricas complecti-
tur. 2. Ritum seruandum in cele-
bratione Missæ. 3. Defectibus cir-
ca Missam occurrētib; adhibet remedia. 4. Ru-
bricas proprias continet.

Pars prima.

Pars prima, generales Missalis rubricas Primi
ordinis, viginti titulis perstringit: Rubricæ
autem generales complectuntur ea quæ genera-
tim accidunt Missæ; & ea sex sunt. 1. Concordan-
tia cum Officio. 2. Discordantia ab eodem. 3. Cõ-
memoratio vt in eodem. 4. Ordo tum partium
Missæ, tum Missarum inter se. 5. Varietas tempo-
ris.

A ris

Epitome Thesauri.

ris, vocis, & situs corporis. 6. Apparatus Sacerdotum, & Altaris. De Concordantia cum Officio agitur in primis tribus titulis. Ad discordantiam, spectant tituli tres sequentes. De commemoratione, habes in titulo septimo. Ordo partium Missæ, patet ab 8. vsque ad 13. Missarum verò inter se, titulo 14. Varietas tēporis, traditur titulo 15. Vocis, titulo 16. Situs corporis, tit. 17. Quæ attinet ad apparatus tit. 18. 19. & 20. doceberis.

De duplici, Tit. 1.

Missa quæ quotidie dicitur, vel secundū ordinē officij, vel extra ordinē, secundū ordinē, si cōformiter cū officio; extra ordinē si Missa sit votiuā, vel pro defunctis: dicitur de duplici quacūque officium est duplex.

De semiduplici, & simplici, Tit. 2.

Missa de semiduplici, dicitur infra octauas, in Dominicis, & quādoquēq; officij est semiduplex. De simplici, quotiescūque officium est simplex.

De feria, & vigilia, Tit. 3.

In ferijs Quadragesimæ, Quatuor tēporū. Rogationū, & Vigiliarū, si duplex, vel semiduplex, vel dies octaua festi habēris octauā occurrat in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis cantantur duæ Missæ, vna de festo post tertiā, alia de feria post Nonam.

Hæc rubrica nullo modo seruari debet in die infra octauā, quando sit officij de octaua, sed solum in die octaua. Quod nuper in Sacra Rituum Congregatione

titone

Sacrorum Rituum.

tione fuit diligenter discussum, & declaratum.
2 In vigilijs (& ferijs, quatuor temporū, vel feria 2. Rogationum ex noua rubrica in recognitione Missalis) quæ veniunt infra octauas, Missa dicitur de vigilia, vel ferijs prædictis, cū cōmemoratione octauæ, quādo sit officij de octaua; si verò fiat officij de festo, Missa dicitur de festo, cū cōmemoratione octauæ, & vigiliæ, vel feriarum prædictarum, nisi in casu sequenti.

Si Vigilia S. Ioānis Baptista, vel SS. Apostolorū Petri, & Pauli venerit infra octauā Corporis Christi, Missa dici debet de octaua cū cōmemoratione vigiliae, & eo casu in Cathedralibus, & Collegiatis cantantur duæ Missæ vna de oct. post Tertiā, & alia de vigilia post Nonam, ex noua rubr. in recog. Missalis.

4 Missa vigil. in Adu. occurrētis dicitur cū com. ferie Aduētus, licet de ea nō sit factū officij, vigilia Natiuit. excepta. Quod si occurrat alicubi festū nouem lectionū in vigilia intra Aduētū, in Missa oratio de Adnētū dici debet ante orationē Vigil. Habes exēplū in festo S. Leonis 28. Iun. & cōstat clarè ex rub. Missal. de cōmemorationib. tit. 7. n. 3. vbi oratio 2. est semper de eo de quo sit officij.

5 Si in Quadrages. & Quatuor tēporib. occurrat vigil., dicatur Missa de feria, cū comme. Vigiliæ.

6 In Missa vigiliarū, & feriarū maiorū, nūquā dicitur Gloria, neq; Credo, & semper dicitur Prefatio cōmunis, præterquā in Missis Litaniarū maiorū, & minorū, quæ Paschalē præfationē habet, sed ea quæ cum suo cantu dicitur in diebus ferialibus.

*Epitome Theſauri
De Miſſis votiuis, Tit. 4.*

IN Aduentu, licet officium non fiat de Sancta Maria in Sabbatho, dicitur tamen Miſſa principalis de ea, cum commemoratione de Aduentu, niſi fuerint Quatuor tempora, vel vigilia.

Hec rubrica eſt intelligenda de Miſſa Conuentionali tantum, & non de priuatis Miſſis, quæ non præſcribuntur vi rubricæ, licet non excludantur, quia Miſſæ votiue priuata, dici poſſunt quocumque die officium non eſt duplex, aut Dominica.

2 Quando officium fit de feria minori, & non eſt vigilia, nec eſt reſumenda Miſſa Dominicæ præcedentis impedita, dici poteſt in Miſſa Conuentionali aliqua ex Miſſis votiuis, ſecundum ordinem dierum aſſignatum in fine Miſſalis, cum commemoratione feriæ, ſed non votiua quæcumque ad libitum.

Circa quod nota, quod Sacra Rituum Cõgregatio die 25. Iunij 1611. & die 28. Ianuarij 1612. decreuit teneri Canonicos ad cantandam Miſſam Conuentionalẽ de die, vt lucrentur distributione: Quod intellige ſalua ſuperiori rubrica de votiuis aſſignatis ſingulis diebus in fine Miſſalis, in ſeriali officio, & quotieſcumque ex vi rubricarum præſcribitur, vel conceditur Miſſa Cõuentionalis, diſcordans ab officio, ſive pro defunctis, ſive alia quæcumque, quia tunc talis Miſſa cenſetur Miſſa de die.

3 Miſſæ votiue pro re graui, cõtari poſſunt in feſtis non Maioribus, ſed non ſunt vllõ modo admittendæ in feſtis primæ claſſis.

4 Pri-

Sacrorum Rituum.

5

4 Priuata Miſſæ poterunt dici votiue quæcumque; in diebus non duplicibus (*neque Dominicis ex noua rubric. in recognitione Miſſalis*) non ſeruato dicto ordine dierum aſſignato in fine Miſſalis, arbitrio rationabili celebrantis.

Circa quod duo nota. Primum quod prohibentur Miſſæ votiue in his diebus in quibus prohibetur fieri de feſto duplici, nempe infra octauam Epiphaniæ, Paſchatis, Pentecoſtes, in feria 4. cinerũ, in hebdomada maiori, in vigilijs Natiuitatis Domini, & Pentecoſtes. Quod decreuit Sacra Rituum Cõgregatio die 28. Auguſti 1627. Secundũ, quod exceptio votiuarũ in Dominicis, intelligenda eſt de die Dominico tantũ qui ſolitur à populo, & non de officio Dominica.

Vnde ſequitur, quod ſi in die ſeriali fiat officium de Dominica, puta anticipata poſt Epiphaniam, ſeu poſt Pentecoſten, ſeu infra oct. Natiuitatis Dñi Miſſæ votiue eo caſu non prohibentur.

5 Miſſæ de Spiritu ſancto, de B. Maria, & pro Defunctis, quæ præſcribuntur Presbyteris, in eorum ordinatione dicendæ poſt celebrationem primæ eorũ Miſſæ, ſequuntur regulas aliarũ votiuarũ; & idcirco dici non poſſunt in diebus quibus prohibentur alie votiue, id eſt in Dominicis, & duplicibus, & quado prohibetur fieri de feſto duplici.

Hinc ſequitur, quod nõ licet dicere Gloria, & Credo tam in Miſſa de Spiritu ſancto, quã in Miſſa de Beata Maria, niſi hæc dicatur in Sabbatho, & Miſſa pro defunctis debet eſſe quotidiana cum tribus Orationibus conſuetis.

A 3

Infra

6 *Infra octavas B. Virginis, nō cōuenit dicere uotiuā de eadem. Sed si fiat Officiū de octaua, dicatur Missa festiua conueniēs officio; cū Gloria, & Credo: si uerō fiat officiu de S. dicatur Missa festiua de B. Maria, sed nō ritu festiua, at sine Gloria, & Credo.*

Hoc idē seruandū infra octauas Sanctorum, si enim infra octauam S. Ioannis, in die S. Leonis perat quis Missam de S. Ioāne Bap. dici debet ritu uotiuo sine Glor. & sic de alijs.

Hinc sequitur quōd si infra octa. Pentecostes, dicenda sit Missa uotiuua solemnī pro re graui, & dicatur de Spiritu Sācto, dicenda est ea quæ competit diei occurrenti, & non alia.

De Missis defunctorum. Tit. 5.

1 **P**rima die mēsis nō impedita officio duplici vel semiduplici, extra Aduentū, Quadragesimā, & tēpus Paschale, dicitur Missa Cōuentualis generaliter pro defunctis quotidiana: si uerō in ea fuerit festū simplex, vel feria quæ propriam habeat Missā, aut resumēda sit Missa Dominicæ præcedētis impeditæ, quæ non possit resumī alio die infra hebdomadā, in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis, dicantur duæ Missæ, vna pro defunctis, alia de festo simplici, vel feria prædicta. At in Ecclesijs nō Cathedralibus, nec Collegiatis, dicatur Missa de die, cum oratione, *Fidelium.*

2 Feria 2. cuiusq; hebdomadæ, in qua officiu sit de feria, Missa principalis dici potest pro defunctis; si autē fuerit propria Missa de feria, vel de festo simplici, vel resumēda sit Missa Dominicæ præ-

præcedētis, vt supr. in Missa de die dicatur 2. orat. *Fidelium.* Excipitur Quadragesima, Tēpus Paschale, & quando per annū officiu est duplex, vel semiduplex, quibus tēporibus non dicitur Cōuentualis Missa pro defunctis, neq; pro eis fit cōmemoratio.

Hæc rubrica, & superior, intelligēda est de Missa Cōuentualis, & nullo modo de priuatis, siue præferibatur Missa, siue solum commemoratio.

3 Missæ priuatæ pro defunctis; quocūq; die dici possunt, quodcumque possunt dici Missæ uotiuæ, vt supra tit. 4. num. 4.

4 In Dominicis, & festis, Missā defunctorū in sepulto (hoc est) præsentē corpore in Ecclesia, cōcedit Sac. Rit. Cōg. 23. Maij. 1603. *Sed hoc intellige, de solēni Missa, nō autē de priuatis, quæ etiā præsentē corpore dici nō possūt in Dominicis, neq; in duplicib.*

5 Si cōtingat anniuersariā diē, vel Tertiam, vel Septimā, vel Trigesimā, in festo celebrari, in sequentē diē poterit transferri, vt annuit sæpius Sacra Rit. Cong. 27. Sep. 1608. & 19. Maij 1614.

6 Sacra Rituum Cong. tolerari posse censuit, Missas de Requie, in duplici festo, quod non est de præcepto, vt testatorū voluntates impleatur.

1. Sept. 1607. & 20. Iunij 1626. Non ait ad arbitrium virorum (quod bene nota) sed pro implenda lege defunctorum.

Dixi, quōd non est de præcepto quia etiā in festo de præcepto, si cadat in diē assignatū pro Altari priuilegiato, puta feriam 2. extra quam priuilegiū Altaris pro defunctis est nullū, nō potest adhuc dici Missa de

Epitome Thesauri

de Requite, vt decreuit Sac. Rit. Cong. 24. Apr. 1629.

7 Quando cumque solemniter pro defunctis celebratur, dicitur vna tantum Oratio.

8 Oratio, *Fidelium*, est semper vltima, vbi plures dicuntur orationes.

9 Non sunt nominandi alij dies præterquam Tertius, Septimus, & Trigesimus in Missis defunctorum. Et omnis consuetudo in contrarium est abolenda.

10 Triginta Missæ quas vocant S. Gregorij licite dici possunt. Ita decreuit Sac. Rit. Cong. 28. Oct. 1628. Sed tria notanda sunt. Quòd primò non est necesse vt idem per mensem celebret diebus triginta, sed sufficit si offeratur hostia per mensem, siue ab vno, siue à pluribus. 2. Sufficit offerri sacrificium, non autè omnes Missæ dicenda sunt ritu proprio pro defuncto. 3. Continuis diebus fieri debent, remota superstitione. Neque discontinuantur ob triduum maioris hebdomadae, quo ex probato Eccles. vsu, nõ debet celebrari.

11 Sequentia pro defuncto dicitur quòd cumque dicitur vna tantum oratio in Missa.

De translatione festorum, Tit. 6.

IN Ecclesijs, vbi titulus est Ecclesiæ, vel concursus populi, ad celebrandum festum quod trã ferri debet, possunt cãtari duæ Missæ, vna de die, alia de festo. Exceptis (ex noua rubrica in recog. Missal.) Dominica prima Aduentus, ser. 4. cinerũ, Dominica 1. quadrag. Dominica Palmarũ, cum tota hebdomada maiorì, Dominica Resurrectionis, & Dominica Pentecostes, cum duobus

Sacrorum Rituum.

9
bus diebus sequentibus, die Natiuitatis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, & festo Corporis Christi; Circa quod nota, quòd si festum translatum admittat in Missa symbolum, poterit etiam illud dici in hac Missa; secus non, nisi venerit in Dominica. At in tunc prædictarum Missarum Euangelium dicitur S. Ioannis, non feriæ, vel festi occurrentis.

De Commemorationibus. Tit. 7.

1 **I**N Missa solemnì, festorum secundæ classis, nõ fit commemoratio festi simplicis occurrentis, licet facta sit in officio, sed tantum in Missis priuatis.

2 In Dominica Palmarũ, & vigilia Pentecostes, nulla sit commemoratio in Missis, tam priuatis, quam solemnibus, licet facta fuerit in officio commemoratio festi simplicis occurrentis.

3 De feria maiorì, aut vigilia, fit semper commemoratio, quando Missa dicenda est de festo illis temporibus occurrente. Sed in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis, in ferijs prædictis, & vigilijs dicuntur duæ Missæ, vna de festo, alia de feria, aut vigilia, absque vlla vtrorumque commemoratione. At in festis primæ classis nihil fit de vigilia occurrente.

4 Missa vigilia censetur propria vigilia, licet sumatur de Comuni, & ideo nõ omittenda in Cathedralibus, & Colleg. Nota quòd quando præscribitur duæ Missæ cantanda, vna de festo, alia de feria; si in officio facta fuerit quedam commemoratio de simpli-

Epitome Tbesauri

ei, aut de die infra Octauam, fiet etiam in Missa de festo, sed non in Missa de feria: Si verò faciendæ sit commemoratio ferie, aut vigilia, fiat in Missa de feria, & non in Missa de sancto.

5 Quando fit commemoratio de feria Quatuor Temporum; pro feriæ commemoratione, dicitur prima oratio, quæ concordat cum officio.

6 In faciendis commemorationibus magna est difficultas; sed facile erit, eas in ordinem debitum redigere, si orationes omnes quæ dici possunt in Missa in tres classes diuidamus. Prima erit orationum officij, 2. ordinariorum, 3. extraordinariorum. Orationes officij, sunt illæ quæ dictæ fuerunt in officio, & hæc primum locum occupant. 2. sunt illæ quæ notantur 2. vel tertio loco dicendæ, & hæc cedunt tantum orationibus officij 3. sunt illæ quæ assumuntur ad libitum Sacerdotis, vel pro deuotione petentium, & hæc cedunt omnibus alijs V. G. Si in officio semiduplici, fiat commemoratio de simplici, in Missa, 2. oratio erit de simplici, tertia; quæ secundo loco dicenda erat: sed si velis dicere orationem de aliquo Sancto, 2. oratio erit quæ secundo loco dicenda erat, putà Acutis, vel alia similis, & tertia (si sit ad libitum) poterit esse de sancto pro deuotione, & sic de alijs. In votiuis autem, seruetur dignitas orationum; vt de S. Trinitate, de Spiritu Sancto, de Sacramento, de S. Cruce, ante votiuam de Beata Maria; & de Angelis, & Sancto Ioanne Baptista (ex noua rubrica in rec. Miss.) ante Apostolos.

7 Quan-

Sacrorum Rituum.

11

7 Quandoque prima & 2. oratio sub vna conclusione dicuntur, vt vnica videatur oratio in Missa celebri; Quod accidit in collatione ordinum, consecratione Episcoporum, Virginitum, Ecclesiarum, & Altarium, benedictione Abbatum, & Abbatissarum, cæmeterij benedictione, & consecratione Regum, & Reginarum. At orationes pro gratiarum actione, quæ habentur post Missam de Trinitate, non sunt recitandæ sub eadem conclusione cum prima.

8 Cū dicuntur plures orationes, vt vna oratio, eadem est cū alia ibidem dicendæ; oratio huiusmodi (si scilicet quæ eadem est, non alia) commutetur cū alia de Communi, vel proprio, quæ sit diuersa. Et eo casu prima manet, altera mutatur. Sed mutatio de Dominica, aut de feria, aut de ijs quæ sunt ad libitum fiet in proximè sequentē. V. G. Si fiat officium de S. Martino Episc. in Dominica 22. post Pentecosten, orationes secreta sunt eadē; sed tunc secreta Dominicæ vigesimæ secundæ mutabitur in secretam Dominicæ 23. & sic de alijs.

Dixi illa quæ eadem est, non alia mutetur, quia si prima oratio sit eadem, & secreta diuersa, nulla est ratio mutandi secretam: idem dicendum est de post-Communione.

De Introitu, Kyrie eleison, & Gloria in excelsis. Tit. 8.

Quotiescumque est solemnitas aliqualis, vel oratione temporis, putà quia Sabbathum dicatur

Epitome Thesauri

Gloria Beatæ Virginis; (*Nota quod semper dicitur Gloria in excelsis, in Missis B. Mariæ quæ dicuntur in die sabbati, licet non sit factum de ea officium, non vero alijs diebus, quâdo non est factum de ea officium:*) vel quia eo die obiit Sanctus, de quo dicitur Missa, quasi in eius festo, licet non sit factum de eo officium; vel ratione causæ grauis & publicæ, conceditur Missis votiuis, hymnus Angelicus. Res autem grauis est, ea pro qua conuenit totus Clerus cum Episcopo. Si tamen paramenta adhibeantur violacea, tunc non dicitur Gloria, neque Credo; & Sacra Rituum Congregatio vtrumque declarauit 19. Maij 1607. *Nisi in Dominica dicatur Missa votiua solemnis, quia tunc dicitur Credo, etiamsi adhibeantur paramenta violacea.*

De Orationibus. Tit. 9.

- 1 **I**n festis duplicibus, dicitur vna tantum Oratio, nisi facienda sit aliqua cõmemoratio quæ facta sit in officio.
- 2 In festis semiduplicibus non dicuntur orationes plures tribus, nisi ratione commemorationum quæ factæ fuerunt in officio.
- 3 Quotiescumque suffragia consueto Sanctorum dicuntur in officio, in Missa 2. oratio *Acunctis*. 3. ad libitum. Excipe tempus à Natiuitate Domini ad Purificationem in quo 2. oratio, *Deus qui salutus*. 3. *Ecclesiæ*, vel pro Papa; & à feria 4. cinerum, vsque ad Dominicam Passionis exclusiue, quo tempore, 2. oratio est de feria. 3. *Acunctis* in semiduplicibus; at in Missis de tempore 2. orat.

Acun-

Sacrorum Rituum.

Acunctis, 3. pro viujs, & defunctis. Reliquis temporibus (excepto tempore à Dominica Passionis ad Dominicam Palmarum exclusiue, in quo in Missis de tempore 2. orat. *Ecclesiæ*, vel pro Papa, 3. non dicitur; & in semiduplicibus 2. orat. de feria, 3. *Ecclesiæ*, vel pro Papa) 2. orat. est semper de B. Maria pro temporis diuersitate. 3. *Ecclesiæ*, vel pro Papa: Si excipias Octauas B. Mariæ, & vigiliam, & Octauam omnium Sanctorum, quibus diebus 2. orat. de Spiritu Sancto. 3. *Ecclesiæ*, vel pro Papa. Quod idem seruatur in Missis Sanctæ Mariæ in Sabbatho, quando de ea est factum officium. Sed in votiuis de B. Maria. 2. est de eo de quo factum est officium. 3. *Deus qui corda*; & in Missis votiuis de Sanctis Apost. Petro & Paulo, quando 2. orat. est, *Acunctis*, eius loco dicitur *Concede*.

- 4 Si cantandæ sint duæ Missæ, à Dominica Passionis ad Dominicam Palmarum, de festo, & de feria; in festo semiduplici 2. orat. erit *Ecclesiæ*, vel pro Papa neque dicetur 3. tam in Missa de festo, quam in Missa de feria.
- 5 Si tempore Passionis aut infra Octauas Pasche & Pentecostes occurrat commemoratio de festo simplici; in Missa non dicitur 3. orat. Quod intellige de Missis de tempore, aut de Octauis.
- 6 In Dominicis infra Octauas, dicuntur tantum duæ orationes.

Accidit in Dominica priuilegiata, fieri tantum commemoracionem de die octaua, & tunc in Missa, 2. orat. est de Octaua, 3. non dicitur.

7 In festis simplicibus, & ferijs per annum dicuntur tres, aut quinque, aut septem, aut plures, dum modò impares. Sed nota, quòd etiam si liceat plures dicere ad libitum, hoc non est intelligendum eo sensu ut quascumque velis dicas, sed eas priùs quæ in rubricis assignantur pro 2. vel 3. & tunc supra illas, quæ tibi magis placent addere poteris, cum debito ordine, & numero. Verù nò licet relinquere eas quæ notantur 2. vel 3. loco dicendæ, & alias in earù locù sufficere.

8 In Missis quæ solemniter dicuntur pro re gravi (excepta Missa solemnè pro gratiarum actione, quæ duas orat. admittit) dicitur vna tantù oratio.

In Missis votiujs priuatis pro gratiarum actione, oratio pro gratiarum actione, tertio loco dicitur.

9 Si Superior decernat quotidie dicendam orationem. V. G. Deus refugium; tunc vel additur uti commemoratio in duplicibus, semid. & Dominicis; vel dicitur 3. loco ad libitù. Ita decreuit Sac. Rit. Cong. 28. Aug. 1627. At in festis 1. clas. omittitur, imò etiam in festis 2. classis, saltem in Missa solemnè. Sed obseruandum est quòd propter hanc orationem non licet omittere eas quæ in Missali sigillatim assignantur. Vnde fit vt in Dominicis, & semiduplicibus, quando designantur in specie 2. & 3. loco diei, tunc dicentur 4. orationes; & in simplicibus, & ferijs quinque.

10 In Missa de Sancto, qui Titulus est Altaris, de quo non recitatur officium, sed Missa tantùm, ad eiusdem Altare in die festo illius, dicuntur tres orationes: 2. de eo de quo factam est officiu. 3. quæ aliàs

aliàs 2. loco dicenda erat. Huic Missæ hymnus Angelicus conuenit, sed non Symbolum.

11 Quando non dicitur, Dominus vobiscum, ante orationem, tunc conclusio abbreviatur. V. G. Per Christum Dominù nostrum, vel, Qui viuus, & regnas in sæcula sæculorum.

De Epistola, Graduali, Alleluia, Tractu, ac Euangelio. Tit. 10.

1 IN Missis de ferijs, in Aduentu, omittitur, Alleluia, cum suo versu, sed non in votiujs, quæ dicuntur eo tempore.

2 Tractus non dicitur in feriali officio, à Septuagesima, vsque ad Quadragesimam, quando repetitur Missa Dominicæ; sed dicitur in votiujs, quæ dicuntur eo tempore.

De Symbolo. Tit. 11.

1 SYmbolum dicitur quoties proprijs locis notatur, & præterea singulis diebus Dom. & inf. Oct. Sanctorù, in quorum festo dicitur Symbolù.

In translatione Sanctorum, nò dicitur Symbolum, nisi officium sit duplex quod translationi tantù principalis Patroni cõcedit Sac. Rit. Cõg.

2 Conceditur Symbolum, in eo loco, vbi est insignis reliquia.

Insignis reliquia est, caput, brachium, crus, quibus Sac. Rit. Cong. 8. Apr. 1628. addidit partem illã in qua passus est Martyr, modò sit integra, & non parua, Sed hoc intellige de reliquijs approbatis. Quod declarauit eadem Sac. Rit. Cong. 3. Junij 1617.

3 Solus concursus Populi, non facit vt legitimè dicatur Credo.

De

De Offertorio, Secretis, Prefationibus, & Canone. Tit. 12.

IN Secretis terminatur prima, & vltima oratio usque ad finem, vt in primis orationibus. Et reuera verba illa (orationes dicuntur secretò vsque ad illa verba in conclusione, Per omnia secula seculorum) non impediunt quo minus 1. orat. secreta (cum plures dicuntur) terminetur integrè & secretè, vsq; ad finem. In quo non pauci errant.

2 In Missis de feria privilegiata, puta quatuor Tempor. infra Octauas quæ habet Prefationes proprias, non dicitur alia Prefatio quam Communi, imò & in vigilijs, ita decreuit Sac. Rit. Cong. 12. Decembr. 1626. Excipe Missam Litaniarum maiorum & minorum, in qua semper dicitur Prefatio Paschalis, in tono feriali.

3 Si infra Octauam festi habentis præfationem propriam, occurrat festum ex maioribus, non habens præfationem propriam, dicitur Præfatio propria Octauæ, licet de ea nulla fiat commemoratio.

4 Quando Missa votiuæ pro re graui celebratur, dicitur Præfatio in tono solemni.

5 Infra Octauam Natiuitatis Domini, votiuæ Missæ non habent aliam Præfationem, quam de Natiuitate.

6 Datur casus quo separari debeat Communicans à sua Præfatione. Nam infra Octauam Ascensionis si occurrat festum SS. Philippi & Iacobi, Præfatio erit de Apost. Communicantes, de Ascensione, licet

in

in Missa nulla fiat commemoratio de Octaua. Idem accidit in Missis votiuis, quæ dicuntur infra eandem Octauam, & habent præfationem propriam. Ita decreuit Sac. Rit. Cong. 28. Aug. 1627.

De Communione, Orationibus post Communionem, Ite Missa est, vel Benedicamus Domino, Benedictione, & Euangelio S. Iohannis. Tit. 13.

Euangelium S. Iohannis, semper legitur in fine Missæ, nisi quando sit de festo: in aliqua Dominica, vel feria, quæ habet Euangelium proprium, quod legitur eius loco. Euangelium autem respondens officio, vel nobiliori loco legendum, vel omnino omittendum. Idcirco in votiuis semper dicitur Euang. S. Ioh.

2 In Dominica Palmarum in Missis priuatis, legitur Euangelium quod ponitur in benedictione Palmarum, loco Euangelij S. Ioh.

3 In tertia Missa Natiuitatis Domini, legitur in fine Euangelium de Epiphania.

4 Quando dicuntur duæ Missæ, de festo, & de feria, absque vlla vtrorumque commemoratione, legitur Euangelium S. Iohannis in fine vtriusque.

De ordinanda Missa ex supradictis.

Tit. 14.

MAior difficultas est in ordinandis Missis votiuis, quæ petuntur infra Octauas, de eo Sancto cuius est Octaua. Sed habes superius rubricam propriam, Tit. 4. num. 6.

B

De

De hora celebrandi Missam. Tit. 15.

1 Licet celebrare hora cum dimidia ante Solis ortum, ex causa.

2 Privilegiati ut hora ante, vel post, celebrare queant, possunt hora, ante, vel post, statam horam à Summis concessam, celebrare.

Vbi non est aurora physicè, attendatur moraliter, & politicè, quando scilicet ibi terminari solet hominum quies, & inchoari labor iuxta probatam locorū consuetudinem.

3 Missa Parochialis sine cantu, est priuata, non Conuentualis.

4 Si propter terræ frigiditatem, populus veniat tardius ad Ecclesiam, pro Missa solenni; præstat differri tempus recitandi horam Tertiam, quam cantare Missam de festo, seu de Dominica post Sextam. Ita decreuit Sac. Rit. Cong.

De ijs quæ clara voce, aut secretè, dicenda sunt. Tit. 16.

1 Caneat Sacerdos, ne alta voce dicat *Memento Domino famulorum, aut, & omnium circumstantium, aut, Memento etiam Domine, aut, Omnis honor & gloria, &c.* Et verba consecrationis.

2 Orationes ante Epistolam, in Missa solenni dicuntur alta voce à celebrante, & alia expressa in rubrica Missalis Tit. 16. nu. 1. sed reliqua quæ non notantur alta voce dicenda, etsi dicantur alta voce in Missa priuata, tamen in Missa solenni dicuntur submissa voce.

De

De ordine genuflectendi, sedendi, & standi in Missa priuata, & solenni. Tit. 17.

1 Sicut quædam ad quæ genuflectendum notatur num. 1. 2. & 3. huius tituli in rubrica Missalis, ad quæ celebrans in Missa Conuentuali bis genuflectit, nempe cum priuatim legit; & iterum cum publicè dicuntur. Sicuti sit ad illa verba, *Et incarnatus est*, in Symbolo priuato & publico, si non sedet celebrans.

2 In Missis priuatis, genuflectendum est tantum unico genu, & solum ad prima verba versus; in Missa verò solenni genuflectendum est utroque genu, usque ad finem dum cantantur à Choro.

3 Si non sedet celebrans cum catur in Choro, *Et incarnatus est*, genuflectit in superiori Altaris gradu; si verò sedet caput apertum tantum profundè inclinatur, sed licet sedeat in die Annuntiat. B. Mariæ, & in tribus Missis Natiuit. Domini, debet discedere à sede, ut genuflectat in superiori Altaris gradu.

4 Subdiaconus tenens librum ad Euangelium, se gerit ac si esset marmoreum legile, & Acolyti, ac si essent marmorea candelabra Reliqui verò (excepto Diacono, qui genuflectit versus librum, quando est genuflectendum, dum legitur Euangelium) genuflectunt versus Altare.

5 Canonici, & omnes his inferiores debent genuflectere (quando non sunt parati) ad confessionem, cum suo Psalmo, Abbates non genuflectunt.

B 2

Can-

Epitome Thesauri

20 Cantores autem, si tunc cantent *Introitum* ad lectorile, non genuflectunt.

6 In Missis feriarum Aduentus, Quadragesimæ, Quatuor Temporum, & vigiliarum quæ ieiunantur, & in Missis defunct. genuflectendum est ad orationes, & dicto à celebrante *Sanctus*, vsque ad *Pax Domini*, exclusiue, quia ad illa verba surgendum est. Excipe ab his diebus (vigilias Paschæ, Pentecostes, Natiuitatis Domini, & Quatuor Tempor. Pentecostes) *ex noua rubrica in recog. Miss. in* quibus non est genuflectendum.

7 Alijs diebus genuflectendum est, initio sacri Canonis, vsque ad depositionem Calicis inclusiue. Sed post depositionem Calicis stant omnes versus Altare in locis suis.

8 Subdiaconus tenens Patenam, non genuflectit toties quoties celebrans.

9 Alij de Clero, à cõsecratione vsq; ad cõmunionem, duo genua flectere debet, cū transeunt ante Altare; & itē quando pater Sacramentū in Altari: duobus quoq; genibus genuflectēdū est ad *festinus genua*, & quoties cum aliqua morula præscribitur genuflexio.

10 In Missa solēni celebrās medijs inter Diaconū & Subdiaconū, sedere potest à cornu Epistolæ dū cantatur *Kyrie eleison, Gloria, Epistola, & Graduale, & Credo*. Dixi dū cātatur *Epistola, & Graduale*, quia id non est expressē in rubricis, sed conceditur ex Decreto Sac. Rit. Cong. si datur tēpus.

In choro non sedent qui actu cantāt ex noua rubrica in recog. Miss.

11 Quatuor

Sacrorum Rituum.

11 Quando Acolythi sedent, vna cū celebrāte se deant super Altaris gradu in cornu Epistolæ facie versa ad celebrantem, non ad populum.

12 Dum oblata incensantur, qui sunt in Choro sedent adhuc.

13 Facta cõmunionē celebrātis, & aliorū, sedetur

14 Clerus stat ad *Introitum*, ad orationes (exceptis diebus ieiuniorum, & Missis defunctorum) ad *Euangelium*, ad *Præfationem*, item deposito Calice (& in diebus ieiuniorum & Missis defunctorū ad *Pax Domini*) & ad orationes postcommun. & ad alia vsque ad finem Missæ. Laici easdem regulas seruare possunt.

De coloribus paramentorum. Tit. 18.

IN festo sacrorum stigmatum S. Francisci, adhibetur color albus ex Decreto Sac. Rit. Cong. 9. Decemb. 1623.

Regula in mutandis coloribus ea est, vt mutatio fiat in primis vesp. festi. Si autem vesp. non sint integra, is color adhibendus est initio vesperarum, qui cõgruit illi de quo dicitur Capitulū. Si officii & Missa discordant, color Altaris sequatur officium; vestitiū autem Sacerdotis sit color Missæ conformis: quæ diuersitas accidit in feria tertia Rogationum, & in vigilijs infra Octauas pro Missa verò solenni conuenit vt Pallium Altaris concordet cum colore paramentorum Missæ.

De qualitate paramentorum. Tit. 19.

Pluuiali vtiur celebrans in processionibus. Nota quod in processionibus Crux præferri

B 3 debet

debet à Regularibus cum velo pendente, seu pal-
lio, ex Decr. Sac. Rit. Cong. 14. Ianuar. 1617. & à
secularibus sine velo, & imago Christi terga debet
vertene Clero sequenti, quasi Christus praire videa-
tur, nisi sit Archiepiscopalis, vel Papalis, in qua ima-
go Crucifixi respicit Archiepiscopum, vel Papam, si-
ue mediatè, siue immediatè precedat. V. G. etiam si
Canonici precedant Archiepiscopum post eius crucè.

2 Qui Almutijs vtuntur, debent eas deponere cū
pluuiiale induunt, nec debent eas deferre cum ca-
sula, aut cum Pluuiali, nec item ponere super Al-
tare.

3 Vbi pluuiiale haberi non potest, celebrans vti-
tur stola sola, deposito Manipulo (si iam habeat)
tam in processionibus, quàm in benedictionibus
quæ fiunt in Altari. Sed illud notandum est (in quo
multi errant) quòd stola semper in modum crucis an-
te pectus gestari debet, cingulo de more coniuncta, &
vtrinque religata, siue in Missa, siue extra Missam,
siue in Altari, siue extra Altare, siue cū pluuiali, siue
absque eo, dummodo adhibeatur super albam: Quod si
adhibeatur cum superpelliceo, soluta pendebit à collo
hinc inde, quia ligari in modum crucis non potest.

4 Nullus est Manipuli vsus extra Missam, tã pro
Ministris, quàm pro celebrante; & idcirco quo-
ties celebrans deponit manipulum, deponit etiã
Ministri.

5 Cum Diaconus indnit stolam, osculetur crucè,
quæ est in medio eius.

6 Diaconus, & Subd. non vtuntur Dalmaticis in
die-

diebus ieiuniorum (præterquam in vigilijs SS.)
& in Dominicis, & ferijs aduentus, & Quadrage-
simæ, ac in vig. Pentecost. ante Missam (exceptis
Dominicis Gaudete, & Letare, etiamsi eorum Mis-
sa resumatur infra hebd.) Vigilia Nat. Domini
Sabbatho Sancto in benedictione cerei & in Mis-
sa & Quatuor Temp. Pent. Item in benedict. cine-
rum, cereorum, & palmarum.

De Praefatione Altaris. Tit. 20.

NON potest Episcopus deputare Oratoria
in domo priuata, vt ibi fiat Missa, nisi ad di-
uinum tantum cultum dedicentur; ex Concilio
Tridentino sess. 22 de obseru. & euitan. in sacrifi-
cio Missæ. Non tamen intelligitur domus priuata
palatium Episcopi in eo enim capella deputari
potest pro Missa celebranda: posset tamen in casu
necessitatis, vt ait Suarez disp. 81. sect. 3. Quod si
violetur locus, non potest ibi celebrari sine pec-
cato.

2 Ara lapidea debet esse ab Episcopo consecra-
ta cum chrismate, & reliquijs Sanctorum ab Ec-
clesia approbatorum. Quæ duo sunt de substantia
consecrationis ex Azorio lib. 10. cap. 27. Sed Sua-
rez tenet oppositam sententiam quoad reliquias,
disp. 81. sect. 5. vbi ait, ex vsu constare reliquias
nō esse essentia de cōsecrationis, licet olim fuerit
fortasse hac de re præceptum, quia cessauit iã præ-
ceptum, cessante ratione, & occasione eius, quæ
fuit ad resistendum hæreticis honorem debitum

17 reliquijs Sanctorum oppugnantibus. Quod patet ex usu receptissimo.

Debet hæc Ara esse vel inclusa, vel superposita tabulæ lignæ, vel alterius materiæ ad maiorem cautelam; sed tamen emineat aliquantulum necesse est, ut eius limites à Sacerdote facile dignosci possint.

3 Vbi habes in rubrica (tam ampla sit ara ut hostiam, & maiorem partem calicis accipiat) hoc intellige tempore consecrationis hostiæ, & Calicis, quæ utraque fieri debet in ara, & non extra.

4 Tribus mappis lineis benedictis vestiendum est Altare, nisi necessitas aliud suadeat; duplicatam unam concedit rubrica, ut sint tres saltem æquivalentes, non ergo duæ simplices tuta conscientia sufficiunt.

5 Nullæ coronides lignæ, circa Altaris angulos ducantur, quod vetitur in cærim. Ep. 1. lib. capit. 12.

6 Conuenit ut pallium Altaris, habeat in medio sui Crucem, ex Fortunato lib. 2. Epist. 3.

7 Crux cum imagine Crucifixi temper collocari debet in medio Altaris, nisi quando expositum est Sacramentum. Hæc rubrica absque vlla alia limitatione est intelligenda, siue celebretur in Altari eius icô seu tabula picta, aut statua est ipsamet Christi Crucifixi imago; siue etiam celebretur in Altari in quo continet in Tabernaculo immobili sanctissimum asseruatur Sacramentum. Illud quoque notandum

dū est, quòd Crux ita locari debet, ut pes eius æquet altitudinem candelabrorum, & Crux ipsa tota, candelabris superemineat si commodè fieri potest.

8 Rubrica præscribit duo candelabra cum candelis accensis. Sufficere vnicum lumen in necessitate, cõcedit Azorius, lib. 10. c. 28. q. 5. imò sebaceæ ex seuo, quod vltimū negat Suar. disp. 81. sect. 6.

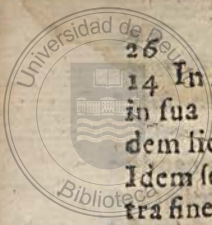
9 In Missis priuatis nisi aliud exigat ratio festi, non cõuenit accèdere quatuor candelas in Altari, ne quidè Vicarijs Generalibus, licèt sint Prototonarij, sicut nec eisdem ministrari à duobus Cappellanis. Ita decreuit Sac. Rituum. Congrega. 7. Augusti, 1627.

10 Præscribitur item tabella Secretarum, cussinus supponendus, Missali, cereus accendendus ad elevationem Sacramenti, & campanula pulsanda. Sed hæc rubrica etsi clarissima, tamen negligitur à plerisque.

11 Ampullæ debent esse vitreæ, nõ argenteæ, nec cõtingat error in calice, ob densiorem materiam, qua difficilè vinum cognoscitur ab aqua.

12 Manutergium non debet poni super Altare, sed in fenestella, aut parua mensa, cum peluicula, & ampullis.

13 Super Altare, nihil omnino ponatur, quod ad Missæ sacrificium, vel Altaris ornatum, nõ pertineat. Non igitur birretum Sacerdotis, siue in principio, siue in fine Missæ; neque sudariolum ad emungendas nares, quòd à cingulo pendens ad dextram portari debet; Neque almutia celebrantis Canonici, aut Beneficiati.

14 In Altari vbi celebravit Episcopus proprius in sua Dicecesi, nullus celebrare debet sine eiusdem licentia, quæ tacita sufficit in necessitate, Idem servari debet respectu Legati à Latere, intra fines suæ Legationis.

15 In Altari priuati oratorij cui cōceditur ex priuilegio Apostolico celebratio Missæ, exceptis solennioribus festis, non potest in eis celebrari in Natali Domini, Epiphania, Paschate, Pentecoste, Annunciatione, Assumptione B. Virginis, festo SS. Apost. Petri, & Pauli, & omnium SS. ex decreto Sac. Rit. Cong. 17. Nou. 1607. *Nomine Paschatis, & Pentecostes, dies tantum prima intelligitur.*

16 Umbraculum, seu Baldachinum, super Altare appendi conuenit, forma quadrata, colore cōuenienti.

17 Tabernaculum in quo assiduè asseruatur Sacramentum, conopæo vestiri debet eius coloris, cuius est pallium Altaris: sed pro nigro ponitur violaceus, in honorem Christi viuentis.

18 *Sepimento Altaria munda conseruantur, quo accentur laici, ne Altaribus inhæreant indecorè.*

Hic esto finis primæ partis,
Tractatus primi.

PARS

PARS SECVNDA

RVRICARVM MISSALIS, QUÆ

Ritum seruandum in celebratione Missæ 13. titulis completur.

De preparatione Sacerdotis celebraturi.

Titulus Primus.

I Sacerdos confiteri velit, confiteatur antequam vestiat indumenta Sacerdotalia.

2 Ant. *Ne reminiscaris*, quæ in duplicibus duplicatur, duplicari debet etiam ante eas Missas, quæ dicuntur ritu duplici, hoc est, cū vniuersa oratione, siue sint votiua, siue pro defunctis (quamquam pro defunctis omitti possint Ant. & Psalmi.)

3 Non est celebrandum sine libro Missali, aliàs grauitè peccatur, Conueltitur autem Missale ab accuratioribus proprio integumento coloris Missæ conuenientis.

4 Quod iubetur in rubrica, vt perlegatur, siue prælegatur Missa, eo sine fit, vt si mutanda sit oratio,

Epitome Thesauri

28 **tio**, quæ sit eadem cum alia, opportunè mutatio-
ni prouisum sit.

5 **Calix** non debet fieri ex ære, neque ex auri-
chalco, sed potius ex stanno.

6 **Durat consecratio Calicis**, donec frangatur,
vel intus de nouo, auro liniatur.

7 **In medio purificatorij** debet pingi crus acu.

8 **Parua palla linea**, debet esse eiusede materia,
cuius est corporale, & eodem cultu veneranda, &
non tangenda à laicis, neque à sacratis fœminis.

9 **Conuenit vt Bursa corporalis**, habeat crucem
in medio.

10 **Quæ pars burse aperta est**, celebrantem res-
piciat, velo anteriori super eam reuoluto.

11 **In extima corporalis & palla superiori par-**
te potest sericum, & aurum addi.

12 **Corporale ita plicari debet**, vt nec initium
eius, nec finis appareat.

13 **Non sunt lauanda corporalia in communi va-**
se, sed in proprio ad id destinato.

14 **Possunt corporalia tangi post eorum benedi-**
ctionem, & lotionem, sed non post usum: neque
post lotionem debent iterum benedici.

15 **Si immunda notabiliter sunt**, peccat mortali-
ter in eis celebrans.

16 **Paramenta non debent poni in Altari in quo**
Missæ est faciendæ, nisi pro solis Episcopis, & Car-
dinalibus, vt dec. Sac. Rit. Cong. 7. Iulij 1612. de
ficientate verò sacriliçi, ponatur mensa separata.

17 **Si in casu necessitatis ponantur in Altari, nū-**
quam

Sacrorum Rituum.

29

quam in medio Altaris, sed in Cornu Euangelij
collocentur.

18 **Birretum deponens Sacerdos vt paramenta**
induat, ne illud super Missale deponat, neque su-
per calicem; scopis se purget, & mundet à pul-
uere.

19 **Si figura paramenti destruitur**, vel inepta sit
ad vltum sacrum, amittitur benedictio.

20 **Cingulum nondum ruptum**, potest nodo re-
sarciri; quod si rumpatur, alterà quidem parte po-
teris vti, non autem toto per nodum resarcito,
quia forma amissa est. Et nota quòd ligamina qui-
bus verè te cingis, sunt magis de forma cinguli,
quàm illæ eiusede partes, quæ pendent versus ter-
ram, vt scias ferre iudicium de eodem benedicen-
do iterum.

21 **Si quis celebret cum enormiter immundis**
paramentis peccat mortaliter; lauanda verò sunt
in proprio vase. De consec. d. 4. c. omnis.

22 **Benedictionem vestium, esse ordinis Episcopa-**
lis, non iurisdictionis, censent Tabien. V. Abbas,
num. 12. Vgolinus de Episc. cap. 32. num. 9. quàm
idcirco Episcopi alijs non possunt sine Papæ fa-
cultate delegare.

23 **In Clericis peregrinis, & rusticanis toleran-**
dæ sunt breuiores vestes, non tamen supra mediū
crus. Homob. tract. 4. quæst. 145.

24 **Concilium Palentinum sub Urbano VI. de-**
finiuit coronam Sacerdotis esse debere ad men-
suram maioris hostiæ. Toletanum IIII. coronam
Cle-

Epitome Thesauri

- Clerici ad mensuram minoris hostiæ; ergo Diaconorum, & Subdiaconorum erit formæ mediæ.
- 25 In amictu, manipulo, & stola, cruces adesse debent, quas osculari debemus, dum eas accipimus. Sed omittant signum crucis, quod præter rubricam, sibi faciunt quidam manu, & amictu simul à fronte ad pectus; vel signent se manu tantum antequàm accipiant amictum.
- 26 Nota quòd dum alius induitur Sacerdos, ab alio accipit, submitens caput iunctis manibus.
- 27 Ligari debet manipulus infra cubitum, non supra, nec longius à manu.
- 28 Stola imponitur collo, non longè à collo, longè enim à collo, proprium est Episcopi.
- 29 Transuersando stolam ante pectus, Sacerdos ducit partem à sinistro humero pendente ad dextram, cum partem à dextro humero pendente ad sinistram.
- 30 Planeta recentiori vsu habet speciem columnæ à parte posteriori; ab anteriori verò crucem, quasi Sacerdos sit inter columnam, & crucem Christi.
- 31 Annulli vsus expressè pro habitus fuit in Missa. Protonotarijs non participantibus, & quibuscumque Doctoribus, à Sacra Rit. Cong. 11. Febr. 1623. & item Canonicis Cathedralium 20. Nou. 1628. & Canonicorum nomine veniunt etiã dignitates quæcumque, siue sint de gremio Capituli, siue non.

Sacrorum Rituum.

31

De ingressu Sacerdotis ad Altare. Tit. 2.

- 1 Sacerdos omnibus paramētis indutus, accipit manu sinistra calicem, què portat eleuatum ante pectus, burfam manu dextra super calicem tenens, & facit reuerentiam cruci, vel imagini quæ est in sacristia, capite cooperto, & profundè inclinato.
- 2 Si contigerit Sacerdotem transire ante Altare maius capite cooperto, faciat ad illud reuerentiã: si ante locum Sacramenti, genuflectat cooperto capite: Sacramento verò patente in Altari, genuflectat detecto capite, & cautè se gerat dum amouet manum dextram ad detegendum caput, neq; incedat idcirco longius aperto capite, quod titulo maioris reuerentiæ aliqui faciunt, sed minus cautè, ob calicem quem manu gestant.
- 3 Si contigerit transire ante Altare ubi ministratur Sacramentum, vel ubi expositum est, genuflectat unico genu detecto capite: Idem obseruet si aduertat in Altaribus minoribus adhuc esse post consecrationem, Sacramentum; sed in eleuatione hostiæ, vsque ad calicis depositionem, duobus genibus sit adoratio.
- 4 Si transeat ante Altare, in quo sit exposita solenniter reliquia insignis Sancti de quo fit festum ibidem; conuenit vt apertum caput inclinet illi profundè. In alijs reliquiarum expositarum casibus, habeatur ratio Altaris tantum.
- 5 Cum peruenerit ad Altare, stans in plano Cappella,

Epitome Thesauri

32
pella, ante infimum gradum, detecto capite, Altari profundé inclinat. Si autem in eo sit tabernaculum SS. Sacramenti genuflectit.

6 Nota quòd non licet celebrare tecto capite, sine ista causa, & legitima dispensatione.

7 Explicandum corporale est, ita vt ora corporalis oram Altaris tangat, eo fine, vt manus quæ ante consecrationem tenentur extra corporale, post consecrationem intra corporale, contineantur commodius.

8 Ita aptandum est velum tam initio, quàm in fine Missæ post communionem, vt in anteriori parte lateat totus calix.

9 Si consecrandæ sint hostiæ in aliquo vase munito benedictio, debet vas illud cooperiri aliqua patena, vel palla, ante, & post consecrationem: vel si pixis proprium habeat operculum. eodem tegatur.

10 Apertio Missalis ad Sacerdotem spectat, in Missis priuatis.

11 Sacerdos inchoaturus Missam, antequam descendat ab Altari, prius, facit cruci reuerentiam, cum capitis profunda inclinatione; tum vertit se à cornu Epistolæ, iuxta motum naturalem, hoc est à sinistro latere Altaris ad dextrum.

12 Missa solennis, principalis, & Conuentualis, est eadem. Sed alia est solennis; alia minùs solennis. Solennis est ea in qua nihil omittitur, quòd ad solennitatem spectat; minùs solennis est ea, in qua omittitur incensatio, & pacis osculum. In minùs

Sacrorum Rituum.

nus solenni, Subdiaconus portat Calicem, Diaconus librum de Sacristia ad Altare. Hic depositò & aperto libro, descendit ad celebrantem, cù quò Confessionem facit; & interim Subdiaconus explicato corporali, collocat calicem in medio Altaris: & finita Missa reuertuntur eodem modo in Sacristiam. In solenni verò collocantur necessaria super credentia cooperta linteo, nimirum Missale vnum, seu duo, pro Epistola, & Euangelio cantandis, velum longum pro Subdiacono, peiuletula cum vrceolis, & manutergio, calix cum purificatorio hostia in patena, palla, velum, bursa cum corporali. Calix autem erit in medio credentia, cætera hinc inde. *Hæc omnia debent cooperiri velò oblongo vsque ad terram vndequaque pendente.*

13 Antequam celebrans exeat è sacristia cù ministris, imponat (capite aperto) incensum in thuribulum, ministrante Diacono nauiculam, & thuriferatio thuribulum, cum benedictione. Thuriferarius autem portans Thuribulum manu dextra, in annulum quidem maiorem pollice immisso, annulum verò catenæ mediæ, siue operculi annulari digito sustentans, & nauiculam (illius scilicet pedem) sinistra manu tenens, ita vt pars quæ aperitur à parte exteriori sit, non pectus respiciat, præcedit ante omnes, sicut in sacris processionibus. Diaconus, & Subdiaconus procedunt capite operato, vnus post aliù. Pares autè cù celebrante, si hiis pluviali sit indut^{us} pro aspersione aquæ benedictæ.

14 Acolythi debent esse pares statura, vt æqualis

Epitome Thesauri

in motu sint candelabra, ferant autem eadem illi, ita ut qui a parte dextra incedit, apponat dextram nodo candelabri medio, sinistram pedi eiusdem, & qui a sinistra incedit e conuerso, sinistram nodo, dextram pedi: Si adsit ceremoniarius procedit solus post Acolythos.

15 Candelabra cum candelis accensis collocantur in cornibus mensae anterioribus, ut vsui praesto sint Acolythis.

16 Birreta celebrantis (qui dat Diacono suum) & ministrorum, deponuntur a ceremoniario extra credentiam, super aliquod scammum, puta ubi fuerit sessuri, vel in alio loco decenti.

17 Antequam celebrans incipiat confessionem genuflectit, si in Altari est tabernaculum SS. Sacramenti; vel si non est, caput profunde inclinat cruci: Ministrum vero tam Diaconus, quam Subdiaconus, & omnes alij etiam cruci quae in Altari est genuflectunt in tota Missa quando contigerit transire ante illam, quod expresse habetur tit. 4. rubric. num. 7.

18 Ad confessionem genuflectunt Acolythis, & Thauriferarius, prope credentiam; Ceremoniarius si ad genuflectit ubi vult a latere comodiori ad functionem suam, cui neque statim assignari potest certus locus in Presbyterio, ut plurimum stabit a cornu Epistolae.

19 Si dum celebratur solenniter in altaribus maioribus, contingat transire ante Altare maius, vel SS. Sacramenti, fiat ut supra in Missa priuata: Sed celebrans semper detegat caput, quia non gestat calicem, & faciat inclinationem, vel genuflexionem.

me-

Sacrorum Rituum.

medius inter Ministros, qui eadem cum ipso praestare debent.

De principio Missae, & Confessione facienda. Tit. 32

1 Sacerdos pro confessione facienda, descendit in plano Capellae.

2 Si celebraturus sit coram Summo Pontifice, sistat se in infimo gradu Altaris a cornu Evangelij, ante ipsum Pontificem, ubi genuflexus expectat benedictionem, qua accepta erigit se, & stans aliquantum versus ad Altare, incipit Missam. Si autem sit coram Cardinale, Legato sedis Apostolicae intra fines suae Legationis, Patriarcha, in locis suis iurisdictionis, Archiepiscopo in tota eiusdem Prouincia, Episcopo in sua Diocesi, etiam in Ecclesijs Regularium, & exemptis; stans in infimo gradu a cornu Evangelij, dato signo profunde eis inclinat caput, & versus ad Altare incipit Missam. Minister autem in his casibus erit in cornu Epistolae. Cum alijs Principibus, & Praelatis debet Sacerdos ita se gerere, ut eos quidem honoret, sed partius quam praenominatos in rubrica. Puta antequam accedat ad Altaris gradus, calicem tenens manibus, ut supra, sese illis inclinet capite recto, profunde, & profundius, pro dignitate personarum. Idem praestare poterit in fine Missae recedens ab Altaris gradibus, dum adhuc est in plano Capellae.

3 Quemadmodum celebrans non debet quemquam aduertere in alio Altari celebrantem etiam Sacramentum eleuet; Sic nec Ministri paratis

non verò inferiores Ministri qui eo casu possunt genuflectere, & adorare Sacramentum.

4 Cum seipsum Sacerdos signat sinistram ponit infra pectus, ita tamen ut sinistra manus sit extra terminos crucis à dextra impressæ, sed supra cingulum eam ponat.

5 Benedicens aliquid in Altari, sinistram ponit super Altare, quia non decet sinistram manû suspensam quasi in aère teneri. Quod item seruari debet, quoties præstandum est aliquid vnica manu. V. G. volueda sunt folia Missal. vel aliquid simile agendum, tunc enim alia manus deponi debet, & nunquam vnica manus suspensa teneri.

6 Non debet addi nomē patroni, aut alicuius Sæcti in Confessione pro arbitrio, sine Papæ licentiâ.

7 Cum celebrans dicit & vobis fratres, & vos fratres, Misereatur vestri, conuertitur paululum versus ministros, in Missa solenni; & Ministri reciprocè cum dicunt & tibi Pater, & te Pater, Misereatur tui inclinant versus celebrantem. Ad Misereatur, adhuc inclinati manent, sed ad Indulgentiam stant. Sed in Miss. priu. Sacerd. non conuertitur.

8 Signa Crucis sibi adhibent Ministri vnâ cum celebrante in tota Missa, excepto Subdiacono dum patenam tenet.

De Introitu, Kyrie Eleison, & Gloria. Tit. 4.

1 Osculatur Sacerdos Altare in medio non latere.

2 Vbi non sunt reliquiæ Sacerdotum (ex dispensatione)

tionem Apostolicam) in Altari omitti debent verba quorum reliquiæ hic sunt, eoque casu osculum Altaris fieri debet, ad ea verba, indulgere digneris.

3 In deoscultatione siue Altaris, siue libri, siue alterius rei nõquam producitur signum Crucis pollice, vel manu super id quod osculandum est.

4 Cum Sacerdos dicit Gloria Patri, conuertere debet caput ad Crucem, non personam,

5 Oportet iungere manus in verbo Amen, in fine hymni Angelici, peracto signo Crucis.

6 In Missa solenni, cum Sacerdos ascendit ad Altare, Diaconus sinistra manu. Subdiaconus dextra albam, & vestem, anteriorem celebrantis, paululum eleuant, & solus Sacerdos osculatur Altare: *Ministri verò neque osculantur, neque tangunt, sed suo quisque loco genuflectit, & statim surgit: quod semper obseruent, etiamsi celebretur in Altaribus vbi non est Sacramentum, sed sola Crux cum imagine Crucifixi.*

7 Osculato Altari à celebrante sequitur incensatio. Nota quod si quidpiam aliud misceatur cum incenso, maior quantitas semper debet esse incensi, ut incensum diti queat.

Regulæ seruandæ pro incensatione faciendâ.

Nauicula datur à thuriferario, Diacono ministranti sine osculis. Subdiaconus in hoc casu stat à sinistris celebrantis; Thuriferarius verò sustentat annulum maiorem, manu sinistra, & eleuato altero annulo operculi, manu dextra, eademque manu complectente cateoulas circa medium

38
dium earum, inter operculum & thuribulum flexoque quasi genu dextro offert thuribulum æqualiter eleuatum ad nauiculæ altitudinem, Celebranti.

Tunc Diaconus parum inclinatus versus celebrantem, dicit, *Benedicite Paten Reuerende*, & osculatur cochlear, & manum celebrantis, ante, & post, at celebrans manum sinistram pectori admouet, & dextra sumit ter, & ter immittit incensum in thuribulum de nauicula, dicens interim, *Ab illo benedicaris, &c.* & deposito cochleari producens manu dextra signum crucis, super thos, in thuribulo, illud benedicit. Postea Diaconus dimittit nauiculam in manu thuriferarij, qui eam accipit sine osculis demissoque operculo statim tradit thuribulum Diacono, qui dat illud celebranti, osculara prius catenularum summitate, & manu illius dextra.

Nota pro facilliori intelligentia eorum quæ sequari debent in incensatione quod Altare bifarium diuiditur, nempe in planitiem, seu mensam; & frontem, seu faciem: planities est pars superior, id est tabula Altaris; frons verò, anterior pars. Planities diuiditur in partem anteriorem, & posteriorem; frons verò nõ diuiditur, sed vocatur anterior pars simpliciter. Qualibet harum partium tam anterior, quam posterior planitiei & frons Altaris, incensari debet triplici ductu ab utroque latere, ut claris patebit, & præ oculis exhibebitur in imagine supposita. His præmissis, cum celebrans acci-

cepe-

ceperit thuribulum à Diacono, facta cruci reuerentia profunda, vel genuflexione Sacramento, eam ter incensabit nihil dicens, neque in tota hac incensatione: & facta iterum cruci reuerentia, vel genuflexione Sacramento, incensat Altare, non candelabra (quod bene nota, sed posteriorem planitiei partem, æquali distantia) prout distribuuntur candelabra linea recta, à medio eius vsque ad cornu Epistolæ: ubi demissa manu thurificat illius posteriorem partem inferiorem, mox superiorem, bis ducto thuribulo; & conuersus ad Altare, eleuans manum incensat eius planitiem, seu mensam, in parte anteriori, ter ducens thuribulum, linea transfuersali, quasi per semicirculos, vsque ad medium; ubi facta cruci reuerentia, vel genuflexione Sacramento, procedendo thurificat aliud latus Altaris, nempe posteriorem planitiei partem, triplici ductu, linea recta, vsque ad cornu Euangelij, & pariter incensata inferiori, & superiori parte ipsius cornu Euangelij, duplici ductu, adhuc stans ibidem, eleuans thuribulum, ter incensat anteriorem planitiei partem, linea transfuersali quasi per semicirculos versus medium Altaris, ut fecit in cornu Epistolæ; deinde manu aliquantùm demissa, incensat frontem ter ducens thuribulum, dum procedit à cornu Euangelij, vsque ad medium Altaris, & facta cruci reuerentia, vel genuflexione Sacramento, incensat simili-

C 4

ter

Epitome Thesauri

ter triplici ductu reliquam faciei partem, vsque ad cornu Epistolæ, vbi reddit thuribulum ipsi Diacono. *Subinde nota quòd & si pauciora sint quàm sex candelabra, adhuc triplici ductu thuribuli incensatur unum quodque latus Altaris. Nota, præterea; quòd cum celebrans incensat, Diaconus & Subdiaconus inserviunt hinc, inde, eleuando planetæ eam partem quæ est circa eius brachia, vt non impediatur; altera eorum manu pectori adnota.*

Si fuerint reliquæ, seruentur quæ in Missali notantur, sed ijs non inclinatur caput celebr. ad differentiam Crucis.

Nota numeros sequentis imaginis, sic facile intelliges quæ supra scriptissimus de incensationibus.

Dia-

Sacrorum Rituum.

41

Diaconus in accipiendo thuribulo à celebrante, osculatur primò manum eius, cum catenularum summitatem, cumque incensat cum inclinatione capitis profunda, ante, & post; cui nec modicum quidem celebrans caput inclinatur.

Librù amouet de Altari thuriferarius (si abest cæremoniarius) & restituit statim, quando nimirum incensandum est cornu Epistolæ, seu Evangelij, tempore incensationis huius, & oblatorum.

Quòd si adsit assistens pluuiati indutus, eiusdem erit amouere librum. Subdiaconus autem ad incensationem celebrantis à Diacono, sistit se contra cornu Epistolæ, neque cum Diacono caput inclinatur celebranti.

Finita incensatione, redit in sacristiam thuriferarius; qui propterea non habet locum stabilem in Presbyterio.

8 Solus celebrans legit *Introitum*, non Ministri qui tamen respondent & dicunt cum eo nouies *Kyrie eleison*, in eodem cornu Epistolæ vsq; ad nonum.

9 Quando Diaconus, & Subdiaconus stant vnus post alium, Diaconus se locat super secundum gradum, & Subdiaconus in plano capellæ formantes lineam rectam.

10 Quando Diaconus, & Subdiaconus ascendunt ad Altare faciunt prius genuflexionem in medio vnde discedunt, sed non debent aliam iterum facere ad Altare & vice versa quando discedunt ab Altari genuflectunt, sed nullam aliam faciunt genuflexionem reuersi ad loca sua.

11 Cum

Epitome Thesauri

11 *Cum celebrans dicit Hymnum Angelicum caput inclinant Ministri cum eo, & cum eodem se signant in fine.*

12 *Si sedendum erit, parato scamno oblongo, & decenter vestito, à latere Epistolæ, in plano capellæ, postquam celebrans dixerit secreto totum Hymnum Angelicum, facta Cruci à celebrante, inclinatione, seu genuflexione Sacramento, & à ministris semper genuflexione, descendunt unus post alium, per breuiorem viam, à latere Epistolæ, ad sedem paratam, in qua sedent cooperto capite; quod tamen aperiunt cum inclinatione ad verba eiusdem hymni, ad quæ inclinandum, notatur in rubr. parte secunda, tit. 4. num. 3. dum cantatur à choro. In fine verò non se signant nisi signo Crucis, quæ omnia, & in Symbolo sunt obseruanda.*

Seder celebrans medius inter Diaconum à dextris, & Subdiaconum à sinistris; stant Acolythi regulariter ad credentiam.

14 *Reuersuri ad Altare, dimissis birretis procedunt unus post aliū, per planū capellæ, & facta in medio reuerētia Altari, vel genuflexione Sacramento, ascendunt quisque ad locum suum, vno remanente post alium.*

15 *Si sedendū nō sit (quod maximè decet corā Sacramento in Altari exposito) stabūt apud Altare quæ si pares à principio, vsq; ad finē dicti hymni cantati à choro, & inclinabūt vt supra, finitoq; hymno, facta à Ministris genuflexione ibidem, descendunt*

ij ad

Sacrorum Rituum.

43

ij ad gradus suos, vt vnus stet post alium.

De oratione. Tit. 5.

1 **P**Ræter extensionē & iunctionem manuum, quæ præscribuntur Sacerdoti dicuto, *Domine vobiscum*, earundem eleuationem adit extemporale Episcoporum, lib. 2. cap. 8.

2 *Qui vtuntur perspicillis, nunquam deponant ea, super corporale.*

3 *Dubitant non pauci de situ manuum, tempore orationum & canonis, sed rubrica apercè docet quòd ita debent extendi ante pectus, vt palma vnus manus respiciat alteram digitis omnibus simul iunctis, quorum summitas humerorū alicuiusmodi, distantiamque non excedat, non igitur debent demitti ad pectus, vel infra pectus, sed ad humerorum altitudinem eleuari.*

De Epistola, Graduali, & alijs, vsque
Offert. Tit. 6.

1 **D**VM signatur liber Euāgeliorum, sinistra manus apponi debet eidem libro.

2 *Signa in fronte, ore, & in pectore sunt pollicetantum, multi conuertūt se ad crucē, vel versus Sacramentū, initio Euāgelij sed hoc est præter rubricā.*

3 *Si plures Prælati æquales intersint Missæ, nulli dabitur liber osculandus, nec etiam celebranti, si plures inæquales digniori tantum.*

4 *Tolerari potest illa consuetudo qua defertur liber Prælato, continuante celebrante Symbolum, non autem tolerari debet altera qua Prælati*

larus

Epitome Thesauri

44
tus osculatur librum, dicto ofertorio, cum non dicitur *Credo*. Minister librum defert sine vlla reuerentia ad Prælatum, sed postquam, ille fuerit osculatus, libro statim clauso reuerentiam illi debitam faciet: Ille verò tantùm qui librum osculatur dicere debet, *Per Euangelica dicta, &c.* sunt enim verba osculantis propria, quæ idè omisso osculo, omittuntur, & in Missa defunctorum.

5 Ex decretis Cong. Cardinalium super negotia Episcoporum 22. & 28. Aug. 1589. non defertur liber osculandus Vicario Apostolico, neque Cõmendatario, seu eiusdem procuratori ex decret. Sac. Rit. Cong. 17. Sept. 1611. neque alij à SS. Põtificè, Cardinali in loco sui Tituli, Legato intra fines suæ Legationis, Patriarchæ, in loco suæ iurisdic. Archiepiscopo in sua Prouincia, Episcopo in sua Dicecesi, & sine facultate Sedis Apostolicæ: Principibus autem magnis ex tolerantia, nõ autè inferioribus laicis, & illis alius liber deferendus est, & non idem ipse celebrantis, qui proprium eo casu semper osculari debet librum.

6 Quando in Symbolo celebrans dicit, *adoratur*, caput inclinatur, sed non ad sequens verbum, *conglorificatur*; in fine Symboli signat seipsum, ad verbum, *Amen*, iungit manus.

7 In Missa solenni Subdiaconus circa finem vltimæ orationis, comite cæremoniario, procedit ad cantandam Epistolam. Comitatur autem Subdiaconum à finistris eiusdem, quod & aliàs facit, genuflectens cū eo vnico genu, in medio Altaris.

8 Can.

Sacrorum Rituum.

8 Cantari debet Epistola iuxta cornu Altaris, vbi celebrans legit Epistolam, in plano Presbyterij.

9 *Si inferior Subdiacono, cantare velit Epistolam, ne sacras induat vestes, sed superpelliceum tantum.*

Epistola cantata, Subdiaconus, facta iterum genuflectione Altari in medio, redit ad celebrantem, & genuflectens osculatur eius manum, & ab eo benedicitur, præterquam in Missis defunctorum. postea idem Subd. defert Missale celebrantis ad cornu Euangelij, & ibi ministrat celebranti.

10 Diaconus defert librum Euangeliorum nullo comite (comes enim datur Ministris ad aliquid cantandum, aut quando exeundum est à Presbyterio) & collocat in medio Altaris. *Interim notandum est quod celebrans non debet interrumpere Euangelium quod legit, ut ea præstet, quæ circa Diaconum sunt peragenda, sed hic expectet finem, & lecto Euangelio submissa voce, non osculatur librum celebrans, sed post Euangelium solenniter cantatum, ac impo- nit incensum, ac benedicit ministrante Diaconulo, eo prorsus modo, quo in principio Missæ dictum est.*

11 Diaconus dicit *munda cor meum*, super primo Altaris gradu altiori, in quo etiam versus celebrantem in latere Euangelij, non omnino cõuersus ad eum, petit benedictionem, quæ accepta, osculatur manum celebrantis.

12 Cum diaconus petit benedictionem genuflectens, reliqui ministri stant (nisi coram Episcopo cele-

Epitome Thesauri

46
celebretur) quia eo casu omnes ministri genufle-
sunt.

13 Cantari debet Euangelium versus Aquilonē
inter Altare, & populum quod idem est, ac cōtra
Altare versus populū; & reuera verba rubrica,
quæ alioquin pugnare viderentur inuicē, non pu-
gnant, sed locum & situm quasi medium indicat,
ita vt Diaconus, neque totus sit contra Altare,
neque totus versus populum, sed inter vtrumque
faciem sistat suam.

14 Dum cantatur Euangelium, Thuriferarius sta-
bit post Diaconum ad sinistram eiusdem, & agita-
bit leuiter thuribulum, elenata aliquantulū oper-
culi catenulā, ne ignis extinguat.

15 Subdiaconus, & Acolythi immobiles stabunt,
neque capita inclinabunt vnquam, multō minū
genuflectēt. Cæremoniarius post Diaconū stabit.

16 Subdiaconus defert librum apertū ad Sacer-
dotem, sine vlla reuerentia, tam Altari in quo pa-
tet Sacramentū, quā Sacerdoti, ob reuerentiā sa-
cri Euangelij; deinde clauso libro facit reueren-
tiam vtriq; & deponit librum super credentiam.
Acolythi finito Euangelio, deponunt candelas
bra sine mora.

17 Diaconus in plano medio ter incensabit cele-
brantem, qui coram Prelato suo sicut non oscu-
latur librum, sic non incensatur.

18 Si concio habenda sit, concionandum est de
eo Euangelio.

19 Si celebrans velit concionari, sedeat super
scam-

Sacrorum Rituum.

scamno nudo in cornu Euangelij, capite te-
cto, aut sine casula in pulpito.

20 Si celebrās sit in Altari dū cantatur à Chor-
o. *Incarnatus est*, ad illa verba genuflectit
Ministris in superiori Altaris gradu.

21 Diaconus solus cum debitis re-
uerentijs, por-
tat bursam corporalium sine cōmitem; & id per viā
breuiorem ad credentiam, per longiorem ad Al-
taro interim surgit. Subdiaconus, & stans capite
detecto, expectat aduentū Diaconi, vt cum eo se-
deat, vt prius, sed cum accedit; celebrans, &
Subdiaconus, si ad Altare sint, & non sedeant,
paulem secedant versus cornu Euangelij, vt
Diacono venienti quasi medium Altaris totum
relinquant.

22 In Missa solenni quam celebrans dicit sine
Diacono & Subd. dicit nouies *Kyrie eleison*, in
cornu Epistolæ, vt in alijs Missis solennibus. Itē,
humiliate capita vestra Deo, sed versus Altare.

De Offertorio, & alijs, vsq; ad canonem. Tit. 7.

1 Vne qui dicunt Offertoriū expansis mani-
bus, sed hoc est expressē contra rubr. quæ
præcipit dici iunctis manibus, alij dicunt sub-
missa voce contra rubricam.

2 Velū plicari debet à Ministro, & deponi propē
tabellam secretarum ab eadem parte Altaris,
vbi Calix, ne super corporale, aut exera illud
remaneat non plicatum; quod cum neque à Sa-
cerdote plicari cōuenire videatur, plicetur à Mi-
nistro;

niato; qui explicato manutergio, in eadem parte collocabit ibidem peluiculam cum viceolis.
 Si fuerint plures hostiæ consecrandæ in pyxide, Sacerdos dextra discooperit eam antequam accipiat, & vatenam, eandemque collocat in medio corporalis, inter locum calicis & tabellam secretarum, nec ideo debet eam eleuare, sub pretextu oblationis, sed sicut si ad eam intentionem dirigit.

Minister tenere debet ampullam partem inferiorem, ita vt Sacerdos eam possit per aurem, seu manubriolum capere, debet item recipere eandem, manu sinistra; vt alteram statim minister ampullam manu dextra: offerat autem ambas cum oculis earum, non manus Sacerdotis, & cum debita reuerentia, saltem inclinando caput, nisi Sacerdos de maioribus exigat genuflexionem. Sed & Sacerdos ipse proprius admoueat calicem a mappis, ita vt neque gutta cadere queat super altararis mappam, & si guttæ vini, aut aquæ dispersæ appareant intra calicem, tunc vel circumactis vitæ no calicis vniatur, vel purificatorio abstergantur.
 5 Dum Sacerdos offert calicem; illum ita eleuat ut tenet, vt cuppa calicis, non excedat oculos neque sit infra os.

6 Nota quod verba illa rubricæ, quod semper facit quando aliquid est benedicturus ante, veni sanctificator, intelliguntur tantum de manibus expandendis, non de oculis eleuandis, qui post consecrationem defigendi potius sunt in hostiam consecra-

secreram, & item quando vtraque manus est libera, nec earum altera est occupata ad hostiam tenendam, seu calicem: quod accidit paulo ante consecrationem; neque enim deponenda est hostia, vel calix, in eo casu, vt manus iungantur, ad illud verbum, *benedixit*.

7 Ad formandas cruces manu dextra, regula sit, vt formentur duæ lineæ, hoc modo ✕ non autem quatuor punta . . . & lineæ illæ non excedant mensuram palmi communis manus. Item transversa pars crucis, fiat manu quoque transversa, ex Innocentio III. lib. 5. cap. 1. Non recta, quæ ad abigendas à calice muscas vtimur. Non igitur debet fieri in circulo, neque in varicatione digitorum. Sed nota, quod dum præscribitur formanda crux super vtrumque; formari debet inter hostiam, & calicem, ita vt æqualiter altè fiat crux à calice ad hostiam, & transuersè super aram anteriorem pallæ, quæ calicem tegit, eò quod media esse solet inter calicem & hostiam.

8 Si faciendæ est oblatio populi, fiat dicto Offertorio ante oblationem hostiæ.

9 Qui Missas nouas celebrant, non possunt circuire Ecclesiam ad oblationem, ex decr. sac. Concilij Trid. Ses. 22. neque in fine oblationis debet dari benedictio, vt nec initio.

10 Antequam Minister aquam fundat pro lotionem manuum, prius eleuat paululum manutergium ab Altari, vt Sacerdos illud capere queat, & tenens peluiculam in sinistra, ampullam aquæ in dextra

Epitome Theſauri

tra cum osculo ampullæ, & debitis reuerentijs, fundi aquam. Reposita deinde ampulla aque, cum alia vini in loco suo, manutergium plicabit.

11 Versus, *Gloria Patri*, Ad Psal. *Lanabo*, potest dici cum reditur in mediū Altaris, dummodo nō omittatur capitis inclinatio.

12 Sacerdos non debet recedere à medio Altaris, vt dicat orationes secretas, sed eas recitare in medio conuersus ad librum. Hinc patet aptandum esse librū propè corporale, vt commodiūs legatur, non autem relinquendum eō loci vbi dictum est Euangelium.

13 Ritus ter pulsandi campanulam, cū aliqua distinctione, ad eleuationem Sacramenti, decetior est, & congruentior, quam pulsandi continuatē; ter inquam cum aliqua morula interposita, scilicet cum Sacerdos adorat, cum eleuat, & cum reponit hostiam, seu calicem.

14 Diaconus, & Subd. dicto à celebrante, *Oremus*, accedunt ad Altare, facta prius in suo quisq; loco genuflexione.

15 Dum Subdiaconus accipit calicem de credētia, deponitur velum paruū calicis, & reliquitur super credentiam, vt commodiūs portetur calix. Nota quōd Subdiaconus manu sinistra nuda tenet calicē, non autē cum velo pendente ab humeris, & per breuiorem viam defert illū ad Altare, & procedit comitatus ab Acolytho ampullas vini & quę portante, qui cū sequitur non precedit; neq; ab alio quā vno ex duobus Acolythis comitatur.

16 Dia-

Sacrorum Rituum.

16 Diaconus dat patenā cum hostia celebranti, osculando eius manū, sed osculata prius patenā, interim Subdiaconus extergit calicem purificatione.

Esto regula generalis. Quotiescumque aliquid traditur celebranti, prius osculanda est res que traditur, deinde manus celebrantis: sed è conuerso quando aliquid accipitur ab eo, prius osculanda est eius manus. deinde res que accipitur. Quod semper seruetur præterquā in Missis defuncti & quādo expositū est Sacramentū, in his enim casibus omittuntur prædicta oscula.

17 Si adsint particule consecrandæ, pro comunione solenni, delata pyxide ad Altare, paulō ante Subdiaconum à Cæremoniario, seu Sacrista, eam Diaconus aperit, & collocat super corporale, antequā tradat patenam celebranti, & eandem eleuat parumper dum hostiam offert, qua deposita, & ipse deponit pyxidem cooperit, & collocat post calicem.

18 Diaconus manu sinistra, calicem per nodum tenens, accipit ampullam vini, de manu Subdiaconi, qui eandem accipit de manu Acolythi (vterque verò accipit sine osculis, nec ampullæ, nec manuum) & infundit vinum in calicem. Ampullam verò aquæ accipit Subdiaconus ab Acolytho, sine osculis, & parū inclinatus, ostendit celebranti, dicens; *Benedicite, Pater Reuerende*, & infundit aquam: tum Diaconus dat calicem celebranti cum

Epitome Theſauri

52
debitis ofculis, & cum eo dicit, *Offerimus.*

19 Subdiacono tan ū datur patena tenenda, non verò alijs inferioris ordinis, & ſi cantent Epistolam, quod vltimum prohibitum eſt fieri cū paramentiſ ſacris. *Pars interior patenæ Subdiaconum debet reſpicere.*

20 Celebrans dicens *per interceſſionem*, ter imponit incenſum, & ſemel illud benedicat, in Thuribulo, ita vt ad verbum *benedicere*, manu dextra producat ſignum crucis ſuper Thuribulum fumigans. Diaconus, & Thuriferarius miniſtrant vt initio Miſſæ, & Diaconus in hac incenſatione retinere debet pedem calicis, dextrâ manu, ne cadat. At Sacerdos ter ducit Thuribulum ſuper calicem & hoſtiam ſimul, in modum crucis. Crux autem ſit etiam in hoc caſu, non veluti per quatuor puncta, ſed per lineas, vt ſup. eod. rit. num. 7. Neque demitrêdum eſt Thuribulum in tormâdis his crucibus, ſicut in circulis ſequentibus, in quibus Thuribulum depreſſius ducitur, ita vt circummeat calicem. *Quod autem dicit rubr. bis ad ſinistrâ, & ſemel à ſinistra ad dexterâ, hoc intellige de dextrâ, & ſinistra celebrantis.*

21 Celebrans non incenſat Sacramentum, ſed crucem; niſi Sacramentum ſit expoſitum, quia tunc genibus flexis in ſupremo gradu, illud incenſat. Diaconus amouet quidem calicem, dum crux incenſatur, ſed non extra corporale ſi capax ſit.

Subdiaconus autem in tota hac incenſatione nihil ſe mouet. Thuriferarius verò depoſita nauicula

cula

Sacrorum Rituum.

53

cula ſuper credentia, amouet de Altari, & reportat librum niſi ſit aſſiſtens.

22 Diaconus incenſat chorum, comite Thuriferario, qui præcedit, & incenſantur omnes. In choro autem incenſandi ſtare debent, quaſi extra ſtallum, neque illi indecorè inniti; ſe mutuo inuitent antequam quilibet incenſetur à Diacono, vt in caremon. Ep. lib. 11. cap. 23. Celebras nullo maiore præſente, cui triplex ductus Thuribuli debeatur, triplici ductu incenſandus erit; eo præſente, duplici tantum ductu: Diaconus Subdiaconus, & alij parati, duplici ductu, canonici item duplici ductu, Sacerdotes in choro vnico ductu, cæteri ſine mora. Inclinet caput qui incenſat ante, & poſt iſdem vsque ad Sacerdotes incluſiue, niſi ita multi ſint, vt incenſatio ſiniri non poſſit ante finem præſationis. Diaconus incenſabit omnes de Clero, exceptis Acolythis, quos ſtantes apud credentiam incenſabit Thuriferarius ante laicos de populo. Domini locorum minorum, de quibus in Caremoniali Episcop. lib. 1. cap. 28. nulla ſit mentio, ſeu Magiſtratus, incenſari poterunt à Thuriferario duplici, vel vnico ductu, pro qualitate perſonarum ij videlicet quibus proprium ſcannum, ſeu ſedes ab alijs diſtincta parari ſolet. Conſuetudo locorum laudabilis in his attendi ſolet, ad pacem cum Clero, tum laicorum conſeruandam, in toto incenſationis ordine, & ritu.

23 Thuriferarius incenſat ter populum, primo in medio,

D 3

medio,

Epitome Thesauri

34 medio, deinde versus latus Epistolæ, quod est dextrum populi, tertio versus latus aliud, cum honoris significatione ante & post à Thuriferario adhibita.

24 Ministrant Acolythi celebranti in lotionem manuum debitis, & cum quasi osculis ampullæ, & manutergij, ante, & post, sed stantes Acolythi, non genuflexi ministrant.

25 Ad, *Orate fratres*, Subdiaconus respondit, *suscipiat, &c.* sed celebrans tardius dicat secretas orationes, ut Diaconus opportuno tempore redire queat ad dicendum; *Sanctus, &c.* cum eodem Ceremoniarius interim assistet libro, & folia vertat quandiu Diaconus abest, nisi adsit assistens.

26 Paulo antequam dicatur *Sanctus*, accedunt Diaconus, & Subdiaconus ad Altare, facta in locis suis post celebrantem genuflexione; quam rursus faciunt, dicto ab eisdem ultimo *Gloria in excelsis*.

27 *Benedictus qui venit, &c.* non cantatur à Choro nisi post depositionem calicis, etiam in Missis defunctorum.

28 Assistens non tenet manus iunctas, sed folia Missalis vertit & indicat quæ sunt dicenda à celebrante.

29 Ad *Sanctus*, campanas maiores pulsare conuenit, sicut in Missa priuata, campanulam parua, quam pulsan aliqui, etiam in Missa solemni; & placeat per alterum ex Acolythis, ut moneantur ij qui maiores pulsare debent campanas, & tempus ignorant eas pulsandi, quia longius absunt.

De

Sacrorum Rituum.

55

De Canone Missæ usque ad consecrationem.

Titu. 8.

1 **A**D primum gestum, prima verba, *Te igitur*, sunt pronuntianda, neque dari debet gestus sine voce.

2 In Canone caput inclinatur ad nomen Papæ.

3 Episcopus loci in quo celebratur nominari debet in Canone, neque nominandus est Abbas exepus loci, sed Episcopus vicinior, ad quem pro ordinatione itur. *Caveant Regulares ne in Canone nominent superiores suos ut Antistites, quod vetuit Sac. Rit. Cong. 12. Nou. 1615.*

4 Dū Sacerdos facit commemorationem viuorum, in primo *Memento*, aliquantulum caput demittit, non ergo eleuat oculos versus crucem, nec claudit, nisi forte ad maiorem animi compositionem; neque defigendi sunt oculi in Sacramentum, si est in Altari expositum, eo quod in altero *Memento*, præscribitur capitis demissio, & oculorum; in utroque enim *Memento*, hæc capitis & oculorum demissio attendi debet ad indicandam humilitatem.

5 Nomina eorum pro quibus Sacerdos orare vult, secretò nominet, id est, inclusa pectoris cogitatione.

6 Hoc loco dicendum est de applicatione sacrificij, & quidquid sit de valore Missæ, qui dici potest infinitus in radice, sed ad impetrandum, & ad alios effectus finitus in terminis, vel in effectu, quia finitè de eo omnes magis, vel minus pro minori,

D 4

vel

vel maiori deuotione cuiusque concurrentis ad Missæ sacrificij participat. Ex Sancto Thoma 3. par. quæst. 79. a. 4. Quatuor expedit Sacerdoti vt faciat.

Primum est, vt intendat prodesse omni meliori modo, ijs de quibus Ecclesia expressè meminit in canone, quibus Deus distribuatur portionem sacrificij generalem, pro eorum capacitate, & deuotionis mensura.

Secundū, vt prouideat sibi ipsi Sacerdos de portione sibi debita quā solus Deus nouit quāta sit. Et probabile est eā posse dari à Sacerdote, alijs nominādis, pro eo titulo quo importat pœnæ debitæ remissionem. Quo casu prodesset magis ijs, quā si pro iisdē sequenti proxima ratione, & modo celebraret, quia certū est participare Sacerdotē in maiori quātitate, de valore Missæ, quā alium quēlibet, qui eundē celebrare iubet, aut procurat.

Tertium est, vt suffragari intendat eo maiori affectu quo potest, & debet ijs quibus tenetur, siue ex obedientia, siue ex titulo beneficij siue legati, siue contractus rationabilis, siue promissionis, aut voti, siue congruentis elemosynæ acceptæ, aut promissæ, & ea prorsus ratione, qua eiisdē tenetur ad Missam, seu plures Missas. Si verò ij non egeant, aut fortè ex defectu gratiæ, nō sint capaces sacrificij fructus, substituatur alios actu, & secūda, vt aiūt intentione, alioquin fructus Missæ non applicatus remanebit in Thesaurio Ecclesiæ. Deus autē nouit, quantum

cui-

cuique illorum de fructu Missæ sit dandum.

Quartum est, vt alijs item prodesse intendat, sine prædictorum præiudicio, eo ordine, & quantitate fructus, qua Deus scit ipsum teneri, & eos specialiter nominatos Deo commendat, siue in ordine ad remissionem pœnæ, cum sit satisfactorium; siue ad gratiam acquirendam, & augendam, cum sit meritorium; siue ad deletionem culpæ, cum sit propitiatorium; siue ad quæcumque bona spiritualia, vel temporalia, quibus illi egēt, & utiliora eis forent obtinenda, cum sit impetratoriū, siue ad gratias agendas de obtentis, cum sit Eucharisticum, siue ad reddendum honorem ab illis Deo debitum, cum sit laudicium.

7 *Memento*, est oratio priuata, quare in ea admitti possunt infideles & excommunicati omnes ad eorum salutem procurandam.

8 In commemorat. post *Memento*, defuncti. eadē fere obseruet Sacerdos. Et primò omnes commemoret ex instituto & intentione Ecclesiæ; deinde eos pro quibus tertio loco teneri dictum est supra 3. alios cariores quos voluerit, & item illius animam defuncti, quæ proximè egressura est de purgatorio. Omnes autē defuncti, commendandi sunt Deo, in ordine tantū ad penarū remissionē.

9 Ad Orationē, *hæc igitur*, expandit manus Sacerdos, non super calicē tantū, sed super vtraque oblata, pollice dextro adhuc super sinistro, in modum crucis posito, sed desubtus, vt constat ex actis Eccles. Mediol.

10 Si

Epitome Thesauri

10 Si pyxidem collocauerit post calicem, retrahet eam prius ad latus ipsius calicis velius cornu Epistolæ, vt super ipsas quoque particulas, proferat verba consecrationis, quæ proferre debet stans quidem, & inclinato capite, sed retentis æqualiter pedibus. in suppedaneo Altaris; non dextro vltra sinistrum, reuerentiæ causa quasi deflexo.

11 Sacerdos genuflexus vnico genu adorat hostiam, vt statim facilius surgere possit, quod fit & in sequentibus. Neque cubitis super Altare positus adorat, sed manibus hostiam tenentibus super Altare retentis, & ita vt commodè ad terram vsque genuflexio fiat, neque tamen videri hostiam ab omnibus possit; sed abstineat omnino ab osculo hostiæ, quam statim eleuat & statim reponere debet, nec diu eleuatam tenere.

12 In eleuatione hostiæ digitos extensos iungat, & item imas partes manuum, vt solidius & decetius eam eleuet, neque eas diuidat, nisi quando reponit hostiam; digiti verò prædicti non disjunguntur, nisi post eorundem abluionem inclusiue.

13 Minister paulò post Sacerdotem, ad eiusdem dextram genuflexus, supra altiorem gradum si plures sint gradus, manu sinistra eleuat partem inferiorem posterioris planetæ, quam in medio accipit, sed eam deponens non osculatur, vti nec accipiens.

14 Quod dicitur in rubr. *Sacerdos consecraturus accipit calicem iuxta cuppam*, idem est ac si dicatur capit nodum calicis qui est infra cuppam.

Sacrorum Rituum.

15 Quidam deponunt calicem, vt manus iungant, & benedicant; sed malè, quia non est deferendus calix ab eiusdem acceptione, sicuti nec deferitur hostia ad illud verbum, *Benedixit*, donec fiat consecratio.

16 Antequam eleuet calicem dicat, *hæc quotiescumque feceritis*, &c. & dum reponit, pedi calicis non infigat osculum.

17 Ad eleuationem calicis, tenet Sacerdos sinistra pedem, dextra nodum.

18 Cum eleuatur hostia, eleuentur etiam funalia vsque ad depositionem calicis inclusiue.

19 In Missa solenni, dum celebrans dicit, *quam oblationem*, Diaconus accedit ad eius dextram, facta prius genuflexione vbi est, Altari. Si adest pyxis cum particulis consecrandis, Diaconus eam detegit, & collocat propè hostiam ante consecrationem, & deposita hostia post consecrationem, facta cum celebrante erit genuflexione pyxidè operit & collocat in loco priuino, & antequam discooperiat calicem consecrandum, cum celebrante prius adorat cum genuflexione hostiam ab eo depositam super Altare. Subdiaconus genuflectit supra inferum Altaris gradum in medio, post celebrantem, dum tenet patenam, sed dum non tenet eam, ter incensat in cornu Epistolæ, incenso non benedicto, pimirum cum celebrans adorat, cum eleuat, & cum deponit hostiam, vel calicem.

20 Facta consecratione, Diaconus redit ad librum, facta iterum genuflex. in cornu Euangelij tantum

vbi est liber, & assiluit vt prius, thuriferarius verò reddit ad Sacristiam.

Nota quòd chorus genuflectit initio canonis, & surgit post depositionem calicis. Stant autem omnes versus Altare in locis suis.

*De Canone post Consecrationem, &c.
Tit. 9.*

PAusa fit in *Memento*, defunctorum, non post literam N, sed post verba *somno pacis*.

2 Nota quòd ad verba per *eundem Christum Dominum nostrum*, ante verba, *Nobis quoque peccatoribus*, fit capitis inclinatio.

3 Dum Sacerdos pectus sibi percutit post communionem, hoc facit tribus digitis inferioribus & vltimis, ne pollex & index iuncti, tangant planetam.

4 Duæ cruces quæ sunt inter calicem & pectus, cum hostia consecrata, sunt in eadem proportione, & altitudine, qua tres præcedentes, quæ sunt à labio ad labium calicis: sed cauendum est ne hostia tangat labium calicis, ne fragmenta inde fiât.

5 In Missa solenni, dum fiunt cruces à celebrante, Diaconus retinet duobus digitis manus dextræ, calicem.

Regula generalis est, quòd Diaconus (nò alij) cum celebrante genuflectente, genuflectat, si solus eidem assiluit.

De

*De Oratione Dominica, & alijs vsque ad
Communionem. Tit. 10.*

Fractionem hostiæ incipit Sacerdos à superiori parte, sed ex Ordine Romano præcidi debet particula ex imo hostiæ.

2 Minister daturus pacem, genuflectit ad dextram celebrantis, & dicto tertio, *Agnus Dei*, porrigit instrumentum pacis osculandum eidem celebranti; tum facta genuflexione accedit ad Prælatum, & alios, quibus idem instrumentum porrigit, facta tantum reuerentia post datam unicuique pacem. Velum quoque adhibebit colori Missæ cõueniēs, quo qualibet vice terget illud antequam alter osculetur, si plures sint Prælati; alijs verò non terget. Neque dàda est pax hoc loco cuiquamque, sed personæ, seu personis tantum valde insignibus.

3 Dum Sacerdos signat seipsum hostia consecrata, non debet mouere patenam, sed hostiã tantum, ita tamen vt non egrediatur limites patenæ, ne fragmenta cadant extra illam. Itẽ cubitos super Altare ponat in sumptione, vt in consecratione.

4 Dextra tantum manu calicem mouet, sinistra patenam tenens quam non supponit calici, nisi cum eum sumit.

5 Ille modus loquendi, *Accipit calicem infra nodum cuppæ*, non significat aliud diuersum ab eo quod supra alijs dicitur, *Tenens nodum infra cuppam*. Sensus enim est, *Accipit nodum cuppæ qui est infra*. Neque maior est ratio cur diuersimodè capiatur

piatur calix in prædictis casibus: imò ad summen-
dum calicem, rursus, & commodius tenetur nodus
calicis, minus tunc tenetur calix inter nodum, &
pedem illius.

6 Postquam Sacerdos communicauerit, Minister
deferet ad Altare, in cornu Epistolæ; ampullas in
pellicula, quas ministravit, cum osculis, & reue-
rentijs debitis, & in fine, relatis iisdem ad locum
suum, extinguet cereum, proleuatione accen-
sum.

7 Deceret ut vinum infusum in purificatione ca-
licis, esset eiusdem quantitatis, qua fuerunt primæ
species sanguinis; alioquin Sacerdos illud saltem
intra calicem circumagat, ut absumentur species;
neque extra Altare demittat calicem, neque digi-
tis labia calicis, seu oris sui detergat, neque digi-
tos lambat.

8 Sumi debet ablutio per eandem partem calicis
per quam sanguis Christi haustus est.

9 Calix est tantum bis admouendus ori, non ul-
trà, nam stomachum moueret adstantibus, pluries
quàm ter, sanguinem, & bis purificationem, su-
mere.

10 In Purificatione vino & aqua digitos abluat
Sacerdos; nec potest quispiam purificare se aqua
tantum, sine vino, inconsulto Summo Pontifice,
non obstante contraria quorundam consuetudi-
ne quam abusum esse constat.

11 Vtramque Sacerdos abluitionem sumit in me-
dio Altaris; caueat autem, nedum digitos purificat

rio tergit, corporale commaculet, gutta cadente
è digitis.

12 Calicem, dum plicat corporale, collocat Sa-
cerdos versus cornu Epistolæ, ut commodius ac-
cipiat bursam, quæ est in cornu Euangelij.

13 *Velum velare debet totum calicem in anteriori
parte, & poni sub bursa corporalium non supra, sicut
initio Missæ.* Caueant igitur qui sine velo celebra-
re solent, id enim pugnat & contra mysteria sacra, &
contra rubricas, quæ eo ut edum clarissimè decent.

14 Regulariter facienda est communio populi,
postquam Sacerdos sumpsit sanguinem immedia-
tè. Sed hodie quia plurimi exoptant finem Missæ,
& eos tædet expectare alios ut communicent, præ-
sertim si multi sint communicandi, differri solet
communio usque ad peractam Missam; quod tole-
randum videtur si multi communicent, sed non si
pauci. Celebrans autem post summptionem sangui-
nis, calicem palla tegat antequàm alios communi-
cer. *Nota quod communicandi manus in Crucis for-
mam sunt componende ex Synodo 6. Trull. can. 102.*

15 Sicut in Missa vno tantum præsentate, dicitur
Misereatur vestris; ita etiam vno tantum communi-
caturo, dici debet *vestri, vestris.*

16 Tenet Sacerdos particulam duobus digitis,
paululum eleuatam supra patenam, seu pyxidem,
ita tamè ut dextra manus adhæreat patenæ seu py-
xidi; neq; nimiùm eleuetur particula super pyxidem.

17 Verba autem hæc, *Domine non sum dignus,* di-
cuntur à Sacerd. integrè, clara voce, & sæper in ge-
nere masculino.

64
18 A solo Sacerdote sumi debet hostia semel exposita solenniter, post calicis sumptionem.

19 In missis defunct. non esset distribuenda Eucharistia; sed si distribuatur post sumptionem sanguinis, non debet dari benedictio.

20 Si in fundo calicis, vitæ vini species adhuc reperiuntur post distributionem Eucharistiæ, sumi poterunt ante vini infusionem in calicem.

21 Si in Altari remaneant particule vsque ad finem Missæ genuflectat Sacerdos quoties accedit, vel recedit à medio, vel transit ante Sacramentum: & cum dicit *Dominus vobiscum*, non vertit se ad populum in medio Altaris, sed paulò propè cornu Evangelij, ne terga vertat Sacramento: & in fine, ibidem dabit benedictionem, non perficiens circum. Calix quoque in hoc casu, non erit collocandus in medio Altaris, sed à latere Evangelij; neque applicabitur corporale, nisi reposito Sacramento in locum suum post Missam. Denique dicit Evangelium S. Iohannis in fine Missæ, non signat Altare, sed seipsum tantum. Dixi tantum *non signat Altare*, quia si adsit charta, vel Missale, utrumvis signare debet.

22 Quid verò agendum à Sacerdote si fragmenta superint, seu panis particule, peracta communione? Sacerdos eas sumat, dummodò pertineant ad eandem Missam. Quod constat ex tit. 7. num. 2. de defectibus.

23 Accidit etiam, quòd pyxis, intra Missam sit purificanda, & eo casu purificabitur ante calicis purificationem.

65
rificationem, collectis nimirum in eius fundo fragmentis omnibus diligentissimè, cum indice dextræ manus, & cum eodem indice sumi poterunt, admoto eodè linguæ; vel ad labium pyxidis fragmentis deductis, & ore eidem admoto, ita ut nullum remaneat fragmentum. Deinde infundi potest paululum vini, quo circumactò intra pyxidem, & tergente indice, tota pars interior abstergatur, quo hausto exsicabitur pyxis interior vndequaq; purificatorio. Non debet deinde vacua pyxis tegi velo, sed panno lineo.

24 Cum ministri dicunt *Agnus Dei* in Missa solenni, dextra percutiunt sibi pectus, sinistra infra pectus admota.

25 Subdiaconus dat pacem eisdem quos Diaconus incensavit, & præterea Acolytho comitantibus inclusivè, ut notatur in car. Ep. lib. 1. cap. 24.

26 Qui dat pacem, nemini inclinat cui dat pacem, nisi postquàm dederit: qui accipit inclinat caput danti ante & postquàm acceperit. Itè qui dat, dicit, *Pax tecum*, qui recipit, respòdet, *Et cum spiritu tuo*: amplectunturq; se inuicè, & appropinquant genas sinistras, sed qui dat, ponit brachia desuper, qui recipit subter.

27 In vnoquoque deinde ordine, primus dat pacem alteri subsequenti, & ille alteri, & sic deinceps, vsque ad ultimum eiusdem ordinis, non præmissis innitationibus, quæ in incensatione tantum fiunt Clericis non nisi stantibus pax datur; Laicis verò datur per instrumentum osculatum ab eo qui pa-

cem à celebrante immediatè accepit.

28 Ordo dandi pacè est idè qui de incensatione, sed per instrumentū datur singulis laicis: per osculū, primo cuiusque ordinis, à Subdiac. illis laicis quos Diaconus incensauit: ab Acolytho laicis alijs. Nunquā verò à Diacono alicui datur, ne quidem domino loci ex Decreto Sacrae Rituum Congregat. 5. Iulij 1614. Neque datur vnquam cum patena vice tabellæ, seu instrumenti, quod prohibuit Pius V.

29 Subdiaconus ministrans ampullas non omitat osculationes & reuerentias debitas.

30 Acolythorū alter defert sine genuflexione ampullas ad Altare, cum peluicula, quas porriget sine osculis Subdiacono, & referet ad credentiā; alter portabit velū parvū de credentia ad Altare, in cornu Euāg. vt Subdiac. eo deinde tegat calicē.

31 Si non redierit Subdiaconus suppleat Acolythus in ministrandis ampullis pro calicis purificatione: quamuis in meditatione SS. Sacramenti, eā poterit celebrans adhibere moram, qua Subdiaconus redire queat, ampullas ministraturus.

32 Si fiat cōmunio in Missa solēni, Diac. cooperato calice cū palla, eōq; posito paulò vltra mediū corporalis, intrā arā tamē, versus cornu Euang. collocat in medio corporalis pyxidē. Quod si extrahēda sit de tabernaculo, Diaconus extrahat cū genuflexionibus ante, & post genuflexo interim celebrante & alijs circa Altare.

Diaconus in cornu Epistolæ stans, profundè ta-

ren

men inclinatus dicit alta voce *Cōfiteor*, manibus iunctis. Celebrans, postquam Diaconus discooperuerit pyxidem, stat in medio Altaris, facie versa ad Diaconum; Subdiaconus item post celebrantē stabit, qui dicto *Confiteor*, eodem loco stans dicit *Misereatur, & Indulgentiam*, propè medium Altaris, facie item versa ad Diaconum, qui respondit *Amen*. Acolythi interea ante medium Altaris, in superiori gradu genuflexi facie sibi inuicem versa; Diacono verò & Subdiacono ante lineum genuflexis (si sint communicandi) celebrans cum debitis genuflexionibus eos communicat pramissis verbis. *Ecce Agnus Dei, & Domine non sum dignus*, cum reliquijs caremonijs, vt in Missa priuata. Qui gestat intortitia, substituunt sibi alios, donec communicauerint, neque accedant cum intortitijs ad celebrantem pro communione. Dum alios celebrans cōmunicat, Subdiaconus stat à sinistris celebrantis, Diaconus in cornu Epistolæ purificationem cū calice ministrat, ijs scilicet qui de Clero sunt, non laicis quibus purificationem dabit alter è Clero, cum alio vase aut vini, aut aquæ. Diaconus autem eo casu ad dextram celebrantis accedit. Neque *Ministri patenam teneant sub mento communicantium, quod ad Episcopos tantum attinet*. Sacerdotes cum stola de collo pendente communicant ante Altare, vna cum Leuitis, & Clero; Laici verò, extra chorum. Facta communione, cū debitis reuerentijs Diaconus operit pyxidē, & reponit in locū suū, genuflexo interim celebrante, &

E 2

post

Epitome Theſauri

68
post eum Subdiacono, quibus deinde surgētibus;
& reposito calice in medio Altaris, detectoque
sunt alia pro purificatione celebrantis. Si remaneat
Sacramentum in Altari, Ministri omnes præfertim
Diac. dicturus *Ite Missa est*, obseruent quæ
supra celebranti sunt præscripta num. 21.

De Communione, & Orationibus.

Tit. II.

- 1 **S**acerdos manu dextra claudit librum, vt pars
libri clausa calicem respiciat.
- 2 Calix non traditur Cæremoniario, à quo neque
comitatur in hoc casu Subdiaconus, qui tamē vadit
& redit per breuiorē viam, vt adsit ad orationem
post Diac. in loco suo.
- 3 Celebrans dictis orationibus non claudit librum,
sicut à principio nō aperuit, sed hoc relinquit Diacono,
vel Cærem.
- 4 Antequam Diaconus vertat se dicturus, *Ite Missa est*,
genus se stat versus Altare; & postquam dixerit,
redeat eodem modo quo celebrans, & vna simul
cum eo. Nota quod celebrans non debet dicere
submissa voce, *Ite Missa est*.

De Benedictione in fine Missæ, & Euang.

S. Ioan. Tit. 12.

- 1 **S**oli Episcopi & his maiores (& Abbates qui
vtruntur Pontificalibus) ter populo benedicunt.
Quod si ante se, & à tergo circumstantes habeat
celebrans, putà Clerum in choro, seu moniales;
& po-

Sacrorum Rituum.

69

& populum ante Altare; tamen semel tantum benedicite
conuersus ad populum, intentione directa ad omnes.
Idem fiat quando Prælatus est in medio Capellæ,
vt tantum adstantes à latere Euangelij, actu benedicat,
directa intentione in alios.

2 Si libro non vtatur Sacerdos, neque folio, in quo
scriptum sit Euangelium S. Ioannis, signet Altare,
quod si vtatur libro, aut folio, signet in eo initium
Euangelij, & eo casu (præfertim si est aliud Euangelium
à communi) Minister deferat librum cum cussino ad cornu
Euangelij, dum celebrans dicit, *Placeat*. In fine huius
Euangelij, siue S. Ioannis, siue alterius, semper respōdetur,
Deo gratias. Non osculatur Sacerdos hoc Euangelium quodcumque
illud sit. Si vsus est libro claudit dextra, ita vt pars
aperta libri respiciat cornu Euangelij, non calicem.

3 Regula generalis. Confessio, osculum Euangelij,
& benedictio se inuicem consequuntur respectu Prælatorum.

4 Extinguantur candelæ primò in cornu Euangelij,
deinde in cornu Epistolæ, vt statim Minister possit
Missale accipere cum birreto Sacerdotis, sed non debent
extingui, nisi post finitum Euangelium.

5 Caput apertum inclinat Sacerdos cum descenderit in
planum capellæ, & coram tabernaculo Sacramenti,
genus se capit apertum. Quod declarauit Sacra Rituum
Congregatio, 28. Augusti 1627.

6 Vestibus se exiit ordine retrogrado, nimirum prius casulam deponit, deinde stolam, tum manipulum, exinde alia; & quæ à principio osculatus est, nunc eadem exuendo se, osculetur in medio, nempe stolam, manipulū & amictum. Neq; omittat in sacristia debitā reuerentiā imagini, vt initio.

7 Lauet manus in fine Missæ, sed ablutionis aqua in locum mundum diffundatur.

8 In Missa solenni ad benedictionem celebrātis, Ministri æqualiter distantes supra secundum gradum Diaconus à dextris, Subdiaconus à sinistris genuflectant versus Altare (nisi sint Canonici) & manu pingant sibi crucem, à fronte ad pectus, vt solent laici: cæteri quoque inferiores Ministri genuflexi manent vsque ad finem benedictionis.

9 Ministrat Subdiaconus librum ad vltimū Euāgelium. Diaconus autem stat quasi medius inter celebrantem & Subdiaconum, aliquantò post celebrantem, & cum dicit, *Et verbum caro*, &c. vel quid simile genuflectunt prædicti tres versus librum, & non versus crucem, aut versus Sacramentum, quod multi perperam faciunt, nisi expositū sit Sacramentum.

10 Cum discedunt (Acolythis præuentibus cum candelabris) procedunt cooperto capite Ministri post debitam reuerentiā Altari factam, vt initio Missæ, vnus post alium manibus iunctis.

11 In sacristia, reuerentia facta imagini ab omnibus; & celebranti, à Ministris; deponunt omnes paramenta.

De his quæ omittuntur in Missa pro defunct.

Tit. 13.

P Salmi cum precibus dici solitis pro præparatione Sacerdotis ante Missam omitti possunt; non autem omitti debent oscula crucis in amictu, manipulo, & stola induendis.

2 Quando celebrans incipit Introitum, dextra signat librum, sinistra super Missali posita.

3 Minister non osculatur ampullas quas celebranti porrigit.

4 Si detur communio intra Missam nulla datur benedictio, nisi ab Episcopis vbi moris est.

5 Credentia vel nulla vel simplex, cū linteo breui & candelis accensis.

6 Ad oblationem solus celebrans incensatur, nō alij.

7 Subdiaconus ministrat à sinistris celebranti, in oblatorum incensatione; & in ablutione manū, cum Diacono ministrat mappam ad tergendas celebrantis manus.

8 Cum Subdiaconus nō teneat patenam, debet incensare Sacramentum in eiusdem elevatione, & statim surgere vt stet in medio, in suo loco.

9 Omittuntur oscula omnia in Missis defunct. cā manus celebrantis, quam rei quæ traditur.

10 Dum celebrans deponit manipulum pro absolutione faciendā, deponunt & Ministri, vt in casu simili tradit Carem. Ep. lib. 2. cap. 17.

11 Dum Subdiaconus defert crucem, deferat si-

72
cut in processionibus, id est ita vt imago Crucifixi terga vertat eidem Subdiacono, & Clero sequenti.

12 Thuriferarius & alter Acolytus, qui defert aquam benedictam, præcedunt & crucem & alios Acolythos deferentes candelabra.

13 *Thus & aqua benedicta, in exequijs sunt correlatiua. Sed thuris benedictio fit hoc loco more solito dicendo, Ab illo benedicaris.*

14 Dum descendit celebrans de Altari habeat biretum in capite, deinde capite detecto se sistat inter Altare & tumulum, seu lecticam mortuorum, absente corpore. Subdiaconus contra Altare id est facie versa ad Altare, ad pedes lecticæ, seu tumuli; præsentem verò corpore seruetur Rituale Romanum de exequijs, pro vario defuncti situ: Non enim ad caput lecticæ imaginarium defuncti se sistit celebrans, sed ad verum caput. Ergo in Sacerdotum funere, præsentem corpore variatur situs celebrantis, & Subdiaconi.

15 Caueat Sacerdos ne directè terga vertat Sacramento, idcirco secedat à medio aliquantulum versus cornu Epistolæ.

16 *Extra Missam dicuntur semper orationes manibus iunctis, ille namque ritus extendendi manus est Missarum proprius.*

17 Oratio, Absolue, dicitur communiter etiam in absolutione Prælatorum, addito dignitatis titulo.

18 *Dum fit absolutio, si eleuetur Sacramentum in aliquo Altari, neque celebrans, neque Ministri genuflectant, ne sacra interrumpatur actio.*

DE HIS QUÆ ADDENDA SUNT
in Missa qua celebratur ad Altare, in quo
expositum est Sanctissimum
Sacramentum.

APPENDIX.

1 N primis illud notandum est, quod pro exponendo Sacramento in Altari pro initio quadraginta horarum, cantari debet Missa votina de Sacramento (nisi infra octauam eiusdem, quia tunc festiua dicitur) cum Gloria, vnica oratione; Credo, & præfatione de Natiuitate. Si verò accidat in festo primæ, vel secundæ classis, vel in Dominica priuilegiata, in Collegiatis cantantur duæ Missæ, vna de festo, alia de Sacramento, vel dicitur Missa de festo, aut Dominica cum oratione SS. Sacramenti.

2 In ingressu Sacerdotis ad Altare in quo patet Sacramentum, Ministri omnes cum celebrante debent genuflectere in plano capellæ vtroque genu. Facta verò confessione, ascendant ad Altari, vbi deinceps genuflectunt vnico genu, vt expeditiores sint: & celebrans dicit, *Oramus te Domine*, vt aliàs.

3 Insensatio Altaris fit de more, stante Sacerdote, dum benedicit incensum; quod de more benedicatur, quia Altare & celebrans etiam thurificari debent. Pro cruce quæ adesse non debet, incen-

Epitome Thesauri

74 incensatur Sacramentū à celebrante super altiorē Altaris gradū cū Ministris genuflexo. Neq; Diaconus osculari quidquā debet in hac Missa, quod tradi debeat celebrāti, neq; manus celebrātis in traditione rerū ob apertā presentīā Sacramenti. Inclinat autē celebrās genuflexus caput suū profundē, ante, & post incensationem Sacramenti.

4 Cū incensandus est celebrās, redito thuribulo in cornu Epistolæ, ut moris est, descendit, & sistit se apud idē cornu, facie versa ad populū, aduertēs ne dum mouet se, terga vertat Sacramēto; & ibi à Diacono é cōtra stāte in plano capellæ, incensatur. Quod erit obseruandū in altera incensatione ad Offeritorium, & ibidem lauabit manus.

5 Accedens ad mediū Altaris, & recedens à medio, vel transiens ante mediū toties, quoties semper genuflectit celebrans vnico genu, quod & Ministri obseruent.

6 Cōuertens se ad populū dicturus, *Dominus vobiscū*, seu alia facta genuflexione post osculū Altaris, sistit se renibus versis ad Euāgelij cornu: tum facta iterum genuflexione in medio, redit ad librum, seu Altare.

7 Diac. & Subd. nō omittūt tamē osculū manus celebrātis, in fine Epistolæ, & ante Euangelium.

8 Si concionandū est à celebrante, fiat ab eo stāte in cornu Euāgelij, & aperto capite. Ministri ad eius dextrām stabunt extra cornu Euangelij.

9 In incensatione oblatorū benedicit incensaturā de more, & sine genuflexione incensat oblata: tū genu-

Sacrorum Rituum.

75

genuflexus, super altiorē gradū incensat Sacramentum. Hic Diaconus non amouet calicem de medio, quia nullum est periculū effusionis eius.

10 *Ad Orate fratres*, non perficitur circulus, rursusque genuflectitur, quia reditur ad medium.

11 In benedictione populo danda, dicto *Omnipotens Deus*, genuflectit celebrans, & in latere Euāgelij benedicit: non perficitur circulū, neque in medio genuflectit, sed in eodem latere, conuersus statim ad Altare, signat librum, seu tabellam Euāgelij vltimi, non Altare.

12 In fine Missæ recedit cum Ministris ab Altari, cū genuflexione in plano Capellæ vtroq; genu facta, vel si faciendā est processio, pro fine orationis publicæ, facta propē Altare genuflexione in medio, descendit extra cornu Epistolæ, vbi depositis manipulis à se, & à Ministris cum casula, induit celebrans pluuiāle, & cætera facit, quæ ad processionem spectant: quibus adde incensandū esse prius Sacramentum quàm deponatur de loco suo super Altare.

13 In Missis priuatis, eadem seruari debent, de p̄tis ijs, quæ sunt propria Missæ solennis: neque debet omitti illud, quod præscribitur de manuum ablutione, extra Altare.

*Hic finem habes Secunda partis
Rubricarum.*

PAR

PARS TERTIA,
RUBRICARVM, QUÆ

defectibus in celebratione occur-
rentibus, remedia adhibet,
titulis decem.

De defectibus in genere.

Titulus Primus.

PRIMA est diuisio in defectus sub-
stantiales & in accidentales. Substantia-
les in tribus cōtingūt, vel in materia,
vel in forma, vel in intentione Mini-
stri. Accidentales multi esse possunt, neque ad
certum numerum possunt reduci.

De defectibus materiae. Tit. 2.

Requiritur, vt panis sit triticeus, vinum de vi-
te, materia præsens moraliter.

De defectu panis. Tit. 3.

Vbi maior est quantitas alterius grani, quā
tritici, non censetur panis triticeus. Amy-
lum non est triticum simpliciter, sed triticū cor-
ruptum, & ideo non est legitima materia, panis
confectus ex Amylo.

3 In

Sacrorum Rituum.

77

2 In fermentato nunquam licet apud Latinos
consecrare, etiam si urgeat necessitas alicuius, in
mortis articulo. *Suar. sect. 3. in fine. Vnum verò.*

3 Si panis cœperit corrumpi, conficiens graui-
ter peccat.

4 Si celebrans ante consecrationem aduerterit
hostiam esse corruptam, aut non triticeam; remo-
ta illa, aliam ponat, & facta oblatione, saltē men-
te concepta, prosequatur ab eo loco, vbi desijt,
ex quo non est necesse eam eleuare ante oculos
super patenam, neque facere cum ea, vel super eā
signum Crucis, sed eam simpliciter deponat su-
per corporale, si id aduerterit inter oblationem
calicis, & consecrationem; si post consecrationē,
imò post sumptionem illius hostiæ, idem faciat,
& a consecratione incipiat (facta oblatione saltē
mente concepta) nempe ab illis verbis, *Qui pri-
diè, &c.* Si verò ante sumptionem aduerterit, aut
post sumptionem corporis, & sanguinis, sumat ad
cautelam, aut ob reuerentiam conseruet: si autē
sumpserit, nihilominus sumat de nouo consecra-
tam: si post sumptionem sanguinis, apponi debet
rursus nouus panis, & vinum cum aqua, & facta
prius oblatione vt supra, & consecratione, omis-
sis alijs vtrumque sumat.

5 Si hostia consecrata casu aliquo dispareat, &
nequeat reperiri, alia de nouo consecratur, inci-
piēdo ab ijs verbis, *Qui prius diè, &c.* vt supra. Quod
si id contingat miraculo, videtur tunc acceptare
Deo sacrificiū eo modo oculis nostris imperfectū;

&c

& idè non eſt neceſſe in rigore, vt alia hoſtia cõſecretur, ita *S. Tho p. 3. q. 82. a. 4. ad 3.* Vbi tamè conſulit, vt iterato conſecretur.

De defectu vini. Tit. 4.

1 SI vinum ſit factum penitus acetum, aut de vuis acerbis, ſeu non maturis expreſſum, nõ conſicitur Sacramentum.

2 Vinum ex aqua miraculoſum, eſt apta materia; imò vinum congelatum, dummodò poſſit reſolui adhibitis pannis calidis.

3 Si vinum cõperit acceſcere, ſit Sacramentum, cum peccato tamen. *S. Tho ſup. ad 2.* Si ſit muſtum de vuis, tunc expreſſum, ex neceſſitate conceditur, ſed abſtinendum eſt omninò ob irreuerentiã & indecentiam, *Suar. loco cit. diſp. 45. ſect. 1.* Si nõ ſit admixta aqua, vel admixta roſacea, aut alia huiusmodi, ſit Sacramentum, ſed cum peccato, *S. Tho. q. 74. a. 7. ad 3.*

4 Si ante conſecrationem ſanguinis, aduertat aut vinum, aut aquam deeſſe, aut vtrumque, debet ſtatim apponere vinum cum aqua; & facta oblatione vt ſupra, cõſecrare, incipiendo ab illis verbis, *Simili modo*: ſi poſt verba conſecrationis aduertat vinũ non fuiſſe poſitũ, ſed aquã, depoſita aqua in aliquo vaſe, iterũ vinũ cũ aqua ponat in calice, & conſecret, vt ſupra, ſi poſt ſumptionẽ corporis, vel huiusmodi aquæ, apponat aliam hoſtiam iterũ conſecrandam, & vinum cum aqua in calice, offerat vtrumque, & conſecret, & ſumat,

ſumat, licet non ſit ieiunus. Vel ſi celebretur in publico, ad euitandum ſcandalum, poterit apponere vinum cum aqua, & facta oblatione vt ſupra, conſecrare, ac ſtatim ſumere.

5 Si quis percipiat ante, vel poſt conſecrationẽ, vinum eſſe acetum, vel aliã corruptum, idem faciat. Eadem eſt ratio deficientis materiæ, ad ſacrificium integrum, ſi tamen Sacerdos pergat in Miſſa, & ex ignorantia, vel inopinati caſus perturbatione non obſeruet, non per hoc mortaliter peccat. Ita *Sa, verbo, Miſſa, num. 31.*

6 Si celebrans ante conſecrationem aduertat non fuiſſe appoſitam aquam, ſtatim ponat eam, benedicendo de more, tum proferat verba conſecrationis: ſi poſt conſecrationem id aduertat, nullo modo apponat, ne ſequatur corruptio Sacramenti pro aliqua parte.

7 Si materia quæ eſſet apponenda, nullo modo poſſet haberi: ſi id ſit ante conſecrationem corporis, vlteriũs procedi non debet; ſi poſt conſecrationem panis, aut etiam vini deprehenditur defectus alterius ſpeciei, altera iã conſecrata; tunc procedendum erit, & Miſſa abſoluenda; ita tamè vt prætermittantur verba, & ſigna, quæ pertinent ad materiam deficientem. Dixi ſi nullo modo haberi poſſit, quod intellige moraliter. Si enim diſſimili modo haberi poſſit, & notabilis inde oriretur offenſio populi, Miſſa erit abſoluenda, abſque materia deficiente, ſiue hoſtiæ, ſiue vini,

De defectibus formæ. Tit. 5.

SI contingat defectus essentialis in forma, vel in materia, vel in vtraque, nempe cum mutatione sensus verborum consecrationis, iteranda est consecratio, vt perficiatur sacrificium; & si contingat id cognosci post sumptionem corporis, vel speciei non ritè consecrata, iteranda consecratio, appositâ materia quæ non fuit consecrata, quia eadem est ratio ineptæ materiæ, & materiæ sine formâ: imò si id contingat ex malitia Ministri mutantis formam, vel non habentem intentionem debitam; nihilominus debet post sumptionem supplere defectum, pœnitendo de priori culpa quam commisit, & reuerenter supplendo; quod si defectus accidat in vtraque specie, & iam vtramque sumpsit, non est quod suppleat; quia sacrificium nullum fuit, neque suppleri debet quod non est inceptum: & obligat tunc præceptum de non sacrificando, fracto ieiunio. Ita Suar. 3. p. disp. 85. sect. 1. secundo.

De defectibus Ministri. Tit. 6.

EX parte Ministri requiruntur quinque. Intentio, animæ corporis, & vestimentorum dispositio, tum dispositio in ministerio quoad occurrerit. Defectus circa intentionem est essentialis, circa reliqua verò est accidentalis tantum.

De defectu intentionis. Tit. 7.

SI quis delusoriè profert verba consecrationis, non intendens conficere, enormissimè patrat sacrilegi-

facilegiâ; & si fictionis pœniteat ante sumptionem potest resumere formam, non ex vi præcepti perficiendi sacrificium, quod nondum inceptum est, sed ex vi præcepti non fingendi falsum in hoc ministerio, & consequenter non perseverandi in fictione, nec sumendi potum, & cibum per modum Sacramenti, quod non est, nec dandi alijs occasionem adorandi merum panem, & vinum. Post sumptionem verò ficti Sacramenti, seruetur quod diximus supra ex Suar. tit. 5. præc.

2 Si Sacerdos putans se tenere vnam hostiâ, post consecrationem inuenerit fuisse duas simul iunctas, sumat vtramque. Ratio est, quia ambæ sunt consecrata; cum illud Putans, dicat tantum priuatam deceptionem quæ non tollit intentionem debitam, quæ esse debet, & moraliter est circa hanc præsentem materiâ. Ita Suar. disp. 43. sect. 6.

3 Si relicta sit hostia integra consecrata, eam in tabernaculo reponat; si id fieri nequit, Sacerdoti ibidem celebraturo sumendam relinquat, decenter opertam super corporale; si neutrum horum fieri potest, in ipso calice, seu patena conseruet, quo vsque, vel in tabernaculo reponatur, vel ab altero sumatur, quod si non habeat quomodo honestè conseruet, potest eam ipse semet sumere.

4 Virtualis intentio sufficit, quæ est illa quæ habet Sacerdos, cum accedens ad Altare intendit facere quod facit Ecclesia. Quod hic dicitur de materia ordinaria consecranda. In Missa, intelligo

etiam quando plures particulae ponuntur à celebrante (vel ab alio ipſo ſciente) ſuper Altare, vt conſecrètur, & in actuali conſecratione, non recordatur illarum Sacerdos, ſed eius tantum quam habet præmanibus: tunc enim omnes ſunt conſecratae, *Nauar. cap. 25. num. 91.* Debent tamen eſſe præſentes intra aram, non extra eam, inquit *Suar. diſput. 43. ſect. 6.* Aliàs non aſſimaret illas conſecratas eſſe: ſicut etiam exiſtimat id totum in calice conſecratum eſſe, quod per modum continui in eo continetur; guttae verò extra calicem, aut intra, ſed ſeparatae à toto, veriſimilius putat quòd non ſint conſecratae, vtpote non intentione virtuali intentione. Sed in caſu quo ponantur particulae non conſecratae, vbi aliae ſunt conſecratae, erunt item ea conſecratae poſt verba conſecrationis, *iuxta placitum Poſſe vini de offic. curat. cap. 2. num. 20.* Quod tamen non deberet fieri, ſed ſi fiat, genus flexiones plures addendae erunt ab Offertorio ad communionem: neque circulus perficiendus erit ad *Orate fratres*, propter conſecratas particulas.

5 Si pyxis non aperitur ex obliuione tempore conſecrationis, ſit tamen conſecratio, *ex Suar. diſput. 43. ſect. 5.*

De defectibus diſpoſitionis animae. Tit. 8.

1 Si quis canonicè impeditus celebret, cõſicit quidem ſacramentum, ſed peccat grauiffimè. Et valor ille Miſſae, qui eſt ex parte precum Eccleſiae, omninò perditur, *Ex S. Tho. 3. p. q. 82. a. 7. ad*

7. ad

7. ad 2. Quòd ſi immincat mortis, infamiae, aut ſcandalali periculum, poterunt prædicti cum contritione celebrare, *Ita Azor lib. 10. c. 31. q. 6.*

2 In duobus caſibus licet ſine confeſſione celebrare, vrgente neceſſitate, & quando deest copia Confessoris. Neceſſitas autè vrgens in his caſibus erit; primò abſoluendi inchoatum iam ſacrificium, vt perficiatur. Item neceſſitas alterius in periculo mortis exiſtentis, pro communicando, facienda eſt Miſſa. Item ſi omittendo Miſſam, ſcandalum orietur: dico *ſcandalum*, non autem quaedam populi admiratio, quae ſola non ſufficit. Item quando tenetur ex officio ſacrum facere, quam præſertim cauſam indicat, *Tridentinum ſeſ. 13. cap. 4. can. 11.* neceſſitas igitur debet attendi, non commoditas.

Inopia verò Confessoris dicitur eſſe, quãdo vere non adest, qui abſoluere à peccato mortali poſſit, quo reus eſt Sacerdos celebraturus; vel longiùs a beſt, quam adiri commodè queat. Item quando etſi Confessor adest, timetur verè de eo quòd ob non ſeruatũ ſigillũ, aut aliã ob cauſam graue damnum ſequeretur celebraturo, tamen confiteatur alia peccata, tacito tãtũ in eo, in quo eſt periculum, ſicut etiam idẽ facere debet, ſi reſeruatũ caſum habeat, neque adire poteſt Episcopum, neque obtinere abſolutionem. Sed in ijs caſibus neceſſaria eſt contritio.

3 Si ante inchoatã Miſſam recorderetur Sacerdos ſe eſſe in peccato mortali, confiteatur, etſi oportet

84
Epitome Thesauri
teat exui sacris vestibus (citra scandalum intellige) si Missa est inchoata, & facile potest confessor accedere ad Altare, fiat. Verum *S. Tho. q. 83. a. 6. ad 2.* dicit tutius esse relinquere Missam, maxime in casu excom. vbi tamen indicat non esse præceptum, sed consilium deserere inceptam Missam, dum dicit *tutius esse.* & S. Bonaventura negat deserendam Missam, negatque etiam tene ri Sacerdotem discedere ab Altari, vt cõfiteatur; debet autem cum primùm poterit confiteri, ex Tridentino supra.

De defectibus dispositionis corporis.

Tit. 9.

1 **N**ON ieiunus post mediam noctem etiam post sumptionem solius aquæ, vel alterius potus aut cibi per modum etiam medicinæ, & in quantumcunque modicissima quantitate, non potest communicare, nec celebrare.

2 Si reliquæ cibi remanentes in ore, transglutiantur non impediunt communionem, dummodò non transglutiantur per modum cibi, sed per modum salivæ: idè dicendum si lauando os, deglutiatu r stilla aquæ, præter intentionem. Sed quantitas aquæ (vel vini, si lauet os vino) ita parua esse debet, vt permisceatur salivæ inseparabiliter, ita *S. Tom. 3. p. q. 80. a. 8. ad 4.* Notat *Suar. disput. 68. sect. 4.* necessarium esse, vt manducati præcesserit mediam noctem: nam si aduertat Sacerdos post mediam noctem in ore reliquias cibi habere

re

re, & eas ex certa scientia deglutiat, violat ieiunium naturæ, necessarium ad communionem; quod tamen Tabien. verbo *Communione*, reiicit vt scrupulosum.

3 Duo tamen non ieiuno Sacerdoti conceduntur. Primum vt possit sumere particulas, siue à se, siue ab alio consecratas, si nequeant conseruari, sine maiori irreuerentia. Et licet multo tempore se detinuerit Sacerdos, in distribuenda Eucharistia; potest adhuc tamen reliquias sumere, & vasa purificare, si distribuat coniunctim cum Missa. Alterum est ad supplendum sacrificium. Concedit *Tol. lib. 2. cap. 1. num. 2.* celebrationem illi qui omnino immemor cibi sumpti, aut potus, recordatur deinde post consecrationem se non esse ieiunum, imò etiam ante, si scandalum imminet.

4 Si plures Missas in vna die celebret, in vnaquaque abluat digitos, in aliquo vase mundo, & in vltima tantum percipiat purificationem; prohibemur in priori Missa sumere calicis abluitionem; quamuis non sumi soleat ob nutritionem. Quare si prima sumitur ablutio, frangitur ieiunium, & alia Missa celebrari non potest.

5 *In aliquo vase mundo debent abluí digiti, non in calice Missæ, ne vinum abluitionis sit deinde materia consecrationis.* Ceterum hæc ablutio digitorum, si non sumatur à celebrante in tertia Missa, sumi debet ab alio qui sit ieiunus, vel in Sacratium fundenda erit. Quod etiam nota pro abluitione digito-

rum quæ fieri debet in Communione populi extra Miſſam.

De defectibus in ministerio occurrentibus. Tit. 10.

Numerantur in hac rubrica, num. primo, quatuordecim casus grauiores in quibus, vt plurimum accidit peccatû mortale, si fiat contra regulas, hoc loco significatas, de quibus supra egimus, prima parte, tit. 20. & 2. part. tit. 1. & 2. nisi excuset ignorantia, vel obliuio.

2 De rebus an sint benedictæ, necne; non tenetur semper Sacerdos interrogare, quæ verò non sunt vsui ampliùs comburantur.

3 Si Sacerdote celebrante violetur Ecclesia ante Canonem, dimittatur Miſſa; si post, non dimittatur. Si timeatur incurſus hostium, vel alluuionis, vel ruina loci vbi celebratur: ante consecrationem dimittatur Miſſa, post verò omiſſis omnibus alijs, acceleret ſumptionem Sacramenti.

4 Si Sacerdos ante consecrationem grauiter infirmeretur, vel inſyncopen inciderit, aut moriatur, præmittitur Miſſa: si post consecrationem, vel alterius, vel vtriusque ſpeciei, per alium expleatur ab eo loco vbi ille deſijt, & in casu neceſſitatis, etiã per non ieiunum. Si prior inchoauerit tantummodò formam sanguinis, alter eandem integram proferet; si verò neſciatur vbi deſierit, incipiatur à *ſimili modo*; vel si consecrauit vtramq; ſpeciem, incipiatur ab *unde & memores*: si dubitatur de consecratione hostiæ, incipatur

at a.

à Canone, & sub conditione mente retenta consecret, vel aliam (quòd melius est) consecret, & priorem ſumat post ſumptionem sanguinis.

Non tantum non ieiunus potest explere hanc Miſſam, sed etiã excommunicatus, & irregularis dummodò ceſſet ſcandalum.

5 Si Sacerdos huiusmodi infirmus poſſit cõmunicare, & non ſit alia hostia consecrata, ille qui ſupplet Miſſam diuidat hostiam, & partem præbeat infirmo.

6 Si ſemiprolata forma corporis obijt Sacerdos, Miſſa non debet ſuppleri, quia nulla est consecratio.

7 Si ſemiprolata forma sanguinis, alter prosequatur Miſſam, & super eundem calicẽ repetat integram formã, incipiendo à *ſimili modo*, vel poſſet super alium calicem præparatum integram formam proferre, & hostiam primi Sacerdotis, & sanguinem à se consecratum ſumere, ac deinde calicem ſemiconsecratum ante abluſionem, qui calix super quo ſemiprolata fuit forma sanguinis adorandus est sub conditione.

8 Dato nouo casu quòd obierit post ſumptionẽ hostiæ tantam, tunc alter ſumat tantum sanguinem qui remanſit.

9 Si quis extra casus neceſſitatis prædictos, vtraſque ſpecies non ſumpſerit, grauiſſimè peccat.

10 Species à fulmine tactæ venenatæ cenſentur, & ideo licet earũ ſumptionem omittere, & aliàs consecrare earum loco.

F 4.

II SI

88 Si post oblationem, hostia appareat notabiliter fracta, altera substituatur (facta oblatione illius) sed post abluionem, prior iam oblata sumatur.

12 Si hostia dilabatur in calicem nihil est reiterandum. Quod si non fuerit madefacta sanguine, signa consuecta fieri debent, cum parte non madefacta, sed si tota fuerit madefacta, omnia sunt quidem dicenda, sed omittenda signa, & sumenda utraque species signando se cum calice, & dicendo, *Corpus, & sanguis Domini nostri, &c.*

13 Si sanguis congeletur, debet liquefieri adhibitis pannis calefactis, vel aqua feruenti, dummodo in calicem non inter aqua; quod si nullo ex his modis possit liquefieri, poterit digitis communi & in particulas redigi, ut sumi possit, ut docet *Suar. disp. 85. sect. 1. verbo. Tertiò.*

14 Si aliquid de Christi sanguine ceciderit primo feruentur quæ rubrica præscribit hoc titulum. 12. Secundo aduertendum est, multa esse antiqua per hanc rubricam, ex his, quæ Pius hac de re statuerat; cuiusmodi sunt abscissio vestium, & combustio; intra Altare combustorum repositio, sumptio lotionis. Pœnæ quoque non sunt in usu, sed imponendæ sunt à superiore, nec ullam tenetur Sacerdos subire, nisi impositâ. Tertiò aliqua adduntur in rubrica de quibus Pius non meminit, ut quando cadit super vestes Sacerdotis, pannum, & tapete substratum, nempe quod hæc debeant abluï, & lotio in Sacrarium proijci. Quod si cadat sanguis super barbâ, barba debet pluries abluï,

abluï, & lotio in sacrarium proijci.

15 Si Sacerdos euomat Eucharistiam, si species Sacramentales integre, vel in aliqua particula haberi possunt, reuerenter feruentur, vel lumantur (nisi nausea fiat) & similiter fiat si à mure lumantur, aut ex Eucharistia vermes generentur: ea verò quæ tales species contigerunt, vel comburenda, vel purificanda sunt.

16 Accidere potest casus, in quo vomitus potest esse, & licitè voluntarius; nempe quâdo monitus est Sacerdos de speciebus à se sumptis quod sint venenatæ.

17 In casu dubio hostiæ consecratæ, quæ repetitur apud beneficium, seu sacrilegium, aut circa Altare ubi proximè fuit celebratum, aut quâdo particula patenæ parti posteriori ita fixe hæret, ut subeat suspicio de consecratis in præcedenti Missa particulis, eam vnâ esse posse; in his casibus nulla solennitas est adhibenda luminarium, sed huiusmodi hostia adoranda erit sub conditione, reseruanda, & sumenda in aliqua Missa ante calicis abluionem. Quod si fortè talis sit, ut nauseam pariat, seruanda est decenter, donec corrumpantur species, & comburantur.

18 Si fragmentum consecratæ hostiæ ita paruum sit, ut nequeat discerni, ceciderit super linteum aliquod; pluries lauetur linteum eiusmodi, sed non est necesse quod comburatur.

19 Si Sacerdos omittit aliquid de rubricis primi ordinis ut *Gloria in excelsis, Credo, Commemora*

tionem de sancto, & eiusmodi, & recordetur in progressu Missæ, non debet repertere, nec regredi; commemorationem autem de sancto debet addere inter orationes secretas, & post com. licet inter Collectas eam omiserit. Si verò aliquid omittat de rubricis secundæ ordinis, quæ respiciunt ritum servandum in celebratione Missæ, de suo genere mortale est, nisi lenitas materiæ, aut inadvertentia excuset: quia Concilium Tridentinũ sess. 22. & Pius V. in Bulla Missalis expressè præcipiunt observari ritus huiusmodi. Gravius autè est si quid addatur, quam si omittatur. Ita Suar. disp. 84. sect. 2.

20 Non facit contra rubr. qui officium recitans aliud, Missam deinde dicit more Ecclesiæ in qua celebrat, ubi fortè dicitur *Credo*, vel *Gloria*, quæ non dicuntur extra eam, imò tenetur celebrare ibidem pro ratione festi. Intellige tamen quæ dicimus de Missa pro omnibus approbata: nam Missæ certis Regularibus concessæ tantum, putà de Sanctis Ordinis eorum, aut alijs quæ non habentur in Missali Rom. non possunt ab alijs dici, nec etiam in ipsorum met Regularium Ecclesijs, ex Decr. Sac. Rit. Cong. 19. Nouemb. 1622. Neque à Capellanis secularibus proprijs in Ecclesijs Monialium quæ Romano non vntur Breuiario. Quo casu Missam quidem proprij Capellani, recitabunt de Santo, de quo Moniales officium, sed eũ Miss. Rom. vt in proprio, vel in communi Sanctorum, eadem Sac. Rit. Cong. ita decrevit 20. Nouembr. 1628. Si nulla est Missa in Missal. Rom. quæ con-

cor-

cordet cum officio Monialium, putà de nomine Iesu, de spinea corona, & similibus, eo casu Missæ de Circumcisione Domini, seu Missam de Cruce, vel Passione recitare poterunt.

21 Quod si quis adderet, vel detraheret ex Cæremonijs, etiam deuotionis causa, præsumens id esse melius, tunc peccaret mortaliter: quia in Bulla Pij V. dicitur *ne præsumant. Ita Molin. in instruct. Sacerd. tract. 3. cap. 11. §. ult.*

22 Si inchoata Missa veniat Episcopus, aut eo maior, aut princeps, neque alia Missa celebrari possit, si ante consecrationem veniant, poterit Missa repeti à capite; quod idem potest fieri etiam vltima primam vicem, si maior causa superueniat.

23 Missa potest interrumpi, & discontinuari, ob aliquam causam, purà concionem, publicationes edictorum quæ fiunt à Parochis, vel ad confessionem audiendam moribundi, custodita si opus est interim ab alio Eucharistia, vel ad vngendum infirmum, cui nullũ aliud Sacramentũ ministrari potest; non autè interrumpi debet paulò ante communionem, vt Sacerdos audiat apud Altare, etiã breuem confessionem alicuius communicaturi.

24 Accidit aliquando, in Missæ ministerio offerri Sacerdoti particulam consecrandam pro communicando laico, oblatione iã facta; quo casu potest consecrari, oblatione eiusdem mente concepta: non tamen remotius ab oblatione hostiæ, putà iam ccepta præfatione, sed eo casu si necessitas adsit potest dari laico pars hostiæ conse-

cræ

APPENDICES

De Rubricis præceptiuis, & directiuis.

Appendix 1.

Rubricæ præceptiua obligant sub mortali; directiua non item, nisi ex contemptu omittantur.

1 Quando in rubricis habetur hæc vox *grauissimè*, seu *grauiter peccat*, certissimum est, significari peccatû mortale, seclusa obliuione, ignorantia inculpabili, & inaduerrentia, quæ culpam diminuunt. Septies autem habetur, cum de defectibus Missæ agitur 1. Si non in azy-mo conficiatur Sacramentum in Ecclesia Latina. 2. Si vinum cœperit acescere, vel corrûpi, vel fuerit aliquantum acre, vel mustum de vuis tunc expressum, vel si sine aqua, aut cum aqua non naturali fiat sacrificium. 3. Si in forma adderet aliquid celebrans, quod significationem non mutaret. 4. Si celebret suspensus, excommunicatus, degradatus, irregularis, vel quomodocûque canonicè impeditus. 5. Si celebret in peccato habens copiam Confessoris. 6. Si non habens copiam Confessoris, sine contritione in peccato mortali celebrat. 7. Si integre Sacramenta non sumserit extra casus

à ru-

à rubrica Missalis concessos hac parte tertia, tit. 10. num. 4.

2 Quando materia rubricæ pertinet ad integritatem Sacramenti, seu sacrificij, eius omisio est peccatum mortale. Eiusmodi sunt quæ de pane, vino, aqua, intentione, forma, sumptione vtriusq; speciei, sunt præscripta; quæ omnia sub mortali sunt obseruanda. In forma quoque, illud enim, nõ potest sine peccato mortali voluntariè omitti.

3 Hæ rubricæ sunt præceptiua, in quibus concordant Doctores, eas esse de re graui, vt de loco celebrandi non prohibito, de ara consecrata, de lumine, de hora celebrandi, de dispositione animæ, & corporis, ieiunio scilicet à peccato mortali, & à cibo, de ministro, de Missali lib. de calice, patena, corporali, & palla, de Canone integre, & secrete recitando, de prima purificatione cum vino, de numero, mundicia, integritate, & benedictione vestium Sacerdotalium.

4 Rubricæ quædam sunt strictioris iuris, in Missis Conuentualibus Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum; quia æquiparantur horis Canonicis, imò verò sunt horarum quasi finis ad quem diriguntur horæ. Eiusmodi est, rubrica de cõcordia Missæ Conuentualis cum officio. Inter Collegiatas autem adhuc est disparitas, nam Collegiatae regulares tenentur ad horas Canonicas, & Missam in choro, ex vi regulæ tantum, & cõsuetudinis interpretantis regulas. At sæculares Canonici tenentur ex stipendio ad leges Pontificias in choro seruandas.

5 Pro.

5 Propè præceptiua sunt ex rubricæ, de quibus disputant Doctores an obligent sub mortali; cuiusmodi sunt de Matutino, & Laudibus ante Missam, de mappis tribus, de luminaribus cereis.

6 Dubitæ sunt reliquæ, de principio Auroræ, & sine Meridiei, de Cruce in Altari, de pedibus calcæadis, de veste talari, de pileoli vsu à quo concedatur extra canonem, de orationibus ante Missam, ad vestes, & post Missam; de Missa priuata ad arbitrium sine causa, de Missa non approbata, nisi pro quibusdam Ecclesijs, de votina, vel de requiæ, in festo duplici, & diebus prohibitis, de orationibus additis secretò dicendis ex deuotione celebrantis, in quibus omnibus, Doctoribus vtrinque disputantibus; rubricis tamen magis adharendū videtur.

7 Illa rubrica est de re grauissima, quæ habetur part. 1. tit. 3. num. 1. nimirum. In ferijs quadragesima, quatuor temporum & vigiliarum, si duplex, aut semiduplex festum, vel dies octaua occurrat, in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis cantantur duæ Missæ. Et nota quòd ambæ cantari debent choro præsentate, nec sufficit, si altera dicatur priuatim, absente choro. Quod ita strictè obseruandum censet Sacra Rituum Congragatio, vt die 16. Maij 1626. decreuerit, non posse omitti alteram ex duabus Missis cantandis, ob celebrationem Capituli Canonorum; & iterum, hoc idè die 16. Ian. 1627. asseruerit, ne duæ Missæ, etiam ex necessaria negotiorum causa & Capitulari omittantur. Sed rubri-

ca non obligat Collegiatas Regulariū, vbi nulli sunt Canonici, sed Collegiatas tantū Canonicoꝝ. 8 Reliquæ Rubricæ sunt directiua tantum, & nõ obligant sub mortali, nisi sequatur contemptus, aut scandalum.

De Missarum oneribus.

Missarum onera ad 5. reuocari possunt,

Ratione	}	Loci,
		Temporis,
		Ritus,
		Officij, aut beneficij,
		Stipendij.

1. **R**atione Loci, tenetur Sacerdos sacrum facere in certo Altari non impeditus legitime, si testator, aut alius, locum celebranda Missæ præscripserit, aliàs peccat mortaliter, quia nõ implet legem testatoris, quæ neque hæredes mutare possunt. Non tamen tenetur ad restitutionem, si alibi celebret. Potest tamen Episcopus aliquando ex iuxta causa, si nequeat in eo Altari celebrari, concedere vt alibi celebretur.

2. Qui tenetur celebrare in Altari priuilegiato pro def. & alibi celebrat cum numismate, v.g. S. Caroli quo anima liberari potest à purg. peccat mortaliter quia non seruat pactum, & præterea quia non est ita certum de numismate an sit benedictum, ac de Altari an sit priuilegiatum.

3. Qui tenetur alicubi celebrare absque applicatione sacrificij, nullo modo potest accipere stipendium, ab alio, vt illi applicet sacrificium liberum.

Epitome Thesauri

rum, quod expressè veruit Sac. Conc. Trid. Cóg. Quod notent Canonici, & Curati, qui rehéctur Missam Conuentualem, seu Parochialem, in proprijs Ecclesijs celebrare, ratione Canoniciatus, aut Rectoriæ: quia ad eam tenentur ratione beneficij; scilicet, quando ex mera consuetudine, aut ex statuto Canonicali, ad maiorem Ecclesiæ decoré Missas priuatas celebrant, non ratione beneficij, neque Capellæ, neque legati, neque salarij, qui soli quatuor tituli prohibentur. Et de Parochis, quòd quibus diebus tenentur Missam celebrare, non possint manualement eleemosynam accipere, censuit expressè Sac. Congreg. Con. 1. Septembris 1626. 11. *Ratione temporis*, quia vel nūquam, vel sapiùs vel tardiùs, vel citiùs, vel rariùs celebrat, quàm debetur.

1. Qui *nunquam* celebrat, grauitèr peccat, & in anno ter saltem, aut quater, quilibet celebrare tenetur ex Trid. sess. 23. de reform. cap. 14. Parochi sapiùs tenentur, vt populus Missam audiat.

2. Qui sapiùs in die celebrat, grauitèr peccat. Excipe casus sequentes. 1. in die Nat. Domini. 2. in casu supplendi sacrificij. 3. quando Sacerdos pauper, qui nullum potest habere Vicariù, præest quibus Ecclesijs, in quibus vterque populus solet audire Missam. 4. quando pauci sunt Sacerdotes, & multi Catholici in locis infidelium, & hereticorum. In his potestatem, licet bis, & ter celebrare (si opus est) omiſsa ablutione calicis, & in alijs casibus olim licitis, non licet ampliùs.

2. Con-

Sacrorum Rituum.

97

3. Contingit *tardiùs* celebrare cum p.m. quando notabiliter differtur sacrificium, puta ad impetrandum aliquid à Deo, & Missa dicitur elapso necessitatis tempore, quo casu, tenetur Sacerdos ad restitutionem. Item quando ita multæ Missæ acceptantur, vt longissimo tempore sit opus. Cui malo prouisum est decr. Sac. Cong. Con. Trid. 21. Iunij 1625. quo prohibetur singulis, ne eleemosynas nouas accipiant, nisi oneribus impositis antea ita satisfecerint, vt noua suscipere valeant. Qua tamen in re, eadem Cong. declarauit, posse noua Missarum onera suscipi (etsi oneribus iam susceptis non satisfecerint) dummodò infra modicum tempus possint omnibus satisfacere. Si tamen triuens eleemosynam pro nouis oneribus, sciat impedimentum, & consentiat, eo casu poterit noua onera suscipi, post alia quamprimùm persoluenda. Comprehenduntur etiam in hoc decreto priuati quique Sacerdotes.

Transgressores huius specialis decreti, non tenentur ad pœnas appositas in prædicto decreto, quæ relationem tantam habent ad onera perpetua, cessantque omnia priuilegia, quibus indulgetur, vt certa Missarum celebratione, vel anniuersariorum, vel quibusdam Collectis, plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat; ita vt si tempore huius decreti superiuerunt multæ Missæ celebrandæ, celebrari diuinctè debeant. Qui verò obligatur ad celebrandum in festis de præcepto, de voluntate testatoris, non potest dif-

G. forte

Epitome Thesauri

ferre Missam in seq. fer. Neque intelligendus est testator de festis duplicibus, aut semid. quādo simpliciter dicit, in festis; sed in festis de præcepto, aut consuetudine, pro seruitio populi.

4. *Citius* celebrando, peccatur anticipata applicatione sacrificij, nempe incerta, pro eo qui postea elemosynam dederit, cum suspensione effectus sacrificij. Quod expressè vetuit Paulus V. die 5. Nouembr. 1605. Potest tamen Capellanus præuenire tempus celebrationis, & anticipatè celebrare Missas antecedente hebdomada, quas ex obligatione celebraturus erit in seq. pro certa intentione.

5. *Rarius* denique celebrando peccatur, quando quotidiano quis obligatur sacrificio, per se, vel per alium faciendo, & vno die per hebdomadam omittit celebrare, neque celebrari per alium curat: secus si vni tantum est impositum onus quotidianum, vt per se ipsum impleat; nam hoc intelligi debet, salua honestate & decencia, ratione cuius vacare potest à Missa celebranda semel in hebdomada; hoc est, potest semel non celebrare, non autem potest semel pro alio applicare sacrificium.

Qui verò impeditus infirmitate, non facit quotidianā Missam ad quam tenetur, excusatur, neque tenetur ad supplementum, nisi vltra mēsem agrotet. Et item si reliquo anni tempore diligens fuit in obando suo munere, & nisi in fundatione Beneficij aliud expressè statuatur.

III. Ra.

Sacrorum Rituum

III. *Ratione ritus* accidunt peccata in oneribus Missarum, quando promissit Sacerdos Miss. vot. vel de Requie, (maximè si cum iuramento per instrumentum promissit) & aliam dicit. Sed hoc limitatum est, quando Sacerdos non afficitur maiori deuotione in Missa de Sancto, vel de feria, excepto festo duplici, Dom. & alijs dieb. in quibus prohibentur Missæ vot. & pro defunct. quia si maiori afficitur deuotione in Missa de Sancto, vel de feria, potest Sacerdos illā dicere loco vot. aut pro def. inde enim oritur valor accidentalis Missæ ex opere operantis, quod compensatur etiam cū lucro fructus Missæ vot. aut pro def. nec erit necesse dicere in prædictis casibus collectam de vot. seu pro def. Applicatio namque sacrificij fit in Memeto, vel in oblatione, quæ tacitè fit in ipsa consecratione.

1. *IV. Ratione Beneficij seu Officij*, contingit peccari in oneribus Missarum. Nam Episcopi, & Pastori, tenentur aliquando applicare sacrificium pro suis ouibus ex Trid. sess. 23. cap. 1. arbitrio boni viri nempe in præcipuis solemnitatibus Dominici, & Dominicis dieb. aut saltem semel in hebdomada.

2. Regularis grauitè peccaret applicando sacrificium contra rationabilem voluntatem sui Prælati, aut sacrillæ ad id deputati.

3. Quilibet Sacerdos ex probabiliori sententia, non potest applicare portionem sacrificij quam supra diximus esse Sacerdotis propriam, accepto ob eam stipendio, tanquam pro integra Missa;

ſi verò fiat hæc applicatio ex charitate, eſt probabile.

4 Conuenit adhuc *Ratione Officij*, vt ille qui ſupplet inchoatum ab alio ſacrificium, conformet ſe cum primo Sacerdote in applicatione eiſdem ſacrificij, quia acceſſorium ſequitur naturam principalis. V. Demùm *Ratione ſtipendij*, multis modis peccatur.

1 Qui accipit plura ſtipendia iuſta, taxata ſcilicet, vel lege, vel conſuetudine, à pluribus petentibus ſingulis vnã Miſſam, pro ſe diſtinctè, & vnã facit pro ijs omnibus, peccat ex cõmuniori ſent. Fraxinellus, ſect. 4. conclud. 1.

2 Qui ab vno accipit plura ſtipendia, pro pluribus Miſſis, & vnã tantùm celebrat, peccat eodẽ modo, ex eodem ibidem.

3 Qui procurat ſtipendium iuſto pinguius pro vnã Miſſa, (niſi celebrandum ſit in loco diſtanti & incommodo) peccat & tenetur inuitè danti reſtituere: neque ſufficit titulus paupertatis, quia facta eſt Ordinatio in Sacerdotè Titulo Beneficij, aut patrimonij ſufficientis ad victum. Ex Bonacia, de Euchar. diſp. 4. q. vlt. pu. 8.

4 Qui ſtipendium iuſto pinguius accipit pro Miſſa, quam deinde minori ſtipendio quam ſit iuſtũ facit ab alio celebrari, peccat: neque item ſi det illi ſtipendium iuſtum (retinẽs ſibi quod eſt ſupra iuſtum) rurus eſt in conſcientia, quia Sac. Cõc. Trident. Congregat. declarauit eleemoſynam maiorem ſolita dari, tribuendam eſſe integram abſolu-

tè Sacerdoti celebranti, nec vllam illius partem ab vllò retineri poſſe. Immo eadem Congregat. permittendum non eſſe ait, vt Eccleſiæ, aut loca pia, ſeu illorum adminiſtratores, ex eleemoſynis Miſſarum celebrandarum, vllam vtrumque minimam portionem retineant, ratione expenſarum quas ſubeunt in celebratione Miſſarum, niſi cum Eccleſiæ, & loca ipſa alios non habent redditus, quos in vſum earundem expenſarum erogare licitè poſſint, & tunc quam portionem retinebunt nullatenus debere excedere valore expenſarum quæ pro ipſomet ſacrificio ſunt neceſſariò ſubeunda.

5 Qui acceptis duobus ſtipendijs iuſtis, pro duabus Miſſis, vnã tantùm celebrat, applicando vni ſacrificium vt propitiatorium, alteri vt impetratorium, peccat; quia vterque totum Miſſæ fruſtũ prærendit.

6 Qui à pluribus ſtipendia minora iuſto recipit, vt ex ijs, cõſtituto iuſto ſtipendio, vnã Miſſa celebret, peccat: quia ex decr. citato, tot Miſſæ dici debent quot ſunt eleemoſyna data, etiam incongrua, & exigua ſue ab vno, ſue à pluribus datur; quod præcipitur ibi ſub obteſtatione diuini iudicij, ſub peccato mortali, & cum obligatione reſtitutionis, reuocatis quibuſcumque priuilegijs.

7 Rector beneficij qui poteſt per alium celebrare Miſſam, tenetur tribuere Sacerdoti celebranti pro ſe, congruam eleemoſynam, ſecundùm morẽ

ciuitatis, vel Prouinciæ, nisi in fundatione Benefi-
cij, aliud fuerit cautum.

8 Vbi nullum statutum est stipendium à testato-
re, vel alio, pro certo numero Missarum, eo casu
statuere debet Ordinarius, non autem hæres, aut
alius, & iuxta morem ciuitatis.

9 Caueat vnusquisque ab onere perpetuo Missa-
rum suscipiendo, sine licentia Episcopi sui, vel Ge-
neralis Vicarij si sæcularis sit; aut Generalis, seu
Prouincialis si Regularis, danda in scriptis & gra-
tis: alioquin sæcularis ab ingressu Ecclesiæ erit eo
ipso interdictus; Regularis autem pœnam priua-
tionis officij, & perpetuæ inhabilitatis ad officia,
vocisque actiuæ, ac passiuæ, absque alia declara-
tione incurret, ex cit. decr.

10 Ad hæc vt ibidem dicitur, amoveantur capsu-
la: ab Ecclesijs cum inscriptione elemosynæ pro
Missis, ne fideles hæc ratione frustrentur, neque
exponantur in die commemorationis defuncto-
rum pro eorundem Missis solita: apponi. Nulla
tamen pœna est in hoc casu apposta.

11 Neque acceptorum multorum onerum redu-
ctio, moderatio, & commutatio ab alio nunc fieri
potest, nisi à Sede Apostolica, & aliter factæ sunt
nullæ, ex cod. decr. verumtamen si in ipsa Benefi-
cij erectione, cautum fuerit expresse vt liceat Episco-
po iniunctum onus reducere, ac moderari: de-
clarauit eadem Sac. Congreg. licere adhuc Episco-
po id præstare. Quare neque in Synodis Diocesa-
nis, neque in Capitulis Generalibus fieri possunt

am-

amplius reductiones Missarum, olim concessæ à
Conc. Trid.

Et ne vlllo vnquam tempore hæc in obliuionē,
sen desuetudinem habeant Superiores locales cu-
iusque Monasterij, Conuentus, ac domus regula-
ris curare, atque efficere tenentur, sub pœna priua-
tionis officij, vocisque actiuæ, & passiuæ, ipso fa-
cto incurrēda, vt in perpetuum sexto quoque mē-
se (id est) fer. 2. post 1. Dom. Aduent. & fer. 6. post
Octau. Corpor. Christi prædictæ Ordinationes in
publica mensa perlegantur. *Hactenus de*

tertia parte rubricarum Missalis,

tam verò ad ultimam

transeamus.

PARS

104
P A R S Q V A R T A

*De Rubricis per Missale
sparsis.*

MISSALE diuiditur in partes quinque.

- 1. Proprium de tempore. 2. Proprium de Sanctis. 3. Commune Sanctorum.
- 4. Missas pro defunctis, & 5. Benedictiones varias in fine eiusdē. Proprias

vnaquaque pars habet rubricas a Generalibus distinctas. Eas igitur ordine debito examinabimus. In hac parte omnia ad tit. 92. reuocabimus.

*De rubricis Missarum in Aduentu.
Tit. 1.*

Missa Dom. Aduent. infra hebdomadam non habet *Alleluia*, quando fit de feria; quia feriae Aduent. sunt veluti vigiliae Nat. Domini.

*De quatuor Temporibus Auentus.
Tit. 2.*

Ieiunium hyemale fit in 3. hebdomada Aduent. In Sabb. legitur Euang. Dom. 4. sequentis sicut Introitus, Graduale, & Communio in feria 4. praeced. ne scilicet officium Dom. proprium contingat eo anno omitti, quo vigil. Nat. occurrit in hac Dom. 4.

De

De Natali Domini. & festis sequentibus, Tit. 3.

SI Vigilia Nat. venerit in Dom. 4. eius Euang. solum non legitur in fine Missae vigil. tum quia sufficienter lectum in Sabbatho praecedenti, tum quia non fuit lectum in Officio.

Si vigilia Nat. venerit in Dom. Missa cantanda erit post Tertiam, & post aquae benedictae asperfusionem, quia eo die non ieiunatur. Si vero alijs diebus infra hebdomadam, Missa dicitur post Nonam. 2. Purificatorio non est tergendus calix, nisi in fine 3. Missae, neque omittendae sunt preces, quae in purificatione calicis, & digitorum ablutione recitari solent. Memento quoque ut in vase, non in calice fiat purificatio digitorum ex dictis tit. 9. num. 4. Vtrum in 1. Missa solenni hausto diligentius sanguine. Subdiaconus deferet calicem, sine purificatorio ad credentiam de more, indeque alius in sacristiam, vbi supposito corporali, deceter seruabitur vsque ad 2. Missam solenniter, seu priuatim, celebrandam, in cuius initio, ut alias collocari poterit super credentia, desiccata iam, ut creditur quacumque vini specie. Haec Romana Praxis.

Celebraturus 1. Missam in media nocte ieiunus esse debet per hor. circiter 6. ex quadam congruentia. Quod si celebraturus sit ante media noctem ex privilegio, vel legitima consuetudine, ve

re

is non dispensatur in ieiunio necessario ad Missam, ideo à pridiana media nocte ieiunet, neq; in Missa vigilię sumat purificationē. Et eo casu si in 1. Missa noctis sumeret purificationem, imò & cibū ante mediam noctem, posset celebrare 2. & 3. Missam Nat. Domini.

Probabilem & securam sent. putat Suarez 3. part. disp. 80. sect. 4. posse in nocte hac celebrari 2. Missas priuatas simul post mediam noctē, quia nullo iure prohibetur, quod certum est si causa adsit maioris muneris Sacerdotum: vel minoris numeri Altarium, vel si minus cōmode celebrare possunt. Qui vnā tantū dicit Missam, dicat 3. cuius orat. concordat cum Officio.

Prima Missa non potest dici separatim ab alijs de nocte, nisi cum Matutino solenniter de more cantato.

3 In Missa S. Stephani, legitur Euang. de Abele Protomartyre totius mundi.

4 In festo S. Ioan. pref. dicitur de Nat. quia maxime dignitatis est hac octaua.

5 Festū Innocentiū non admittit cantica lætitię, quia descendere in limbum. In Dom. verò, & octaua dicuntur.

6 In vig. Epiphanię legitur Euang. anticipatē, quod accidit postridiē Epiphanię.

7 Epiphaniā continet plura miracula, stellę Magorū, Baptismi Christi, aquę in vinū mutatę, & quinque milium satiatarum.

Post Euang. publicatur Pascha, ex Conc. Aureliano

liano 4. can. 1. vt proximē determinetur Domini. Septuages. quę est prima dies ex mobilibus.

8 Si contingat Dom. inf. oct. Epiphanię, in præcedenti Sabbat. celebrari duas tantum orat. in Missa admittit.

9 In die octaua celebratur præcipuē Baptismus Christi, vt patet ex Euang.

De Dominicis post Epiph. vsq; ad Septuag. Tit. 4.

Post Epiphanię variatur Introitus cū suis accessorijs Grad. Offert. & commun. in prius tantum tribus Dominicis.

2 Secundę Domini. Missa dicitur semper ante Septuages. saltem in Sabbat. vel alio die præced. vt congruo tempore legatur Euangelium de aqua in vinum mutata, quod est initium miraculorum Christi.

3 In vltimis tribus Domini. 4. 5. & 6. Introitus, & accessoria sunt eadem quę in Dom. 3. quia sunt Dom. vagę, & sæpius transferuntur post Pent. quo casu mutuāt Introitum, & accessoria à Dom. 23. post Pent.

De Dominicis à Septuag. vsque ad fer. 4. Cin. Tit. 5.

A Numero dierum, vel à numero hebdomadarū sumitur harū Dominicarū denominatio. A numero dierū quidē ieiunij, quia Quadragesima habet 40. dies abstinentię. Quod si velis numerari tantum veri, & proprii ieiunij dies demps Dominic. erunt 36. cui ideo additi sunt

sunt 4. dies, à feria 4. Cinerum, ad Dom. 1. vt ieiunium Quadraginta dierum Christi perfecte imitaremur. Quod secuti alij qui in Cœna Domini, & in Sabbatho Sancto non ieiunabant à Quinquagesima cœpere ieiunium. Alij idem observare volentes demptis Dom. & fer. 5. (quæ decreto Melchiadis exceptæ fuerant à ieiunio) à Sexagesima ieiunio iusitium dederunt. Alij denique demptis etiam Sabbat. ex Constantinopolit. 6. c. 55. à Septuagesima ieiunium sunt exorssi. A numero verò hebdomadarum denominationem sumit harum Dom. Rup. Abb. l. 4. cap. 2. Illasque ordenat vsq; ad 4. Dom. Latere quæ est paradisi propria quedã imago, vt patet ex Euang. & toto officio vnde adhibentur dalmaticæ ad Missam, pulsanur organa, & alia fiunt in signum lætitiæ. Septuagesima (inquit ille) dicenda est, quia per 7. hebdomadas ad illam lætare peruenitur: Sexagesima quia per sex. Quinquagesima quia per 5. Quadragesima, quia per 4. hæc ille.

2 Si Septuagesima venerit ante Purificationem 2. & 3. orat. non mutantur, ita vt 2. sit de Virgine, cuius partus adhuc celebratur, idem fiat in Sexagesima, & quinquagesima.

In ferijs omittitur Tractus.

3 In collecta Septuagesimæ occurrunt duo præter regulas ordinarias. Alterum est, quod dicitur collecta de S. Paulo sine collecta de S. Petro, alterum est, quod licet in prima collecta fiat mentio de S. Paulo, tamen in orat. A cunctis, adhuc fit de

eodem cõmemoratio, contra illud quod habetur 1. part. tit. 9. num. 15. de Missa vot. Apost. quæ excludit orationem, A cunctis.

*De feria 4. Cin. vsquẽ ad Dom. de
Passione. Tit. 6.*

4 CIneres debent esse aridi, non in modum lucii, ita decreuit Sac. Rit. Cong. 13. Maij, 1603.

Præparentur thuribulum, nauicula, & vas aque in angulo Altaris.

3 Finita Nona, Sacerdos indutus pluuiali violaceo cum Ministris indutis quidem, sed sine dalmaticis (in præcipuis Eccles. cum Planetis) in minoribus Alba amictis, sine manipulis ex Car. lib. 2. c. 17. procedit de sacrificia ad Altare, Acolythi. que tantum præcedunt cum candelabris accensis. Ministri pares celebranti procedunt (quia habet pluuiale) ad benedicendum cineres in vase aliquo posito in cornu Epistolæ, ita vt vas sit inter Missale & corau. Celebrans osculato Altari accedit ad librum, vbi stans inter vtrumque ministrum (quod debet seruari quandocumque est cum pluuiali) legit Ant. *Exaudi, &c.* tum dicit Orationes manibus iunctis, & dum benedicit manu dextra Cineres. Diaconus eleuat à dextris simbriam anteriorem pluuialis, deinde imposito incenso in thuribulo de more benedicto ministrantibus in benediction. Diacono, & turiferario aspergit ter in medio, à dextris & à sinistris cinerum, delato vase aque ab

ab altero ex Acolythis, & aspergillo sine osculis dato Diacono, qui deinde cum osculis tradit celebranti. Celebrans autem postquam asperferit ter, adolet incenso. Deinde dignior Sacerdos ex clero accedens ad Altare in suo habitu choralis sine stola, stans imponit in formam crucis cinerem celebranti stanti, dicens: *Memento homo, &c.* Stat autem celebrans facie versa ad populum, capite inclinato. Si verò non adsit alius Sacerdos, non debet Diaconus imponere Sacerdoti cineres, sed ipsemet Celebrans genibus flexis coram Altari, sibi ipsi eo casu imponat, quasi à Christo illos recipiat; at dum accepit ab alio, illi statim digniori Sacerdoti primò cineres imponit, deinde Ministris paratis genibus flexis, tum alijs stans aperto capite, & Diacono tenente à dextris eius vas cinerum.

4 Aperto capite distribuit celebrans cineres, candles, & Ramos, ex decreto Sac. Rit. Congre. 18. Jul. 1626.

5 Veniunt alij cum debitis reuerentijs Altari, & celebranti, ante, & post, manibus iunctis. Clerus accedit quidem ad gradus Altaris, sed populus congruentius recipit extra gradus ad cancellos; feminis autem non supra velum, sed supra capillos dantur cineres si fieri potest commodè. In fine distributionis ante orat. *Concede*, terga digitos celebrans in angulo Altaris, cum aqua, & mica panis.

6 In feria 5. Domin. 3. habetur Collecta de SS. Cosina

Cosma & Damiano, tacito cognomine Martyrum, quia de iisdem ibi fit mentio, titulo tantù stationis, sed inde neque in officio, neque in orat. *A canelis*, in propria eorum Ecclesia, omitti debet conueta commemoratio eorùdem tanquam martyrum inter iustragia, & tanquam Titularium Eccles. prop. In reliquis ser. nihil occurrit noui declarandum.

*De Dom. de Passione, & Hebdomada
maiore. Tit. 7.*

IN primis vesp. Dom. de Passione velantur cruces, & imagines (hoc est ante vesp.) velum autem non debet habere secum aliam imag. & illud velù quo teguntur cruces sit potius violacè, quam nigrum, nequaquam album.

In benedictione Ramorum Sacerdos procedit ad Altare vt sup. in die Cin. cum eisdem Ministris eodem modo indutis, statim atque peruenerit ad gradus, Acolythis deponunt candelabra super cetera: his verò facit aqua aspersione, sed Ministri induti in hoc casu portat manipulos, quia cantantur Episto. & Evangelium. facta aspersione ne ascendit ad Altare quod osculatur in medio, & deinde accedit ad libram in cornu Epist. in quo commodius ponuntur palmae, & rami, quàm in medio Altaris. His ita dispositis Sacerdos stas in cornu Epist. dicit *Dñs vobiscù*, sed nò vertit se ad populum, neq; deducit manus, sed iunctas eas tenet etià ad *Oremus*, & orat. & Ministri pares sunt cum cele-

celebrante hinc inde vt in benedict. Cin. sup. Subdiaconus cantaturus lectionem in loco solito eadem facit quæ pro Epist. Missæ, in cuius fine osculatur manum Sacerdotis, sed non defert librum ad cornu Euang. quod legit celebrans si velit in cornu Epist. & remsumit (si ea vitur) planetam plicatam Subdiaconus.

Non discedit celebrans à cornu Epist. omnia sunt etiam à thuriferario prout ad Euang. Miss. diximus p. 2. tit. 6. num. 5. Post hæc benedicunt Rami. Sacerdos stans in cornu Epist. dicit, *Domine vobiscum*, orat. & præfat. manibus iunctis, assistentibus hinc inde Ministris, cum quibus dicit *Sanctus*. Dum autem benedicturus est Ramos Diaconus eleuat fimbriam pluuialis anteriorem. Celebrans verò dum dextra signum Crucis facit ponit sinistram super Altare. In orationibus nihil est detrahendum, neque mutandum, licet benedicantur Rami aliarum arborum, non palmarum, oliuarum Rami. Circa finem vltimæ orat. Acolythorum alter accipit de credentia vas aquæ benedictæ, cum aspersorio, & vnà cum thuriferario accedit ad celebran. propè Diaconum.

4 Celebrans ponit incensum in thuribulum more solito; deinde accepto aspersorio de manu Diaconi cum solitis, & debitis reuerentijs, aspergit autem ter, id est in medio à dextris Ramorum, & à sinistris eorum; dicendo submissa voce, *Asperget me*, versus illum tantum, & deinde adolet incensum, eo modo quo aspergit, nihil dicens. Diaconus autem

autem in asperzione, eleuat fimbriam pluuialis, rursus celebrans in cornu Epist. addit quæ sequuntur in Missali.

5 Còpleta benedictione dignior ex clero accedit ad Altare, & dat Ramum stanti celebranti, stans in suo habitu sine stola, cum osculo Rami ab utroque factò, non manus. Deponit autem celebrans Ramum suum in manu Acolythi, & alijs aperto capite stans distribuit. Diaconus à sinistris eius mistrat eidem Ramos, eos tantum osculando, deposito interim Ramo suo super Altare. Alter Acolythus ministravit Ramos Diacono, sine osculis. Canonici non osculantur manum celebrantis Canonici. Si populus est multus, poterit alius Sacerdos mitti qui distribuat laicis, sed Ordo Rom. à celebranti distribui iubet.

6 Postea fit processio. Et 1. celebrans ponit incensum in thuribulum ministrante Diacono, & thuriferario cum benedictione de more. In processione præcedit thuriferarius cum thuribulo fumigante, vt quasi viam sternat Crucifixo sequenti, vel quasi Christus trahat post se sequentes in odorem vnguentorum suorum. Deinde Subdiaconus paratus (non alius quam is qui cum Diacono ministrat celebranti) defert Crucem inter Acolythos, & Prædici 4. nempe thurifer. Subdiaconum cum duob. Acolythis deferentibus candelabra, deponunt alicubi Ramos, vt facilius gestent alia. Sequitur clerus per ordinem, vltimò celebrans cooperto capite, & cū Ramis in manibus suis tã

114 *Epitome Thesauri*
celebrans, quàm Diaconus.

7 In reuersione processiois 2. vel 4. cantores intrant in Ecclesiam, & clauso ostio stantes uersa facie ad processio. incipiunt. *Gloria, laus, &c.* & de cantant 2. primos uersus. Sacerdos uerò cum alijs cooperto capite repetit eosdem. Postea Subdiaconus percutit semel imam partem portæ cū ima parte hastilis, qua aperta intrat processio, & Subdiaconus accedit ad Altare, ubi deponit Crucem propè credentiam, si Missa sequatur solennis.

8 Deinde celebratur Missa, & Rami tenentur manibus dum cantatur Passio, & Euang. celebrans autè dum legit in cornu Epist. Passionem, palmam tenere debet sinistra manu; idè & ministri faciât.

9 Passio cantari potest à tribus Diaconis in eodem pulpito, vel in tribus pulpitis ad maiorem commoditatem, in cornu Euangelij, in plano capellæ, qui 3. Diaconi induti amictu, alba, cingulo, stola Diaconali uioleacea, & cum manipulo eiusdè coloris, procedunt de sacrificiâ hoc ordine, ut qui Euangelium refert, librum deferat ante pectus, & sit primus, quem sequitur ille qui turbam; postremò qui Christum. Omnes manibus iunctis. Faciis autem debitis reuerentijs Altari, accedunt ad cantandum, mediū locū relinquentes agenti personam Christi, & dextram Euangelistæ. Romæ cõmuniõr usus est ut Euangelista mediū teneat locum, & illius dextram ille qui Christum representat; & in capella Pa-pæ unus tantum adhibetur liber, in quo tres can-

tores

Sacrorum Rituum.

115

tores singillatim cātant quæ cantare debent, quo fit, ut Euangelista qui plus alijs cantat, medium teneat locum. Alij adhibent 3. libros ut commo-diùs cantent. Non probatur illa distributio Passionis inter celebrantem, & Subdiaconum, ita ut celebrans uice Christi loquatur, & Subdiac. turbarum. Si desint Ministri, solus Diaconus cantare debet totam Passionem, & partem finalem eiusdem addito, deinde ministerio Subdiaconi, & Acolythorum, ut fit ad Euangelium. Nota ille ✠. C. S. significant Christum, Chronistam, & Synagogā, vel Christū, cantorem, & succentorè.

10 Non petitur benedictio, neque luminaria deferuntur, neque thus adhibetur. Omnis autem solennitas in tanta maestitia tollitur, & in fine tantum more solito tanquam ad Euangelium Missa petitur benedictio, incensatur liber, qui & osculandus datur celebranti initio postremæ partis cum eiusdem incensatione; in fine etiam respondetur, *Laus tibi Christe*, quæ item (excepta incensatione libri & celebrantis) seruanda erunt in Missis priuatis. Vide inf. tit. 9. num. 5.

11 Ad legendam Passionem in Missa priuat. non extinguuntur luminaria in Altari.

12 In fine Missæ legitur Euang. variè, nimirum in Missis priuat. Euang. Palm. In Missa sol. Euang. S. Ioannis, & in ijs priuatis quæ immediatè sequuntur benedictionem Palmarum. Idem Euang. Sancti Ioannis.

H 2

13 Si

13 Si proceſſio extra portam exire nequeat, fiat circum Eccleſiam, & quod ante portam præſtandum erat, fiat in veſtibus ante ingreſſum capellæ maioris.

14 Si cantores deſint ad cantandam Paſſ. eo caſu, Diaconus ſolus Miſſæ cantet totam, & ea finita redeat ad Altare, ac reliqua faciat pro parte poſtemavit ſup.

De feria 5. in Cœna Domini. Tit. 8.

1 CRux que in Altari eſt velo tegatur Albo.
2 Miniſtri accipiunt dalmaticas. quia eſt Miſſa ſolemnis & feſtiua.

3 In tertio *Agnus Dei*, dicitur, *Dona nobis pacem*, contra Durand. lib. 4. cap. 52. qui vult dici, *Miſere- rere nobis*, nam Miſſale vult dici de more, quam- uis pax non detur.

4 Reſeruatur hodie hoſtia cum particulis in ſe- quentem diem pro Sacerdote, & infirmis.

5 Poſtquam Sacerdos communicauerit, Subdia- conus calicem alterum de credentia ad Altare de- ferat ſine velo longo, ſed cum velo tantum ca- licis eiufdem paruo, patena, & palla. Tum Sacer- dos ante abluſionem digitorum, ponit hoſtiam reſeruata in hoc calice, quem Diaconus palla, & patena cooperit, & deſuper velum expandit album, & in medio Altaris collocat. Deinde fit communio cleri prius ante Altare, tum populi extra cancellos.

6 Sac. Rit. Cong. 27. Sept. 1698. cõmunionem

Cle-

Cleri iuſſit in hac Miſſa in memoriam quòd Chri- ſtus communicauit Apoſtolos, quod eſt ſer- uandum.

7 Sacerdos autem genuſtegit quodocumque ac- cedit vel recedit à medio Altaris, vel tranſit ante Sacramentum. Licet in calice lateat, & ſub velo quod in ſimilibus caſibus obſeruari debet.

8 In fine dat benedictionem à latere Euangelij, neque perficit circulum, ſed reuertitur ad me- dium, ne terga vertat Sacramento: eadem obſer- uent Miniſtri.

9 In Altari non fit ſignum Crucis, quia ibi im- mediatè eſt actor benedictionis. Si legit Euang- elium in libro, poteſt ſignare librum. Ad ea verba, *Et Verbum caro factum eſt*, genuſtegit celebrans cū Miniſtris, paulò verſus Sacramentum.

10 Locus in quo aſſeruari debet Sacramentum, debet eſſe omnino diſtinctus ab Altari in quo ce- lebratum fuit. Et ornari debet cum velis, ſive cortinis albis, ſi fieri poteſt, ſed nullo modo ni- gris, quia craſtina die ſuper calicem erit adhuc ve- lū albū, cū reportabitur ad Altare maius. Habes exemplum in ſacello Pontificio, vbi omnia ſplen- dent in hoc caſu reſeruanda hoſtiæ. Hic enim lo- cus non ſepulchrum, ſed regia Chriſti viuē- tis eſt.

11 Proceſſio non debet fieri extra Eccleſiam, tam in hac, quam in ſequenti feria, ex decr. Sac. Cong. ſuper negotia Episcoporum, 6. Aug. 1591. ſit autem hæc proceſſio more ſolito, Acolythis

H 3

nimi-

nimirum cum candelabris Crucem comitantibus, quam defert alius Subdiaconus paratus cum tunnicella alba, sine manipulo. (Cruce autē sit adhuc velata velo violaceo) hic autem cum suis Acolythis stabit genuflexis omnibus alijs in loco ubi reponitur Sacramentum.

12 Ut celebrās induat pluuiale, retrahet se extra cornu Epist. ob presentiam Sacramēti, ibiq; omnes deponēt manipulos: tum sic indutus procedit ante mediū Altaris, ubi facta genuflex. stās imponit incēlum in duobus thuribulis sine benedictione, deinde genuflexus incēsat ter Sacramentū, facta ante, & post profunda capitis inclinatione, simul cum ministris. Caueat Diaconus ab osculis corā Sacramento. Tum accepto calice cum Sacramento de manu Diaconi stantis, ita ut celebrans sinistra nodum teneat, & dextram superponat calici, quem Diaconus tegit extremitatibus veli pendentis ab humeris, procedit medius inter Diaconum à dextr. & Subdiac. à sin. sub baldachino, duobus Acolythis continuè incensantibus. Quod duobus modis fieri potest. Primò si Acolythis alternatim incensent, ductis thuribulis, ut sit in incensatione personarum. Secundò, si hinc inde ante procedant mouentes manibus dextris thuribula de iisdem pendentia, & effumantia, quasi sternendo viam Sacramento cum odore incensæ. Qui modus est magis vtitatus, & maiorem reuerentiam connotat erga Sacramentum, quod non nisi à genuflexis Sacerdotibus incensari solet.

13 In distributione hastarū baldachini, nobilioribus dantur eæ que sunt in facie celebrantis, posteriores minùs nobilibus.

14 Nobilioribus itē inter hastas, pares dētur eæ que sunt à dextris celebrantis dum procedit.

15 Conuenit tamen, ut hodie, & sequenti die, ab Ecclesiasticis cum pluuiialibus deferantur haste. Quod si desint pluuialia non idē induant stolas, superpelliceis tantū induti.

16 Interea dum fit processio cantatur Hymus *Pæge lingua*, &c. Sed celebrans nunquam cum alijs cātat in processione Sacramenti, at secretò dicit.

17 Quia processio non fit extra Ecclesiam, conuenit ut clerus ad primos duos versus huius strophæ, *Tantum ergo Sacramentum*, genuflectat, conuersus ad Sacramentum. Ministri tamen non genuflectant. Extra Ecclesiam verò minime, & ubi multos est clerus, posset enim aliqui & male interrupti processio.

18 Cum autem vterum fuerit ad locum paratus Diaconus genuflexus à Sacerdote stante, accipit calicem, & ponit illū orund, super Altare, & deinde facta genuflexione descendit, & rursus corat imponi incensam sine benedictione à celebrante stante, ut prius amoto velo per Subdiaconum ab humeris celebrantis, quia non est daturus in sine benedictionē. Quo factō celebrās genuflexus ter incensat facta ante, & post, cū Ministris profunda capitis inclinatione, sed dū incēsat Sacramentum, cantatur, *O salutaris hostia*, vel *Tantum ergo*.

ergo, &c. Deinde Diaconus reponit Sacramentū in capsula, facta iterū genuflexione, ante, & post. Clauem autem dabit illi ad quem spectat; non enim videndus est calix à populo, & multò minus hostia patere populo debet. Neque dari debet clauis laico, quantumuis nobili ex dec. Sac. Rit. Congreg. 30. Ian. 1610. sed ei potiùs qui sequenti die est celebraturus.

19 Postea Altaria omnia (non Altare maius tantum) denudanda sunt, sed post vesp. ex communi, & receptissimò vsu Ecclesiarum verbis. Procedat autē celebrans cum Diacono in albis, & stolis tantum violaceis, cum Subdiacono in albis tantum sine manipulis: & clerus cantare potest Psalmum totum. Amouendæ verò sunt mappæ tantum cum pallijs, & alijs ornamentis, relicta Cruce velata, cum candelabris in Altaribus, neque Psalmus idèò repetendus est si multa sint Altaria. Conopæum Tabernaculi maioris in quo asseruatur ordinariè Sacramentū, debet esse coloris violacei, quia Regia viuentis Christi est, ad modicum tempus absentis. Quod si adhibeatur coloris nigri obsequentem feriam 6. ea erit ratio, quia vacuum est Tabernaculum, & conformis erit color paramenti celebrantis. Romæ in Ecclesia Sancti Petri amouetur conopæum quod magis placet, nisi sint veladæ statuæ, seu imagines prædicti Tabernaculi.

20 Hoc tri duo transeuntes ante crucem, quæ est in Altari maiori illi faciant reuerentiam cum genuflexio-

nusflexione, excepto celebrante, parato (nisi infra aliud notetur) quia fulget Crucis mysterium.

De mandato, seu lotionè pedum.

1 Congruum esset vt in loco ad id deputato Altare esset cum pallio albo, cum Cruce, & candelabris. Poterit etiam parari credentia à latere sinistro, super quam collocabuntur Miss. linteū Sacerd. vasa ad abluendas in fine manus eiusdem & alia eiusmodi cum floribus, & herbis: scamna necessariò cum tapetibus habeantur pro lauandis, & tapetia sint ita ampla vt celebrans super ipsè genuflexus lauare queat, neque albam fœdet.

2 His ita dispositis dato signo cum tabula, conueniunt omnes. Prælatus seu Superior super amicum, & alba induitur stola, & pluuiali violaceis. Diaconus, & Subdiaconus vt in Missa induuntur etiam manipulis (licet eo careat celebrans) ob Euangelium cantandum à ministris. Si fiat processio à turristia ad locum destinatum, Subdiaconus ferat crucem medius inter Acolythos more solito, quæ deponit propè Altare in cornu Euangelij. Deinde ministrante Diacono nauiculam, & thuriferario thuribulum, imponit de more incensum Superior cum benedictione; tum Diaconus librū Euangeliorum ante pectus tenens genuflexus ante Superiorem stantem in cornu Epistolæ petit benedictionem, qua accepta astantibus Acolythis cū candelabris accensis, & Subdiacono librum tenente, signat librum, incensat, & cantat Euangelij. Quo fini-

ſubito Subdiaconus portat librum apertum oſculandum Superiori, & Diaconus cum de more incenſat.

3 Finita incenſatione celebrantis, deponitur manipuli à miniſtris vt ei liberius inſeruiant: poſtea Superior exiit pluuiali, & per Diac. & Subdiac. præcingitur linteo, & ſic præinctus, aſſiſtentibus ſibi iſdem Diac. & Subdiac. accedit ad lotionem pedum, & per ordinem diſpoſitis ijs, qui lauandi ſunt Clericis, peluim & aquam miniſtrantibus, Subdiacono ſingulorum pedem dextrum tenente, genuſteſcens ſingulis, illorum pedem lauat, extergit, & oſculatur, nullo facto ſuper pedem ſigno Crucis manu celebrantis, Diacono præbente linteum ad abſtergendum, qui idè ſtabit à dextris celebrantis, colliget linteum ipſum quo celebrans eſt præinctus, & extendet quando opus eſt vt tergat, nõ autem Diaconus inſundat aquam pedibus, quod pugnat directè contra rubricam.

4 Poſt lotionem Superior lauat manus, & abſtergit alio linteo, deinde accipit pluuiale, redit ante medium Altaris, vbi ſtans detecto capite, dicit *Pater noſter*. Verſus, & Orationes manibus iunctis, tenentibus librum Diacono, & Subdiacono. Finitis omnibus vel exiit ibidem, vel redit ad ſacriſtiam, ordine quo venerat.

5 Hora commodiore poſt Veſp. deferantur particula ſupra reſeruata pro infirmis, cū luminibus, ſuperpelliceo, & ſtola alba adhibitis, ad locum vbi reſeruata fuit hoſtia conſecrata, niſi aliud exigat lau-

laudabilior conſuetudo: Et oſſiolum tabernaculi maneat apertum, ne populus ibi adoret, quod nõ adeſt amplius.

De feria 6. in Paraſceue.
Tit. 9.

1 Finita Nona, quæ cum alijs præcedentibus horis ſine lumine dicitur, Sacerdos, & miniſtri induti paramentiſ nigri coloris ſine luminariſ, & incèſo, procedunt ad Altare, quod debet eſſe nudum, cum Cruce velata velo nigro; vt ſuo tempore facilè queat deregi, & candelabris ſex obſcure potius coloris, & candelis ex cera communi, non alba extinctis; gradus eiſdem nudi erunt ſed bene mundi pro Sacerdotis proſtratione. Credentia ſimplex linteo cooperta in ſuperiori parte tantum, cum neceſſarijs tantum ad officium nempe burſa cum corporali, & purificatorio, ampullis vini & aquæ, vaſe vitreo ad ablutionem digitorum, Miſſa libus duobus, & cuſſino, mappa longa pro Altari, velo longo albo pro celebrantis humeris ad Sacramentum reportandum, & candelabris Acolythorum cum candelis ex cera communi. Procedunt igitur Sacerdos cum miniſtris vnus poſt alium vt ad Miſſam, præcedentibus Acolythis ſine candelabris, & miniſtri ſine dalmaticis; cum verò peruenerint ad Altare, ante illud proſtrati aliquandiu orant, quapropter conuenit, vt ſub eorū capitibus ponantur

tur cussini coriacei, vel simplices, non tamen de ijs qui sunt ad vsum Missæ in Altari, sed nullo modo vestiri debent gradus Altaris panno nigro.

2 Dum orat Sacerdos cum ministris, Acolythi interim vnâ tantum tobaleam super illud extēdunt, & præterea Missale cum culsino super Altare apertum collocatur. Sacerdos cum ministris facta oratione, ascendit ad Altare, & osculatur illud in medio. Deinde lector accedit ad legendam prophetiam in loco vbi legitur Epist. sed in fine, non osculatur manum celebrantis.

3 Finito tractu Sacerdos in cornu Epistolæ dicit *Oremus*, Diaconus genuflectit ante alios dicēs *Stetamus genua*, Subdiaconus ante alios surgens dicit, *Leuate*, solus stat celebrans, ad orationem ministri stant. Tum Subdiaconus cantat lectionē in tono Epistolæ, sed in fine non osculatur manū celebrantis.

Finito tractu dicitur Passio super nudum pulpitem, quam celebrans submissa voce legit in cornu Epistolæ stans paulò versus cantores, & astantibus ministris vt ad introitum Missæ, scilicet Diacono stante à dextris celebrantis, & Subdiac. à dextris Diaconi, sed cum legit ipse, *Tradidit S spiritū* non genuflectit quia non legit in cornu Euangelij. Lecta verò etiam postrema parte in eodem cornu quæ vicem gerit Euang. conuertit se ad cantores Passionis qui induti sunt amictu, alba, cingulo, stola, diaconali nigra, cū manipulo, & præstant omnia quæ superius notata sunt pro die Palm. tit. 7.

5 Ad ea verba Cantorium, *Tradidit spiritum*, omnes quidem genuflectunt, sed celebrans & alij versus Altare, Diaconi cantores versus librum; signū que surgendi post pausam datur à Diacono, qui Euangelistā agit, eo ipso quod surgit. Pausa erit vnus *Pater noster*. Quare non placet dari signum à celebrante, manu cum strepitu super librum depōita: fit autē prædicta genuflexio ambobus genibus in terra positis.

6 Quod sequitur legitur in tono Euang. & dicitur *Munda cor meum*. Sed non petitur benedict. non deferuntur luminaria, neque incensum; Diaconus etiam non signat librum neque seipsum, Acolythi medium tenent Subdiaconum, qui sustinet librum, quem non tradit in fine osculandū celebranti.

7 Deinde Sacerdos stans in eodem cornu Epistolæ, incipit absolutè orationes: tunc verò ministri stant post celebrantem vnus post alium. Celebrans dicit monitiones manibus iunctis, orationes verò manibus extensis, neque vnquam genuflectit.

8 Completis orationibus Sacerdos depōita casula accedit ad cornu Epistol. & ibi in posteriori parte anguli Altaris accipit à Diacono Crucē iam in Altari præparatam, quam versa facie ad populum à summitate parum discooperit, incipiens solus Antiph. *Ecce lignum Crucis*, Ac deinceps in reliquis iuuatur in cantu à ministris, vsque ad, *Venite adoremus*: choro autem cantante *Venite adoremus*, omnes se prosternunt excepto celebrante.

Hæc prostratio non fit vsque ad terram, sed genibus flexis, & capite valde demisso deinde celebrans prosequitur secundò, & tertio prout satis clarè notatur in Missali. Sed nota quod aduerbiū *Altius* concordat cum verbo *Incipit* nedum cum solo verbo *Elevans* ita vt & vocem & crucem eleuare debeat altiùs Sacerdos vna simul.

9 Postea portat celebrans crucem sine vlla genuflexione facta Altari. Acolythi dū denudatur crux extendunt rapere pulchrum cum cuscino pretioso, & velo longo albo supra gradus Altaris, versus planum cappellæ. Genus flexus celebrans, ibidem deponit Crucem super velum & cuscinum. Mox depositis calceamentis à latere Epistolæ propè scamnum illic paratum ad sedendum, accedit ad adorandum Crucem, ter genua flectens antequam eam deosculetur. Celebrans adorat solus, & facta adoratione reuertitur, & accipit calceamenta & casulam. Deinde ministri simul procedunt ad adorandum, & Diaconus quidem cum stola sua latiori, quam non deponit vsque ad finè officij. Subdiaconus autem in albis ex vsu Romano, alij de Clero in suo quisque habitu choralis, calceis tantum depositis ex laudabili consuetudine.

10 Conuenit autem vt vniformis sit omnium actio pro locorum consuetudine, tum in osculo membrorum crucifixi, tum in æquali pausa qua singuli genua flectunt. Ad singulas adorationes dici potest versus. *Adoramus te Christe & benedicimus tibi, quia per sanctam Crucem tuam redimisti mundum.*

11 Ordo adorationis est, vt quilibet laicus, etiã princeps post Clerum adoret, Prælati verò si qui adsunt post celebrantè. Interim dum fit hæc adratio, cantantur impropèria, & alia quæ sequuntur vt in Missali.

12 Circa finem adorationis accenduntur candelæ super Altare, & item ex quæ super credentiam habètur pro Acolythis, & Diaconus accipiès burfam corporalium, extendit corporale more solito, & iuxta illud ponit purificatoriū ad cornu Epistolæ loco solito, & tunc etiam transfertur à Cæremoniario Missale ad cornu Euangel. cum cuscino, & finita adoratione, Crucem reuerenter accipit, & reportat ad Altare, quò casu reuerentiam nemini faciat. Sed & celebrans assurgat trās sequenti Cruci, qui genua flectit simul cum Subdiacono, quod hodie faciunt omnes omninò, nemine excepto in honorem Crucifixi Domini Nostri. Amoneantur statim ab Acolythis tapetes, & cuscinus cum velo.

13 Si multus adest populus, poterit collocari alia Crux a Sacerdote cum stola nigra ante Altare aliud, ad quam adorandam accedant tum maribus, tum feminis ne processio nimis differatur, & officium sequens.

14 Postea ordinatur processio ad locum, vbi pridie Sacramentum repositum fuerat, præcedit Subdiaconus cum Cruce inter Acolythes deferentes candelabra cum cereis accensis, hoc est, præparatus vt Subdiaconus Missæ (excepto manipu-

tipulo) sine dalmatica. Desert autem Crucē processionalem discoopertam. Duo thuriferarij procedunt Subdiaconum sine incenso in thuribulo: quia nōdum est processio sacra, sed aditus ad eā; & ideò itur ad locum destinatum, per breuiorem viam. Ibi omnes genuflexi orant, exceptis Subdiacono (qui gestat Crucem) & Acolythis.

15 Cum peruentum fuerit ad locum Sacramenti, accenduntur intortitia, quæ non extinguuntur nisi post sumptionem Sacramenti, & Sacerdos genuflectit ante Sacramentum, orat aliquantulum. Diaconus interim aperit capsulam in qua reconditum est Corpus Domini: Postea Sacerdos surgens, absque benedictione imponit incensum in duobus thuribulis, Diacono nauiculam ministrante, sine osculis rerum & manuum quæ omninò omituntur in hoc officio, & genuflexus ter incensat Sacramentum, facta cum ministris ante, & post, profauda capitis inclinatione. Et statim imponitur humeris eius velum album, non nigrum. Tum Diaconus extrahens calicem de capsula statim dat ad manus Sacerdotis genuflexi, & regit extremitatibus veli, quod humeros illius circumdat, & procedunt ordine quo venerunt: deservitur baldachinum album, non nigrum, super Sacramentum, & duo Acolythis continuè Sacramentum incensant, interim cantatur hymnus *Vexilla Regis prodeunt*. Subdiaconus Crucis, deposita Cruce, ubi minùs impediatur in latere Epistolæ genuflectit. Acolythis deponunt candelabra super credentia, Clerus in plano capel-

capellæ circumdat Altare genibus flexis.

16 Cum venerit Sacerdos ad Altare posito super illud calice, hoc est vt pridie cū ministerio Diaconi, nā Diaconus genuflexus accipit calicē de manu celebrantis stantis, & deponit super Altare, genuflectit, descendit ministrat nauiculam stanti Sacerdoti pro impositione incensi, & deposito humerorū velo, celebrans genuflexus rursus incensat Sacramentū vt prius. Recedit alter ex thuriferarijs post hanc incensationē. Deinde accedēs Sacerdos ad Altare, & facta genuflexione, ac amoto à Diacono velo albo paruo à calice, deponit hostiā à calice super patenā, quā Diaconus tenet, & accipiēs patenā de manu Diaconi, hostiā sacram ponit super corporale nihil dicens. Neque debet sponte tangere Sacerdos hostiam, neque ideò prius lauare manus (quod aliqui perperam se scriptere) si tamen accidat vt tangat, purificet statim digitos. quod in hac rubr. sub conditione dicitur, non iubetur. Interim Diaconus imponit vinum in calicem, & Subdiaconus aquam, quā Sacerdos non benedicit, nec dicit orationem consueta, sed accipiens calicem à Diacono, ponit super Altare nihil dicens, nec faciens signum crucis enim calice, vt nec fecit cum patena, & Diaconus illum cooperit palla.

17 Deinde Sacerdos imponit incensum in thuribulo absque benedictione, nihil dicens, & incensat oblata, & Altare more solito genuflectēs ante, & post, & quādo cūque transit ante Sacramentū.

Epitome Theſauri

18 Cum incenſat oblata dicit *incenſum iſtud, &c.* ne ipſe incenſatur, ſed aliquantum extra Altare in cornu Epistolæ lauat manus, facie ad populū verſa. Deinde in medio altaris inclinatus, iunctis manibus ſuper Altare vt aliās, dicit quæ not. in Miſſ. Tum verſus ad populū in cornu Euang. dicit, *Orate fratres*, ſed dum ſe vertit caueat, ne vel minimum terga vertat Sacramento, & per eādem viam reuertitur non perficiens circulum, & omiſſis alijs dicit, &c. (*Suſcipiat*) omittitur.

19 Sacerdos ſub ſilentio, dicto *Amen*; eadem voce qua dixit *Pater noſter*, ad quod Diaconus debet deſcendere vt aliās cum Subd. poſt celebrantē, abſolutē ſine *Oremus*, in tono orationis Miſſæ ferialis dicit, *Libera nos*, extenſis manibus. Sed nō ſe ſignat cum patena vt aliās. Tunc celebrās facta reuerentia vſque ad terram ſupponit patenā Sacramento, quod in dextra accipiens, eleuat vt videri poſſit à populo: non eleuatur patena quam tenet manu poſita ſuper Altare, nec eleuatur planeta, nec incenſatur hoſtia: eleuatur autem altera tantū manu ad differentiam eleuationis, quæ fit poſt conſecrationem; ne videatur hac die de nouo conſecrata.

20 Poſtea diuidit ſtatim ſupra calicem in tres partes. Diaconus autem cum debitis reuerentijs diſcooperit, & cooperit calicē vt aliās. Celebrans verò vltimam particulam mittit in calicem nihil dicens, & ſine vſlo crucis ſigno, quod vltimum firmant decret. Sac. Rit. Congr. 28. Aug. 1627.

Pax

Sacrorum Rituum.

131

Pax Domini non dicitur, neque *Agnus Dei*, neque pacis oſculū datur. Poſtmodū prætermiſſis duabus orationibus, tertia dicitur, manibus iunctis ſuper Altare. Fit communio Sacerdotis vt in Miſſali, ad quam Miniſtri ſtant capite profundè inclinato, vt aliās. Deinde Diaconus calicem diſcooperit, & cum celebraute genufleſcit, ac omiſſis quæ dici ſolēt ante ſumptionem ſanguinis immediatè particulam hoſtiæ cum vino ſumit reuerenter de calice, ſed non ſe ſignat cū calice, quod decreuit Sac. Rit. Cong. 28. Aug. 1627. & more ſolito facta ablutione, nō calicis, ſed digitorū tantū in calice, miniſtrāre Subdiac. ampullas, & ſumpta purificatione in medio Altaris inclinatus, dicit manibus iunctis, *Quod ore, &c.* extinguntur hoc loco dum fit ablutio, non prius, cerei à clero delati.

21 Nō dicitur, *Corpus tuū Dñe*, nec poſt communionem, nec Placeat, nec datur benedictio, ſed Diac. librū claudit; Subdiac. plicato corporali, & in burſam repoſito, reportat calicē ad credentiā, & poſtremò cū debitis reuerēt. redeūt omnes vnde & modo quo venerāt, tū dicuntur veſpere ſub cantu.

22 Poſtea denudatur Altare ab Acolythis, à quibus & nudatur credentiā, & candelæ extinguntur poſt veſp. ſi reportanda eſt Crux, vt eam populus adoret, ad priorem, ſeu alium locum; ſupponantur eidem, eadem quæ prius, & decet eam portari ab alio Sacerdote poſt Veſperas. Sed deceret magis aliam Crucē poni pro adoratione populi,

12

poſt

post adorationem primam.

23 Pyxis quæ remansit cum particulis in loco pro calice, & hostia deputato portatur ad aliud sacellum in loco remotiori præparatum, cum luminibus, ne in Ecclesia sint luminaria in matutinis sequentibus, & officio Sabbathi, ultra præscripta.

24 Occurrente festo Annuntiationis B. Virg. in Parasceue, non tenentur fideles interesse Officio prædicto. Ita decr. Sac. Rit. Cong. 19. Feb. 1622. & eadem die respondit eadem Sac. Congr. non ministrandam esse, nisi infirmis, hac die Eucharistiam, etiam ratione Festi.

25 Abrogatus fuit abusus deferendi nocte in hac feria SS. Sacramentum à Sac. Cong. Cardin. super neg. Episc. 22. Mart. 1596. vt alienus à ritu S. Roma. Eccl. quæ occultat his diebus Eucharistiam, & in aliud tempus idè distulit processionem, & festum Corporis Christi.

De Sabbatho Sancto. Tit. 10.

1 **H**ora competenti cooperiuntur Altaria. Sed cõuenit duplici pallio vestiri Altare maius: violaceo nimirum super albũ, ita vt remoueri cito queat violaceũ, circa finem Litaniarum. Interim dicuntur Horæ, candelis Altaris extinctis, vsque ad principium Missæ, sed super Altare candelæ erunt ex cera alba. Cereus etiam benedicendus, collocabitur cum suo candelabro in latere Euangelij. Ante eum, legitur vestitum veste alba,

ba, & super illud Missale clauum: interim excutitur ignis de lapide foris Ecclesiam, & ex eo acceduntur carbones. Dicta Nona Sacerdos indutus amictu, alba, cingulo, stola, & pluuiali violaceo, (vel sine casula) assistantibus sibi Ministris, paratis violaceis sine manipulis, & sine dalmaticis procedit ad benedicendum ignem, crucem gestat Subdiaconus, quem præcedunt Acolythi tres, cum aqua benedicta; thuribulo sine igne, cum nauicula, & peluicula, cum quinque granis incensi, & hoc eodem ordine ad portam procedunt.

2 Cum celebrans peruenerit ante portam Ecclesiæ (si commodè fieri potest) vel in ipso aditu Ecclesiæ benedicit nouum ignem.

3 Crux cum Subdiacono debet esse in porta, ante faciem celebrantis, ignis autem in foculo super aliquod scamnum coram celebrante; vbi etiã forcipes ferrei, & candelulæ, cum lignis sulphuratis, parari debent. Orationes dicit celebrans manibus iunctis; & Diaconus eleuans simbriam pluuialis, quando Sacerdos manu benedicturus est ignem, & grana incensi. Quæ quinque grana sunt benedicenda seorsim, propria benedictione, nulla alia addita quantitate incensi.

4 Dum benedicit grana incensi, Acolytus assumens de carbonibus benedictis, ponit in thuribulo, & finita oratione, Sacerdos de Nauicula à Diacono ministrata more solito (qui & ministrat cum osculis aspersorium, & thuribulum celebranti)

ponit incensum in thuribulo, benedicens illud de more: deinde prædicta grana incensi, & ignem, ter aspergit, in medio, à dextris rerum benedictarum, & à sinistris earundem, dicens, *Asperges, &c.* & ter adolet incenso, uti asperfit. Interim omnia luminaria Ecclesiæ extinguuntur, ut de igne benedicto postmodum accendantur.

5 Tū Diaconus indutus dalmatica albi coloris, & manipulo, ac stola eiusdem coloris (accipit hic paramenta alba, deposita stola violacea; Subdiaconus hic etiam manipulum violaceum sumit) Diaconus igitur sic indutus accipit arundinem cum tribus candelis in summitate illius, triangulo distinctis. Solet arundo ornari floribus, sed ita ornetur, ut appareat ex parte arundo, non baculus, aut quid aliud. Præcedit Thuriferarius, posito prius incenso, à celebrante in thuribulum more solito, pergit cum eo Acolythus deferens quinque grana incensi, nempe à dextris Thuriferarij. Sequitur Subdiaconus cum Cruce, & clerus per ordinem: deinde Diaconus cum arundine (ad cuius sinistram eat Acolythus cum candelâ accensa de nouo igne, & si opus est intra laternam, ne à vento extinguatur in processione) & celebrans post eum. Cū Diaconus ingressus est Ecclesiam, & celebrans etiam (non antè) inclinat arundinem ut celebrans quoque genuflectat in Ecclesia, & Acolythus deferens candelam accensam de nouo igne, accendit vnam ex tribus candelis desuper positis, & Diaconus eleuans arundinem,

nem, genuflectit, similiter, & omnes alij, & alia prestat, quæ præscribuntur proprio loco in Missali ac ipsa die; Subd tamè Crucem ferens non genuflectit, ut ibi notatur. Cū peruenit ante Altare, & dixerit tertio, *lumē Christi*, Sacerdos ascendit ad Altare in Cornu Epistolæ & Diac. dat arundinem vni Acolytho, & accipiens librum petit à celebrante benedictionem, ut sit ad Euangelium.

6 Postea vadit ad pulpitum, & ponit super eum librum, & incensat. A dextris Diaconi, stent Subdiaconus cum Cruce, & Thuriferarius à sinistris duo Acolythi, ille qui tenet arundinem, & alius tenens in vase quinque grana incensi benedicta, figenda in cereo. Tunc surgentibus omnibus, & stantibus, cantans Diaconus, non signans librum, neque seipsum, neque imponens de nouo incensum in thuribulum. Ministri verò hinc inde stantes, respiciunt librum ut Diaconus; rectam quasi efformantes lineam, cum Diacono medio, ita ut latera, non terga vertant Altari.

7 Ordo figendi grana est ut primum in superiori parte, alterum in media, tertium in inferiori, quartum in dextra cerei, quintum in sinistra.

8 Diaconus accendit cereum cum vna ex tribus candelis in arundine positis, & non cum alia candelula. Acceduntur deinde lampades sumpto lumine ex cereo, vel candelis arundinis.

9 In fine benedictionis cerei, excepto Papa, Episcopo, & Imperatore, cui additur electi titulus si non est coronatus, nemo alius nominari debet,

inconsulta Sede Apostolica, vti nec pridie in orationibus.

10 Sede Romana, vel Episcopali vacante tacetur nomen Papæ, aut Episcopi.

11 Cōpleta benedictione cerei, Diac. depositis albis, sumit violacea paramēta, & vadit ad celebrantē, qui exiit pluuiali, & sumit manipulum & casulam violacei coloris. Interim Crux deponitur à Subd. in loco decenti, & arūdo stabilitur pede marmoreo præparato non procul à cereo, postea leguntur prophetiæ in medio chori, vel in ambone, vel ante Altare. *Lectores autē nō osculātur in fine manum celebrantis, neq; recedūt nisi dicto Leuate à Subdiacono.*

12 Orationes dicit celeb. vt in Mis. extēsis manibus. *A ministris illud obseruandū est, vt dū celebrās prophetias legit, assistāt sicut ad introitū Missæ, id est, Diac. à dextris celebrantis, Subd. à dextris Diaconi, & dum orationes dicit stent vnus post alium.*

13 Si sedere voluerit celebrās post lectiā in Altari prophetiā, sedeat ad scānum consuetū, sed nudū in latere Epist. Eat autē per viā breuiore cū ministris, & redeat per longiorem, cum debitis reuerentijs ante medium Altaris.

14 Nullo modo sedeat celebrās ante Altare, quod Episcopo rātū, & vtētib⁹ Episcopalis cōceditur.

15 His expletis, si Ecclesia habuerit fontem baptismalem, Sacerdos deposita casula, & manipulo accipit pluuiale violaceum, & præcedente Cruce cum candelabris, & cereo benedictio accēso (qui

porta.

portatur ante Crucem) descendit cum Clero & Ministris ad fontem.

16 Iubetur aspersio populi, cum aqua fontis (arte olei infusionem) & eiusdem aquæ reseruatō, ad aspergendum in domibus vel alijs locis.

17 *Finita benedictione fontis, cantari debent Litanie, at non apud fontem, sed cum peruentum fuerit ante Altare, & non prius.*

18 Vbi non est fons baptismatis finita vlt. orat. celebrans deponit casulam & cum ministris ante Altare procumbit; & hi quoque procumbūt in albis, depositis planetis plicatis vbi habent. Cusini coriacei dari possunt tam illis quam celebranti sub eorum capitibus; sicque omnibus alijs genuflexis cantantur Litanie à duobus Cantoribus in medio chori, vtroque choro idem simul respondente. Aliqui scripsere perperam geminandum à Cantoribus per resurrectionem, quod est cōtra Bullam Pij V. quæ additiones prohibet.

19 Ad versus Peccatores discedunt Sacerdos & ministri ad sacristiam, paramenta alba accepturi; hoc quidem si vicina est, si vero remotior, discedunt in locum viciniorem & decentem, vel post Altare, si fieri potest. *Omnino ante Altare nemo inferior Episcopo est vestiendus, licet loci superior sit, nisi utatur Mitra.*

20 Interim accenduntur luminaria, & pallium violaceum remouetur ab Altari, ornaturque credentia cum suis necessarijs, ad Missam solennem vt moris est.

21 In fine Litaniarum cantatur solenniter *Kyrie eleison*, sed ita lentè, vt Sacerdos, & Ministri quærat Procedere ad Altare.

22 Finita incensatione Altaris, quæ sit more solito, celebrans dicit cum ministris nouies *Kyrie eleison*, submissa voce, tum incipit solenniter, *Gloria in excelsis*, & pulsantur campanæ quando incipitur hymnus, non prius. Sed aduerte, ne maiores campanæ pulsentur, antequam signum datum fuerit in Cathedrali, seu Matrice Eccles. ex decr. Sac. Rit. Cong. 21. Mart. 1609. & ex tantû eo casu pulsantur quæ sunt intra parietes Ecclesiæ. Dato deinde signo à Cathedrali, seu Matrice, dabitur etiam (licet detur longè post *Gloria in Excelsis*) solenne signum ab omnibus alijs Ecclesijs cum cæpanis maioribus. Per Matricem intellige quoque Parochialem in Diocesi; & si plures sint Parochiales, eam quæ alijs maior est dignitate: Nam ante Matricem hanc, non sunt pulsandæ campanæ à cõfratrijs ex alio decr. Sac. Rit. Cong. 19. Februar. 1608.

23 Finita Epistola, celebrans incipit, *Alleluia*, in cornu Epist. osculara prius eius manu a Subd. & dum cantatur, stant omnes. Celebrans post cantatum à se tertio *Alleluia*, & dictis quæ sequuntur, transit ad cornu Euang. lecturus Euang. more solito.

24 Ad Euang. non portantur luminaria, sed tantum incensum, petitur benedictio, & alia fiunt de more.

25 Subdiaconus post traditionem libri Euangeliorum osculandi Sacerdoti, defert ad Altare vnâ cum calice bursam corporalium. Ad *Lauabo* dicitur *Gloria Patri*. Ad Vesp. non deponitur à Sacerd. casula, vt accipiat pluuiale, quia nondum est finita Missa.

26 Conuenit vt antiphona, *Alleluia*, inchoetur à digniori qui est in choro.

27 Ministri dicunt cum celebrante Psal. & *Magnificat* in cornu Epist. vt stant ad introitum Miss. incensatio item fit eodè modo, quo initio Missæ, sed præterea incensantur alij in choro.

28 Quando multi sunt qui cõmodè eo die sacrificio publico interesse non possunt, quod accidere potest quando festû Annunciat. incidit in Sabbathum Sanctum, tunc de licentia Superioris celebrari potest, alias non, & nisi post inchoatum saltem solenne sacrificium. Quo casu fortè sufficit incipere à confessione quæ finita dicat Sacerdos *Kyrie eleison*, nouies, & reliqua cû vesp. vsque ad finem. Miss. *Gemma libro 3. cap. 118.*

29 Festi cuius officium transfertur nulla prorsus quod ad Missam attinet, haberi debet ratio: & multò minùs votiuâ Missa dici debet, ne quidem pro re graui, nedum pro arbitrio. Idem dicendû de communione Cleri, seu laicorum in festo Annunciationis in Sabbatho Sancto: nullus enim debet communicare in hac Missa quæ noctis, & ideo non dicitur communio.

De cereo accendendo. Appendix.

- 30 **S**ac. Rit. Cong. 19. Maij 1607. Censuit regulariter posse accendi ad Missam, & vespas solennes in triduo Paschatis, in Sabbatho in albis & Dominicis vsque ad Ascensionem. In alijs ferendam esse locorum consuetudinem.
- 31 Si dicatur Missa Parochialis, non solemnis, ad eam item die Dominico accendi potest.
- 32 Candela tres in arundine positæ, nõ ultra Vesperas Sabbathi Sancti ardere debent.

De die sancto Pasche vsque ad festum Trinitatis.

Tit. 11.

IN Missis quæ dicuntur inf. oct. Paschatis cum paramentis violaceis, puta Litaniarum maiorum, seu pro publica necessitate, non dicitur duplex Alleluia, ad *Benedicamus Domino*, quia duplex Alleluia est proprius ritus Miss. Paschalis, & Imitatæ.

2 Occurrunt in hoc tempore Paschali Litanie maiores, & minores, seu Rogationes; & maiores quidem in festo S. Marci, etiam si festum cum eiusdem Missa contingat transferri.

3 Si terminatur processio Litaniarum maiorum ad Ecclesiam S. Marci cantatur ibi Missa de S. Marco, ex decr. Sac. Rit. Cong. 23. Maij 1603. alioquin cantantur due Missæ, vna de festo, alia de Litanis.

4 Si occurrant in die Paschatis, transferuntur in festum 3. seq. ex decr. Sac. Rit. Cong. 25. Septem.

1627.

1627. & in Miss. de Rogationibus, quæ dici debet sine commem. oct. Pasc. dicitur præf. Paschalis cū suo cantu feriali.

5 Litanie minores fiunt triduo ante Ascensionem.

6 Missa processionum tres habet orat. sine *Gloria*, sine *Credo*, & sine com. cuiuscunque festi occurren. de quo si nouem lect. est, cantatur alia Miss. præfatio semper est Paschalis, sed dicitur cum cantu feriali.

7 In fer. 3. Rog. in Miss. priu. si fiat de festo noue lect. in illius Miss. fit com. Rog. Si fiat officium de simplici festo, potest dici Miss. de eo, cū com. Rog. vel Miss. Rog. cum com. festi.

8 Si festum non occurrat dicitur Miss. Rog. neq; in ea fit com. de offi. feriali quod peculiare est hac die.

9 Altarium minorum paramenta erunt offic. conformia, Altaris autem maioris & celebrantium in quocumque Altari conformia erunt Miss. Rog.

10 In vig. Ascens. dicitur Miss. prop.

11 Si in ea occurrat festum 9. lect. dicuntur 3. Miss. in Collegiatis, de festo post Tertiam, de vig. post Sextam; & de Rog. post Nonam, & in vnaquaque harum 2. or. *Concede 3. Ecclesie*, vel pro Papa.

12 In priuatis si eo die occurrat fest. simplex 2. or. erit de eo. 3. de Rog. quæ in offic. nullâ habent com. Festum enim simplex præcedit 3. & 4. fer. Rogat. in Miss. Si occurrat fest. 9. lect. Miss. erit de festo. 2. or. vig. 3. Rog.

13 19

142

Epitome Thesauri

13 In Ascensione Domini, extinguitur ceruus Pasch. post Euang.

14 In vig. Pentec. col. alb. vsque ad Nonam; violaceus vsque ad Miss. rubeus deinceps adhibetur, qui & in priu. Miss. huius diei quoad vestes celebrantium adhibendus; licet celebrent ante nonam. De simplici non fit com. etiam in Miss. priu. licet in offic. facta sit.

*De festo Trinitatis, & Dom. post Pentecost.**Tit. 12.*

- 1 **I**N festo Corporis Christi fit processio solennissima cum paramentis albis.
- 2 In Cathedr. Eccl. seruentur ea quæ in *Cer. Ep. ib. 2. c. 33.* habentur; in minoribus verò Eccles. ea quæ in rituali Rom. Pauli V. in Missa cantanda ne mittantur genuflexiones præscriptæ coram SS. Sacramento patente. Habes supra par. 2. appendice secunda.
- 3 Finita Missa deponuntur manipuli, induit celebrans pluniale extra cornu Epistolæ; deinde procedit ante medium Altaris, vbi stans, imponit incensum sine benedictione, & genuflexus in supremo gradu, ter incensat Sacramentum in tabernaculo ostensorio positum, ea ratione quæ diximus in fer. 5. in Cœn. Dom. supra tit. 8. Interim dum incensatur, cantari potest, *O Sacrum conuiuium, vel, Tantum ergo.* Non deferatur tabernaculum SS. Eucharistia Sacerdotum humeris, sed manibus tantum celebrantis, non obstare quavis alia

Sacrorum Rituum.

143

alia consuetudine, quæ ab usum esse declarat, Sac. Rit. Cong. 2. Iunij 1618. Imago verò quæ est in hostia, debet terga vertere celebranti, & ita accipit, dum ab Altari Diaconus tabernaculum accipit, & stans genuflexo celebranti immediatè, tradit.

5 In processione Clerus immediatè procedat celebrantem cum cereis accensis, ceteri siue confratres, siue regulares, ante Clerum procedant, cereos que gestent omnes ea manu, quæ extrema cuique est, altera pectori admota. Hymni decantentur alternatim; qui à celebrante cum ministris dici poterunt submissa voce. Qui Crucem defert, congruit vt veste Subdiaconali sit indutus, & procedat medius inter Acolythos, cum candelabris, & cereis accensis.

6 De baldachino & hastarum distributione, diximus fer. 5. in Cena Domini. De circulo, & via procedendi, standum est locorum consuetudini. *Reliū a latere Epist. proceditur ad latus Euang.*

7 In fine processionis Subdiaconus deponit crucem in loco decenti; Ceroferarij candelabra in cœdentia, & cum choro genuflectunt. Deposito Sacramento, super Altari, cum ministerio Diaconi, imponitur à stante celebrante sine benedictione incensum in thuribulo; sit incensatio triua de more, cætere interim Clero genuflexo, ante & circū Altare, vltimos duodecim versus hymni, *Pange lingua gloriosi, Tantum ergo, &c.* Quibus dictis, cantatur versus à duobus Clericis, *Panē de Cælo, &c.*
& à

& a celebrante stante (Ministrisque genuflexis, & librum sustinentibus hinc inde) dicitur *Dominus vobiscum*, cum oratione *Deus qui nobis*, &c. nihilq; aliud addens, ascendit ad Altare, genuflectit, & ipse semet nullo Diaconi ministerio accipit velatis manibus tabernaculum, benedicit cum eo populum (facie hostiæ ad eundem versa) in modum Crucis, semel, nihil dicens, & gyrum perficiens reuenter reponit.

8 Tum genuflexione facta descendit ad gradus ut prius, & amoto velo à Subdiacono, Diaconus ascendit, genuflectit, & reponit, vel in locum altiorum, ut eo die colatur à populo pro locorum consuetudine, vel velo contactum, in locum suum: corporale, seu palla semper sit substrata tabernaculo & velum longum eidem tabernaculo appensum, quod hinc inde cadat versus Altaris latera, & à posteriori parte tabernaculi umbellula superaddatur. Eminere quoque locus supra locum reliquiarum.

9 Parietes viarum per quas est transeundum ornari debent tapetibus & aulis, & sacris imaginibus, non profanis. Actus autem scenici, vel ludicri, vel indecori omnino prohibentur.

10 Ardebunt candelæ vsque ad datam benedictionem inclusivè: & Diaconus nihil osculabitur coram Sacramento.

11 Si cantantur vesp. coram Sacramento patente, conveniunt omnes stent aperto capite; quod si sedeant, caput non tegant. Quod etiam observandum

dum est in discessu, ne intra cæcellos cooperiatur caput.

12 Post 23. Dom. post Pent. ponuntur Missæ que superfuert post Epiphaniam, dato iisdem introitu, cum suis accessorijs, mutuatis à Dom. 23. *Lege quæ notauimus supra de Dominicis post Epiphaniam tit. 4.*

13 Quatuor Tempor. Sep. sunt semper heb. 3. Sep. id est post Dom. 3. Sep. In his Quatuor Temp. stationum finis est, quorum initium est in prima Domin. Advent.

14 Vetus admodum est ab Apostolicis vsque temporibus ducta sacrarum stationum consuetudo, in quibus fidelium multitudo ad Apostolorum sepulchra, & fortissimorum Martyrum memorias conveniens, hymnis & canticis spiritualibus, Deum in sanctis suis mirabilem laudabat, & salutaribus immaculatæ hostiæ sacrificijs placabat, & aduersus multiplices antiqui hostis oppugnationes, tanquam in castris Dei, statione tutissima consistebat. *Hæc Sixtus V. Constit. 23. edita die 3. Februa. 1586.* Ex quibus patet primò nomen stationis Ecclesiasticæ, translaturum esse à statione militari. 2. Patet origo stationum à temporibus Apostolicis. Tertiò patet ritus stationis, qui nimirum erat potissimus in Missis celebrandis, unde & singulis Miss. stational. præfigitur in Missali locus stationis.

Loca stationalia sunt hodie 45. Stationes quadragesimales 54. per annum 31. omnes 85. quia ad eundem locum sæpius itur.

De rubricis Proprij Miſſarum de ſanctis.

Tit. 13.

TRia de Sanctis ſunt fieri ſolita, vigilia, feſta, & octava. Vigilia à paſtoribus habuere initium, qui vigilias naſcente Chriſto cuſtodierunt; & tota nocte ante quædam feſta vigilabatur à noſtris, ſed ob ſcandala noctu contingentia, ieiunio & vigiliarum nomine retentis, vigilia fuerunt interdicitæ: Feſta Sanctorum, natalicia dicuntur, quia celo hinc emigrantes naſcuntur: Octavae ſunt ad proroganda feſta celebriora.

De Benedictione Candelarum, & proceſſione in die Purificationis B. Virginis.

Tit. 14.

1 Primò veſtiendum eſt Altare pallio violaceo ſuper album ita vt facile ante Miſſam dimovere queat.

2 Si hoc feſtum venerit in Dominicis Septuageſime, Sexageſime, vel Quinquageſime, fit tantum benedictio, & candelarum diſtributio, facta priùs aquæ aſperſione, antequam celebrans aſcèdat ad Altare. Et Miſſa dicitur de Dominica, niſi Eccleſia dicata ſit in honorem B. Virginis, de qua eo caſu erit Miſſa, ex Cærem. Episc. l. 2. cap. 6. cantata altera de Dominica, quæ reſpòdet officio, iuxta rubr. de tranſlat. feſt. part. 1. tit. 6.

Nota quòd hic textus intelligi debet de quacunque Eccleſia dicata quocumque titulo in honore B. Vir.

B. Virginis, quòd clarè conſtat ex eo quòd ex decret. Clementis VI. Miſſa dicitur de Beata Virgine in Eccleſijs eius nomine dicatis, etiam dilato officio; quòd fruſtra poneretur, in Eccleſijs dicatis titulo Purificationis, quia eo caſu Miſſa debet concordare cum officio, & idcirco non indiget tali conceſſione. Præterea, in Cær. dicitur, cantata altera Miſſa de Dom. quòd non poteſt fieri in Eccleſijs, ubi Purificatio eſt titulus, quia nunquã Miſſa dicitur de Dom. niſi quando de ea eſt factum officium, & tamen in ijs Dom. fit officium de Titulari, ergo gratis contra ſcripſere, qui volunt hanc rubr. intelligi ſolum de Eccleſijs dicatis ſub titulo Purificationis B. Mariæ Virginis.

3 Finita Tertia Sacerdos indutus pluuiiali violaceo, vel ſine caſula cum miniſtris ſimiliter indutis procedit ad benedicendum candelas in medio, ante Altare, vel in cornu Epistol. poſitas ſuper menſa in qua priùs parari debet, vas aquæ benedictæ & thuribulum cum nauicula: in ipſo verò cornu Altaris collocetur Miſſale apertum, & ipſe oſcula to priùs Altari in medio, tranſit ad cornu Epistol. (aptior eſt locus ad ritum) & ibidem ſtans medijs inter miniſtros, hinc inde aſſiſtens, dicit orationes cum eodem ritu, de quo ſupra, tit. 7. in Dom. Palm. Hic repete ea quæ diximus quæ cõmunia ſunt huic benedictioni & proceſſioni. *Dicit autè orationes manibus iunctis.*

4 Benedicturo celebranti candelas manu, Diaconus eleuet ſimbriam pluuiialis anteriorem.

De incenso imponendo, a spersione aquæ, incensatione, & distributione satis superque diximus in benedictione cinerum, & palmarum; est enim eadem ratio.

Facta benedictione, dignior è Clero accedit ad Altare in suo habitu choralis sine stola, & stanti celebranti dat candelam eodem modo quo palma traditur, tradatur & candela (ministrantibus Ministris vt ibidem) deinde tradatur Prælati & Canonicis, qui manum celebrantis Canonici nõ osculantur.

5 Facta distributione, cantatur Antiphona *Exurge Domine*, deinde Sacerdos dicit *Oremus*, & Diaconus, *Flectamus genua*. Subdiaconus, *Leuate*, (si tamen post Septuag. venerit & non in die Dominica.) In processione omnia seruentur quæ notauimus in processione Palmar. Neque duo Subdiaconi adesse debent, quod perperam aliqui scripserunt.

6 Candelæ tenentur in manibus accensæ ad Euang. & ad eleuationem, vsque ad Communionem.

7 *A ministris candela non tenentur in Missa, à celebrante ad Euang. tantum, standum erit etiam cum candelis, post eleuationem non genua flectendum.*

8 Si ob pluuiam nõ itur extra Ecclesiam, fiat idè quod & in processione Pal.

9 Amouetur pallium violaceum, si Missa dicenda sit de festo B. Virginis.

10 Ex verbis rubricæ non præcipitur quod candela sint tenendæ accensæ ad Euangelium & quando

do Missa est de Dom. Septuagesimæ aut Sex. neque Romæ accenduntur in hoc casu.

De festis in quibus cantandæ sunt 2. Missæ in Eccles. Cathed. & Coll.

Tit. 15.

DE obligatione cantandi duas Missas, in festis quæ occurrunt ferijs maioribus, extat aperta rubrica 1. par. tit. 3. num. 1.

Hoc igitur loco enumerabimus sigilatim festa in quibus eæ cantari debent ordine mensium seruato.

1 In Decembri, & Ianuario nullus occurrit casus in Ecclesia vniuersali.

2 In Febuario contingere potest casus (si in eodem mensem incidat Quadragesima) in festis SS. Agathæ, & Romualdi: in Antiochena Cathedra extra Quadrag.

3 In Martio in festis SS. Casimiri, Thomæ Aquinatis (in Missa solenni de his festis, fit cõmemor. S. Lucij & SS. Perpetuæ & Felicitat.) Quadragesima Martyrum, Gregorij Papæ, Iosephi, Ioachim, Benedicti, & Annunciationis B. Virginis: in Missa verò de festo semiduplici 2. orat. & 3. erunt eadem quæ in Missa de feria.

4 Quod si festum Annunciationis B. V. in eos dies incidat, qui occurrunt à Dominica Palmarij vsque ad feriam tertiam Paschatis inclusiue, quæuis in antiquis rubricis generalib. 1. par. de trans-

ratione festorum. tit. 6. ratione tituli Ecclesiæ, vel concursus populi, concedatur posse cantari aliam Missam de festo, vltra Missam correspondentem officio, tamen ex noua rubrica in recognitione Missalis ibidem posita non potest cantari Missa de B. Virg. in ijs diebus: in alijs autem ferijs Quadragesimæ poterit cantari sine commemoratione feriæ & in eius sine legetur Euangelium S. Ioannis. Quod semper obserua in Missa de festo distincta à Missa de feria maiori, quando ambæ cantantur eodem die.

5 In Aprili si intra Quadragesimam venerint festa S. Francisci de Paula, & S. Leonis Papæ, duæ cantantur Missæ; si alicubi accidat festum semid. à Dom. Pass. ad Dom. Palm. in Missa solenni de festo dicuntur duæ tantum orationes 2. Ecclesiæ, vel pro Papa, sicut etiam in Missa de feria.

6 In festo S. Marci, Missa Litaniarum maiorum cantatur sine Gloria & Credo cum tribus orationibus præfatione Paschali feriali, nisi terminetur processio ad Ecclesiam S. Marci, quia eo casu de festo cantabitur ex decr. Sac. Rit. Cong. 23. Maij 1603. Si vero incidat in diem Pasch. transfertur in feriam tertiam sequentem. Vide quæ diximus supra par. hac tit. 11. num. 4.

7 In minoribus Litanijs si occurrat festum duplex, aut semid. duæ cantantur Missæ; de festo, & de Rog.

8 In Vig. Ascens. cantantur duæ, de Vig. & de Rog. illa post Sextam, hæc post Nonam. Quod si occur

rat festum 9. lect. cantari debent tres; de festo post Tertiam, de Vig. post Sext. & de Rog. post Nonam. Missa Vig. dicitur post Sext. quia non ieiunatur, 9. Mense Iunio accidere potest vig. S. Ioannis, & SS. App. in die octaua Corporis Christi, vel infra octauam, & tunc duæ cantantur Missæ. In Missa verò vigiliæ præfatio communis dicitur. In festo item S. Leonis (nisi transferatur) cantantur duæ; de festo, & de vig. Apost. in Missa de festo, sit commemor. de oct. S. Ioan. & 3. or. est de Beata Virg. in Missa verò de Vigil. 2. or. Concede, 3. Ecclesiæ, vel pro Papa.

10 Mense Iulio occurrit casus cantandi duas Missas, quando anticipatur vig. S. Iac. in Sabbatho; vel transfertur festum S. Apollinaris in fer. 2. & in his casibus Missæ duæ cantantur de festo, & de vigilia.

11 Mense Augusto, si vig. S. Laurentij fiat in Sabbatho anticipatè in festo SS. Cyriaci, &c. vel festum SS. Cyriaci, &c. transferatur in fer. 2. cantantur duæ Missæ. Vigilia S. Bartholomæi potest anticipatè fieri in die octaua Assumptionis, & tunc cantantur duæ Missæ. In Missa de Vig. præfatio communis.

12 In mense Septemb. feria 4. quatuor Tempor. occurrere potest in die octaua Natiuitatis B. M. Virg. tunc duæ cantantur Missæ. In Missa de fer. præf. communis, ita decreuit Sac. Rit. Congreg.

12. Dec. 1626. In festis SS. Cornel. & Cipriani, Iug. matù S. Franc. SS. Ianuarij, &c. SS. Eustachij, &c.

S. Lini, occurrere poſſunt, 4. Temp. tunc duæ cantantur Miſſæ, vig. S. Matthæi ſemper habet duas Miſſ. alteram de SS. Eufthachio, &c. alterã de vig. ſed ſi accidat in feria quatuor Temp. altera dicitur de ſanctis, altera de ferijs quatuor Temp. nulla de vig. In Miſſa Sanctorum 2. orat. *A cunctis* 3. ad libitum: In Miſſa ferie 2. orat. de vig. 3. *A cunctis*. In fine vtriuſque Euangelium S. Ioan.

13 Mense Nouembri duæ Miſſæ cantantur in die commemorationis omnium fidelium defunct. Altera de die infra octauam poſt Tertiam, altera de requiem poſt Nonam, ſeu poſt vigilias mortuorum. Hoc loco monendi ſunt Sacerdotes, ſacrificium Miſſæ defunct. hac die applicandum eſſe omnibus defunctis ex intentione Eccleſiæ, neque ideò fit iniuria ijs pro quibus quotidiana fortè extat obligatio Miſſæ, præualet enim lex tacita rationabilis Eccleſiæ, priuatæ legi teſtatorum.

14 In abſolutione ſoleni defunct. vltima abſolutio facienda erit ad leſticam mortuorum cum *R. longiori libera me,* & oratione *Absolue* in numero plurali quæ habetur inter *Pſal. grad.*

15 Vbi fiunt aliæ ſolennes Miſſæ pro Episcopis, Canonici, & alijs, ne tamen omittatur

Miſſa de die infra oct. omnium SS.

(?)

Ap-

Appendices.

1 **A**ddendum eſt hoc loco, quòd initio Aprilis, & in fine Maij, ſeu initio Iunij aliqua SS. feſta mutant ritum a tempore Paſchali, ad nõ Paſchale, & è conuerſo Miſſæ: quæ officia ſi propria deſint, erunt ſumenda de communi. Sed Miſſa S. Barnabæ dicitur vt in feſto S. Marci, præter orationem, Epift. & Euangelium.

2 Denique vbi celebratur feſtum Roſarij ex decreto Gregorij XIII. (nèpe in ijs locis vbi a deſt Capella, aut Altari Roſarij) ritu duplicis maioris per annum, ne dicatur Miſſa quæ nomine Roſarij circumfertur, conceſſa tantum Ordini Prædicatorum, & alijs prohibita *ex dec. Sac. Rit. Congr.* Sed fiat Miſſa vt in feſto S. M. ad Niues.

De Rubricis Miſſarum Communis Sanctorum. Tit. 16.

2 **C**omunes Miſſæ inferuiunt tum celebrandis SS. aliquorum feſtis quæ habentur in Kalend. & nihil habent proprium, vel non habent omnia, vt videre eſt in Proprio SS. tum celebrandis feſtiuitatibus quæ extra Kalendarium occurrunt in pluribus, locis, præſertim verò Patronorum locorum, & Titularium Eccleſiarum, qui nihil habent proprium in Miſſa: eſt autem vnicuique liberum recitare Miſſam quam voluerit ex eodè communi, vbi ſunt plures Miſſæ, & multò magis Epift. & Euang. ex ibidem aſſignatis, dummodo

612

Oratio, & Euangelium Missæ, concordent cū oratione, & Euangelio officij.

3 Si infra octauas Paschæ, aut Pent. cantanda sit Missa de festo transferendo ob concursum populi, vel ratione tit. Eccl. vel votiuæ solennis pro re graui; dicenda erit vt in tempore Paschali, quia tempus Paschale terminatur tantum in Sabbatho ante Trinit.

4 Nota parenthesis in oratione secreta Missæ Dedicationis Ecclesiæ, ea enim verba quæ parenthesis clauduntur, omitti debent, cum dicitur Missa de Dedicatione alicuius Ecclesiæ, quæ non est eadem ipsa in qua celebratur.

5 In Missa dedic. Eccl. Cathed. recitatur Symbolum per totam Diœcesim.

De Rubricis Miss. votiuar. in fine Missalis. Tit. 17.

1 **R**egula generalis. In duplicibus, & dom. & quando cumque prohibetur fieri officium de dupl. non possunt dici Miss. vot.

2 Tempore Aduentus in Missis votiuis nō omittitur *Alleluia*, cum suo versu, licet omittatur in Miss. fer. Adu.

3 A Septuag. vsque ad Pascha in votiuis (ijs diebus in quibus dici possunt) semper dicitur Tractus etiam in ijs diebus in quibus non dicitur in Missa feriæ.

4 Tempore Passionis, in Missis votiuis, dicitur Psalm. *Iudica*, & *Gloria Patri*, in fine Psalmi *Lauabo*,

uabo, licet non dicatur in Missis de tempore.

5 Infra oct. Pasch. si votiuæ cantetur pro re graui, in ea non dicitur Graduale, sed 4. *Alleluia*, cum 2. versibus, & in fine Missæ dicitur *ite Missa est* sine duplici *Alleluia*. Hæc habes apud Gauantum, hoc tit. num. 12.

6 Tempore Paschali in fine introitus dicuntur duo *Alleluia*, post Epist. quat. *Alleluia*, cum 2. versibus in fine Offert. & communionis additur *Alleluia*, vbi non habetur.

7 In votiuis (etiam infra oct.) nunquam dicitur *Gloria*, & *Credo*, nisi solenniter dicantur pro re graui, pro qua conuenit totus clerus cū Episcopo. Excipitur tamen Missa vot. de Angelis in qua semper dicitur *Gloria*, cum sit hymnus Angelicus, & Missa de B.M. Virg. in Sabbatho, quia licet non sit factum de ea officium, & ideo tunc eius Missa sit merè votiuæ, tamen dici debet *Gloria*, sed non extra Sabbathum.

8 In Missa votiuæ de conuersione S. Pauli fieri debet commemoratio S. Petri, sed magis cōgrueret dicere Missam vot. communem vtrique.

9 Si quis exigat Missam vot. de Assumptione, aut Natiuitate B. Mariæ, vel aliam similem, dici potest Missa de B. Virgine ex his quinque votiuis pro diuersitate temporum accommodatis, cum intentione ad honorem Assumptionis, vel Natiuitatis, &c.

10 Missa Rosarij nō cōceditur omnibus, vt dictū est tit. 15. præc. Sed si quis habeat onus celebrandi

di Miſſam de Roſario, dicat votiua ex quinque; aſignatis pro diuerſitate temporum, & ſatisfaciet, *ex decr. Sac. Rit. Congr. 6. Maij 1623. & 7. Aug. & 30. Sep. 1628.* Eodem modo decreuit de Miſſa Sanctæ Mariæ de Monte Carmelo, 8. Apr. 1628. ne ſit communis omnibus, ſed Carmelitis tantum.

11 In Miſſis vot. de alijs Apoſt. quàm de SS. Petro, & Paulo, ſi quid ratione temporis deſit, puta *Tractus*, ſeu verſus cum *Alleluia*, tempore Paſchali, *Tractus* quidem deſumi poterit ex Miſſa votiua Apoſtol. Petri, & Pauli, *Verſus* autem cum *Alleluia*, tempore Paſchali, imò verò etiã *Intritus cum acceſſorijs* ex feſto S. Marci.

12 In alijs votiujs Sanctorum, vel dicitur Miſſa propria Sancti, ſi habet, mutato in Collecta verbo, *Natalitia*, feſta, & cuiusmodi, in *Commemorationem*; deſumptis item vel tractu, vel *verſibus* cū *Alleluia*, vel etiam *Graduali*, ſi opus eſt ex Miſſa de communi vel certe tota Miſſa dicatur de communi, prout ratio temporis requirit.

13 Miſſa quindecim auxiliatorum reiecta eſt à Sac. Rit. Cong. 16. Ian. 1617. ita vt neque retineri poſſit in codice Miſſalis, ſub pœna librorum prohibitorum.

Pari modo reiecta eſt Miſſa de Patre æterno, & Miſſa de S. Gregorio pro viujs. *Extant decreta prælo data 8. Apr. 1628.*

14 In votiujs pro gratiarū actione, additur oratio propria, quæ habetur poſt vot. de S. Trinitate, cum

cum concluſione diſtincta à concluſione primæ collectæ, vt ſupra p. 1. tit. 7. num. 7. ita vt Miſſa ſoleni duæ tantum orationes dicantur cum diſtinctis concluſionibus, in Miſſis autem priuatis 2. erit de officio, 3. pro gratiarum actione.

15 In Miſſa ad poſtulandam gratiam Spiritus Sãcti, quæ eſt eadem, ac de Spiritu Sancto, mutatur orationes, & omiſſis ijs quæ ſunt hac in Miſſa, dicuntur eæ quæ habentur in fine cuiusdem Miſſæ vot.

16 In anniuersario conſecrationis Episcopi, ſi venerit in die feſtiuo, Miſſa erit de feſto, cum commemoratione pro Episcopo. In oratione autem nominatur Episcopus, & Ciuitas, quia Eccleſia ſine ad ditamento ſignificat vniuerſalem Eccleſiã: ſi verò in die non feſtiuo, Miſſa dicitur vt in Miſſali, cum vnica oratione, *Gloria*, *Credo*, & præſatione communi, vel de tempore, vel habente rationem temporis.

17 Miſſa pro ſponſo, & ſponſa dicenda eſt extra diem feſtum de præcepto. at in die feſto de præcepto dicitur Miſſa de feſto, cum cõme. benedictionis. Si vidua ſponſa eſt non benedicitur, etiam ſi vir nunquam nupſerit; ſi vero nupſerit vir & virginem ducat poterunt nuptiæ benedici, cum hac Miſſa dicto *Pater noſter*, Sacerdos antequam dicat *Liberanos*, ſtans in cornu Episcopi. verſus ſponſum & ſponſam ante Altare genuflexos, dicit orationes quæ notantur in Miſſali dicendæ hoc loco, tenente librum Miniſtro ante eum. Et dum rece-

dit à medio, seu accedit ad medium genuflectat semper Sacramento. Poterit etiam suo loco dari pax (cum instrumento osculato à Sacerdote) per Ministrum, sponso, & sponsæ. Et antequam Sacerdos populo benedicat, conuersus ad sponsum & sponsam in cornu Epist. dicat orationem, quæ est in Missali. Denique asperguntur in fine sponsi cû aqua benedicta, sed fiat hæc aspersio vtriusque, cum aspergillo, & aqua, & cum signo Crucis super eos: idem quoque fiat in benedictione mulieris post partum.

18 Datur regula generalis in Missali, quod de eodem non fit in Missa bis, per modum principalis, & per modum commemorationis; verû hoc non habet locum in collectis purè accessorijs, & remotioribus à prima; neque in ijs quæ addi possunt vsque ad quinque, seu septem. Quid enim vetat dicere orationem, pro Congregatione, & familia, in qua sit semper mentio de B. Virg. certe nisi posset addi quando fit mentio aliqua de B. Virg. nunquam posset addi, quia fit semper mentio aliqua de B. Virg. (extra tēpus Passionis, octauas Paschæ, & Pent.) & sic hæc ratio frustra poneretur in Missali: Ergo vltra viciniorem accessoriam, quæ commemoratorem sapit, & debet esse diuersa à prima collecta, nihil refert an in alijs purè accessorijs, & remotioribus à prima, mentio de nouo fiat eorum qui in prima, vel altera collecta fuerunt nominati.

19 In Oratione *A cunctis*, pro dignitate Patro-

ni

ni nominandi sunt in illo N. ante Apostolos; SS. Angeli, & S. Ioanni Bap. *ex decr. Sac. Rituum Cong. 22. Aug. 1620.*

20 Oratio pro se ipso Sacerdote dici non debet in Missa cui interest proprius Episcop. vel eo maior; vel Princeps magnus; potius orandum est pro Prelato, seu Principe presente, quod fit ob reuerentiam eorundem maiorum.

De Rubricis Missarum pro defunct.

Tit. 18.

1 **I**N die depositionis, & anniuersario, imò in tertio, septimo, & trigésimo à depositione Summi Pontificis, Episcoporum, & Cardinalium dicitur prima Missa cum orationibus proprijs.

2 In die depositionis, tertio, septimo, trigésimo, & anniuersario Sacerdotum, dicitur 1. Missa, cû oratione propria pro defuncto Sacerdote. Neque refert in ea non fieri mentionem de die tertio, septimo, trigésimo, & anniuersario, nam eadē oratio pro Papa, dicitur in obitu & anniuersarij, nulla facta anniuersarij mentione.

3 Pro laicis verò, certa sunt regulæ in Missali. In eorum obitu, die 3. 7. & 30. dicitur 1. Missa, in anniuersario tertia.

4 Pro eo qui proximè obiit, longè tamen à nobis prima vice potest dici Mis. vt in die tertio, omisso verbo *tertium*.

5 Extra prædic. dies, Mis. dicuntur vt in quotid. def. dies 3. 7. 30. & anniuers. numerantur a die obit. vel à die

à die depositionis seu sepulturæ, qua potiori iure defunctus subiacet Ecclesiasticæ curæ.

6 In titulo *pro patre, & matre*, additum est *Sacerdotis*; nam non conuenit hæc oratio de patre cuiusque, in ore Sacerdotis.

7 Missæ quæ circumferuntur S. Gregorij *pro uiuis, & defunctis*, neque sunt S. Gregorij, neque approbatæ, imò reiectæ, ita ut non possint retineri in calce Missalis. *Ex decr. Sac. Rit. Cong. 8. Apr. 1628.*

De Rubricis benedictionum. Tit. 19.

1 **B**enedictio hic sumitur pro prece, qua Ecclesiastico more, rebus ipsis specialis sanctitas impertitur, ita ut in usus profanos deinde trã ferri non possunt.

2 Benedictionum aliæ sunt constitutiua: aliæ inuocatiua. Constitutiua sunt illæ, per quas sine res, sine personæ Diuino cultui destinantur. Inuocatiua uerò sunt ea, per quas uel rebus, uel personis, imploratur auxilium diuinũ. Primi generis sunt benedictiones aquæ, uestium Sacerdotalium, mapparum Altaris, corporalium, & uasculi pro sacrosancta Eucharistia, de quibus in Missali agitur, quia communes esse possunt simplici Sacerdoti priuilegiato. Secundi generis aliæ sunt, Agni in Paschate, ouorum, panis, nouorum fructuũ, cuiuscumque comestibilis, candelarum, loci domus nouæ, thalami, & nouæ nauis, quæ in Missali descriptæ sunt citra præiudicium aliarum quæ in Rituali Romano habentur, quia hæc à quocumque

cumque Sacerdote fieri possunt.

3 Habitus benedicturi Sacerdotis, est superpelli- ceum, & stola regulariter alba; aliquãdo violacea, nempe in benedictione cõiuncta cum exorcismis. Vnde ad aquam benedicendã eo colore utimur. Potest tamen adhiberi stola coloris tempori conuenientis.

4 Stando semper benedicat Sacerdos, & aperto capite, manuque, formet signum Crucis uersus rē ubi est nota, & item ipsam aspergat in fine ter, hoc est in medio, à dextris, & à sinistris rei.

5 Super Altare quidem benedicendæ res collo- cari poterunt; non tamen esculenta, quæ omnino super mensam ponenda sunt extra Altare.

6 Nunquam omittitur in Dominicis aquæ benedictæ aspersio.

Regulæ seruandæ in aspersione.

Hæc aspersio fit dicta Tertia, & ante benedi- ctionem Palmarum, & Candelarum si Purifi- cationis festũ occurrat in die Dom. Sacerdos igitur celebraturus, procedit his diebus de sacristia cum pluuiali, medius inter Ministros paratos, sim- brias anteriores pluuialis tenentes, & cum perue- nerit ad gradus, sicut in infimo, ibiq; genuflexus (etiã tempore Pascali) aspergit ter Altare, nempe in medio, à dextris, & à sinistris Altaris, hoc est prius uersus cornu Euang. tũ uersus cornu Epist. *Nota si in Altari sit exposita Sanctissima Eucharistia, abstinendum est ab aspersione Altaris.* Diaconus

nus quoque tunc ſimiliter debet abſtinere ab oſculis aſperſorij, & manuum, quæ aliàs nunquam omittit tam in principio, quam in fine aſperſionis. Incipit autem Antiphonam antequam incipiat aſperſionem actualem, quia, *Aſperges*, eſt futuri temporis. Aſpergit ſeipſum adhuc genuflexus, deinde erectus aſpergit miniſtros genuflexos, primò Diaconum, tum Subd. deinde Clerum, ſed aſperges nõ inclinatur caput; at Clerum ſtare decet, detecto capite, & aſpergenti reuerenter caput inclinare. Neque fieri debet aſperſio ſingulorum, ſed plurimum ſimul tam Cleri, quam Populi. Canonici ſingillatim aſpergi potuerunt ad maiorem eorundem venerationem; quibus & celebrans aliquam honoris ſignificationem adhibebit ante & poſt totam eorum aſperſionem. Miniſtri committantur Sacerdotem, & cum eo dicant alternatim totum *Psalm. Miſerere*. Quòd ſi in Cæremoniali *Episc. lib. 2. capit. 31.* procedit ſolus celebrans hoc iubetur, ibi ob reuerentiam *Episcopi præſentis*, vt coram eo cū minori pompa celebrans procedat. *Nota quòd in die Paſchatis & Pentecoſtes, aſperſio fit cū aqua prædictæ benedictæ in fonte baptiſmi, ante infuſionem olei & chriſmatis accepta.* Tenent miniſtri librum ante celebrantem, dum dicit verſus & orationem. Poſt orationem deponitur pluuiale, & aſſumitur manipulus cum caſula pro Miſſa.

7 Benedicção Agni ad communem mēſam in Paſchate, ſit ex uſu Romano.

8 Abbates & alij Regularium Superiores, poſſūt bened.

benedicere veſtes Sacerdotales Eccleſiarum ſibi Subditarum tantum, non aliarum, ex *decr. Sac. Rit. Cong. 24. Aug. 1609.* Nullo modo Sacerdotes ſimplices benedicere poſſunt proprias veſtes, neque Protonotarij *ex decr. Sac. Rit. Cong. 17. Julij 1627.* Et hic finis totius Miſſalis.

Quintam huius operis partē de industria omiſimus, vt pote quæ ſolis conſtat appēdicibus, ſine quibus pleniffima poteſt haberi rubricarum omnium notitia, quod noſtri erat inſtituti compendioſè pro virili tractare.

IN GRATIAM EORVM,
qui non habent proprias Miſſas Sanctorum, nuper in Kalendario Romano additorum; operæ pretium viſum fuit eas in calce huius Tractatus apponere.

In Decembri.

2. Decemb. In feſto Sanctæ Bibianæ Virginis & Martyr. Miſſa. *Me expectauerunt.* de commun.

La Oratio

Oratio.

Deus omnium largitor bonorum, qui in familia tua Bibiana, cū virginitatis flore, martyrij palmam conuixisti, mentes nostras eius intercessione tibi caritate coniunge, vt amoris periculis præmia consequamur æterna. Per Dominum. *Secreta, Hostias, &c. Post com. Diuini muneris, &c.*

In Martio.

4. Mart. In festo S. Casimiri conf. Missa. *Os iusti.* præter orationem propriam, quæ sequitur.

Oratio.

Deus qui inter regales delicias, & mundi illecebras, Sanctum Casimirum virtute constantiæ roborasti: quæsumus, vt eius intercessione, fideles tui terrena despiciant, & ad cælestia semper aspirant. Per Dominum.

In Aprili.

30. April. In festo S. Catharinæ Virginis Missa. *Dilexisti.*

Oratio.

Da quæsumus omnipotens Deus: vt qui B. Catharinæ virginis tuæ natalitia colimus; & annua solennitate lætemur, & tantæ virtutis proficiamus exemplo. Per.

Secreta.

Ascendat ad te Domine quas in Beata Catharinæ

rinæ solennitate offerimus preces, & hostia salutaris virgineo flagrans odore. Per. &c.

Post Communio.

Æternitatem nobis Domine conferat qua partum mensa cælestis: quæ Beata Catharinæ Virginis, vitam etiam aluit temporalem. Per.

In Maio.

26. Maij In festo sancti Philippi Nerij Confes. Missa. *Os iusti.*

Oratio.

Deus qui Beatum Philippum Confessorem tuum sanctorum tuorum gloria sublimasti, cõcede propitius: vt cuius solennitate lætamur, eius virtutum proficiamus exemplo. Per Dominum.

Secreta. Præsta nobis. Post Com. Quæsumus.

In Iunio.

6. Iun. In festo S. Norberti Episcop. & Confes. Missa. *Statuit.*

Oratio.

Deus qui Beatum Norbertum Confessorem tuum, atque Pontificem, verbi tui præconem eximium effecisti, & per eum Ecclesiam tuam noua prole fecundasti: præsta quæsumus vt eiusdem suffragantibus meritis, quod ore simul, & opere docuis, te adiuuante exercere valeamus. Per Dominum.

In Iulio.

4. Iul. In festo S. Elisabeth Reginae Portugalliae viduae. Missa. *Cognoui.*

Oratio.

Clementissime Deus, qui Beatam Elisabeth Reginam, inter ceteras egregias dotes, bellici furoris sedandi prerogativa decorasti: da nobis eius intercessione, post mortalis vitae quam suppliciter petimus pacem, ad aeterna gaudia peruenire. Per Dominum. Epistola. *Mulierem fortem.*

14. Iul. In festo S. Henrici Confess.

Oratio.

Omnipotens & misericors Deus, qui à gloria tua nullam conditionem excludis: te suppliciter exoramus, vt sicut Beato Henrico Confessori tuo, post terreni culmen imperij, caelestis Regni foliū contulisti; ita meritis eius & precibus, nobis quoque famulis tuis, aeternae felicitatis praemia largiaris. Per Dominum. Secreta. *Laudis tibi.* Post cō. *Refecti cibo.*

In Augusto.

16. Aug. In festo S. Hyacinthi Confess. Missa. *Os iusti.*

20. Aug. In festo S. Stephani Conf.

Oratio.

Cōcede quaesumus Eccles. tuae omnipotēs Deus: vt B. Stephanum Confessorem tuū quem regnantem

tem in terris propagatorem habuit, propugnato rem habere mereatur gloriosum in caelis. Per.

Secreta.

Respice quas offerimus hostias omnipotens Deus, & praesta; vt qui passionis Dominicae mysteria celebramus, imitemur quod agimus. Per Dominum.

Post Communio.

Praesta quaesumus omnipotens Deus: vt Beati Stephani Confessoris tui fidem congrua deuotione sectemur: qui eiusdem fidei dilatione, de terreno regno, ad caelestis regni gloriam meruit peruenire. Per Dominum.

In Septembri.

20. Sep. In festo SS. Eustachij, &c. Mis. *Sapientia.*

In Octobri.

6. Oct. In festo S. Brunonis Conf. Mis. *Os iusti.*

Oratio.

Sancti Brunonis Confessoris tui quaesumus Domine, intercessionibus adiuuemur: vt qui maiestatem tuam grauitate delinquendo offendimus, eius meritis, & precibus, nostrorum delictorum veniam consequamur. Per Dominum. Secreta. *Laudis.* Post Com. *Quaesumus.* vt in secunda Missa.

8. Oct. In festo S. Birgittae viduae. Mis. *Cognoui.*

Oratio.

Domine Deus noster, qui B. Birgit. per filium tuum vnigenitum, secreta caelestia reuelasti: ipsius pia iu-

168 *Epitome Thesauri*
 recessione, da nobis famulis tuis, in reuelatione
 sempiternæ gloriæ tuæ, gaudere lætantes. Per eū-
 dem Dominum. *Epistola*, Viduas honora.
 Pro sancto Patritio Episcop. & Conf. 17. Mart.
Oratio. Da quæsumus. De communi.
 Supererant adhuc Missæ SS. Ioachimi, impres-
 sionis Stigmatum, Angelorum Custodum,
 & S. Caroli, sed quia hæc iamiam habentur
 in Missalibus etiam com-
 muniorebus, eas
 omisimus.

(2)

TRA-

TRACTATUS SECVNDVS.

Tractatus secundus. Breuiarij leges cõ-
 plectitur. Rubricæ autem Breuiarij,
 seu leges, in duas partes diuiduntur,
 nempe in generales, quæ initio Bre-
 uiarij ponuntur, & in particulares, quæ sunt per
 Breuiarium vndequaque sparsæ. Sed quò confor-
 miores esse possint leges Breuiarij, Missalis legi-
 bus, eas in quatuor partes diuidimus, quas eadẽ
 methodo, & ordine prosequemur, quo prosecuti
 sumus Missalis Rubricas in priori huius volumi-
 nis parte, duabus nempe interiectis partibus, quæ
 in Breuiario desiderantur: illa scilicet quæ ritus
 præscribit, & alia quæ defectus patefacit, vtramq;
 ex Gauanti lucubrationibus desumpturi. Nec ta-
 men illius insistemus methodo, vtpote alium om-
 nino ordinem secuturi, ne pars posterior a prio-
 ri disideat. Hoc posito fundamẽto, Rubricas Bre-
 uiarij in quatuor partes diuidendas censemus,
 quarum prima contineat generales Rubricas, se-
 cunda, ritus præscribat seruandos in recitatione
 tam publica, quam priuata, tertia defectus vitan-
 dos doceat, 4. Rubricas particulares cõplectatur.

P. A. R. S

PARS PRIMA.

Prima pars rubricarū Breuarij, generales rubricas 37. titulis complectitur. Verum breuitati studentes, titulum vltimum, tanquam minus necessarium omittendum duximus, vel remittendum saltem in calcem operis, cum de appēdicibus Breuarij; vbi satis fufē, de his quæ hoc vltimo titulo cōprehenduntur, tractauimus. Sicq; super sunt nobis 36. tituli in hac priori rubricarū parte enucleandi, quos in titulos 26. compendiosē redigemus. Rubricæ autem generales in tres partes subdiuiduntur. Aliæ enim spectant ad totum integrum officium; aliæ attinent ad maiores partes officij: aliæ versantur circa partium partes. Totum integrum officium est, vel duplex, vel semid. vel simplex, vel Dominicale, vel feriale, vel de vigilia, vel de octaua, vel de S. Maria in Sabbatho, vel pro officio commemorationem habet, vel concurrat cum alio, vel occurrit, ita vt alterius fiat translatio. De quibus agitur in Breuiario; primis 11. titulis. Maiores partes officij sunt Matutinum, laudes, prima, tertia, sexta, nona, vespere, & completorium. De quibus titulis 13. 14. 15. 16. 17. & 18. Partium partes, sunt inuitatorium, hymni, antiphonæ, Psalmi, cantica, versus, absolutiones, benedictiones, lectiones, responsoria, capitula, orationes, Hymni, Te Deum, Oratio Dominica, Saluatio Angelica,

Sym-

Sym bolum Apostolorum, Symbolum Athanasij, Prec es, suffragia Sanctorum, & Antiph. B. Mariæ finales, de quibus à titulo 19. ad titulum 36.

De duplici. Tit. 1.

Quatuor sunt duplicium genera. Primum dicitur primæ classis; secundum, secundæ classis; tertium appellatur maius; 4. minus per annū. Primæ classis sunt *Natiuitatis Domini*, &c. num. 17. in Ecclesia vniuersali, queis adde *Dedicationē propriæ Ecclesiæ, & Cathedralis, Patroni festum, & tituli Ecclesiæ*. 2. classis sunt *Circumcisio Domini*, &c. num. 22. in Ecclesia vniuersali, si addas festū *S. Stephani, & SS. Innocentium*: Duplicia maiora per annum sunt *Transfiguratio Domini*, &c. queis adde nunc dies octauas, *Epiphania, Pascha, Ascensionis, & Corporis Christi*, num. 16. in Ecclesia vniuersali. His etiam addendi sunt *Patroni minus principales*, nisi sint altioris ordinis in Kalendar. Reliqua duplicia sunt minora quibus in Kalendario apponitur hæc vox *Duplex*, & præterea *dies octauæ festorum habentium octauam*, quarum supra non meminimus.

Festa Beatificatorum, equalia sunt festis Canonizatorum, dummodò sint eiusdem ordinis.

De Sancto cuius habetur insignis Reliquia, si concedatur officium, sit duplex minus per annum, Ita *Sacr. Rit. Congreg. 25. Nouemb. 1602.* Translatio Patroni principalis loci, ritu duplici celebratur.

De

De semiduplici. Tit. 2.

Semiduplici ritu gaudent Dominicę per annū, & ea Sanctorum festa quibus in Kalēdario apposita est vox *semiduplex*, itē dies infra octauas.

De Sancto cuius habetur reliquia nō insignis, si concedatur officium debet esse semiduplex.

De Sanctis locorum cōsuevit sancta Sedes Apostolica vbi neq; nati, neque mortui sunt, neq; reliquię insignes extant, concedere officium semiduplex.

Inuentiones, & translationes (excepta translatione principalis Patroni) ritu semiduplici coluntur.

De simplici. Tit. 3.

Festa simplicia quibus in Kalendario nihil apponitur; superant hodie centenarium numerum.

De Dominica. Tit. 4.

1 **D**antur Dominicę vacātes à Natiuitate Domini ad Epiphaniā inclusiue, quia incōgruū erat si occurreret festū Natiuitatis Dñi, vel Circūcisionis, vel Epiphanię in Dominica, quōd vna cum festo Domini, fieret commemoratio de Dominica, quod est festum Domini. In gratiam autem Natiuitatis Domini, & Circūcisionis, fuit ordinatum, quōd nec in tribus festis, & octauis diebus S. Stephani, S. Ioannis. Et SS. Innocentiū, vlla haberetur ratio Dom. occurrentis.

2 Si quę supersit Dominica quę propriē in die

Do-

Dominico locum non habeat, quod accedere potest in officio 2. 3. 4. 5. aut 6. Dominicę post Epiphaniā, & 23. post Pentecosten, tunc fit de Dominica exclusā, in Sabbatho præcedenti, non impedito festo 9. lectionum, alioquin in alia immediatē præcedenti feria, seu festo simplici, in qua, seu quo, officiu fiat de feria, & legātur tres lectiones de homil. Dom. & in laudibus dicatur Ant. *ad Benedictus*, & oratio de Dominica corrente in proprio loco, cum commemoratione festi simplicis. *Sed nota præcedentem feriam non esse ad libitū, sed solum si Sabbathum impeditum fuerit festo nouem lectionum. Quōd si tota hebdomada sit impedita officijs nouem lectionum etiam translatis; tūc in Sabbatho legatur 9. lectio de homil. Dom. & commemoratio eiusdem in laudibus tantum, cum Antiph. & oratio propria.*

Sabbatho impedito, aut feria 6. aut 5. à festo simplici, non erit anticipandum officium prædictarum Dominicarum, feria 4. aut 3. in qua nullum fortasse occurrit festum. Nam neque simplex officium B. Marię in Sabbatho, neque festū simplex in eodem, aut ferijs prædictis occurrens impedit, quo minus in Sabbatho fiat officiu de Dom. quę supersit, sed tantum officium 9. lect. Curandū tamen est quoad fieri potest, vt proprius ad Sabbathum fiat officium de ea Dom.

3 Dominicę primę classis, nempe 1. Dominica Aduent. 1. Quadragesimę, Passionis, Palm. in Albis, excellent alijs, quibus etiam Patroni cedunt.

4 Do-

174

Epitome Thesauri

4 Dominica 2. classis cedunt festis Patroni loci, tituli, Ecclesie, & eiusdem dedic. non alijs.

5 Dominica 1. mensis est ea quæ venit in Calendis mensis, vel est proximior ipsis, siue ante, siue post.

6 Dominica 1. Aduent. est ea quæ proximior est festo S. Andrea, siue ante, siue post, vel quæ venerit in ipso festo.

De Feria. Tit. 5.

Feriarum genus duplex: maius alterum, eo quod de feria maiori fit semper in officio saltem commemoratio, nempe de feria Aduentus, Quadragesimæ, quatuor temporum, & 2. Rogatio nū: alterum minus, reliquarum quæ supersunt

De Vigilia. Tit. 6.

1 **V**igilia occurrens in Dominica, transferatur in Sabbathum præcedens, exceptis vigilijs Natiuitatis Domini, Epiph. de quibus fit officium eo die quo occurrunt.

4 Vigilia occurrens in festo 1. classis, in officio nullam habet commemorationem: imò expediret auctoritate maiorum eo casu anticipari ieiunium ante illud festum 1. classis, eo modo quo Nauarrus testatur Leonem statuisse, vt eo anno quo vigilia S. Ioan. Bapt. incidit in festum Corporis Christi, pridie eiusdem festi ieiunetur, 4. scilicet feria, *Gaietanus docet in verbo, Ieiunium, cum*

Ta.

Sacrorum Rituum.

175

Tabiena, & alijs, posse Episcopum, in festo solenni Patroni loci. si in eo occurrat vigilia, transferre ieiunium in pridianum diem. Officium autè vigilia, in his casibus nõ est anticipandum, separari namque possunt officium vigilia, & ieiunium eiusdem.

5 Vigilia occurrens in feria maiori, omittitur in officio, ita vt nec de ea fiat commemoratio.

4 De vigilia Epiphaniæ fit semper commemoratio quocumque duplici occurrente, quod additum est in postrema Breuiarij recognitione.

De octaua. Tit. 7.

1 **C**onfueuerunt cum octauis solenniter celebrari festa Sanctorum apud quasdam Ecclesias, Congregationes, & Religiones. Quæ non abrogatur in rubrica de oct. num. 1. sed post editum à Pio V. Breuiarium, nulla potest induci octaua ultra prædictas, sine Sedis Apostolicæ auctoritate. Ex quo apparet non posse fieri festum cum octaua, tum canonizationis, tum beatificationis, præclusa licentia S. Sedis Apostolicæ.

2 Inter octauas est differentia quæ reuocari potest ad quatuor gradus. In primo gradu sunt octauæ paschæ, & Pentecostes, in quibus non fit de illo festo. In 2. gradu, oct. Epiphaniæ admittit tantum festum Patroni, Titularis, & Dedicacionis, nõ tamen in die octaua, in qua celebratur Baptismus Christi. In 3. gradu octaua Corporis Christi admittit duplicia tantum, non translata, nisi

nisi sint altioris ordinis, quod in postrema Breuiarij recognitione decretum est. In quarto gradu octauæ reliquæ admittunt quæcumque festa etiã semiduplicia. Nota quod infra octauas huius ultimi gradus, duplicia translata sunt quocumque die, semiduplicia verò non transferuntur ultra proximè sequentem diem, quæ si fuerit impedita festo 9. lectionum, transferuntur post octauam, sed semiduplicia occurrentia ante octauam, transferuntur sine dubio post oct.

3 Infra octauas Epiphaniæ, Corporis Christi, & Natiuitatis eiusdè, occurrente festo admissio, semper fit commemoratio de octaua.

4 Maior dignitas octauæ attenditur circa classem festorum, nam prima classis est dignior secunda: in eadem autem classe attendi debent personæ hoc ordine, Christus, Beata Virgo, Angeli, S. Ioann. Baptista, Apostoli, & alij deinde iuxta ordinem Litaniarum: & ceteris paribus dignior est octaua, quam celebrat vniuersalis Ecclesia ea quam celebrat particularis.

5 Dedicacionis octaua dignior est octaua patroni, & hæc, dignior octaua Titularis. Sed octaua Assumptionis B. Virginis dignior est octaua Dedicacionis.

6 In postrema Breuiarij recognitione, decretum est nihil fieri posse, ne commemorationem quidè de octaua quæ non habetur in Calendario Rom. à die 17. Decembris, vsque ad Epiph. inclusiuè.

7 Accidit inchoatas octauas non compleri in tribus casibus

casibus. Primus est quando aduenit dies 17. Decembris; secundus quãdo aduenit feriu 4. Ciner. tertius adueniente vigilia Pentec. Quare si occurrat dies octaua festi habentis octauam in his tribus, eo casu in prædictanis vesperis nihil fiat, neque commemoratio de octaua, cum in sequentibus diebus nihil item sit de ea faciendum.

8 Dies octaua festi cuiuslibet habentis octauam, nunquam transfertur; & in occurso cedit tantum duplicibus primæ, & secundæ classis. Itaque excludit, & transferri facit festum duplex in ea occurrens, siue maius, siue minus. Excipe octauas dies natiuitatis Domini, & Epiphaniæ, quæ excludunt alia festa quæcumque; & octauam Corporis Christi, quæ cedit tantum duplici 1. classis ex decreto Ioan. XXII. Cedit etiam dies octaua Dominicis priuilegiat. 1. & 2. classis, in quibus fit tantum commemoratio de octaua.

9 In primis vesper. comunibus diei octauæ, & Dominicæ priuilegiatæ, recitari debent vesperæ cum Psalmis Sabbathi. à cap. de Dom. priuil. & in fine additur commemoratio octauæ tantum, vt in primis vesper. festi, ita decreuit Sac. Rit. Cong. 9. Decemb. 1622.

10 Si Dominica ipsa priuilegiata concurrat cum sequenti festo duplici, adhuc cõmemoratio octauæ fiet Post cõmemorationè Dom. si verò sequatur festum semiduplex, vesperæ erunt de Dom. cum com. diei oct. vt in 2. vesper. festi, & deinde semiduplicis, vt in primis eiusdem vesper.

11 Si dies octaua concurrat cū alia die octaua, à cap. fit de sequenti, cū commemor. præcedentis. Quod seruetur etiam in die octaua principalis patroni, quia octauæ omnes, exceptis octauis Domini, sunt eiusdem solennitatis. Quod si in octaua S. Ioannis Euangelistæ 2. Vesperæ sunt integræ in concursu cū octaua Innocentium; singularis est casus, in proprijs locis notatus, ex quo nihil inferri potest contra generalem rubricam.

12 Si dies octaua concurrat cū sequenti duplici minori per annū à Cap. fit de sequenti cū com. octau. si cum maiori, fit totum de sequenti cum com. oct. *Excipe octauas Domini, que in concursu cum duplici etiam maiori, habent utrasque vesp. integras, quod de primis vesp. octaua Ascensionis, & Corporis Christi, in postrema Breuiarij recognitione decretum est.*

13 Si cōcurrat dies oct. cū festo 1. classis sequentis, nulla fit de die oct. com. vt declaratū est in postrema recognitione Breuiarij, de commemorat. tit. 9. nu. 4. Si verò cōcurrat cū sequenti dup. 2. classis; etiā trāsllato, totū officiū erit de sequenti cum com. præcedētis, vt apertè dicitur, de concur. tit. 11. nu. 7. & est rubrica generalis, modò in postrema Breuiarij recognitione, additis his verbis: *in secundo ordine, num. 6.*

14 Accidit alius cōcursus festi dup. vel semid. cū die infra oct. & duplex quidē totū habet offic. cū com. diei infra oct. nisi illud dup. sit 1. classis, quia tunc de sequenti die infra oct. nulla fit com. vel 2. classis,

classis, quando in sequenti non fit officium de die infra oct. At festū semidup. regulariter habet officiū vsque ad cap. quod est de die inf. oct. excipe festum SS. Ioannis, & Pauli, quod habet 2. vesp. integras cū com. diei infra octauā S. Ioann. Baptistæ, vt in rubrica propria.

15 Non cedit sequenti Dominicæ, vel semidupli ci, nisi vsque ad cap. quod erit de Dominica, vel semiduplici.

16 Si festum occurrat in Sabbatho ante Dom. privilegiatam, quæ est simul dies octaua festi, habentis octauam, eo casu in vesp. Sabbathi, Antiphon. & Psalmi erunt de semid. cap. de Dom. privilegiata, com. primum de semid. & deinde diei octauæ, quæ in toto die sequent. nihil habet, nisi memoriam commemorationem.

17 Dies oct. Corporis Christi sola gaudet commemor. in occurso cum duplici primæ classis; sed festis 2. classis non cedit officium, ex rubrica de translatione, tit. 10.

De officio S. Mariae in Sabbath. Tit. 8.

1 **I**N omnibus Sabbathis non impeditis officio, quoad ritū digniori, quale est etiā festi maioris, aut Dominicæ anticipatæ, sit officiū de S. Mariae eo modo quo fit de festo simplici. Festū simplex cedit huic officio, de festo simplici, sit tantum commemoratio.

2 Admodum festi simplicis, officium hoc incipit in vesper. seriatim 6. vel à capitulo, si ille dies ferias.

lis est, vel per commemor. si eo die est festum 9. lectionum.

In completorio feria 6. quamvis sit de festo 9. lectio. in fine tamen hymni ius habet B. Virgo, vt dicatur, *Gloria tibi Domini, vel Iesu tibi sit gloria*, nisi festum habeat aliunde proprium finem, hymnis omnibus destinatum.

3 Quod si fer. 6 fuerit festum eiusdem B. Virg. in 2. vesp. omittitur com. officij in Sabbatho.

De commemorationibus. Tit. 9.

1 **D**E feria maiori fit com. quando festum 9. lect. in ea occurrit, neque vnquam omittitur de ea commemoratio.

2 De vigilijs fit semper com. nisi occurrant in feria maiori, vel in festo dup. primæ classis, quia tunc nihil fit de vig. excepta vig. Epiph. de qua nūquam omittitur com.

3 De simplici fit com. quando occurrit in feria maiori, vig. S. Maria in Sabb. die infra oct. semidup. Dom. die oct. & in duplici per annum, tam in primis vespertis, quam in laudibus; in duplicibus 2. classis tantum in laudibus; item in eiusdē festi simplici 1. vesp. quando cum eo pridie concurrat semid. Dom. dies oct. dup. per annum. 2. classis (non autem primæ.)

4 De S. Maria in Sabbatho fit com. quando cum ea concurrat pridie semid. dies oct. dup. per annum (modo non sit festum Beatæ Virg.) dup. 2. classis, non primæ.

5 De die infra oct. fit com. quando in ea occurrit dies infra oct. digniorem, semid. Dominica, dies oct. alterius octauæ, duplex per annum, non autem quando dupl. 1. vel secundæ classis occurrit, exceptis oct. SS. Stephani, Ioan. & Innoc. de quibus fit com. in festis secundæ classis, ex privilegio speciali. Item quando concurrat cū sequenti semid. Dom. die oct. alterius octauæ, duplex per annum non cum alijs.

6 De semiduplici fit com. quando concurrat cū sequenti die infra oct. cum alio semid. Dom. 8. dup. per annum, non cum alijs.

7 De Dominica fit com. quando in ea occurrit duplex quodcumque, aut dies oct. item quando eadem concurrat cum sequenti die octau. vel dup. per annum, non cum alijs.

8 De die oct. fit com. quando in ea occurrit dies oct. Domini, aut dup. 1. vel 2. classis, aut Dom. 7. vel 2. classis. Item quando concurrat cum alia die oct. vel dup. quocumque (modo non sit 1. classis) sed diuidit vesp. cum die oct. & cum dup. minore per annum.

9 De duplici minore per annum fit com. quando concurrat cum sequenti alio dup. quocumque (modo non sit primæ classis) aut cum die oct. sed diuidit vesp. cum dup. minore, & cum die octaua.

10 De duplici maiore per annum fit com. quando concurrat cum alio dupl. maiore per annum, aut cum dup. 2. classis, sed cum dup. maiori diuidit vesp.

11 De dup. 2. classis fit com. quando concurrat cum dup. 1. classis, vel cum dupl. secundæ classis digniore.

12 De dup. 1. classis fit com. quando concurrat cum alio dup. digniore 1. classis.

13 Ex dictis patet, quod dup. 1. classis admittit in 1. vesp. commemorationem de dup. 1. classis, minus digno de dup. 2. clas. de Dom. 1. aut 2. clas. consequenter quæ sequuntur item de die oct. &c.

Item de die octau. aut Domn. per annum (si festum occurrat in die octau. aut Dom.) de feria maiori, non de alijs. In Laudibus admittit commemorationem Domin. secundæ classis, & per annum, diei octauæ, & ferie maioris, non tamen vigiliæ.

In 2. vesper. admittit com. sequentis semidup. Dom. die octou. dup. 1. classis minus digni, & aliterius cuiuscumque dup. ferie maioris, non aliorum. Vide infra numero 15.

14 Duplex 2. classis admittit in primis vesp. commemorationem Dom. 1. & 2. classis, & Dominicæ per annum, si festum illud occurrat in Dom. & duplicis 2. classis minus digni, & dup. per annum, & diei oct. & ferie maioris, non aliorum. In Laudibus admittit commemorationem diei oct. Dominicæ per annum, fer. maioris, vigiliæ, festi simp. Sed non diei infra oct. In 2. Vesperis admittit commemorationem Dominic. cuiuscumque duplicis 2. classis minus digni, duplicis per annum, diei octauæ, semidupl. (diei infr. octa. si de

si de ea sequenti die fiat officium) ferie maioris, S. Mariæ in Sabbatho (nisi festum sit B. Mariæ) & festis simplicis sequentis.

Appendix.

SI sequatur aliud festum 2. classis minus dignum, de quo idcirco in dictis vesperis fiat tantum com. & in eodē festo sequenti occurrit festum simplex; tunc in 2. vesperis integris præcedentis festi, nihil fiet de simplici, consequenter, neq; de Dom. per annum in qua occurrerat festum præcedens; quia festum sequens, licet non habeat vesperas, habet tamen ius excludendi commemorationes prædictas in ijs vesp. quæ suæ primæ essent, nisi occurreret cum magè digno. A fortiori si festum primæ classis minus dignum, sequatur aliud primæ classis magis dignum, de quo idcirco (nèpe de minus digno) in 2. vesperis præcedentis, fiat tantum com. tunc in ijsdem 2. vesp. nulla fiet com. Domin. per annum, in qua occurrerat festum præcedens. *Casus accidit Conuenis quoties dedicatio Ecclesie Cathedralis (quæ immediatè præcedit festum S. Bertrandi Patroni principalis loci) occurrat in die Dominicæ.*

15 Duplex per annum maius in 1. vesperis admittit com. Dominicæ cuiuscumque, duplicis maioris (cum quo diuidit vesperas) duplicis minoris diei octauæ, semid. diei infra oct. cum qua concurrat, ferie maioris, festi simplic. eodem die occurrent. In Laudibus admittit com. Dominicæ, diei infra octauam fer. maioris, vigiliæ, & festi

Simplicis. In 2. vesp. admittit com. dupl. maioris (cum quo diuidit vesp.) Dominicæ cuiuscumque, dupl. minoris, diei oct. semid. diei infra octauam feriæ maioris, Beatæ Mariæ in Sabbat. & festi simplicis.

16 Duplex per annum minus in 1. vesp. admittit com. Dominicæ cuiuscumque, tum alterius dupl. minoris, aut diei octauæ (cum quibus diuidit vesp.) semidupl. diei infra oct. feriæ maioris, & festi simplicis. In laudibus admittit com. Dom. diei infra oct. fer. maioris, aut vigiliæ, & festi simplicis. In 2. Vesperis admittit com. alterius dupl. minoris, aut diei octauæ (cum quibus diuidit Vesper.) Dom. cuiuscumque, semid. diei, infra octau. feriæ maioris S. Mar. in Sabbat. & festi simplicis.

17 Dies octau. easdem commemorationes admittit, quas duplex min. sed dies octauæ Dominij, admittunt eas tantum, quas admittit duplex maior.

18 Dominica per annum in 1. vesp. admittit com. semidupl. & diei infra octauam (cum quibus diuidit vesp.) & festi simplicis, eodē diei occurrentis. In laudibus cōmemorationem diei infra octauam, & simplicis. In 2. vesp. comm. semidupl. diei infra oct. & simplicis; at Dominica priuilegiat. admittit vltra commemorat. prædictas, commemorationem diei octauæ, in vtriusq; Vesp. & Laudib. *Hic casus accidit in nostra Cong. in qua dies octaua solennitatis Dñi Iesu quod festum*

festum præcipuum & Titulare est Cōgregationis nostræ, & celebratur die 18 Ian.) occurrere potest in Dominicis Septuag. Sexag. & Quinquagesimæ.

19 Semiduplex admittit in primis vesp. com. semid. & diei infra oct. (cum quibus diuidit Vesperas) fer. maioris & festi simplicis. In Laudibus cōmemorationem diei infra octauā, feriæ maioris, vigiliæ, & festi simpl. In 2. Vesp. commemorationem Dominicæ, alterius semidupl. sequentis, diei infra oct. (cum quibus diuidit Vesperas) fer. maioris, & festi simpl.

20 Dies infra oct. admittit easdem com. quas festum semid.

21 S. Maria in Sabbatho admittit commemor. in 1. Vesp. & Laud. festi simp. tantum.

22 Simplex admittit tantum com. alterius simp.

23 Feria maior admittit com. tantum festi simplicis, idem die de vigilia.

24 *De tribus octauis fit commemor. in vtrisque vesp. & Laud. quocumque festo infra eas occurrente, nimirum Natiuitatis Domini, Epiph. & Corporis Christi.*

25 Si ex eodem communi, sumitur commemoratio, vnde sumptum est officium; variantur Antiphonæ & versus, ita vt in vesp. sumatur commemor. ex Laud. & è contra: nisi aliter propriis locis notetur. Quod de Antiphona, & versu dicitur, intellige quoque de versu tantum, vt varietur si est opus, & similiter de oratione. Neque refert si pro commemor. eiusdem, contingat d. ei eundē

versum in primis Vesp. & Laud. vt in festo S. Donati in quo fit aliquando, de translata Inuentione S. Stephani; & pro commemor. S. Donati, dicitur & in Vesperis, & in Laud. idē versus, *Iustus vt palma*, &c. quia in Laudibus nulla est necessitas variā di versum de Laud. proprium.

26 *Antiphona ad Benedictus de communi Pontificū & de communi nō Pontificum, confess. sunt diuersa: vt altera pro officio, altera pro commemor. in Laud. de seruire queant. Habes hunc exemplum in Breviario recogn. in festo S. Bonauent. & S. Henrici.*

27 Quando in officio de vno Martyre, fit cōmemorat. de Martyre altero; & inter suffragia fit cōmemor. de Patrono item Martyre, per Antiphonam de communi, vt ere vltimo loco, versu 2. vel 3. nocturni. Idem fiat si quatuor occurrant, adhibita Antiphona, quæ prima est Nocturni primi, & versu Nocturnorum, qui non est dictus in commemorationibus.

28 Commemoratio de Dominica, vel de fer. maiori, vel de die octaua SS. Petri, & Pauli quæ habet homiliam cum suo Euangelio proprio (si in ea occurrat festum 1. vel 2. classis) addit lectionē eiusdem homiliæ, in fine tertij Noct. pro 9. lectione, id est, vel primam tantum de homilia, vel tres, in vna simul lectione, coniunctas.

29 De Sanctis qui propriam lectionem habent, de vita, & gestis ipsorum (non autem appropriatam de communi, vt in festo v. g. S. Margaritæ) legitur & est 9. lectio si vna est, vel si duæ sint, ex duabus

fit 1

fit vna. Sed hæc lectio omittitur in Dom. quæ habent nonum responforium, & in officio in quo dicuntur tantum tres lectiones.

30 Si occurrant duæ commemor. in eodem officio, scilicet Dominica, vel feriæ maioris, vel vigilia, quæ habet homiliam; & simplicis festi quod habet propriam lectionem omittitur lectio de Sancto; & legitur homilia.

31 De die infra oct. non legitur 9. lectio, licet habeat homiliam propriam, imò neq; si habeat Euāgelium diuersum ab Euangelio festi, quod accidit infra octau. Apostolorum Petri, & Pauli.

32 Si octaua dies Apostol. Petri, & Pauli occurrat in Dom. in qua fit de Titulari Ecclesiæ, cum com. octauæ (quæ habet Euangelium proprium) & Dominicæ; legatur potius Euangelium cum homilia Dominicæ, vt legantur populo per annum in Missa omnia Euangelia Dominicalia. Ex *Gauāto*. Censent alij legendum potius Euangelium octauæ, tum quia huius officium dignius est; tum quia huiusmodi Euangelium non potest legi alio die: quod non potest dici de Euangelio Dom. potest enim legi sequentibus diebus infra hebdomadam.

33 Quando contingit fieri plures cōmemor. feruetur hic ordo. De duplici, ante diem octauam, de die octaua, ante Dominicam; de Dominica ante festum semid. de semiduplici, ante diem infra octauam; de die infra octauam ante ferias maiores; de j. ante commemor. S. Mariæ in Sabbath. de ea.

ante

ante feſtum ſimplex. Dixi de ſemiduplici, ante diem infra oct. quod bene nota quia ſemiduplex eſt feſtum; dies verò infra oct. eſt tantum continuatio feſti. Habes caſum in 2. Veſp. S. Thomæ Cantuarienſis; quando concurrat cum feſto S. Sylveſtri quo caſu, commemoratio S. Thomæ, præcedit commemor. omnium oct.

34 Fit com. feſti ſimpl. in Veſp. de feria, quando poſtridiè de eodem faciendâ eſt tantum commemorat. ob occurrentem feriam maiorem, aut vigiliam, caſus accidere poteſt, in occurſu feriæ 4. Ciner. feriæ 4. aut 6. quatuor Temporum.

35 Si feſtum ſimplex occurrat, in feria 5. in Cæna Domini, tunc in Veſperis præcedentibus feriæ 4. nihil fit de eo uti nec ipſo die.

De occurrentia officij diuini, ſeu de translatione feſtorum. Tit. 10.

1 **D**vplex feſtum poteſt occurrere in Dom. Aduent. & in Domin. a Sept. uſque ad Domini- cam in Albis incluſiue, in vigilia Natiuitatis Domini, in Circuſione, in tota octaua Epiph. in feria 4. Cin. in tota maiori hebdo. infra oct. Paſchæ, Aſcensione Domini, in diebus à vigilia Pentecoſt. incluſiue, uſque ad feſtum Trinitatis incluſiue, in feſto Corporis Chriſti, & eius die octaua, in Aſſumptione B. Virginis, & in feſto omnium SS. quæ duo vltima, addita ſunt in poſtrema recognitione Breuiarij; & tunc duplex transfertur in primam diè feſto 9. lectionum non impeditam.

2 Si verò eſt duplex primæ claſſ. de eo fit in Domini-

minicis 2. 3. & quartæ Aduentus & Quadrag. in Dominica Septuag. Sexag. & Quinquax. & infra oct. Epiphaniæ, & in die octaua Corporis Chriſti.

3 Si contingat vt duo feſta dupl. occurrant eodè die infra oct. hoc eſt, in Eccleſia aliqua particulari quæ fortè celebret octauam Patroni loci, aut aliã, infra quam poteſt occurrere duplex, ex feſtis mobilibus, vnâ cum duplici per annum in calègario Romano, eo caſu transferri debet duplex minus, in primam diem ſimiliter non impeditam. Accidit Tolofa caſus particularis anno 1623. die 14. Iunij: occurrerunt enim eodem die tria officia duplicia, nempe diè octauæ Corporis Chriſti, translationis S. Exuperij, & S. Baſilij Magni Octauæ ceſſit translatio; translationi, vt pote ſolemniori (feſtum enim populi eſt) ceſſit feſtum S. Baſilij; & ſingulis annis occurrunt duo poſteriora eodem die, quocirca, assignandus eſſet certus dies feſto S. Baſilij auctoritate maiorum.

4 Semiduplex poteſt occurrere in diebus prædictis numero 1. & ſecundo, & præterea infra oct. Corporis Chriſti, & alijs Dominicis per annum, in quibus caſibus, transfertur in primam diem non impeditam ſimiliter. Si occurrat in Dominica infra octauam, transfertur in proxime ſequentem feriã ſecundam, & ſi eſt impedita, vltra octauam. Si occurrat infra octauam Corporis Chriſti, & immediatè ſequantur octauæ S. Ioannis, & SS. Apoſtol. transfertur poſt omnes octauas.

5 Occurrentibus pluribus feſtis nouem lect. trãſſera-

feratur minùs nobile, vel ratione ritus, putà quia semiduplex occurrit cum duplici, vel ratione personae, quae sit inferioris ordinis, si sint in ritu a quales.

6 Translatis pluribus festis duplicibus & semid. fiat officium priùs de digniori quoad ritum; quod si aequalis sit ritus, fiat de eo prius quod erat prius in Calendario.

7 Si occurrat in Dom. in Albis, vel Trinitatis, aliquod festum, quod ex praedictis debet transferri (nulla habita ratione quod habeat ius ad illà Dom.) fiat in feria 2. non impedita de festo priùs translato, ordine seruatò dignitatis, & Kalendarij, prout verè sonant verba rubricae de translatione festorum num. 7. examinata in postrema Breuiarij recognitione.

8 Festum simplex nunquam transferatur, sed vel officium, vel cõmemor. fit de eo; vel omninò omititur vt in festis 1. classis.

9 Si festum aliquod transferatur à tempore Paschale, ad tempus non Paschale, vel è contra: recitandum erit officium congruens tempori.

10 Si occurrant duo festa eodem die, sub vna ratione festi in Calendario Rom. quorum alterum & Patroni, seu Tituli Ecclesiae, festum v.g. S. Sebastiani, cui cum S. Fabiano sit ordinariè festum; eo casu fit de Patrono, seu Titulari tantù, hoc est de S. Sebastiano solo, vti festo 1. classis, non autem de socio eo die. Qui verò hac de causa in eorù proprio die omituntur, vel sunt in Calendario Romano sub ritu duplici, seu semidupl. & tunc prima die

die similiter non impedita sit officium de omisissis, sub ritu semiduplici tantum, putà in exemplo allato, fiet de S. Fabiano ritu semiduplici; post oct. S. Sebastiani: vel sunt sub ritu, simplici, & tunc in ea Ecclesia nihil sit de socijs omisissis. Exempla gratia, in Eccles. SS. Marcellini & Petri, S. Erasmus nihil habet vnquam, ne quidem commemor. die 2. Iunij.

11 Si ij qui diuiduntur, sunt altioris ordinis, vt in Ecclesia S. Philippi Apostoli, de quo foto sit idcirco festum 1. classis; eo casu prima die non impedita, fiet officium de S. Iacobo, sub ritu duplici 2. classis, & die 4. Maij in Laud. tantum fiet commemor. cum 9. lectione S. Monicæ, ex duabus vna.

12 Praedicta separatione facta Patroni, seu Titularis, a socijs quos habent in Calendario Rom. curandum erit vt oratio, lectiones, & Euangelium cum homilia, congruant festo, ita vt pro vno, non pro pluribus, officium fiat, & deficientibus proprijs, erit ad commune SS. recurrendum, reseruata Patrono potius, quam socijs, oratione propria, & in numero singulari accommodata; pro socijs autem sumatur de communi, nisi cõtingat de socijs fieri extra oct. Patroni, vel Tituli, quo casu nulla est variandi necessitas.

13 Si occurrat eadè die Patronus principalis loci & Titularis Ecclesiae Regulariù in propria Ecclesia Regulariù, fit de Patrono loci, translato Titulari. Quod si hoc accidat quotannis, assignanda erit dies sequens in perpetuù Titulari illius Ecclesiae, nisi

nisi ex privilegio aliter fieri debeat. A fortiori cedet Patrono loci, aliud quodcumque festum Regularium inferioris classis.

Officia concessa ad libitum, in pari gradu, cedunt alijs de præcepto, vel ex vi rubricarum recitandis.

De concurrènda officij. Tit. II.

1 **D**antur in Officio diuino concurrètia, & occurrentia.

Concurrentia est duorum pridie & hodie, vel hodie, & postridie celebrandorum; occurrentia est duorum in eodem die celebrandorum.

2 Festum duplex concurrere potest cum alio dupl. vel die oct. festi habentis octauam. Si ergo sunt æqualia regulariter à cap. fit de sequenti cōmemoratio præcedentis. Si verò inæqualia, vesperæ integræ erunt de digniori, commemoratio de minus digno; Dixi regulariter, quia in festis Natiuitatis Domini fallit hæc regula, vt eo loco patet.

3 Inæqualitas attenditur ex hoc ordine. Festa Domini, præferuntur omnibus alijs, & habent vtraque vesp. integras; festa B. Mariæ, festis aliorum sanctorum Festa Angelorum, & Apostolorum, cæteris alijs, inuò & Euangelistis; Festa Sanctorum qui in proprijs Ecclesijs solenniter celebrantur, alijs in Calendario descriptis. Hinc appellantur festa prædicta, vel 1. vel 2. classis, vel duplicia maiora, que in concursu cum minoribus, habent integras vtraque vesp. Errant ergo qui in Ecclesiâ propria B. Rochi, de eodem vt Patrono recitant primas vesp.

vesp. cum com. Assumptionis B. Virg. cui debetur integre 2. vesp. ex hac rubrica. Quod autem dictum est, festa solennia locorum præferri alijs in Calendario descriptis, intelligitur cæteris paribus, habita ratione personarum, iuxta prædictos gradus, & maioritatis ritus.

Vnde si Patronus loci, aut Titularis Ecclesiæ, inferiores Apostolis, puta Martyres, Cōfessores, aut eiusmodi, concurrant cum festo SS. Petri, & Pauli, festum Apostolorum præferri debet, & habere vesp. integras, tum quia rubrica hoc clarè præscribit; tum quia inter suffragia cōsuetæ, commemoratio Apostol. præcedit commemorationem Patroni, seu Titularis; tum quia in oratione *A curiæ*, hoc idem accidit; tum quia hi Apostoli habentur veluti Patroni vniuersalis Ecclesiæ. ex *Durando lib. 6. c. 60.* Vnde non solum in officio magno, locum habent in suffragijs sanctorum communibus, sed etiam in officio paruo B. Mariæ, in commemorationibus consuetis. *Quod diximus de concurrèntia. idem dicendum de occurrentia.* Si enim in die festo Apostolorum Petri, & Pauli, occurrat Patronus loci, vel Titularis Ecclesiæ, ob easdem rationes, fiet de Apostolis, translato festo Patroni, aut Titularis.

4 Duplex concurrere potest cum Dom. semid. die infra oct. officio S. Mariæ in Sabbatho, & simplici, & tunc omnia in secundis vesp. erunt de duplici, cum commemor. illorum, nisi duplex esse 1. clas. quod admitteret com. de Dom. aut semid.

tatum; vel 2. clas. quod admitteret prererea commemoracionem de die infra oct. offic. S. Mariæ in Sabbath. & de simplici sequenti.

5 Dominica concurrere potest cum sequenti duplici, & omnia erunt de dupl. cum commemor. Dominicæ, nisi sequens duplex sit 1. aut 2. classis, quod excludit Dom. Dominicæ præcedentis commemor. Item cum semiduplici potest concurrere, vel cū festo simpl. & in his casibus, omnia de Dom. cum commemor. de sequent. Quæres cum Dominica habeat 2. Vesperas integras in concursu cum semiduplici sequenti, & non habeat integras primas in concursu cum semiduplici præcedenti? Respondet Gauantus, quia Psalmi sabbathini minus habent festiuitatis, plus ferialitatis, incongrui videntur inter festum semiduplex & Dominicam, quo factum est, vt Psalmi essent festiui de semiduplici, & Capitulum de Dom. at in secundis vesp. totum est festiuum; & cum Dom. sit festum Domini, debet habere vesp. integras in concursu cū festo æqualis ritus.

6 Semiduplex potest concurrere cū dupl. & omnia de dupl. fiunt, cum commemor. semiduplicis, nisi duplex fuerit 1. vel 2. classis. Item potest concurrere cum Dom. aut cum alio semidupl. aut die infra oct. & tunc diuiduntur vespere, a capitulo de sequenti. Item potest concurrere cum offic. B. Mariæ in Sabbath. aut cum simplici, & eo casu omnia de semidupl. cum commemorat. sequentis.

7 Simplex non potest concurrere cum sequenti, quia non habet 2. vespere.

8 FERIA item non potest concurrere cum sequenti, quia incipit & desinit, vbi desinit & incipit quodcumque aliud officium.

9 De octauæ concursu actiuo, & passiuo, satis superque, tit. 7. præced. *Titulum 12. de ordinando officio, de industria ommissimus, utpote nihil habentē difficultatis.*

*De Patrono loci, & Titulo Ecclesiæ,
Appendix. Tit. 12.*

PATRONUS est quem Episcopus cum populo sibi Patronum elegit, eo vel quia primus eo loci Episcopus; vel quia ibi humatus; vel quia ciuis eiusdem loci, vel quia iuuit aliquando mirabiliter populum, in eius necessitatibus, vel ob alias similes causas; Titulus autem Ecclesiæ est is, sub cuius inuocatione dedicata est Ecclesia. Vt sub inuocatione SS. Trinitatis, Corporis Christi, S. Crucis, B. Mariæ, Sanctorum, &c. Nonnulli vocant Patronos, eos etiam quos, solo deuotionis affectu mouentur, non communi toti ciuitati, seu loco. At de ijs non loquitur rubrica, quæ locum accipit pro multitudine Cleri, & populi, ex communi modo loquendi.

In posterum decernendi erunt Patroni iuxta decretum quod sequitur.

DECRETUM super electione SS. in Patronos à Sac. Rit. Cōg. de ordine S. D. N. Urbani Papæ 8.

mandatum die 3. Martij 1630. Sac. Rit. Cong. annuente SS. D. N. in electione Patronorum mandauit infra scripta, in posterum seruari debere, declarans quod aliter facta electio, nulla sit ipso iure. 1. quod eligi debeant in Patronos, ij solū qui ab Ecclesia vniuersali, titulo Sanctorum coluntur, non autem beatificati dumtaxat. 2. Quod de Patrono ciuitatis electio fieri debeat per secreta suffragia, a populo, mediante Concilio generali, illius ciuitatis, vel loci, nō autem ab Officialibus solum, & quod accedere debeat consensus Episcopi, & Cleri illius loci. Idemque seruari debet in Patrono Regni, qui pariter eligi debet, per secreta suffragia, à populo singularum ciuitatum Prouinciæ. Et quod representantibus regnum, ciuitatem, prouinciam, nulla comperat facultas eligendi Patronos, nisi ad hoc habeant speciale mandatum, & vterius interueniat consensus Episcopi, & Cleri dictarum ciuitatum. 3. Quod causæ electionis nouorum Patronorum debeant in Sacram Congregationem deduci, & ab ea examinari, ac demum cognita causa ab eadem Cong. approbari & confirmari, & ne præmissorum ignorantia ab vllō vnquam possit allegari, eadem Sac. Rit. Cong. supradictum decretum imprimi & publicari mandauit.

Ioan. BAPT. Card. Detus.

Loco ✕ sigilli.

T. TEGRIMIUS, Secret.

Dc.

- 1 **D**ecretum hoc comprehendit etiam Patronos minus principales, quos decet esse sanctos vniuersales.
- 2 Datur Patroni vnus ciuitatis, & patroni vnus Prouinciæ, vt Mediolanensis Prouinciæ Patronus, est S. Ambrosius.
- 3 Dantur etiam plures Patroni loci, sed vnus debet esse principalis.
- 4 Titulus Ecclesiæ vnus materialis, solet esse vnus; sed tamen potest esse plurium sanctorum sub pluribus festis; vel plurium sub eodem festo.
- 5 Tam de Patrono principali loci, quam de Titulari Ecclesiæ, fit officium vt de dupl. 1. clasis, cum octaua, & quæcumque supra dedimus duplici 1. clasis, eadem concedenda sunt Patrono in suo loco, & Titulari in sua Ecclesia. *Sac. Rit. Cong. decreuit* sapius Regulares etiam teneri ad festū de Patrono loci, & officium solenne, iuxta Bullam Gregorij XIII. die 30. Decembr. 1573. non tamen teneri ad octauam eiusdem. Octaua verò satis est, si fiat à Clero seculari illius loci.
- 6 Si Patroni plures dentur, seu Titulares, officium quidem singulorum duplex erit, sed octaua non conceditur, nisi festo principalis Patroni, & principalis item Titularis Ecclesiæ, imò neque 1. clasis festum erit, nisi sit solenne principale festū principalis Patroni, aut Tituli Ecclesiæ, quale non est Patroni translatio, & similia.
- 7 De Patronis minus principalibus, non tenentur

tur Regulares officium recitare, laudabile tamen est si recitent. Officium autem erit duplex maius per annum.

8 Si accidat quod in Cathedrali fiat de Patrono loci absque octava, veluti Mediolani de S. Ambrosio, subditi Archiepiscopo huius Cathedralis possunt facere octavam. Quando nam transferendum, vide supra, de translat. fest. tit. 10. num. 1. & 2.

9 Tanta est solennitas Patroni loci, ut si incidat in vigiliam quæ sit in Kalend. cum ieiunio de præcepto, nihil in officio fiat de vigilia; in mensa tamé ieiunandum erit, nisi transferatur in præcedenté diem ieiunium, auctoritate maiorum.

10 Habet integras utratque Vesp. nisi concurrat cum festis Christi 1. classis, aut B. Virginis Assumptæ, aut dedicationis propriæ Ecclesiæ, eique cedunt in concursu octavæ Domini, nempe Epiphaniæ, Paschæ, Ascensionis, & Corporis Christi.

Puto ego iuxta prædicta, tit. 11. num. 3. quod in concursu, cum sanctis Apostolis Petro, & Paulo, eis cedit Patronus, utpote dignioribus, ob rationes ibidem fusè allatas.

11 Debentur eidem lectiones in primo Nocturno, quæ habentur in communi Sanctorum ad maiorem celebritatem. *Lectiones 2. & 3. Nocturni, si non adsint propriæ in Breuiario, neque extra Breuiarium approbatæ à S. Sede Apostolica, sumantur de communi, & de Octauario Rom. in hæc præcipue casum edito. Nam in officio, nihil est legendum quod ab eadem Sede Apostolica, non sit approbatum, ut fusè pro-*

probat ex Gelasio Papa Radulphus, propositione 11. & Sixtus V. constitutione 74. concedens varias facultates. *Sacra Rit. Cong. officia Sanctorum Patronorum noluit approbari posse, inconsulto Summo Pontifice: approbata verò pro certo loco, negavit sapius Sacra Cong. extendi posse ad alia loca, inconsulta eadem Cong.*

12 Titulus Altaris, seu Capellæ celebrandus est, prout in Calendario Romano describitur; in quo si neque nominatur, ad illud Altare celebrari poterunt Missæ festiæ, cum hymno Angelico, & tribus orationibus, ut supra tract. 1. parte 1. tit. 9. numer. 10. sed officium nullatenus fiat sine licentiâ maiorum, ad quos attinet mutare ritum.

13 Si Altare est titulus Beneficij, idem agendum.

14 Si est titulus Ecclesiæ dirutæ ad illud Altare translata, ille qui emolumenta prædictæ Ecclesiæ percipit, recitare debet officium de eo in eius festo, & ritus erit semid. nisi dignitas eiusdem aliud exposcat, sed in his casibus consulatur Sacr. Rit. Cong.

15 Beneficiatus habens Ecclesiam, quæ est titulus Beneficij, licet apud eam non resideat, debet tamé festum eiusdem colere uti 1. classis, & cum octavâ celebrare.

16 Titularis non debet celebrari, extra propriam Ecclesiam, ne quidem ritu semiduplici.

17 Dies oct. Patr. loci accidit alicubi in festo dup. quod ibi est in præcepto, ut in vrbe Rhegij, ditio;

nis Estensis, in qua, octaua dies S. Prosperi occurrit in festo Visitationis B. Virgin. quod ibi est de præcepto; Sacra Rit. Cong. approbans officia pro Clero Rhegiensi, decreuit fieri officium de festo, cum com. octauæ, aliàs transferri debet festum, vt supra tit. 7. num. 8.

18 In vigilia Patroni quæ habet officium in Kalendario, erit ea die omittenda com. de Patr. quæ solet fieri inter suffragia.

19 Quæ diximus de Patrono principali loci, eadem conueniunt Fundatori & Patrono Ordinis in toto Ordine, post solennem canonizationem eiusdem.

20 Negamus tamen infra octauas Patroni, seu Tituli, aut dedicationis propriæ Eccles. faciendâ esse com. de oct. quocumque adueniente festo: quia hoc est priuilegium octauarum Natiuitatis Domini, Epiph. & Corporis Christi.

De proprio ritu singularum partium.

Tit. 13.

Post regulas generales totius officij, veniendû est ad regulas singularum officij partium, hoc est horarum quas titulis sex perstringendas esse constat, si velimus Breuiarij ordinem sequi; sed nõ video cur singillatim de ijs sit agendum, cum nullas difficultates peculiare contineant, his igitur prætermisissis ad reliqua pergamus, quæ ad partium partes attinent.

De

De partium, hoc est horarum partibus. Tit. 14.

Horarum partes multæ sunt & variæ, quæ proprios habent ritus, verùm ita claros, vt opus non sit earum titulos sigillatim expendere, sed sufficiet quædã scitu digniora breuiter annotare.

Ex Tit. 20. de Hymnis, Tit. 15.

In officio semid. de B. Virgine, quod à Regularibus ex priuilegio fit in Sabbatho, si in primis vesp. fiat tantum commemoratio in Cõpletorio dicitur *Gloria tibi Domine*, vel, *Iesu tibi sit gloria* (quod seruari etiam debet, in vniuersali Ecclesia, quando fit de S. Maria in Sabbatho, more consueto) in secundis autem vesp. si fiat de ea saltem commemor. eodem modo concluduntur hymni vsque ad Completorium inclusiuè. Quidni eiusdem vtetur legibus in commemoratione solennitatis B. M. Virginis? atque idem seruandum est in officio semid. de SS. Sacramento inferijs quintis à Regular. si verò nulla fiat in Vesp. commemor. neque in Completorio variatur finis hymni.

Ex Tit. 21. De Antiphonis.

Tit. 16.

Si Antiphona sumitur ex principio Psalms, vel Cantici, & incipit sic Psalmus, vel Canticum; eo casu non dicitur principium Psalms, vel Cantici.

tici.

tici, sed continuatur quod sequitur in Psalmo; vel Cantico, ab eo loco ubi desinit Antiphona. Quod nota præsertim in communi Dedicacionis Ecclesiæ in 3. nocturno, in Psalmo, *Qui habitat*; nam die primo, & octavo, dicta Anthiph. a choro, incipi debet Psalmus à 2. vers. *Dicet Domino*. Si verò tempore Paschali addas in fine *Alleluia*; tunc incipitur Psalmus à 1. versu, *Qui habitat*; quia illud *Alleluia*, tollit continuationem Antiphonæ cum Psalmo, quod additum est in postrema *Breviarij recognitione*.

In Vesp. serialibus feriæ 2. dicto initio Antiphonæ ab hebdomadario, *Magnificat*, cantor, & chorus simul prosequuntur, quia diuini commodè non potest vltima pars versus: *Illud certè obseruandum est in enuntiandis Antiphonis, vt initium nunquam sit vnus syllaba, neque eiusmodi vt absurdè orationem præcidat*. Ex titulo 22. de Psalmis, nihil decerpimus, omnia enim satis clara.

Ex Tit. 23. De Canticis.

Tit. 17.

TRria Cantica Euangelica, *Magnificat*, *Benedictus*, & *Nunc dimittis*, quotidie dicuntur, ad quæ standum, vti fit ad Euangelium in Missa. Plurimi initio horum Canticorum formant sibi crucem à fronte ad pectus, quia est Euangelium, & placet, quia hoc idem præscribitur Episcopo ad initium Cantici *Magnificat*, in Cærem. Episc. lib. 2. cap. 1.

Ex

Ex Tit. 25. De absolutionibus, & benedictionibus ante lectiones.

Tit. 18.

LECTOR ante lectionem dicit; *Iube Domne, &c.* Vide quam larga potestas benedicendi data sit ei cui inbere dictum est. Dicit *Domne*, non *Domine*, quia hic Dei Titulus est, ille hominis præclari. Ad vltimam lectionem quicumque inferior Episcopo, debet dicere *Iube Domne*, cui secundas in choro respondere debet benedictionis cõgrua verba. Notarunt aliqui quòd ille qui solus recitat officium, dicere debet *Iube Domine*, sicuti Sacerdos hoc idem dicit in Missa priuata ante Euangelium, & verè par est ratio, sed dispar vsus.

Ex Tit. 26. De lectionibus.

Tit. 19.

INITIA librorum sacrae Scripturae regulariter leguntur in Dominicis, quòd si festo aliquo impediatur æquū est, vt ab initio libri in sequenti die non impedito auspicetur lectio. Hoc habes in rubricis, tit. 26. num. 6.

2 Ex prædictis libris, aliquid quotannis, vel in proprio die, vel in sequenti, vel in præcedenti est legendum ex eadem rubrica numero 7. etiam si plura Prophetarum initia sint legenda; hac adhibita lege, vt non extra propriam eorum hebdomadam legantur, neque duo initia sub vna conclu-

clu-

Epitome Thesauri

clausione, *Tu autem*, neque in præcedenti feria, si in sequenti datur locus ea legendi. Quod si alicubi impediatur feria, festis locorum proprijs, lectiones propriæ de Prophetis, quæ alio die legi non possunt, eo anno omittuntur. Excipe sequentes casus: Primus est in Epist. S. Pauli, ex enim omnes constituunt vnicum librum, quem sufficit incepisse; Alter casus est in libris Regum, adueniente Augusto, sufficit enim quod de ijs lectus sit primus, vel secundus liber. Vbi verò contingit minui numerum Dominicarum post Epiphaniam, adueniente citius Dominica Septuagesimæ, & ideo in feria, vel alia die proxima sit de offic. Dominicæ tertiæ, vel sequentium, anticipatè; statim ac factum est officium Dominicæ, in sequentibus diebus legi debent Epistolæ S. Pauli, quæ positæ sunt in Dominica antecipata, *Quod in postrema Breuiarij recognitione decretum est.*

Quando de Scriptura per annum distributa, non potest legi in festo 9. lectionum, in 1. Nocturno; quia eo die non habetur in Breuiario, putà quia sunt 4. tempora, feria Quadragesimæ, aut feria 2. Rogationum, aut Vigilia Ascensionis, eo casu sumuntur lectiones 1. Nocturni de Comuni, quæ alioquin ad maiorem solennitatem solent assignari; tunc enim ad necessitatem leguntur. Quod intelligi debet non tantum in festis occurrentibus, seu in die octaua habentis octauam; sed etiã in diebus infra octauam; eadè enim est ratio de festis. Si tamen in festo habente octauam lectæ fuerint

Sacrorum Rituum.

205

sent in 1. Nocturno, aliæ lectiones non de Comuni Sanctorum; eo casu repetendæ erunt.

4 Accidit assignari etiam in Breuiario, quibusdã festis plurium Apostol. lectiones proprias in 1. Nocturno. quæ sunt propriæ alterius illorum, & eo casu si diuidatur festum, quia alter eorum tantum est Titulus Ecclesiæ, vel Patronus, ei debentur lectiones propriæ, cuius propriæ sunt: alteri, de Comuni quæ habentur in 1. Noct. Quæ item legi debent quando aliquod festum in propria Ecclesia solenniter celebratur, hoc est in festo 1. vel 2. classis, imò etiam in festo Patronorum minus principalium, nisi ob angustiam temporis, ponendum sit initium Prophetæ, quod in his vltimis festis poni decretum est, in postrema Breuiarij recognitione.

5 Si hebdoma 4. Octobris fuerit vltima; in ferijs 5. & 6. & Sabbatho huius hebdom. quartæ legantur lectiones Dom. 5. feriæ 2. & 3. quæ sequuntur Dominicam 5. qui dies si fuerint impediti, eo anno omittantur illæ lectiones quæ his diebus legi non possunt: si verò in sequenti hebdomada 5. hæ lectiones, vel in Dom. vel in suis ferijs legi non possunt, ponantur in sequentibus ferijs eiusdem hebdom. iuxta ordinem historiarum, & martyrij Machabeorum.

6 Si festum Sanctorum Philippi, & Iacobi, occurrat in Sabbatho Dominicæ 3. post Pascha, tunc in Dominica 4. legi debent lectiones feriæ 2. sequentis; ne bis initium Epistolæ S. Iacobi immediatè repetatur.

7 Laudandi non sunt, qui ritu Rom. recitant Officium,

ficium, & ab Officio ritus alieni, mutuo accipiunt lectiones de vita Sanctorum, non approbatas Romanorum contra rubricam Breviarum de duplici titulo. 1. num. 1. & de lectionibus tituli 26. num. 9.

8 Monent rubricam quando in officio novem lectionum facienda est commemoratio de Sancto, vel de feria, aut Dominica, quae habet proprium Evangelium, quod legi debet pro 9. lectione; monent, inquam, ut de primae homiliae (nempe eius de quo fit Officium) lectionibus octava, & nona, fiat una, quae sit octava, quod quamvis sit ad libitum, ut patet ex verbis rubricae de lectionibus, num. 3. tamen in quibusdam casibus, deberet omnino legi 9. lectio adiuncta octavae, nimirum quando in 9. lectione continetur laus propria eorum, de quibus agitur festum, v. g. in festo SS. Septem fratrum, eo quod in 9. lectione laudatur mater ipsorum. Item in festo SS. Martyrum Nerei, &c. quorum laudes propriae habentur in nona lectione, & in gratiam huiusce 9. lectionis datum est Evangelium integrum eorum festo, alioquin non valde congruum ex Domini 21. post Pentecostem desumptum.

In festis S. Abrahamae, & S. Iobi, quae alicubi, celebrantur legi possunt lectiones haustae ex Genesi, & ex historia Iobi, quae videlicet habentur in Dominica Quinquagesimae pro S. Abrahamae, & in Domini 1. Septembris pro S. Iob. in 2. Nocturno. quae ibidem habentur in eorum commendationem: in 3. Nocturno. Evangelium, *Homo quidam nobilis*, cum homilia quae habetur in festo S. Ludovici Regis.

Vel

Vel in 1. Nocturno. lectiones de Scriptura occur. reliqua ut supra. Idem servari potest, in festis SS. Isaiae, Hieremiae, Danielis, Davidis, & similium, ubi celebrantur, proprijs e Breviario, adhibitis eorum lectionibus. *Habes lectiones pro S. David, in Dominica 6. post Pentecostem. de Apologia illius ex libro S. Ambrosij.*

Ex tit. 27. de responsorijs post lect.

Tit. 20.

- 1 **Q**ui inchoat responsorium, idem dicit & versum integrum, in quo & Gloria Patri, par enim ratio; ceteri vero de choro, absolunt Responsorium, & repetunt post versum, & post Gloria Patri.
- 2 Responsoria primo ponenda in Dominica, si haec impediatur a festo duplici, ponenda sunt in 1. feria sequenti tanquam historiae principium, antequam dicantur alia Responsoria.
- 3 Responsoria Tobiae (si in Dominica, aut feria 2. & 3. poni non possunt) ponantur feria quarta, omisis quae hac die assignantur; tum feria 5. dicantur Responsoria 2. Nocturni Domini ne bis eadem Responsoria immediate reperantur.
- 4 Tempore Passionis mittitur *Gloria Patri*, in Resp. Offic. de tempore. sed non in Officio Sanctorum, & eius loco resumitur Responsorium a principio, ad finem usque.
- 5 Tempore Paschali quidem additur *Alluia* in fine Respons. sed non in fine versus.
- 6 In Officio trium lect. quando sit de festo, & in ferijs tempore Paschae, dicantur duo Respon. quae sumuntur.

sumuntur de communi Sanctorum in festis; & in ferijs, de Dom. præcedenti, nisi propria assignentur, hoc ordine; feria 2. & 5. primum, & secundum; Resp. 1. Noct. feria 3. & 6. primum, & secundum; 2. Nocturni, feria 4. & Sabbatho, primum, & secundum 3. Nocturni.

Nota primum, & secundum; non igitur tertium, loco secundi, quod quidam perperam dicunt, ea ratione moti, quod in officio S. Mariæ in Sabbatho præscribuntur primum, & tertium Resp. officij parui, vel quod in 3. Resp. est *Gloria Patri*, quod non est in secundo; sed hæ rationes non valent, quia in his casibus, addendum est, *Gloria Patri*, secundo resp. & ad illud de S. Mariæ in Sabbatho, dicimus esse casum singularem, qui non officit rubricæ generali.

Ex Titulo 28. De responsorijs breuibus horarum. Tit. 21.

1 **T**empore Passionis omittitur *Gloria Patri* & resumitur initium Responsorij, in Respons. breuibus horarum, sed non omittitur in officio 9. lectionum, ita ut si in Dom. Passionis fiat commemoratio, in 2. Vesp. de semid. sequenti: in completorio dicendus erit versus, *Gloria Patri*, quia festum est iam inchoatum.

2 Ad primam, fit variatio versus pro varietate festorum, sed concurrentibus duobus versibus proprijs, altero ratione temporis, altero ratione festi,

ut in Conceptione Beatæ Virginis intra Adventu, præferri debet ratio festi, & eius oct. sicuti in fine hymnorum fit: Quare in Dom. infra oct. Conceptionis (ubi fit octaua) dicendus est versus *Qui natus est de Maria*, ad primam, non autem qui venturus es in mundum. Ex titulo 39. nihil deprompsimus.

Ex Tit. 30. De Oratione.

Tit. 22.

SI Oratio pro commemor. sit eadem, cum Oratione principali officij, mutatur Oratio pro commemor. ne eadem repetatur. Contingit casus iste Tolosæ annis singulis in 2. Vesp. Translationis S. Exuperij, in quibus Oratio officij est, *Exaudi quæsumus*, &c. de Communi Cōfessoris Pontificis: deinde fit commemor. S. Basilij Magni, in cuius officio præscribitur eadem Oratio. Sed in hoc casu mutanda est in aliam de Communi, *Da quæsumus*. Ex titulis 31. & 32. nihil depromendum reperimus.

Ex Tit. 33. De Symbolo Sancti

Athanasij. Tit. 24.

IN Dom. seu festo SS. Trinitatis, dicitur hoc Symbolum, quia de Trinitate doctrinam continet; non tamen quotidie dicendum est, ubi celebratur octaua Sanctissimæ Trinitatis, quia Dominiicæ assignatur; Quare, & in die octaua dicendum erit.

IO
Ex Tit. 34. De Precibus. Tit. 24.

Quando quis solus recitat Officiū, omittit
re debet *vobis fratres*, &c. semelque recitans
Confiteor, debet addere in plurali quæ sequuntur
Misereatur nostri, peccatis nostris, perducatur nos. Ex
quo sequitur, quod recitantes duo Officiū simul,
nihil debent mutare in textu Breuiarij; sed qui
maior est dicat, & *vobis fratres*, & *vos fratres*: qui
minor, *tibi pater*, & *te pater*, sicuti dicunt inuicē,
Dominus vobiscum, & *cum spiritu tuo*, Neque
moniales mutare debēt verba consueta, in verbo,
Matrem, Mater, sorores, sed eodē modo loqui no
mine Ecclesiæ, ac si essent viri, *ex decreto Sac. Rit.*
Cong. 18. Aug. 1629.

Ex Tit. 35. De Commemor. & suffragijs SS.
Communibus. Tit. 25.

Non fit commemor. de S. Maria inter suffra
gia consueta, ne quidem in propria Ecclesia
quando dicitur eiusdem Officiū parū in Cho
ro, nec quandoque officium fit de ea; neque
enim de eodem fieri debet Officiū, & commemo
simul. Qui verò priuatim recitat Officiū B. Virgi
nis parū, debet in officio de die facere cōmemo
rationem de Beata Virgine, ac si illud nō recita
re; nisi recitet ratione Chori. Nihil autē refert, si
diuidatur Officiū B. Virg. ab Officio diei, putā
quia illud vesperi, hoc manē recitatur in choro;
quia vtramq; dicitur, & vnum in ordine aliud.

1 De Patrono principali loci, & de Titulari Ec
clesiæ, plura sunt notanda.

2 Primò eum esse Patronum loci, qui maiorum
auctoritate, & communi sensu populi, recolitur
vt Patronus; Titulus autem Ecclesiæ ille est à quo
denominatur Ecclesia deinde pro dignitate Pa
troni, vel Titularis Ecclesiæ, ante vel post S. Ma
riam, & Apostolos, vel inter eosdem facienda est
commemor. hoc est de Titulo Trinitatis, Spiritus
sancti, & Corporis Christi, ante S. Mariam: de Sal
uatoris Titulo non fit, quando fit de Cruce, quia
æquipollent; sed alijs diebus ante S. Mariam,
De Angelis, & de S. Ioanne Bapt. ante Aposto
los. De sanctis Veteris testamenti, Apostolos, li
cet in Litanijs præcedāt Apostolos, ibi enim ser
uatur ordo temporis, non dignitatis: tum de om
nibus alijs.

3 De Patrono loci regulariter fit ante Titularē,
si sint æqualis dignitatis; si verò inæqualis, serue
tur ordo dignitatis, qui colligi potest ex mox
dictis, & ex supra notatis tit. 11. num. 3. *Patronus*
principalis Ordinis, æquiparatur Patrono loci, &
eiusdem gaudet privilegijs. Primum verò locū ante
quācunque commemor. semper habet cōmemo
ratio de Cruce; quòd si de Cruce tanquā de Titu
lo Ecclesiæ facienda est commemoratio, sufficere
prædicta quæ fit ante alias, *Ex decreto Sac. Rit.*
Cong. 30. Mart. 1621. & eodē modo sufficit com
memor. de S. Frācisco, apud eos Ordinis Minor,
quorum Ecclesiæ titulus est sacrorū Stigmatum,

In Ecclesia Omnium Sanctorum nomine dicenda, fieri debet commemoratio de Apostolis, ante commemorationem de omnibus Sanctis, ut fit in Officio paruo B. Mariæ, in quo Oratio Apostolorum proponitur Orationi Sanctorum Omnium. Neque incongruit de eodem bis fieri mentionem, semel aperte, semel latenter, quod fit infra octauam Sanctorum omnium, in qua fiunt commemorationes de Sanctis occurrentibus.

5 Oratio de Patrono, seu Titulari, sumitur à die festo eorundem (non à Vigilia, aut octaua, ut grati quidam dicunt) mutato verbo *Natiuitatem, Natalitia in commemorationem*. Quæ si minus congruit, sumatur alia de communi, in Collecta S. Leonis, 2. pro *Commemorationis festa*, lege *Commemorationem*; In Collecta Sanctorum Dionysij, & sociorum, tace *hodierna die*: In Collecta S. Apollinaris tace *hunc*: Nec est incongruum dicere *presentem diem honorabilem nobis in B. Ioannis Commemoratione*; neque, *qui venerandam, sanctamque letitiam, in B. Bartholomei commemorationem*.

6 Qui plures habet beneficiorum, & Ecclesiarum Titulos, si Tituli sint de eodem, puta de S. Maria, licet diuersa sint Titulorum festa, sufficit Communis *Sancta Maria*, & sic de alijs: si verò Tituli Sanctorum sunt diuersi, poterit fieri altero ex duobus modis: vel distinguantur classes Sanctorum in Apostolos, Martyres, Confessores, Virgines, ut ita vnaquaque classis recolatur, cum propria Antiphona, Versu, & Oratione, in qua

qua ij nominentur, quorum sunt tituli beneficiorum, vel de maiorum licentia, formetur Antiphona cum suo versu, & oratione, quæ conueniat omnibus, & non exprimendo Titulos Martyrij, virginitalis, & huiusmodi.

7 Regulares debent facere commemorationem de Titulari, cuius Ecclesiæ sunt adscripti & quando sunt adscripti, etiam extra chorum.

8 In Officio Vigiliæ Patroni, seu titularis, omittitur eorum commemoratio inter suffragia.

9 Cedunt hæc communes commemorationes, commemorationi festi simplicis occurrentis, quia festi commemoratio, priuilegiata est titulo festi uo supra communem aliorum commemorationem.

Ex Tit. 36. De fine Officij, & Antiph. finalibus. Tit. 26.

IN fine Horarum, dicto *Benedicamus Domino*, & *Deo gratias*, additur versus, *Fidelium animæ*, &c. qui versus non dicitur ante *Pretiosa ad Primam*; neque ad Completorium; neque post aliam horam, si aliud sequatur, ut vel Missa, vel Officium paruum Beate Mariæ, vel Septem Psalmi, vel Litaniam, vel Officium defunctorum. Post hunc versum dicitur Oratio Dominica pro fine horæ; tum subiungitur, *Dominus det nobis suam pacem*; deinde sequitur vna ex Antiphonis Beate Virginis, pro temporis varietate.

2 *Alma Redemptoris*, dicitur a primis Vesperis

Dominicæ 1. Adventus, vsque ad Purificationem inclusivè, ita vt si Purificatio quoad Officiũ transferatur, Antiphona hæc quoque non dimittatur, nisi in fine illius Officiij; imò verò si Purificatio alibi octavam habeat, adhuc Antiphona hæc dicenda erit vsque ad completorium diei octavæ exclusivè, seu vsque ad finem octavæ, si contingat finiri ad Nonam pridè fer. 4. Cinerũ. *Ita decrevit Sac. Rit. Cong. 1616.* Si dividantur vespere Purificationis, à Completorio eiusdem; adhuc dicenda est pro Vesperis Antiphona *Alma*, Rubrica enim mutare iubet Antiphonam in fine Completorii, idè in recognitione Urbana Breuiarij, additum est rubricæ de *Aue Regina cælorum*, verbũ *inclusivè, ex decreto Sac. Rituum. Congregat. 27. Jul. 1624.*

3 *Aue Regina* dicitur à fine Completorii Officiij Purificationis etiam translata, vel Octavæ (si cum octava celebretur) inclusivè vsque ad feriam 5. in Cœna Domini exclusivè.

4 *Regina cœli* dicitur à Completorio Sabbathi Sancti, vsque ad Nonam Sabbathi post Pêtecost. inclusivè.

5 *Salve Regina* dicitur à primis Vesper. Trinitatis, vsque ad Nonam Sabbathi ante Aduentum inclusivè.

6 Extra chorum prædictæ Antiph. dicuntur tantum in fine Completorii, & Marutini post Laudes, si terminetur Officiũ; si verò nõ terminetur post Laudes, dicuntur post ultimã horã, quæ sequitur

me.

mediatè, vel immediate Laudes: Quando verò se paratur Marutinum à Laudibus, non dicuntur; possent tamen dici post quamcunque horam ex deuotione. Dicuntur in choro post quamcunque horã, quando à Choro discedendum est, aliàs non. Nunquam verò dicuntur post aliquam horã, quãdo subsequitur Officiũ defunctorum, etiam ex deuotione, neq; quando subsequuntur Psalmi Pœnitentiales, neque quando sequuntur Litanias solæ, neque item dicitur quando subsequitur Missa. Oratio verò mentalis post horas non tollit Antiphonas finales, sed debent dici, licet à Choro non discedatur. Dicendæ etiam sunt, quãdo Concio fiat absolutis Vesper. & quidem ante Concionem, nisi statim post Concionem sequatur Completorium. Præterea si Missa longiori mora differatur, eo casu erunt dicendæ, ac si discedendum esset à Choro.

7 Si finita Missa nulla sequatur hora, eo casu non sunt dicendæ, vt neque post Officiũ Defunctorum, Psalmos pœnitentiales, Litanias solas, & similia.

8 Dicuntur flexis genibus, præterquam in diebus Dominicis, à primis Vesp. Sabbath. & toto tempore Paschali, quibus diebus standũ erit quoq; ad Orationem Dominicam Salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum, quæ dicuntur post huiusmodi Antiphonas, in fine Completorii, alijs vero diebus erit genuflectendum, etiam ad Orat. Dominicam.

O 4

Appens.

Appendix de Martyrologio.

1 **E** Legibus initio Martyrologi datis, quarta, & 6. præcipue sunt obseruandæ, vt nimirũ primo loco pronuntietur ille regulariter de quo in sequenti die faciendum est Officium, & etiam si non sit in Martyrologio, alij sancti de quibus non fit officium, sed sola commemoratio, vt de SS. Patricio, Henrico Imperat. Stephano Rege, si fiat officium de feria, ponantur 1. loco, si de Sãcto ponantur 2. loco. Alij verò de quibus neque fit Officium, neque Commemorat. & de quorum sanctitate nullum est dubium, nominari possunt suis locis, Martyres, post Martyres, Confessores, post Confessores, Virgines, post Virgines. Dixi pronuntietur, & nominari possunt, non autem describatur, & describi possunt, nisi separatim, non autem in ipsomet Rom. Martyrolog. nam illa cõceduntur, hæc prohibentur.

2 **T**ranslato festo alicuius sancti, non fit Translatio de eodem, in lectione Martyrologij, nisi in casibus in Martyrologio expressis. Quemadmodum in anno Bissextili trãsfertur Vigilia Sancti Matthiæ, & eiusdem prænuntiatio in diem 24. & festũ eiusdem, ac prænuntiatio in diem 25. qua ratione conuenit anticipari extra Roman. quæ de Vigilia, & festo S. Bartholomæi habentur in Martyrolog. Roman. sed in alijs festis hoc non debet obseruari.

3 Trans-

3 **T**ranslata quoque Vigilia in Sabbathum, non anticipatur lectio de Vigilia in Martyrologio, licet anticipetur Officium cum ieiunio.

Hactenus de 1. Rubricarum parte quæ generales Rubricas complectitur; quibus enucleatis ad secundam partem quæ ritus præscribit seruandos progrediamur.

(†)

PARS

PARS SECVNDA.

Ars secunda, ritus in recitatione Horarum Canoniarum adhibendos manifestè patefacit. Horæ autem Canonica, vel ab vno, vel à pluribus simul, vel extra Chorū, vel in Choro, vel solènter, vel minus solènter recitari possunt. Quibus varijs modis, cū varijs accidant ritus, operæ pretium est, de his breuiter agere titulis tribus.

De Ritibus in privata horarum Canoniarum recitatione. Tit. 1.

Conuenienter statur ad orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, quia sunt de textu Euangelico; ad Symbolum item Apostolorum, vt ad confessionem pròptiores videamur. Item ad horarum initia; ad inuitatorium, ad hymnos, qui sunt Laudes Dei solenniores, inter quos *Te Deum* numeramus. Ad versus quosque Nocturnorum, & post hymnos; ad textum Euangelij ante Homiliam; ad capitula, ad Cântica, *Magnificat*, *Benedictus*, & *Nunc dimittis*, quia sunt de textu Euangelij; ad Orationes denique omnes, quibus immediatè

diatè Deum alloquimur (excepto triduo maioris hebdomadæ) & ad preces quæ præcedunt Orationem.

2 Standum erit tempore Paschali, & in omnibus Dominicis, à primis Vesperis ad Antiphonas B. Virginis, quæ dicuntur in fine Officij.

3 Ad Psalmos standum esset, sed plurimi sedent, non pauci partim sedent, partim stant. Ad lectiones quoque in Officio B. Virginis paruo, in Adventu laudabilius est stare, quia sunt de Euangelio.

4 Genuflectendū erit ad ea verba inuitatorij *Adoremus. & procidamus ante Deum*, ad preces feriales in Laudibus Vesp. & horis, in diebus penitentia dicatis. Item in officio Defuncti ad preces. Item in hymnis, ad ea, *Veni C. Spiritus, Ave Maris stella, O Crux aue spes vnica, Tantum ergo Sacramentum*, si coram Sacramento, etiam late in tabernaculo immobili, de quo non pauci dubitauerunt, quidam laudabiliter ad ea quoque, *O Salutaris hostia*, genuflectimus etiā in hymno *Te Deum*, ad *V. Te ergo quaesumus*. Denique ad Antiphonas B. Virginis quæ dicuntur in fine Officij, & ad Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolū Apostolorū, quæ dicuntur in fine Complet. (exceptis tempore Paschali & Dom.) erit genuflectendum.

5 Caput inclinandum erit ad versus *Gloria Patri*, &c. ad nomen Iesu, Mariæ, & Sancti de quo Officium recitatur. Item ad *Confiteor*, quod ad primam & an

& ante Complector. dicitur, vsque ad *Misereatur* inclusiue, ab eo qui dicit, & cui dicitur, respectiue vt in Missa.

6 Signum Crucis adhiberi debet, pollice signando, os, ad illud initio Matutini *Domine labia mea*; Item manu extensa, signandose a fronte, ad pectus, & à sinistro humero, vsque ad dextrum, cum dicitur, *Deus in adiutorium*, &c. in initio horarum (nō autem cum dicitur ter ad Primā post Orat. *S. Maria*) Item ad versum *Adiutorium nostrum*, ante Confessionem in prima, & Complectorio: Item ad *Indulgentiam*, & ad ea in fine primæ, *Dominus nos benedicat* & in fine Complectorij, *Benedicat, & custodiat*, &c. Aliqui signum Crucis cum pollice formant in pectore ad *Conuerte nos Deus salutaris noster*. Laudabile quoque est signum Crucis fieri ad Ant. de Cruce, in feriali Offic.

7 In Psalmis Gradualibus, quæcūque preces dicuntur flexis genibus, multò magis in pœnitentiâ Psalmis, Litanij, & Orationibus (quæ tamē Orationes à stante hebdomadario dicuntur) Ad alia non incongruè sedetur, percutiūt sibi pectus aliqui ad *Agnus Dei*, sicuti fit in Missa, benè verò percutiunt ad ea in Confessione, *Mea culpa* &c. vt itidem fit in Missa.

De ritibus horarum Canonicarum in Choro
recitandarum. Tit. 2.

Proprios mores vnaquæque habet Ecclesia & laudabiles consuetudines, quas non tolli à Cæremo-

remionali Rom. neque à Rubrica Breuiarij, sepius Sac. Rit. Cong. declarauit, sed cœuendum, ne ita pugnent cum vniuersali Ecclesia, vt minus laudabiles sint peritiorum iudicio.

1 In Breuiario quatuor tantum annonata reperitur, quæ ad hanc rem faciunt. Primū est, quod hebdomadarius clara voce dicat *Domine labia mea aperies*, initio Matutini Officij (non autem dicat submissiori voce, qua postea diciturus est *Deus in adiutorium*, eodem enim vocis tono hæc duo cantari debent) alterum quod in precibus ferialibus dicat clara voce totum *Pater noster*. Tertiū quod idem dicat easdem preces feriales flexis genibus, vsque ad versus *Dominus vobiscum* exclusiue, circumstantibus genuflexis vsque ad *Benedicamus Domino* exclusiue, quemadmodum in Missa feriarum maiorum, dictis Orationib. precisè statim surgendum est. Sed vsus communior est non surgendi, nisi dicto versu *Fidelium animæ*, cum præsertim terminatur Officium, ne rursus statim genua flectamus ad Antiph. finalem, in fine horæ. Quartum est quod idem surgat ad Orationem quæ dicitur post Antip. B. Virginis, in fine Officij.

2 Habentur quædam in Cæremionali Episc. ad hanc rem peropportuna. Et quod SS. Sacramento patente, stare debeant omnes aperto capite ad horas omnes, vel si sedeant, caput nunquam cooperiant.

3 Standum erit ad initia horarum, Inuitatoria, Hymnos, Capitula, Lectiones breues, Responsorialia

ria breuia, Versus, Absolutiones, Benedictiones, Textum Euangelij ante homil. Cantica Euangelica, Orationes, Cōmemorationes, & Suffragia Cōmunia Sanctorum; Item ad Antiph. finales B. Virginis tēpore Paschali, & in diebus Dom. à 1. Vesp. Item in versibus, & resp. quæ in Euang. lecta, genuflexionem postulant vt *Verbum caro factū est: Pro-cidentes adorauerunt eum.* Quidni etiā in Antiphona? par certē vbique ratio.

4 Sedendum est ad Lectiones, & vbi est consuetudo, ad Responsorialia, & ad Martyrolog.

5 Ad Psalmos aliqui stant; alij sedent, alij ad Psalmos Matutini, & Laudum sedent, ad reliquos stāt, alij ad eosdem Psalmos alternatim stant, & sedēt; seruanda consuetudo. Sed qui sedent, non debent surgere ad versum. *Gloria Patri*, sufficit enim profunda capitis inclinatio, capite aperto.

6 Ad Symbolum Athanasij *Quicumque*, alij stant, alij sedent, certē laudabilius recitans stantes, ex *decr. Sac. Rit. Cong. 23. Dec.*

7 Genuflectitur etiam in Choro, ad ea quæ superiori Titulo attigimus, & præterea ad *Tu autē Domine*, in fine Lectionum, à Lectoribus.

8 Inclinatur caput, vt superiori tit. dictum est. n. 5. quibus adduntur casus alij, vt idem fiat à Lectore, dum dicit *Iube Domne*, &c. versus Hebdomadarium; ab omnibus ad nomen Papæ viuentis: Præterea ad versus sequentes *fit nomen Domini benedictum; Sanctum & terribile nomen eius. Benedictus Dominus die quotidie. Benedictum nomē maiestatis eius*

eius in æternum: Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus, in Cōplect. ad versus Benedictus es Dñe Deus Patrū nostrorū. Benedicamus Patrē, & Filiū, cū Sācto Spiritu; Benedictus es Dñe in firmamento cœli. Certē non est omitienda inclinatio capitis ad illa verba, *Benedicamus patrē, & filiū, cū Sanctu Spiritu*, in Cantico triū puerorū, quia Verus ille tenet ibi locū *Verus Gloria Patri.* Ex Dur. 9 Signū Crucis sibi adhibēt multi, à frōte ad pedus, præter ea quæ præcedēti tit. annotauimus, n. 6. ad initiū Canticorū Euāgelicorū, quia Euāg. sūt. 10 Cantores vt plurimū (ex Cær. cantant Inuita toriū, Initia Psalmorū, idest, primā versus partē, vsq; ad mediationē nō vltra, & Responsorialia; Hebdomadarius autē initiū horarū, primā Antiph. Capitula, Antiphonas ad Cantica Euangelica, initia quorūdā Hymnorū, & Orationē dicit. Lectiones legunt qui in Choro sunt Iuniores, primas, seniores, vltimas; singuli, singulas. Verū laudabili locorū consuetudini in omnibus standum erit.

De Ritibus Horarum Canoniarum in Choro solennius recitandarum. Tit. 3.

Quatuor ex Horis Canonis solennitatem habent in Choro, nempe Matutinum cum Laudibus, vt in nocte Natiuitatis Domini; Prima in Vigilia, Natiuitatis eiusdem, ratione Martyrologij; Vesperæ frequentiore, & Completorium quandoque, de ijs singillatim hoc loco breuiter

dicendum, in gratiam eorum præsertim quibus non est præmanibus Caremoniale Episc.

1. Matutinum igitur nunquam cum pluuiali cantatur; sed dum cantantur Lectiones 3. Nocturni, parat se celebrans pluuiali ad legendã 9. lect. pro qua accenduntur duo cerei ab Acolythis, parantur duo Cantores cum pluuialibus, neque recedunt Acolythis, donec tota lectio fuerit absoluta. Ob reuerentiam Maioris stantis (nempe celebrãtis) dũ legit, stant omnes qui sunt in Choro. Ad Textum Euangelicum non adhibetur signum Crucis, neq; legitur manibus iunctis, sed hinc inde supra legibile positus, aut supra librum, vti fiunt in alijs lectionibus. Quicumque Episcopo inferior, dicit *Iube Domine*, non *Domine*. & qui maior est in Choro, siue illo superior, siue inferior, profert verba benedictionis. *Te Deum* inchoari debet à Celebrante, sicut & Hymnus post Inuitatorium.

2. Ad cantandas solenniter Laudes, eadem omnino fiunt, quæ ad Vesperas solennes mox dicemus faciendã.

Martyrologium pridie Natiuitatis Domini solennius cantatur, alicubi cum pluuiali, luminibus & incenso; alibi minus solenniter. Illud certè notandum est ab omnibus, vt audientes stent vsq; ad ea verba *In Bethleem Iudæ, &c.* quibus auditis, statim, genuflectant (præter Lectorem) vsque ad ea, *Natiuitas Domini nostri Iesu Christi secundum carnem*, inclusiuè.

4. Fufius de Vesperis solennibus, quæ sæpius ab Eccle:

Ecclesiasticis viris cantantur, & præsertim in festis Titularium. Paratur autem celebrans pluuiali coloris temporis conuenientis, seu festo; super superpellicetum sine stola; & cũ eo (vbi fieri potest) parantur alij cum pluuialibus, item saltem duo, qui eidem hinc inde quando opus est, ministrent. Procedit celebrans de sacristia, ad Altare, præcedentibus duobus Acolythis, cum candelabris, & cereis accensis, quos sequitur solus Caremonarius (si adest) tum alij de Clero; bini, & bini, deinde Ministri pluuialibus induti, postremo Celebrans medijs inter duos vltimos pluuialibus indutos, qui fimbrias anteriores pluuialis ipsius parumper eleuat. Et omnes ij (exceptis Acolythis) operto capite procedunt. Ita Carem. Episc. lib. 2. cap. 3.

Cum peruenierint ante Altare, discedentibus alijs in chorum formant quasi lineam rectam celebrans, & Ministri pluuialibus induti genuflectunt omnes (inclinat tantum caput celebrans, quando in Altari non asseruatur Sacramentum in tabernaculo immobili) & paululum orant genuflexi, deponentibus interea Acolythis sua candelabra, cum cereis extinctis, super gradu Altaris laterali, seu plano capellæ.

Surgunt deinde, & facta Altari reuerentia, vt supra, accedunt ad parata scamna in cornu Epistolæ, ita vt celebrans sedeat altius, puluino saltem supposito; vel accedit ille ad primam Chori sedem, in qua poni debet puluinum, & alterum cum

rapete, super genuflexorium ante eundem positū; super quo erit liber (hoc est Breuiarium formæ maioris ad vsum Celebrantis) vel super legili, quod apponitur, & amouetur, prout opus est. Reliqui parati ibunt ad scamna, loco congruenti præparata in plano Chori. Sedet ibi Celebrans, stantibus alijs paratis ante illum in plano, Mox surgit, & dicit secretò versus Altare *Pater noster*, & *Aus Maria*, quibus dictis, eleuatur eidem pars dextra pluuialis anterior, per viciniorem paratum, seu per Cæremoniarium, & idem ipse se signans signo Crucis morosè, prout verba profert, incipit *Vesperas* dicens, *Deus in adiutorium*; ita vt finiat verba, & Crucis signū à fronte ad pectus, vna simul.

Præintonatur Celebranti ab vno ex paratis initium primæ Antiph. cum debitis reuerentijs Altari, & Celebranti, ante, & post; qua intonata à Celebrante, & à Choro cantata (si duplex est Officium) inchoatur Psalmus à Cantoribus, & sedēt omnes post medium versus primi Psalmi, capite operto; sed aperiuntur capita, & inclinantur profundè ad *Gloria Patri*, & *Filio*, & *Spiritui Sancto*. Cantores præintonant alias Antiph. dignioribus in Choro, & surgentibus omnibus alijs ad Antiphonam, & initia Psalmorum, Celebrans non surgit.

Finitis Psalmis, Acolythi vnà cum candelabris, & cereis accēsis, item qui parati sunt pluuialibus, accedunt ad Celebrantem cum debitis reuerentijs. Celebrans post vltimam Antiphon. surgit, & detectò capite, cātat Capitulum manibus iunctis,

cui

cui vnus ex Ministris præintonat initium Hymni, quod ille cantat; & sic vsque ad finem stat, recedētibus prædictis ad loca sua, Acolythisque deponētibus sua candelabra vbi prius. Si initium Hymni continet inuocationem Christi, vel Dei, celebrās eleuat, & iungit manus, & caput versus Altare inclinat. Post Hymnum cātatur versus à duobus ex paratis Ministris, in medio Chori, seu ante Altare, quorum alter statim præintonabit celebranti Antiph. ad *Magnificat*, & ea intonata sedent omnes. Inchoato Cantico *Magnificat* surgentibus omnibus, Celebrans factò sibi signum Crucis à fronte ad pectus, vadit ad Altare capite detectò, cum inclinationibus ad vtramque Chori partem, tum reuerentia Altari debita, medijs inter duos paratos vt supra, & si via breuis est, detectò capite Ministrorum, sine Acolythis, ascendit ad Altare, osculatur illud in medio, & mox vertens se ad cornu Epistolæ, ministratibus nauiculam altero ex paratis, & thuribulum Thuriferario, imponit thus, benedicit, & incensat Altare, eo prorsus modo, quo describitur initio Missæ in *Rubr. Missal. & prima huius voluminis Parte: Parte 2. Rubr. Missalis, tit. 4. num. 4.* Si aliud Altare est incensandum, putà SS. Sacramenti, quod incensandum est, prius quàm Altare ad quod *Vesp.* fiunt, seu Alterius Sancti, pro more locorum, procedunt Acolythi, & procedūt alijs parati, vt initio *Vesperarum*. Et Celebrans ea omnia facit, quæ in incensatione Altaris fiunt, excepto quod non ponit incensum in Thuribulum nisi opus sit,

P 2

In:

Incentratione Altaris, seu Altarium peracta sine Psalmo *Dirigatur*, &c. reuertuntur prædicti cum debitis Choro reuerentijs ad loca sua; & celebrās stans apud sedem suam, inuitansque sibi viciniorē ad incensationem, ab altero, ex paratis incensatur triplici ductu, cum profunda capitis inclinatione ab incensante facta ante, & post, cui etiam Celebrans modicum respondet, id est modica inclinatione.

Thuriferarius incensat alios de Choro, duplici, vniuoce ductu thuribuli prout conuenit, primo saltē in ordine, inclinatio capite; & postremo populū vt in Missa, in medio, à dextris & à sinistris. Cessabit autem initio Orationis, imò ad *ψ. Dominus vobiscum*, sed ad *ψ. Gloria Patri* conuenit paniam facere, & caput inclinare.

Cum repetitur Antiphona, tunc, non prius, sedent omnes; interim Acolythy cum candelabris, & cereis accensis, & Ministri parati accedunt ad Celebrantem, qui finita Antiphon. surgit cū alijs, & aperto capite Acolythisque stantibus, versa facie ad inuicem, stans versus Altare, iunctis manibus cantat *ψ. Dominus vobiscum, Oremus, & Orat. seu Orationes, pro Com. iterum subdit, Dominus vobiscum.*

Duo ex Ministris paratis vbi *ψ.* cantauerunt, ibi cantant alta & plena voce *Benedicamus Domino*, quo dicto, redeunt ad Celebrantem, qui demissiori voce addit *ψ. Fidelium anima, &c.* Si discedē dum est à Choro; dicitur prius Orat. Dom. secre-

tò tum à Celebrante additur, *Dominus det nobis, &c.* d. inde cātatur Antiph. B. Virgin. pro qualitate temporis; & in fine eiusdem, Celebrans addit demissiore voce Orationem & *ψ. Diuinum auxiliū, &c.* & tandem discedit cum alijs, quibuscum & eodem modo, & ordine, quo venerat.

In minoribus Ecclesijs vbi desunt & Ministri, & pluuialia, hæc omnia seruari non possunt, sed seruari debent quæ respiciunt celebrantem vbi com modè fieri potest.

5 Pro Completorio solenniter cantando, organū admitti potest: ad Hebdomadariū spectat dicere, *Noctem quietam, Adiutorium nostrum, Pater noster Confessionem Absolutionem, vsque ad Deus in adiutorium, &c. inclusiuè; Capitulum, Orationem & ψ. Benedicat nos Omnipotens, &c.* nulla tamen fiet incensatio Altaris ad *Nunc dimittis.*

Hæc de 2. Rubricarum Breuiarij parte; ad tertiā partem transeamus, quæ contingentes defectus vt patefacit, sic vi-

tandos docet.

(?)

TERTIA PARS.

Tertia pars Rubricarum Breniarij, defectus in Officio Diuino contingentes 9. Titulis complectitur: sed antequam auspicemur, hanc de defectibus materiam, operæpretiū videtur aperire, quinam teneantur ad horas Canonicas recitandas. Tenentur 1. Beneficiati, qui Titulum habent Ecclesiastici beneficij, à die possessionis adeptæ, imò ab hora, quæ respondet horæ, in qua possessio capta est. 2. Initiati sacris Ordinibus, tenentur ad horas Canonicas, statim ac Ordinati sunt Subdiaconi, scilicet ab ea hora quæ tunc temporis dicenda esset in Choro. 3. Regulares professi tam mares, quam femina, Choro adiecti, tenentur ad horas Canonicas ab hora qua professionem votorum solenniter emisserunt. His positis, agendum est de defectibus circa recitationem horarum Canonicarum occurrentibus; qui quanti sint, solus nouit, qui cuncta nouit, quique defectibus nullis potest esse obnoxius. Verum præcipuos & frequentiores, breuitatis ergo ad nouem Titulos reuocabimus, nempe omissionem, mutationem, intentionem, attentionem, prolationem, tempus, locum, ordinem horarum, & interruptionem: de quibus singillatim agemus.

De

Qui totum Officium vnus diei omittit, etiam absque contemptu, sine iusta causa per solam negligentiam, peccat lethaliter. Est communis sententia. Idem sentit Nauarr. de eo qui omittit horam integram, aut horæ partem notabilem, quam docet esse tertiam horæ partem. Sed placet mitior sententiam Lessij, & Bonacinæ horam parua integram tantum, esse materiam peccati mort. Excusari potest, qui omittit Officium. 1. Et infirmitatem corporis, iudicio Medici, & si res est adhuc dubia, accedat assensus superioris. 2. Cæcus si cum socio (quem non habet) non potest recitare. 3. Infirmus qui non facile socium habet, cum quo possit sine sui præiudicio recitare. 4. Grauis occupatio excusat, quæ omitti nequit, neque differri, sine aliorum offensione, & ea est ad longum tempus it, ut nihil supersit temporis ad recitandum. 5. Iusta occupatio in Choro querendi Psalmos, aut alios incensandi. 6. Non excusat peregrinatio, etiam suscepta legitime, neque studium litterarum, etiam si per substitutum seruiatur Ecclesie. 7. Ob carentiam Breniarij, etiam ex culpa, excusatur; sed à culpa non excusatur. 8. Ignorantia Regularum Officij excusat, licet peccet qui suscipit Ordinem, vel Beneficium cum hac ignorantia, nisi bona fide suscipiat, statim cum alio recitaturus. 9. Merus mortis excusat, si ab hostibus periculum vitæ immineat. 10. Si absoluat, non tenetur recitare, sed ab Episcopo non potest absolui.

P 4

De

Epitome Thesauri

De mutatione Officij. Tit. 2.

1 **S**acr. Rit. Cong. respondit non esse relinquendū Officiū debitū, pro alio Officio deuotionis 29. Nov. 1603.

2 Episcopus Regularis debet Officiū recitare iuxta Riturū suā Diœcesis, non Regulæ: Vnde occurrente festo Regulæ, in festo Diœcesis; Diœcesis festum præferri debet. Ita censuit Sac. Rit. Cong. 11. Jun. 1605.

3 Capellani Episcopi qui cum eo recitant Officiū, debent se illi conformare. Eadē Cong. eadē die.

4 Qui sunt de gremio alicuius Ecclesiæ, debent recitare Officiū quod in Choro dicitur, & licet extra Ecclesiā, vel Diœcesim morentur, decet eos recitare Officiū propriū Ecclesiæ ipsorū. Eadem Sac. Cong. 8. Septemb. 1602.

5 Cleri licet adscripti alicui Ecclesiæ, & eiusdē seruitio, non tamen obligati choro, & quicumque alij Clerici Sæculares, Regularesque, in Ciuitate, vel Diœcesi commemorantes, non tenentur recitare Officiū illius Diœcesis, vel quæ de consuetudine in eadem Ecclesia recitantur in choro. Eadem Sac. Cong. eadem die.

6 Festum Patroni principalis loci, tenentur omnes cum Officio de eodem, etiam Regulares celebrare, non autem Octauam Regulares, vt censuit Sac. Rit. Cong. 27. Maij 1628.

7 His casibus exceptis, & alijs qui habentur aperte in rubricis, seu decretis Sacræ Congreg. non licet mutare Officiū vnus diei in Breuiario Rom. præf.

Sacrorum Rituum.

233

præscriptum in officium alterius diei; & qui mutat, præcepta non satisfacit, ita Doctores apud Bonacinam, disp. de hor. Canonicis. quæst. 3. p. 1. nu. 17. Quod si mutatio fiat ex inaduerentia; debent omiſsa suppleri. Ita Toletus in summa, lib. 2. cap. 13. num. 6.

8 Neque fieri potest mutatio Ritus, vt scilicet duplici Ritu celebretur festum, quod aliàs simplici sub Ritu, vel semidupli decretum est. Sac. Rit. Cōg. 23. Nov. 1602. decreuit, quod de Sancto cuius insignis Reliquia habetur, fieri posset officium duplex,

9 Denique eadem Sac. Rit. Cong. decreto edito die 8. April. 1628. Rubricis Breuiarij nunc addito, & approbato à SS. D. N. Urbano VIII. censuit, & re maturè discussa, decreuit, non potuisse, neque posse locorum Ordinarios, tam Sæculares, quam Regulares, addere Calendarijs etiam proprijs, Sætorum Officia, nisi ea dumtaxat, quæ Breuiarij Romani Rubricis, vel Sac. Rit. Cong. seu Sedis Apostolicæ licentia conceduntur, sub pœna quod non satisfiat obligationi recitandi diuini Officij. Et multò minùs adhiberi possunt Officia festorū alia à Sac. Rit. Cong. non approbata, quæ in prædicto decreto, eadē merito reiecit, & damnauit. Neque item potest Episcopus extendere Officiū, quod fieri solet in ciuitate ad suam Diœcesim, contra decretum hac de re à Sac. Rit. Cong. 16. Ianuar. 1607. Et consequenter multò minùs Officiū, seu lectiones approbatas pro vna Ecclesia, illud, vel illas

illas extendere ad alienas Ecclesias, sui que Cleri
vsum.

De intentione Officij. Tit. 3.

Sufficit intentio implicita orandi Deum, quæ
habetur in sola Breuiarij acceptione, ad reci-
tandum Officium

De attentione Officij diuini. Tit. 4.

1 Qui non attendit ad verba, vel ad sensum
verborum, vel ad finem in oratione pro-
positum, peccat, & duæ primæ attentiones singil-
larim sufficiunt.

2 Qui recitat sine attentione, actuali, vel virtua-
li, peccat mortaliter; nec habitualis sufficit, quæ
absque vlllo voluntatis actu, non raro contin-
git.

3 Qui voluntariè distractus, alia faciens quæ at-
tentionem impediunt, scribendo, pingendo; & si-
militer faciendo recitat, peccat.

4 Qui recitat dum vestes induit, exui, faciè lauat,
&c. peccat venialiter.

5 Qui attentè quidem recitat, sed in animo ha-
bet non satisfacere præcepto, tenetur repetere.

6 Qui tantum legit preces horarias, & non orat,
minimè satisfacit.

7 Qui recitat Officium, & simul audit Missam,
peccat tamen venialiter, ex Caiet. in opusc. tom.
1. tractatu 4. Negat Nauar. cap. 16. numero 71.
si infra sit causa. At concordant omnes nullum

esse

esse peccatum, si recitat quando Sacerdos Missæ
secreta dicit.

8 Qui recitat cum alijs, satis est, si attentè audiat
verba plurium, non singulorum, ac si ab vno tan-
tum dicerentur.

De Prolatione Officij diuini. Tit. 5.

1 Qui recitat solus, satis est si verba ita pro-
ferat, vt seipsum percipiat, & intelligat.

2 Qui verba diminuit, & detrunct, tuncopat, &
transcurrit (nisi vitio linguæ, vel consuetudine
quadam quasi ingenita fiat) peccat saltem ve-
nialiter; non tamen tenetur repetere. Ex Azor-
io lib. 10. cap. 7. q. 11.

3 Qui recitat cum socio, satisfacit, siue ille sit
obligatus ad Officium, siue non; & satis est, si at-
tendat ad Antiphon. Capitula, Orationes, & alia
huiusmodi, quæ socius solus dicit, idem etiam di-
cendum de lectionibus. In Psal. autem, & Hym-
nis recitandis caue, ne si plures socij sint, alio mo-
do quàm alternis versibus, ad modum duarum par-
tiu Chori dicantur, alioquin non satisfacit, ait Suar.
lib. 4. cap. 25. num. 3.

4 Qui in Choro destinatus ad cantandū non can-
tat, non satisfacit. Ex Trident. Sess. 24. cap. 12.
vbi de Canonicis loquitur. Sed consuetudo con-
traria potest excusare.

5 Dum per organum sonatur versus, dicatur hic
ab aliquo, vt astantibus audiantur. Suar. tom. 2. lib.
4. cap. 8. nu. 7. & Carem. Ep. is.

De

De tempore Officij diuini. Tit. 6.

- 1 **A** Media nocte antecederis diei, incipit tēpus recitandi Officij, & perseverat vsque ad mediam noctem sequentis inclusiue. Est communis apud Bonacin. Disp. 1. quæst. 3. punct. 3. num. 2. ita vt ultra mediā noctem sequentis diei, Officiū precedentis non valeat. Nauarr. cap. 3. nu. 54.
- 2 Matutinum, & Laudes, ex iusta causa possunt recitari in Vesp. precedentis diei, putā, vt quis deuotius oret, vel studijs mane operam det, vel quia non poterit ita commodè recitare, & post Completorium, satis est expectare tertiam, vel quartam horam post meridiem, S. Tho. quodlib. 5. orat. 28.
- 3 Prima ante solis ortum, vel paulò post. Tertia aliquantulum post ortum. Sexta paulò post; Nonā propè prandium, Vesperæ, & Completorium post prandium, Toler. lib. 2. cap. 23. sed excusatur ab omni peccato, qui recitat Primam cū Tertia, Sexta, & Nonā simul duabus, vel tribus horis post solis ortum. Bonacin. loco citato, nu. 9.
- 4 Qui differt Matutinum sine causa ad Vesp. vel anticipat Completorium ante prandium, nimis notabiliter variat tempus, & peccat venialiter. Bonacina ibidem.
- 5 In Choro, statæ horæ sunt obseruandæ magis quam in priuata recitatione, sed ob processione, vel concionem mutari potest hora.

De

De loco diuini Officij. Tit. 7.

- 1 **V** Bique recitari potest priuate, modò non impediatur attentio, & locus sit decens.
- 2 In Choro verò tenentur recitare, qui Choro sunt addicti, ex iustitia, iuxta institutionem beneficiorum, & consuetudinem locorum, nisi aliud cogat necessitas, vt hyemis tempore in sacristia, vel adsit consuetudo legitima, vel priuilegiū Pape, vel fundatoris institutio.

De ordine diuini Officij. Tit. 8.

- 1 **Q** Vi sine iusta causa peruertit ordinem horarum, peccat venialiter. Iusta verò causa est, obliuio, inaduertentia, vt Chorus iuuetur, vel alius, ad dicendum Officiū. Azor. cap. 10. q. 1.
- 2 Peruersio eiusdem horæ, secluso contemptu, & scandalo, ex iusta causa, nullum est peccatum. Bonacin. disp. 1. quæst. 3. punct. 4. numer. 5. grauior erit culpa, si in Choro, ordo peruertatur. Suarez lib. 4. cap. 11. num. 10.

*De interruptione diuini Officij.**Tit. 9.*

- 1 **Q** Vi diuidit Matutinum à Laudibus, nocte tota interposita non peccat. Doctores apud Bonacin. disp. 1. q. 3. punct. 3. n. 11. Azorius vult esse veniale sine causa.
- 2 Qui diuidit Nocturnum à Nocturno per horā vnam, pluresque, cum iusta causa, non ultra tres horas

horas, non peccat. Doct. apud Bonacin. nu. 13.

3 Qui diuidit horam paruum, vel Psalmū ex iusta causa, non peccat. Azor. q. 5.

4 Interruptio ad longum temporis spatium, probabilius obligat ad repetitionem. Nauar. cap. 16. num. 75. ad breue tempus non obligat. Idem nu. 75. & cap. 10. nu. 42. peccari saltem venialiter, sine iusta causa, est dicendum.

5 Qui interruptit animo continuandi, vt aliud agat, non tenetur repetere; imò nec ille, qui animo repetendi interruptit, & postea non repetit. Ita Doct. apud Bonacin. disputat. 1. q. 3. num. 31. Hæc de defectibus.

Absolutis 2. & 3. quas interiecimus partibus, quid superest, nisi vt ad vltimam Rubricarū Breuiarij partem procedamus, supremam huic operi manum imposituri? Accedamus igitur ad Rubricas speciales, & partes eiusdem Breuiarij.

PARS

PARS
QVARTA.

Ars quarta Rubricarum Breuiarij, speciales Rubricas, & eiusdem Breuiarij, partes, examinandas præbet, quas diligenti studio perscrutabimur, digniora tantum relaturi, quadraginta Titulis comprehensa. Quorum priores 21. ad proprium de tempore; medij 13. ad proprium Sanctorum; reliqui posteriores, ad Commune Sanctorum attinet.

De Proprio de tempore.

EXposcit Ordo Breuiarij, vt à proprio de tempore ordiamur Rubricarum specialium enucleationem.

De

De Aduentu. Tit. 1.

IN Aduentu omittimus Suffragia Sanctorum; Ine ante Christum natum, implorare videamur eorum opem, quos ipse Christus suo Aduentu san- citate donauit, Neque fit commemor. de Cruce, ne videatur passus, antequam natus, Neque de pa- ce, quam in Natiuitate dedit hominibus bonæ vo- luntatis. Diebus singulis dicuntur preces feriales flexis genibus, quando fit Officium de tempore, præterquam in die Dominica, & de fer. Aduentus sic semper commemor. vtpote de feria maiori.

De Antiphonis maioribus Aduentus,
Tit. 2.

Antiphonæ maiores in Aduentu, dicuntur ex; quæ semper septem dies ante Natiuit. Do- mini recitantur, incipientes ab O, quæ maiores alijs sunt, quia duplicantur.

Præcedunt has Antiphonas aliæ ad Laudes, quæ si preparatorix ad maiores. Tres aliæ Antiph. sunt privilegiatæ in his diebus, prima est, *Expectetur*, quæ semper dicenda est in Sabbatho, quarto lo- co, vt concordet cum Cantico Sabbathino; altera est, *Nolite timere*, quæ die 2. mensis Decemb. sem- per est ponenda, siue sit festum S. Thomæ, siue Do- minica, ne enuntietur fallum extra quintum diem ante Natiuitatem; Tertia est, *Ecce completa sunt*, quæ vltimo die ante Vigiliam Natiuitatis po- nitur.

Quan-

Quando alicubi contingit reponi has Antiph. in feria diuersa ab ea cui sunt assignatæ, antiphona 4. erit ea, quæ conformis est Cantico recitâdo sicuti præscribitur de Antiphona *Expectetur*, re- seruata Sabbatho.

De Dominica 4. Aduentus. Tit. 3.

Contingit non legi in Officio Dominicæ 4. Euangelium, quod ideò saltem in præceden- ti Sabbatho legitur: putâ quâdo in hac Dom. oc- currit Vigilia Natiuitatis, & eo anno omittuntur Antiphæ, ad Laudes quæ occurrunt in die Sancti Thomæ, vt in Sabbatho 4. temp. ponantur Anti- pho. Dominicæ 4. quæ omitti non debent.

De Vigilia Natiuit. Domini. Tit. 4.

Si hæc Vigilia venerit in Sabbatho, vice Psal- mi *Iubilate*, in Nocturno dicitur Psalmus, *Bo- num est*, ne bis dicatur idem ad Matutinum, & Laudes.

Legitur Martyrologium cum maiori, quam aliàs solennitate de quo supra in appendice ad primam Rubricarum Breuiarij partem.

Ad Nonam inclusiuè terminatur Aduentus, & cessat versus, *Angelus Domini*, &c.

De Natali Domini. Tit. 5.

Dividitur Matutinum à Laudibus, & inter- vtrumque cantatur prima Missa; Altera post

242 *Epitome Thesauri*
post primam, quæ dicitur summo mané, vt Missa
cantari queat. Tertia Missa dicitur post tertiam.
Antiphonæ in 2. Vesperis *Tecum principium*,
&c. nunquam omittuntur infra octauam.

*De festis infra octauam Natiuitatis
Domini. Tit. 6.*

1 **F**estū S. Stephani, & SS. Innocentium sunt
2. classis, vt festū S. Ioannis Euangelistæ.
Quo circa cederent festo occurrenti 1. classis; ha-
bent priuilegium, quòd de die infra octauam eo-
rum fit commemoratio in festis eorundem, vt ex-
pressè notatur in Breuiario.

2 Si festum ex tribus prædictis sit patronus loci,
aut Titulus Ecclesiæ, in 2. Vesperis Natiuitatis,
etiam in propria Ecclesia S. Stephani, idem fieri
debet, quòd in Ecclesia vniuersali; inter eadem
verò festa, seruentur Rubricæ generales, vt Ves-
peræ primæ, & 2. sint de digniori, id est de festo
1. classis, & Patroni, seu Titularis, cum commem-
minus digni, & item de octaua Natiuitatis, cuius
etiam Antiphonæ *Tecum principium*, &c. ad Ves-
per. recitantur. Ad Laudes verò non fit commemo-
mor. de die infra octauam alia, quam de octa. Nati-
uitatis Domini, de qua fit semper commemo-
ratio.

3 Si titulus Ecclesiæ (non Altaris maioris) fuerit
Innocentium, erit consequenter 1. classis, & eo
casu poterit dici *Te Deum*, in Officio, & adhiberi
color rubeus cum suis cōsequentijs in Missa: quia

æqua-

æqualia sunt fieri festum in Dom. & fieri in pro-
pria Ecclesia.

4 Quæ diximus de prædictis, quando sunt Titu-
lares Ecclesiarum, valent etiam in sequentibus
festis S. Thomæ Cantuariensis, & S. Syluestri,
quibus tamen hodie negatur octaua. In 2. Vesp.
S. Syluestri, Antiph. *Tecum principium*, &c. nō ha-
bēt ampliūs locū, terminatæ iam in primis Vesp.
eiusdem; ergo sumendæ erunt de communi Con-
fessoris Pontificis, & fiet commemoratio Circun-
cisionis:

5 De Dominica infra octauam Natiuitatis rubri-
ca clara est. Quod si tota octaua (vt in quibusdam
Ecclesijs accidit) impedita sit festis duplicibus:
de eadem fiet commemor. eo die quò vniuersalis
Ecclesia facit de eadem Dominica Officium, vel
commemor.

6 Si Dedicatio Ecclesiæ occurrat in festo SS. In-
nocentium, in primis Vesper. post Antiphon. &
Psalmos de Natiuitate; capitulum cum reliquis
dici debent de Dedicacione, cum commemor.
S. Ioannis, cuius festum est 2. classis, & Natiuita-
tis Domini, quæ nunquam omittitur; de San-
cto Stephano nihil. In Laudibus & Missa fit tantū
commemor. de octau. Natiuitatis. In 2. Vesperis
Antiphonæ, & Psalmi de Natiuit. Capitulum, Hym-
nus, &c. de Dedicacione Commemor. de sequen-
ti festo S. Thomæ, vel Dominica, & de oct. Nati-
uit. non autem de Diebus infra octauam S. Ste-
phani, & S. Ioannis, sed eo casu, non fit octauæ

Q 2

de

de Dedic. quia prohibita est in recognitione Bre-
narij. Festum Innocentium (hocposito) erit ce-
lebrandum in die octava eorundem: & quia de ijs-
dem non fit octava, poterit dici *Te Deum*, cum
consequentibus. vna cum vniuersali Ecclesia, &
interim non fiat vlla de eiusdem Com. Sed eo an-
no quo festum hoc occurrit in fer. 5. celebrabi-
tur in Sabbatho sequenti, quod erit dies infr. oct.
infra quæ, fit de dupl. etiã translato: eo autẽ anno
quo occurrit in Sabbatho, celebratur in fer.
2. sequenti, & festum S. Tho. celebratur 1. die
non impedita post Oct. Epiph.

De Epiphania. Tit. 7.

1 SI occurrat in hac Vigilia festum duplex, fit
tantum Com. de Vigilia cum 9. lect. de eius-
dem homilia; de duplici translato non fit in ea: si
occurrat festũ semid. in ea, transfertur post octa-
uam Epiph.

2 In die Epiphaniæ, Psalmus *Venite* cantatur, vel
à duobus Cantoribus, vel melius à quatuor, duo-
bus hinc inde alternatim cantantibus versus eius-
dem, & Choro semper Antiph. repetente.

3 De Dominica infra oct. Epiph. quando Epipha-
nia occurrit in Dominica, fit in Sabb. præcedenti
diem octauam. Quod si Patronus incidat in hu-
iusmodi Sabbathum in quo faciendum est Offi-
cium de prædicta Dominica, Officium Dominicæ
anticipandum non erit feria 6. quia sufficit in Sab-
bat. fieri Commemorationem de Dom. cū eiusdẽ

Ho-

Homilia pro 9. lectio. in 2. autem Vesperis prædi-
cti Patroni, concurrentis cum die octava Epiph.
fit Com. tantum de die octava Epiphaniæ. nihil de
Dom. Quod dicimus de Patrono, idem dicitur de
Titulari, aut Ecclesiæ Dedicacione.

4 Quando Epiphania Domini occurrit in feria 3.
accidit in Sabb. ab Vesp. quod pro Com. Epiph.
dicitur Antiphona *Omnes de Sabba*: & in hoc ca-
su mutatur Versus, & dicitur Versus de Laudib.
Adorate Deum. Si occurrat feria 2. in primis Vesp.
diei octauæ, pro Com. Dom. dicitur Antiph.
Fili, cum Versu *Omnes de Sabba*.

De Dominicis post Epiphaniam. Tit. 8.

1 DOMINICÆ post Epiphaniã vtque ad Septua-
gesimã, vel ad summum sex, vel ad mini-
mum duo esse possunt, & idẽd positum est Offi-
cium sex Domicarum.

2 De Dom. 2. post Epiphaniã semper fit Offi-
cium ante Septuag. saltem in Sabbatho præcedẽ-
te eadẽ Septuag. vel in die prima post oct. Epiph.
translato (si opus est) festo semid. quod semidupl.
in Ecclesia vniuersali transferendum est festum
S. Hilarij; quia in Rubrica propria dicitur, prima
die post oct. Quod si festa omnia per hebdomadã
sint duplicia, eo casu erit satis Commemor. fieri
Domin. 2. in Sabbatho, & omittentur Respon.
de tempore, sed legetur 9. lectio Euangelium,
& Homilia eiusdem, si verò octava celebretur
aliqua in ea hebdomada: tunc fiat prima die de
feria,

Q 3

46

Epitome Thesauri

feria, quia dies infra oct. cedit semiduplici, ergo a fortiori cedit Dominicæ huic, cui cedit festum semid. sed omittendæ erunt preces cū suffragijs, ratione octauæ.

3 Epistolæ S. Pauli quæ legi non possunt, eo anno omittuntur, quia unicus est liber omniū Epistolarum S. Pauli.

4 Officium Dominicæ 3. 4. 5. 6. si post Epiphæn. non habet locum, transferatur post Pentecosten, quod si nec post Pentecosten locum habeat, de ea fiat Officium in Sabbatho præcedente Septuagesimam, sed impedito Sabbatho ob festum 9. lectionum, fiat in feria 6. aut 5. proximè antecedenti. Verum si tota hebdomada impediatur festo 9. lect. etiam translato, satis erit quod in Sabbatho fiat com. Dom. cum 9. lectione Euangel. & Homil. eiusdem, vt supra patet 1. tit. de Domin. num. 2.

*De Septuagesima, & Dom. sequent.**Tit. 9.*

1 **D**Eponitur in Septuage. *Alleluia*, & quamquam pro *Alleluia* à musicis dici soleat, in æternum: à recitantibus tamen Officium, nihil eius loco ponitur.

2 Collecta Sexag. non impedit comunè Com. S. Pauli in Officio.

3 In fer. 5. Sexagesimæ, & item in feria 6. in anno Bissextili dicuntur Antiphonæ, quæ in præcedentibus eiusdem hebdomadæ ferijs fuerunt omisæ, vel certè sumuntur de Psalterio, non autem de

ferijs

Sacrerum Rituum.

247

ferijs Septuag. quarum Antiphonæ si omittantur ob festa SS. non resumuntur in sequenti hebdo.

De feria 4. Cinerum. Tit. 10.

1 **H**Æc feria est priuilegiata, in qua occurrens quodcumque duplex, transfertur, ex Decreto Clementis VI. Anno 1352.

2 Nondum dicuntur Vesperæ ante comestionem, vt reseruetur prerogatiua Dominicæ sequentis, quæ est caput Quadragesimæ, cuius primæ Vesp. dicuntur in Choro ante comestionem.

3 Extra Chorum non tenemur recitare ante comestionem, & si sit magis congruum, vt in priuata Vesperarū recitatione, conformemur publicæ.

De Dominicis Quadrag. Tit. 11.

1 **I**Nuitatorium in his Dominicis, non fit vobis *vanum*.

2 De 4. Tempor. in Quadrag. nihil fit in officio.

3 In feria 5. post Dom. 3. Oratio est de SS. Cosma & Damiano, sed non impedit commune suffragium de ijs in Ecclesia eorundem. Qua de re tract. 1. part. 4.

De Dominica Passionis. Tit. 12.

1 **I**N primis Vesp. etiam si sint de Sancto, teguntur Cruces, & Imagines; omittuntur suffragia, seu communes Commemor. Sa. & Torum.

Q4

2 Ad

1 Ad Completorium de tempore, & ad horas
Canonicas minores (nō autem de Sanctis) in Res-
ponsorij breuibus, item in omnibus alijs Respō-
sorij omittitur *Gloria Patri*.

2 In Psalmis nondum tacetur *Gloria Patri*, sed
in triduo tantū maioris hebdomadæ.

3 In concursu semiduplicis cum Dominicis, Pas-
sionis, aut Palmarum, in Responsorio breui Com-
pletorij omittitur *Gloria Patri*, præterquam in 3.
Vesp. Dominicæ Passionis, in quibus inchoato
festo semiduplici, per commemor. in Completo-
rio dicitur *Gloria Patri*, in Responsorio breui.

De Dominica Palmarum, & Hebdomada
maiore. Tit. 13.

1 **I**N capit. Nonæ non genuflectitur ad ea ver-
ba *In nomine Iesu*, &c. eadem ratione qua nō
genuflectitur in Responsorij ad ea, *Verbum caro
factum est*, &c. neque in versibus precum sit signū
Crucis ad ea, *Deus in adiutorium*, &c.

2 In horis Canonicis vltimis tridui huius heb-
domadæ, celebramus exequias triduanas mortis
Christi.

3 Quindecim candelæ accenduntur in candela-
bro triangulari, quæ candelæ debent esse ex cera
communi, non alba, & in Altari debent esse sex
eiusdem cera.

4 Candelabrum triangulare à latere Epistolæ
collocandum est, ex *cerem. lib. 2. cap. 21*.

5 Ad vnumquemque Psalmū extinguitur vna cā-
dela, vna post aliā, & primo loco extinguitur ea,
quæ

quæ est vltima in latere Euangelij, & deinde ab
alio latere, & sic successiuè.

6 Oratio dicitur non à se ante Sacerdote, vt aliàs,
sed à genuflexo. Ex *Cærem. Pap lib. 2. cap. 42*.

7 In fine Horarum huius tridui non dicitur Ora-
tio Dominica, nec quicquam aliud.

8 Extinctis (præter vnā quæ est in summitate
candelabri) cadelis omnibus, occultatur hæc quæ
accensa manet sub Altari, vel in angulo, tum ab-
soluto Officio rursus ostenditur.

9 Horæ minores recitantur demissa voce. Com-
pletorium inchoatur à *Cnfiteor* ex vsu communio-
ri, qui firmatur rubrica clariori, in postrema re-
cognitione Breuiarij.

10 Vesperæ Sabb. in fine Missæ dicuntur vt in Mis-
sali. Extra Missam qui recitant, dicant *Pater*, &
Aue & omisso *Deus in adiutorij*, inchoet, ab *Anr.*
Alleluia, ad modum duplicis, recitent quæ sequun-
tur in Breuiario; quibus finitis nihil aliud adda-
tur nisi *Pater*. Quod firmatum est in postrema re-
cognitione Breuiarij.

11 In Completorio Sabbathi Sancti, Antiphona
ad *Nunc dimittis*, dicitur ad modum semidup.

12 Quod autem dicitur ad Antiph. *Regina Cæli*,
standum esse, neque genua flecti toto tēpore Pas-
chali; hoc postremum intellige de Oratione, non
de Adoratione, quæ semper fit cum genuflexione,
vt patet ad ea verba, *Et Incarnatus est*, & *Verbum
caro factum est*, *Te ergo quaesumus*. Quare ad Saluta-
tionem Angelicam, quæ ter in die pulsatur, si Ora-
tio-

tionem putes, stare debes; si Adorationem, genu-
fletere. Sensus, & vsus cōmunior est, quod sit Ora-
tio, ergo non est genuflectendum.

13 In hoc triduo, in Nocturnis, & Laudibus, accē-
datur cerei in Altari, qui extinguuntur cū canta-
tur *Benedictus* ab illo versu, *Vt sine timore*, ad vnū-
quemque versum extinguitur vna candela, & sic,
dictis sex versibus, nulla remanet accensa. In ho-
ris ante Missam feriæ 5. accenduntur candelæ. In
feria 6. horæ ante Missam dicuntur sine cereis ac-
censis. In Sabbatho idem faciendum est ante noui
ignis benedictionem. In Vesperis acceduntur. In
Completorio, nunquam. Præterquam in Comple-
torio Sabbathi Sancti.

De Paschate, & eius Octaua. Tit. 14.

Hæc Octaua est celeberrima, vti & Octaua
Pentecost. & idcirco nullum admittit Offi-
cium, ne Titularis quidem, Patroni, aut Dedicatio-
nis, sed festa omnia quantumuis solennia transfe-
runtur post Oct.

De tempore Paschali. Tit. 15.

Tempus Paschale totum est festiuum, etiam
in Officio feriali, idcirco diebus ferialibus
ad Laudes dicuntur semper Psalmi Dominicales,
& in prima, tres tantum Psalmi ritu festiuo.

Si Dominica 4. post Pascha occurrat die 2. Maij
cum pridie legatur initium Epist. Iacobi, legatur
in hac Dom. lectiones feriæ 2. sequentis.

De

De Litanis maioribus & minoribus.

Tit. 16.

Si occurrant Litanie Maiores in Paschate, trās-
ferendæ sunt in feriam 3. ex decreto Sac. Rit.
Cong. 25. Sept. 1627. cum processione, & cōsequē-
ter Litanie à priuatis in eadem feria recitandæ
erunt.

2 Licet oremus stantes tempore Paschali, tamen
qui non interfunt processionibus, flexis genibus
Litanias recitare debent. Caneant ij qui in proces-
sione fabulantur, & materialiter tantum cantant
cum alijs Litanias, vel non cantant, ne rei siat co-
ram Deo: Communis enim opinio est, eos teneri
ad priuatam eorundem recitationem, quia inter
absentes eo casu numerantur.

3 Nonnulli eas cantant cum repetitione (vti fit
in Sabbatho Sancto) in Litanis Maioribus, non
in alijs; alij semper cum repetitione, standum con-
suetudini, habita ratione longioris aut breuioris
viae. Sed repetitio propria est Sabbathi Sancti, &
Vigilie Pentecostes.

4 Si fiat processio, non ante discedatur ab Altari,
quam sit cantatum inclusue, *Sancta Maria, ora
pro nobis, vt dicitur in rituali Pauli V.* In longiori
processione, vel repetatur, vel addantur Psalmi
Penitentiales, seu Graduales. Terminetur autē cū
precibus, & Oracionibus, quæ habentur in fine Li-
taniarum Breuiarij Rom.

5 Qui recitat Vesperum Matutinum, cū Laudibus,

po

potest etiam recitare statim Litanias omisso *v. Fidelium*, quia accessorium sequitur naturam sui principalis.

*De festo Ascensionis Domini.
Tit. 17.*

Bina Petri Epistolæ, & Ternæ Ioannis, habent tantum rationem unius libri, ut idcirco non sit curandum, si earum initia legi non possint impeditis proprijs ferijs, quod in postrema Breuiarij recognitione fuit examinatum. Et si festum S. IOANNIS ante PORTAM LATINAM occurrat Sabbath. infra Oct. in Dominica leguntur Lectiones feriæ 2. sequentis. Dies Octauæ utralque habet Vesp. integras, si concurrat cum Duplici maiori.

Si feria 6. occurrat festum semid. in 2. Vesp. fit tantum Commemor. feriæ 6. si occurrat festum duplex. fit de eo cum commem. feriæ in Laudibus, & 2. Vesp. sine lectione Homiliæ. De festo autem semid. translato fit in hac, feria 6. ut alias in Breuiarij Clem. VIII.

De Pentecost. Tit. 11. 18.

AD Tertiam dicitur Hymnus, *Veni Creator*, per totam Octauam.

In his 4. temporibus non est genuflectendum in Missa ad Orat. sicut in alijs purè ferialib.

De

De Dominica Trinitatis. Tit. 19.

IN 2. Vesp. huius festi, si concurrat cum festo 1. classis, fit de festo 1. classis, cum com. Trinitatis tantum; si concurrat cum festo 2. classis Vesp. integræ erunt de Trinitate, & hæc Dom. 1. post Pentecost. de qua fit com. in Officio Trinitatis, est eiusdem rationis cum alijs Dom. sequentibus, non enim intelligitur de ea, Rubrica sub Titulo Dominicarum 1. classis quæ nunquam omittitur, sed de Dominica Trinitatis; & patet, quia de illis fit totum Officium de hac vero com. tantum: & ipsa commemor. omittitur in 2. Vesp. si feria 2. celebraretur festum 1. aut 2. classis.

De festo Corporis Christi. Tit. 20.

IN simplici infra Oct. Corporis Christi fit tantum Commemor. sed hoc intelligendum est, cum 9. lectione, si propriam habuerit, idem enim dicitur in festis 2. classis, quæ non excludunt Nonnam lect. de Sancto, ut patet in festo Inventionis S. Crucis, & Natiuit. B. Mariæ.

2. Indulgentiæ concessæ ijs qui interfunt horis Canonis in festo, & per Octauam, valent, etiam si Officium dicatur de Sanctis occurrentibus.

De Dominicis post Pentecost. Tit. 21.

IN On minorem viginti tribus, nec maiorem viginti octo, Dominicarum numerum post Pentecost. fore usque ad Adventum satis patet, quæ

quæ ſupplentur à Dominicis quæ ſuperſunt poſt Epiphaniam.

2 In gratiam Martyrij Machabæorum, ſi fortè de ſit Dominica 5. Octobris, iubemur legere de eo, feria 5. præcedente dictam Dominicam, & eodem modo, ſi Dominica 5. & feria ſequētes fuerint impeditæ, quominus de ſcriptura legi poſſit, leguntur in alijs ferijs ſequentibus poſt feriam 3. ita vt ſaltem inchoentur, ſin minus omnes de eodẽ Martyrio legi poſſunt lectiones. Nulla eſt enim obligatio legendi totam hiftoriam de Martyrio ſeptẽ Machabæorum, ex qua vel leguntur ferijs 5. 6. & Sabbatho Dominicæ 4. vel ijs impeditis, omittuntur quæ legi non poſſunt, vel in ſua propria hebdomada 5. leguntur in ſuis proprijs ferijs, vel in ſequentibus 4. vel 5. vel 6. vel Sabbatho, iuxta ordinem hiftoriæ; nunquam verò ultra tres lectiones in qualibet feria, ſaltem in Choro, ne grauetur Clerus. Et hoc fuit ſancitum in Recognitione Breuiarij, ſub Clement. VIII. *Atque hæc de proprio de tempore.*

De proprio Sanctorum.

Proprium de tempore ſequitur proximè proprium Sanctorum, cuius difficultates titulis 13. expendemus.

De

De Vigilijs, feſtis, & Octauis Sanctorum.

Tit. 22.

1 **I**ndictæ ſunt Vigiliæ Sanctorum, vt feſtum præueniendo ſit ſolemnius.

2 Feſta indicta ſunt ad excitandum ad imitationem Sanctorum, vel vt meritis eorum conſociemur, vel vt eorum Orationibus adiuuemur.

3 Octauæ Sanctorum ſunt ad proroganda feſta, vt celebriora ſint, cum ad compenſanda ea, quæ in feſtis negliguntur.

De feſtis Sanctorum menſe Decembri.

Tit. 23.

29. **S**I Vigilia S. Andreæ venerit in Aduentu, nihil fit de ea, niſi in Miſſa, quæ dicitur de Vigilia, cum Commemferiæ, & S. Saturnini, quibus additur quarta, *Fidelium*, ſi incidat in feriam 2. & quinta de B. Virgine.

2. Decemb. *Bibiane*, feſtum ſemid. ad Urbano VIII. anno 1628.

6. Dec. *Conceptionis B. Virginis*. Nonnulli putant in tertia Antiph. ad Laudes, pro *Exorta*, dici debere *Concepta*: ſed uſu communi non mutatur hoc verbum, & eſt commune Conceptioni, & Natiuitati.

10. Decembr. *Melchiadis*. Vbi fit de eo feſtum nouem lect. dicitur Octauum R. *Domine præueniſti*, quia non effudit ſanguinem, quod enunciat in R. *Hic eſt verè Martyr* ideirco omittendum.

20. Dec.

20. Dec. *Vigilia S. Thomæ*. Missa de ea, com. feria, 3. Oratio, *Deus qui salutis*, si incidat in feriam 4. temporum; in Missa de 4. temporibus fit com. *Vigilia*, in Officio nihil fit de *Vigilia*.

21. Dec. Si festum S. Thomæ fit Titulus Ecclesiæ, & occurrat in Dominica 4. Adventus, in Sabbatho dici debent Antiph. ad Laudes Domin. 4. Adventus, cum Antiph. *Expectetur*, & in feria 2. Antiphonæ eiusdem feriæ.

25. De *S. Anastasia*, nihil fit de ea, nisi in 2. Missa Natiuitatis Domini.

29. Dec. *Thomæ Cantuariensis* in Vesp. *Tecum principium*, cap. prout proprio loco in Breuiario notatur.

De festis Sanctorum mense Ian. Tit. 24.

14. Si festum S. Hilarij transferatur. erit *Iustus deduxit*, quia cessat ratio mutationis, in concursu aliorum duorum Confessorum. Vbi vero est 1. classis, diuidatur Oct. lectio in duas. Quod fieri debet in similibus.

Eodem die *Felicis in Pincis*. vbi fit de eo festum 9. lectionum dicitur 8. & *Dom. Præuenisti*, quia nõ fudit sanguinem.

21. Ian. *Agnetis*. In 1. Vesp. in propria Ecclesiâ dicuntur Psalmi Sanctorum virorum Martyrum. Mendum putant aliqui esse in textu 4. lectionis in ijs verbis *Natalis est sanctæ Agnes*, sed hæc verba habentur in textu Sancti Ambrosij, & sine mēdo, quia in casu genitio Agnes erat in vsu apud SS. patres

partes; utroque igitur modo legi potest & Agnes, & Agnetis. Vbi fit Octaua S. Agnetis, in die Octaua dicuntur omnia vt in die festo, excepta Oratione, Antiph. ad Magn. in 1. Vesp. lectionibus 1. Notatur. de scrip. occur. & lectione 4. quæ est de S. Agnete secundo, 5. & 6. de Communi Virginiũ, vel vt in Octauario Rom.

De festis Sanctorum mense Februario.

Tit. 25.

2. *Purificationis B. Mariæ*. Si hoc festum occurrat in Dominicis priuilegiatis, transfertur in feriam 2. ex decreto Clem. VI.

22. Feb. *Cathedra S. Petri Antioch.* si occurrat hoc festum cum Dom. Sexagesimæ, nihil refert dici bis Orationem de S. Paulo, sub diuersa ratione formali, de quo vide tract. 1. par. 4. tit. 5. num. 15.

23. *Vigilia S. Mathiæ*. si dies sequens fuerit feria 4. Cinerum, & ideò transferatur festum S. Mathiæ in feriam 5. eo casu in 2. Vesp. *Vigilia*, dicuntur preces feriales cum Orat. Dominicæ, non *Vigilia*. In anno Bissextili, in lectione Martyrologi, transfertur pronuntiatio huius *Vigilia*, & festi sequentis vt supra, cum de Martirolog. tract. 2. par. 1. in appendice.

24. *Mathiæ Apostoli*. In anno Bissextili Officiũ fit die seq.

25. Nota quod Officiũ S. Conradi Conf. nunquam fuit concessum omnibus ad libitum, sed solum Placentinis, & Netinis, & Ordo Minorum S. Francisci.

De festis Sanctorum mense Martio.

Tit. 26.

4. **C**asimiri Conf. semid. ex præcepto Pauli V. in lectione Martyrologij legatur 1. loco. 17. **Patritij Episc. & Conf.** ex præcepto Urbani VIII. sine lectione, quia semper occurrit in Quadragesima. In Martyrologio erit de eo legendum 1. loco.

19. **Ioseph Conf.** præcepit diem populo festum Gregorius XV. cum decr. Sac. Rit. Congr. 8. Maij 1621.

20. **Ioachim Conf.** duplex, ex præcepto Gregorij XV. conuenit in Quadragesima legi nonā lect. Officij additam Octauā, cum in ea contineatur summum S. Ioachim priuilegium.

25. **Annuntiationis B. Virginis.** Quid agendum sit quando festum hoc incidit in ultimo biduo maioris hebdomadæ, an populus audire Missam teneatur, vel an possit communicare, diximus in 1. tract. par. 4. tit. 9. num. 20. & tit. 10. n. 37. & seq.

De festis Sanctorum mense Aprili.

Tit. 27.

2. **Francisci de Paula,** duplex à Paulo V. 14. **Tiburtij, Valeriani, & Maximi.** Non dicitur hæc est vera fraternitas: quia non est B. Paschale, neque sunt omnes fratres.

25. **Marci Euangeliste.** Deceuit Sac. Rit. Cōg. Litanias maiores occurrentes in die Pasch. differēdas esse in fer. 3. seq. die 25. Septem. 1627. Sed hæc trans-

translatio est solius diei Paschatis propria, nō autem dierum qui sequuntur. Et eo casu Concio matutina haberi poterit vel ante, vel post processionem, vel à prandio vt in Paschate.

30. **Catherina Senē.** semid. ex præcepto Urb. 8.

De festis Sanctorum mense Maio. Tit. 28.

1. **Philippi & Iacobi** Si occurrat hoc fest. in Sabb. Dom. 3. post. Pasch. tunc in Dom. 4. debent legi lectiones fer. 2. sequent. ne bis initium Epistolæ legatur immediatē duabus diebus. Quod si contingat eos diuidi, eo casu. in Ecclesia S. Philippi, lect. 1. Noct. erunt de Communi Apostol. reseruatis lectionibus Epistolæ S. Iacobi Officio eiusdē cuius est propria. Lectiones 2. Noct. quarta propria, 5. & 6. sumentur de Cōmu. Apost. Lectiones 3. Nocturni, cum Antiph. in Laudibus, vt in proprio festo, quia sunt maxis de S. Philippo

In Offic. verò S. Iacobi quod transferri debet in 1. diem non impediam, etiam infra oñ. S. Philippi Titularis (hoc est in diem 4. Maij, vel si ea dies Dominica est, in diem quintam) 1. lectiones erunt de Epist. S. Iacobi, 4. & 5. erunt quæ habentur propriè nempe quinta, & sexta, sexta verò erit de Communi Apostol. tertij verò Noct. lect. erunt de Euang. *Eccc nos reliquimus omnia*, vt in eodem Communi Apostol. Antiphonæ omnes de Communi Apostol. tempore Pasch. De S. Monica fiat Com. in Laudibus tantū, cū 9. lect. ex duabus

vna pro varietate Orationum, quæ necessaria erit; certè in 2. Vesper. S. Iacobi, si die sequenti fiat de die infra Octau. S. Philippi sumi poterit Oratio de S. Iacobo Maiore 25. Iulij. Eadem seruanda erūt vice versa si festum S. Iacobi Minoris sit Titularis Ecclesiæ, aur Patroni loci. *Vbi fit de oct. si intra eadem occurrat fer. 2. Rogationum, vel Vigilia Ascensionis, lectiones 1. Noct. sumantur de Communi Apostolorum.*

3. Si concurrant festa Ascensionis, & Inuent. S. Crucis, fiat Com. de festo S. Crucis, licet videatur festum de eodem: & differentia satis patet in diuersitate misterij, quidquid alij cōtra scripserint.

6. *IOANNIS ante PORTAM LATINAM*, si occurrat in Sabb. infra oct. Ascens. legitur initium Epist. Dominicæ sequentis, in qua de inde leg. possunt lectiones fer. 2. sequentis, ne bis initium legatur immediatè, ita in recognitione Breuiarij postrema. Si occurrat in Dominica, vel feria 2. Rogationum, cōuenit vt 9. lectio coniugatur Octauæ, quia in illa de Martyrio illius agitur.

8. *Apparitionis S. Michaelis Archangeli.* octaua benedictio, *Quorum festum colimus*: Si hoc festum transferatur, vltra tempus Paschale, fiat vt in Septembri: si occurrat in fer. 2. Rog. vel in Dominica octauæ lectioni adiungatur nona.

12. *Nerei, &c.* Si occurrat hoc festum in feria 2. Rogat. conuenit, vt octauæ lectioni iugatur nona.

Si transferatur extra tempus Pasch. mutantur Ant. & B. R. non tamè dicitur *hæc est vera frater nitas.*

nitas. Missa cum Orationibus, & Euang. proprijs dicitur eo casu, vt in Communi Mart. extra tempus Pasch.

26. *Philippi Neri Conf. semid.* ad libitum, si fiat Offic. in lectione Martyrol. legatur primo loco.

De festis Sanct. mense Iunio. Tit. 29.

6. *N*orberti Pont. Conf. semid. ex præcepto Pauli V.

In lectione pridiana Martyrologij ponatur in loco.

Circumfertur decretum Urbani VIII. anni 1625. quo transfertur hoc festum in die 11. Iulij, sed idè Pontifex anno 1631. declarauit, ab ordine Præmōstratensium, transferendum esse, & à nullis alijs.

11. *Barnabæ Apostoli*, si venerit tempore Pasch. Missa erit, vt in festo S. Marci (exceptis Orationibus, Epistola & Euangelio) quæ dicitur vt in propria Missa. Officium quoque vt in temp. Pasch.

26. *Ioannis & Pauli Martyrum.* Si hoc festum concurrat cum festo semid. sequentes Vesp. erunt à cap. de sequenti.

30. *Commemorat. S. Pauli.* Si transferatur in diem 4. Iulij, ratione Octauæ Corporis Christi, aut in aliam non impeditam festo 9. lectionum, totum Officium à 1. ad 2. Vesperas inclusiuè fit vt in propria Eccles. ita decretum est, in postrema Breu. recognitione.

Si dies 30. fuerit Sabb. in 2. Vesp. huius diei Cōmem. Dom. fieri debet post Com. S. Petri Apostoli, non ante.

De festis Sanctorum mense Iulio.

Tit. 30.

1. **O**ctava S. Ioannis. Si contingat nō legi de Homil. S. Ambrosij, quæ habetur in 2. vel 4. die infra Oct. S. Ioannis ob Dominicam occurrentem infra eandem, poterit legi quod omisū est in die Octava, ad varietatem, & ad libitum.

4. *Elisabeth semid.* ad libitum. Si fiat, offic. legatur de ea 1. loco in Martyrologio.

10. *Septem fratrum.* Si transferatur hoc festum in fer. 2. conuenit vt oct. lect. iungatur nona.

14. *Henrici Imperatoris* Commemoratio, ab Urbano VIII. in recognitione Breuiarij, de quo legendum 2. loco in Mart.

26. *Annæ Matris Mariæ.* Gregorius XV. præcipit diem agi festum vbique.

De festis Sanct. mense Augusto.

Tit. 31.

16. **R**ochi Conf. Sac. Rit. Cong. censuit cōcedendam esse missam, & officium in eius die festo, in Ecclesijs duntaxat, & Eremitorij, habentibus requisita Ecclesiarum, in honorem eiusdem Deo dicatis, non extra dicta loca. 4. Iulij & clariùs 26. Nonemb. 1629.

Eodem die *Hyacinthi Conf. dupl.* Ex præcepto Urbani VIII. in Martyrologij lectione pridiana 1. loco ponatur. Lectiones 1. Noct. de scriptura obcur.

cur. iuxta rubricam quæ posita est in Breuiario ante Dom. 3. Augusti.

20. *Stephani Hungarorum Regis Conf.* Commemoratio, ab Urbano VIII. anno 1631. in Martyrologio legatur 2. loco.

22. Hac die prænuntiatur in Martyrologio extra Romam, Vigilia S. Bartholomæi.

23. Extra Romam, hodie prænuntiatur in Martyrologio, festum S. Bartholomæi Apostoli.

25. *Ludouici Regis Conf. semid.* ex præcepto Pauli V.

De festis Sanct. mense Septemb.

Tit. 32.

8. **N**atiuitatis B. Mariæ Virginis. Vbi est Titularis, in tertio Noct. vel de 7. & 8. lectio ne fiant tres; vel pro 9. legatur septima die sequentis infra Oct. parumque refert si die sequenti eadē repetatur.

11. *Proti & Hyacinthi marty.* Vbi Officiū est 9. lect. 8. & erit *Hæc est vera, &c.*

16. *Cornelij & Cipriani* Lectiones 1. Noct. de Comuni Martyrum, eatenus fuerunt assignatæ, quatenus de libro Thobæ cœptum sit legi; alioquin initium eiusdem libri legatur in hoc festo, ne scilicet liber ille omittatur.

17. *Stigmatum S. Francisci semid.* extra ordinē S. Francisci, ad libitum Cleri, vt patet ex *decr. Sac. Rit. Cōg. 28. Aug. 1615. & rursus die 2. Oct. 1627. & nouo decreto*, deleta sūt ea verba in lecta lectio

964 *Epitome Thesauri*
ne Officio duplici (quæ videbantur ad totum Cle-
rum attinere) die 6. Nouembr. 1627. Color albus
adhibendus est. In Martyrologij lectione pridia-
na, si fiat Officium, ponatur 1. loco.

20. *Eustachij, &c.* Vrbani VIII. ritu semid. ce-
lebrari iussit. 8. R. nõ est *Hac est vera fraternitas.*

30. *Dedicationis S. Michaelis Archang.* ad octa-
lect. dicitur *Quorum festum colimus.*

De festis Sanctorum mense Octobr.

Tit. 33.

Festum Rosarij debet vbique & perpetuo cele-
brari in ijs Ecclesijs, in quibus adest Altare,
seu Capella Rosarij B. Virginis, duplici maiori
Officio, in 1. Dominica Octobris, quæ scilicet oc-
currit in Kalendis, vel post Kalendas, *ex decreto*
Gregorij XIII. die 1. April. 1573. Officium recita-
ri conuenit vt in festo Niuis, cum lectionibus 2.
Noct. de Natiuitate B. M. Virginis, mutato verbo
Natali, in Solemnitate. Vbi fit hoc festum, legatur
de eo in Martyrologio primo loco.

Si dies Octaua Titularis Ecclesiæ S. Michaelis,
S. Hieronymi, & aliorum in Dom. 1. Octobris oc-
currat, in qua Rosarij festum à Clero eiusdem Ec-
clesiæ fieri debet, Officiumque de eodem recitari.
Hoc casu recitandum est Officium de Rosario cū
Com. dici Octauæ, & Dom. 1. Octobris, quia Ro-
sarij festum, nec est omittendum, nec à Dominica
dimouendum.

De festo SS. Angelorum Custodū cõcessit Pau-
lus

Ius V. 27. Sept. 1608. posse fieri Officiū duplex à
se approbatum, ad libitum Cleri, prima die nõ
impedita Officio 9. lectio. post festum Dedic.
S. Michaelis. Hoc festum cedit Domin. imò etiã
cuilibet diei infra oct. Vnde nõ fit inf. oct. S. Mi-
chaelis, aut S. Hierony. & est tantū dup. minus le-
ctiones 1. Noct. omittantur si legendū sit initium
Esther. Ad 8. lectio. dicitur; *Quorū festū, &c.* licet
quis solus recitet. Si fiat Officium 1. die Octobr.
Octauæ lectioni iungatur nona. Vbi fit hoc Offi-
ciū, in lectione Martyrol. legatur 1. loco de eod.

4. *Festum S. Francisci Assisnatis.* Est de præcep-
to vbique locorum ex decreto Sixti IV. sed rur-
sus præcepit, vbique obseruari, *Sac. Rit. Cong. die*
3. Ian. 1622. annuente Sanctissimo D. N.

5. *Placidi, & sociorum.* Non dicitur Resp. *Hac*
est vera, &c.

6. *Brunonis,* ex præcepto Gregorij XV. semid.
In lect. Martyrol. ponatur 1. loco.

8. *Birgittæ Viduæ semid.* ex præcepto Greg. XV. in
Polonia, fit die septima, sed extra Poloniã fit die
8. Vnde in Martyrolog. recognito, translata est
lectio de eadem, in hanc diem octauam Octobris.

28. *Simonis, & Iudæ.* Si contingat eos diuidi,
quia alter eorum est Titularis Ecclesiæ, tunc pro
S. Simone legatur in 1. Noct. de Comuni Apo-
stol. reservata lect. Epist. Iudæ eidem, qui est eius-
dē auctor. Vide supra in 1. die Maij. At quia lect.

4. non potest diuidi; ea legatur in festo Titularis,
& iterum in Officio alterius translata, sicuti etiã
Euang. cum Homil. Lectio-

Lectiones 5. & 6. variari possunt, & desumi ex Communi Apostolorum. Pro varianda Oratione, sumi potest Oratio Vigilæ in numero singulari, & mutatis verbis *Præuenimus*, in *Celebramus*, & *Præueniant*, in *imploret*.

De festis Sanctorum mense Nou. Tit. 34.

SI Commem. Omaniū fidelium defuncti, in Dominica occurrat, transfertur Commemor. hæc in diem Lunæ, & Vesperæ in Vesperas Dominicæ, ex decreto Urbani VI. nisi dies Lunæ sit item impedita festo de præcepto; tunc enim in diem 4. Nouembris (etiã si sit impedita festo 9. lectionum) transfertur Officium defunctorum cum Missa cantata de festo altera Missa, vnâ cum Officio de die.

4. *Caroli.* A Paulo V. ad libitum Cleri semid. si fiat Officium, in lectione Martyrolog. legatur in 1. loco. In tota Prouincia Mediolanensi celebrari potest ritu dupl. ex decreto Sac. Rit. Cong. 20. *Nouemb. 1610.*

Hæc de Proprio Sanctorum, nunc ad eorundem Commune pergamus.

De Communi Sanctorum.

Commune Sanctorum continet ea, quæ ad horas Canonicas sunt necessaria, quando in eorum festis non habentur propria, nimirum Hymnos, Antiphonas, Psalmos, & huiusmodi.

Po.

Potissimum autem deseruit ijs Sanctorum festis, qui de numero sunt Apostolorum, Martyrū, Confessorum, Virginum, non Virginum, Patronorum, seu Titulariorum. Item Dedicacionis Ecclesiæ, & Officia Sanctæ Mariæ in Sabbatho complectitur.

Præliudium de Patronis, & Titularibus.

Festum de quo nescitur obitus, neque dies Translationis, neque insignis manifestacionis, & eiusmodi, & tamen alijs de causis celebrari debet eius festum cum Maiorum consensu, celebrandum esse in die, quo in Martyrologio, festum alterius Sancti eiusdem nominis occurrit, quod obseruari debet, nisi vbi timetur error in populis, qui credant eum quem colunt, esse eundem qui in Calendario Romano descriptus est, quod non sine graui peccato fieri potest, sed eo casu, tutius esset celebrari festum illius alio die, puta Translationis, aut eiusmodi.

His prælibatis, quæ ad commune Sanctorum attinent 6. Titulis complectemur.

De Communi Apostolorum. Tit. 35.

IN postrema Breuiarij recognitione, repositum est Euangelium, hoc est præceptum meum, sub titulo Vigilæ Apostol. & in 3. Noctur. aliud, *Ecce nos reliquimus omnia.*

De

De Communi Martyrum. Tit. 36.

Alij sunt Martyres Pontifices, alij non Pó-
tificates, & vtrique datur Officium cõmu-
ne, excepta Oratione, & lectionibus 1. Noct. quæ
leguntur tantum in festo Martyris Pontificis. Ita
que in festo Martyris non Pontificis, leguntur
alix, quæ habentur in Communi plurimorum
Martyrum.

2 Quando in Missa legitur Euangeliũ, cuius Ho-
milia nulla habetur in Communi, legēda est Ho-
milia, quæ forte in proprio SS. habetur, vt Homi-
lia super Euangelium: *Nil opertum, &c.* quæ
habetur in festo S. Polycarpi. Quod si non habe-
tur in Breuiario, veluti super Euang. *nolite arbi-
trari, vel qui vos audit, me audit,* lege in Officio
Homiliam Euāgelij, quam habes in communi, &
in Missa deinde idem Euangelium leges, quod in
Officio; liberum enim est legere in Missa quodcũ
que Euangelium de eodem Communi sumptum,
iuxta rubr. quæ habetur post primam Missam, de
Communi vnus Martyris Pontif.

3 R. Proprium post nonam lectio. positum pro
festo 5. Sanctorum Martyrum Pontif. *Domine præ-
uenisti,* non est ad excellentiam, sed ad epitandum
mendacium in eo resp. futuram, si in eorum festis
recitaretur, *Hic est verè Martyr, qui pro Christi
nomine sanguinem suum fudit,* cum ij perierint qui
dem, sed non effuso sanguine. Adde ijs ob prædi-
ctam causam, festa 9. lect. S. Felicis in Pincis, &

S.

S. Melchialis PP. vbi celebrantur.

4 R. *Hæc est vera fraternitas,* non dicitur vnquã
nisi verè ij sint fratres secundum carnem, imò ne-
que si cum fratribus carnalibus celebrentur alij
eodem die non fratres.

5 Quæ defunt in Cõmuni Paschal. sumi debēt ex
Communi extra tēpus Paschale, ait rubrica, quod
intellige quoad lectiones 1. Nocturni.

De Communi Confessorum. Tit. 37.

1 **P**RO Summis Pontificibus, vnica est differen-
tia ab alijs, in Antiph. ad Magnif. in 2. Ves-
peris, dum esset Summus Pontifex.

2 Quando fit festum plurium Confessorum, siue
Pontificum, siue non Pont. datur facultas varian-
di verba, tum in Oratione, tum in sermonibus, vt
sonent numer. pluralem. v. g. *Ad Sanctorum; ac
Beatissimorum patrum nostrorum N. N. vel Bea-
torum N. & N. dies quorum festiuitatē celebramus;*
non tamen in sermone S. Gregorij ex lib. Mora-
lium. *Deridetur iusti simplicitas,* quia non est pro-
priè sermo de Sancto, sed tractatus & exposito li-
bri Iob. In Antiph. Responsorij, Hymnis, & Ho-
mil. nulla fit mutatio, licet nõ quadrent pluribus.

3 Tempore Paschali additur, *Alleluia,* vbi scili-
cet non habetur. In Inuitatorio repetitur *Venite
adoremus, Alleluia.* 3. Psalmi dicuntur sub vna An-
tiphona: etiam post Ascensionem Domini.

De

De communi Virginum, & non virginum.

Tit. 38.

Dantur Virgines tantum; Virgines, & Martyres tantum; nec Virgines, nec Martyres.

1 Lectiones 2. Noct. pro Martyre tantum, addit Urbanus VIII. in poſtrema Breuiarij recognitione.

2 Addidit etiam Antiphonam ad Bened. pro nec Virgine, nec Martyre. *Date ei de fructu manuum ſuarum, & laudent eam in portis opera eius.*

3 Si fuerint plures, nihil mutatur præter Orationem; & ſi plures ſint Virgines, habent propriam Antiphonam in utriſque Veſp. & Laudibus; *Prudentes Virgines, &c.*

4 In concurſu, ſeu occurſu duarum Virginum, ſeu Sanctarum mulierum, poteſt dici Oratio, *Indulgentiam nobis Domine*, tacitis titulis Virginis, & Martyris, ad varietatem.

De communi Dedicacionis Eccleſiæ. Tit. 39.

Ecclēſiæ materiali duo accidunt, in ordine ad Horas Canonicas, nimirum Titulus, & Dedicatio, quæ differunt, & conueniunt in multis.

1 Titulus Eccleſiæ eſt, à quo denominatur Eccleſia, puta S. Saluatoris, S. Nicolai, & ſimilium. Dedicatio verò Eccleſiæ, eſt ipſamet conſecratio, facta ab Episc. quæ ita recolitur quotannis, vt Natalis dicatur dies, ex S. Leone. Feſtum autem Dedic. dignus eſt quam S. Patroni loci, & feſtum

Pa.

Patroni loci dignius Titulari.

Conueniunt in his. Sunt 1. claffis, habent Octauam; celebrari poſſunt infra Octauam Epiphaniæ, & in Dominicis 2. claffis; in eiſdem ſi Vigilia occurrat, nihil fit de ea, nec in Miſſa, nec in Officio habent omnia priuilegia feſtū 1. claffis. Sed iam de ſola Dedicacione.

1 Si contingat dedicari Eccleſiam in aliquo feſto ex ſolemnioribus, ne quotannis occurrentia duo feſta, ſe inuicem impediunt, poteſt conſecrator decernere aliū diem ad celebrandam anniverſariã Dedicacionem Eccleſiæ, puta vel diem Dominicum proximiorum, vel alium ad eò commodum; vt poſſint octauæ celebrari liberius, & populus præſertim ruſticus, maiori frequentia colere feſtum poſſit. *Ita decreuit Sac. Rit. Congr. 19. Febr. 1583.* Extra actum verò Conſecrationis nõ poteſt mutari feſtum inconſulta Sancta Sede Apoſtolica.

2 Præter propriæ Eccleſiæ Dedicacionem, celebrari debet quoque Anniverſaria Dedicatio Eccleſiæ Cathedralis; In Ciuitate quidem cum octaua, in Diœceſi ſine octaua; *ex decreto Sac. Rit. Cong. 2. Maij 1619.* erit tamen in Diœceſi quoque feſtum primæ claffis.

3 Regulares non tenentur ad hoc feſtum niſi ex quadam congruentia, & præſertim ſi populare fit feſtum, non Cleri tantum.

4 Si concurrant, ſeu occurrant Dedicacionum feſta, vel octauæ, pro varietate Orationum ſumi

ſumi ea poterit, quæ aſſignata eſt ipſi diei Dedi-
cationis.

5 Occurrentibus Dedicacione propriæ Eccleſiæ,
& Dedicacione Cathed. eodem die, præferenda eſt
Dedicatio propriæ Eccleſiæ, quare de hac fiet Of-
ficium infra oct. cum com. oct. Ded. Cathed. trans-
lato feſto altero in 1. diem non impeditam.

De Offic. S. Mariæ in Sabbatho.

Tit. 40.

Nihil ſuper eſt enucleandū in hoc capite, quod
non ſuperius attigerimus tit. 8.

Hic ſinis eſto omnium rubricarum ſpecialium,
quæ per corpus Breuiarij ſunt vnde quaque ſpar-
ſæ: ſed quia in fine Breuiarij addita ſunt quædam,
quæ dici poſſunt appendices, quia non ſunt par-
tes Horarum Canoniarum; nec ad eas, niſi remo-
tè pertinent; de ijs ſeruato Breuiarij ordine, nūc
reſtat dicendum.

APPENDICES BREVIARII

6. Titulis diſtinctæ.

De Officio paruo B. M. Vir. Tit. 1.

1

Extra Chorū, nunc tēporis, nemo re-
netur recitare hoc Officiū, ob Bul-
lam Pij V. qui omnem tollit obli-
gationem recitandi hoc Officiū
extra Chorū.

2 Pen-

2 Penſionarij extra Chorū tenentur ad recita-
tionem quotidianam huius Officij, ſub pœna re-
ſtitutionis fructuum penſionis ad ratam, vt patet
ex Bulla Pij V. hac de re edita. Verum ſi pen-
ſionarij recitent Horas Canonicas, eximuntur
ab onere recitandi Officij parui.

3 In Choro, ſi adest conſuetudo recitandi hoc
Officiū, obli-gat adhuc, imò *Sacra Rituum
Congregatio 1. Septemb. 1607. decreuit*, ſernan-
dam eſſe eam conſuetudinem qua recitatur in
Choro hoc Officiū in ſemiduplicibus, &
Dominicis. Tandem Urbanus VIII. decreuit die
2. Ianuar. 1627. etiam mutato proprio Breuia-
rio, & Romano acceptato, adhuc eos teneri ad
quotidianam Officij B. Mariæ Virginiſ recitatio-
nem, qui antea ex conſuetudine tenebantur.

4 Vbi non eſt talis conſuetudo dicitur quan-
do non fit Officiū 9. lect.

5 Non dicitur in Vigil. Nativit. Domini, nec in
ferijs maioris Hebdomadæ, nec infra octauas
Paſchæ, aut Pent. nec in Sabb. quando fit Officiū
de S. Mariæ, quibus diebus omittitur à Veſp. & in
Vigil. Natiuitatis à Matutino.

6 Tempore Paſſionis nulla fit detractio, ſed dicitur
Gloria Patri, in Inuitator. & R. 3. vt in feſtis
Sanctor.

7 Tempore Paſch. dicuntur in Nocturno tres
Antiph. vt aliàs, quia non eſt Officiū de feſto, ſed
Alleluia non additur Inuitatorio, Antiph. & Reſ-
ponſor. *ex decreto Sac. Rit. Cong. 28. Mart. 1626.*

S

8 Tem-

8 Tempore Adventus, & in Offic. Annunciatio-
nis, & Concept. B. Virginis, mutatur in Nocturno
Antiph. *Post partum, in Angelus Domini.*

9 Si contingat transferri festum Purific. ob Do-
minicam privilegiatam, seu aliam ob causam, co-
casu, transfertur etiam mutatio Officij, sed ex-
tra Chorum mutatur die 3. Februar. quia in hoc
casu attenditur festum, non Officium Chori.

10 In Choro præponitur Officio diei, in Ma-
rutinis, & Vesper. in alijs postponitur horis. In
fine Laudum, & Vesperarum huius Officij par-
vi, omittitur *¶ Fidelium anima*, reliquæ horæ
postponuntur, prima dicitur antequam legatur
Martyrologium.

Quando dicitur extra Chorum, ante quam-
cumque horam, dici debet Salutatio Angelica,
tum in fine ultimæ horæ, si plures recitentur si-
mul Antiph. finalis.

De Officio Defunctorum. Tit. 2.

17 **I**nuitatorium dicitur in die Commemora-
tionis Omnium Fidelium Defuncti, & in die de-
positionis, seu obitus defuncti, etiamsi vnum tã-
tum dicatur Nocturnum. Itemque in die 3. 7. &
30. & anniversario, & quodcumque tres dicun-
tur Nocturni, per annum omittitur; in die De-
positionis, seu obitus, etiamsi vnicum dice-
retur Nocturnum, tamen duplicatur Antiphona.

2 Antiphona 9. *Situit anima mea ad Deum vi-
uum*, ita legenda est licet in Psalmo dicatur *ad
Deum fortem (non fontem) vivum.*

3 In fine Vesperarum, & Laudum, dicuntur præ-
ces semper flexis genibus, etiam quando omittit-
tur Psalms. *Episcop. autem in cere. Episcop. lib. 2.
cap. 10. præscribitur ut stantes dicant, quod non est
commune reliquo Clero.*

4 Dicitur *Pater noster. Et ne nos*, alta voce.

5 *¶ Requiem eternam*, dividitur in fine Psalmo-
rum, & in precibus, licet non dividatur in R. R. Et
in fine Psalms. dicitur loco *¶ Gloria Patri.*

6 Psalms qui dicuntur in fine Resp. & Laudum,
non dicuntur in die Commemorationis Om. Fi-
del. Defuncti. neque in Depositione Defuncti, si
tres Noct. dicantur, neque in Offic. dupl.

7 Versus qui dicuntur post Psalmum, si pro vno
sit Officium, dicuntur in numero singulari, sicut
& Oratio sequens; reliqua in toto Officio nõ mu-
tatur, neque Versus post Orationem.

8 Versus *Requiescant in pace*, dicitur in fine, om-
nibus surgentibus, tam in Vesperis, quam in
Laudibus.

9 Regulariter non præmittitur oratio Domini-
ca secreto, neque aliquid aliud, quando Vesp. aut
Matutinum Defunctorum dicuntur separatim ab
Horis Canonicis, siue extra Chorum, siue in
Choro.

10 Si Matutinum dividatur 2 Laudibus, eo casu in
S 2 sua

276 *Epitome Thesauri*
sine Marutini dicuntur preces sine P salmo, cum
Oratione, seu Orationibus, saltem in Choro.

11 Vesperæ non sunt dicendæ ante Matutinum,
quod præsentem corpore manè cantatur ante Mis-
sam, quia manè non est Vesperarum tempus.

12 Permittitur hoc Officium in festis 9. lectio.
pro adimplenda voluntate defunctorum dummo-
dò separatim dicatur ab Officio diei, *ita decreuit*
Sac. Rit. Cong. 12. Jun. 1628.

13 Si sola dies vltima mensis sit libera, ea dicat-
ur die.

14 Intra Aduentum, & Quadragesimam, nulla
habetur ratio mensis. Quo circa si in Aduent. &
Quadragesima dici non queat, in mense Decem-
bri, & Martio, in ferijs 2. eo casu non erit recitan-
dum in alijs ferijs.

15 Occurrente Vigil. Natiuit. Domini in fer. 2.
Hebdom. 4. Aduentus, non erit recitandum Offi-
cium Defunctorum, neque pridie Vesp.

16 Vesperæ recitari debent post Vesp. etiam festi
duplicis, si sequatur festum simplex, aut feria.
*Et Sacra Rit. Congr. 25. Maij 1603. pro 1. die mē-
sis si hæc sit libera à festo 9. lect. decreuit Vesperas*
*defunct. recitandas esse, vltima die præcedentis mē-
sis licet ea sit festiua de præcepto. Matutinum verò*
post Laudes diei non impeditæ.

Huic rubricæ inhærendo *Sac. Rit. Cong. probi-
buit in festo SS. Omnium cantari Matutinum De-
functorum Vesperæ, & iussit cantari in ipsomet die*
sæmemor. Omn. Fidel. Def. post Laudes diei 1. Sept.

1607.

1607. Episcopus tantum conceditur vt in die fe-
sto Omnium SS. possint in suis Ecclesijs recitare
cum Clero suo Matutinum Defunctorum.

17 Consuetudo Regularium recitandi Matuti-
nū Defunct. Vesperæ post Completor. pro die se-
quenti, non videtur improbanda, si de Officio ex
vi regulæ agatur.

18 Excepta coram. Om. Fidel. Defunct. nulla est
obligatio recitandi hoc Offic. extra Chorum.

19 Etiā si hoc Officiū concedatur in Choro, in fe-
stis 9. lect. etiam si sint festa de præcepto, pro im-
plenda voluntate Testatorū, tamē non esset reci-
tandum in festis 1. aut 2. classis; neque in vltimo
triduo maioris hebdomadæ.

20 Si accidat in ijs obligationibus, aliqua neces-
sitas ex causa rationabili reducēdi, aut cōmutan-
di, aut eas moderandi ad tēpus, seu imperpetuū,
declarauit Sac. Trid. Concil. Cong. Sess. 25. cap. 4.
posse Episc. in Synodo, & Regulariū Superiores
in suis Capitulis Generalibus, circa hæc Officia
decernere quidquid magis expedire videbitur, eā
cōmutando in Missas, &c. si ante Concilium fue-
rint imposta, non autem post, vt patet ex decre-
to de celebratione Missarum sub Urbano VIII.
die 21. Jun. 1625.

De Psalmis gradualibus. Tit. 3.

1 **D**icuntur in 4. ferijs Quadragesimæ à fer. 4.
Ciner. inclusiue, sed non dicuntur in ma-
iori hebdo. Ante Matutinū Offic. parui, B. Virg. di-
ci debent, Omittuntur in festis 9. lect.

S 3

D

Epitome Thesauri

De Psalmis Pœnitentialibus. Tit. 4.

Recitantur in fer. 6. Quadragesimæ, quando Officium fit de feria post Laudes. diei, dicto *Benedicamus Domino, & Deo gratias.*

2 Si consuetudo detur antiqua, & inueterata, recitandi Psalm. Prius in Choro in feria 5. Quod post Completor. & in fer. 3. Graduales, *Sac. Rit. Cong. censuit eam retineri posse 2. August. 1603.*

3 Litanij non debet fieri vlla additio, ne quidē Patronorum loci, aut titularium inconsulta S. Sede Apostolica; *Et Sac. Rit. Cong. die 22. Mart. 1631. respondit Canonicis Cathedralis Rhegiensis, non posse inseri alios Sanctos in Litanij, præter descriptos, etiam tempore pestis, quo ij petebant facultatem addendi Sanctos Titul. & Patronos Ciuitatis; Multò minus inuocandi erunt in Litanij ij, qui nondum sunt canonizati, imò neque priuatim recitando Litanias.*

4 Vacante Sede Rom. petitio de domno Apostolico debet omitti vnà cum *ꝫ.* post Psalmum in precibus, *Oremus pro Pontifice, &c.* & Oratione de eodem. Papa vocatur Dõnus, non Dominus, quia Dñs Titulus Dei est. Dominus verò hominis & a clari, vt docet Baronius ex Euodio, anno 416. Apostolicus autem, quia successor Petri Principis Apostolorum.

5 Si Litanie separatim à Psalmis Pœnitentialibus dicendæ sint, dicto *Benedicamus Dño, & Deo grat.* statim eæ dicuntur, omisso *ꝫ.* *Fidelium anime.*

6 Com-

Sacrorum Rituum.

379

6 **C**ommunior vsus Ecclesiarum vrbis est, quod (excepto Sabbatho Sancto, & Vig. Pent.) Cantores, & Chorus eas dicant alternatim in Litanij maioribus ad distinctionem à minoribus, alicubi Chorus repetit, quæ Cântores integrè dicunt, vt in Sabb. S. qua in re standum est locorū consuetudini, longior processio congrue id requirit.

De ordine Commendationis anime. Tit. 5.

IN Rituali Pauli V. præcibitur cõmendanti animam, vt induat superpelliceū, & stolā violaceam, aspergat locum, & infirmū aqua benedicta dicens, *Asperges me, &c.* & Imaginē Crucifixi, ægroto tradat osculandum.

Fax cum Cruce, & lectio Passionis Christi, misericè iuuant in agone constitutos.

De Benedictione mensæ, & itinerario Clericorum. Tit. 6.

1 **B**enedictio Mensæ quæ fit manè, & Vesperis, originē habet à Christo, & Apostolis. Eius omisio, peccatum est veniale, ex Nauar. de oratio. cap. 18. num. 43.

2 Solemus ad ea verba prædictæ Orationis, *Domine nos, &c.* signare Cruce nos ipsos, & ad sequentia verba, *Et hæc tua dona;* signare cibos Cruce.

3 Geminatur initio vòx *Benedicite*, quasi iniucem horremur nos ad benedicendum Domino.

S. 4

14 Mura-

Epitome Theſauri

4 Mutatio Ψ . Ψ . pro varietate feſtorum, ſicut & Pſalmorum ſit regulariter à 1. Veſp. feſti ſi cœnatur, quia à 1. Veſp. incipit feſtum, ceſſatque mutatio, vt in rubrica Breuiarij.

Ψ . Ψ . De Natiuitate Domini dicuntur hodie in poſtrema recognitione Breuiarij, vſque ad cœnam Vigilæ Epiph. excluſiue.

Ψ . Ψ . De Epiph. vſque ad cœnam diei octauæ incluſiue.

In triduo maioris hebd. vt in Breuiario.

Ψ . De Paſch. *Hæc dies*, vſque ad cœnam ſequentis Sabbati excluſiue, cum ijs omnibus quæ in prima benedictione ponuntur, excepto Ψ . & Pſalmo proprijs feſti Paſchalis. Et quia vnus tantum & idem Ψ . dicitur ante, & poſt menſam, nempe *Hæc dies*: idcirco habes in Breuiario Clementino *Hæc dies*, dicitur tantum, quæ particula *Tantum*, vti dubia, deleta eſt in poſtrema Breuiarij recognitione.

Ψ . Ψ . De Aſcenſione, dicuntur vſq; ad cœnam ſer. 6. poſt oct. Aſcenſi. incluſiue.

Ψ . Ψ . De Pentecoſte à cœna quæ ſit in meridie Vigilæ eiſdem, vſque ad cœnam feriæ 6. quatuor temporum incluſiue.

5 Quando ſit vnica comæſſio, vocatur cœna, ad quam adhibentur benedictio, & gratiarum actio cœnæ aſſignata.

6 Lectio menſæ iuſſa fuit ad menſam Epiſc. ab Eufebio Papa, vt in Epitomè Conciliorum: dein de ad menſam Sacerdotum, à Concilio Nanceteni.

Sacrorum Rituum.

281

netenſi, & Toletano 3. cap. 7. à Gratiano relatis dict. 44.

7 S. Bernardus curabat legi in reſectorio libros ſacræ Eſcripturæ, qui non leguntur in Choro; & poſt libros Machabæorum, legi 4. libros Euangeliorum (omiſſis Paſſionibus) ad maiorem Domini nica Paſſionis reuerentiam. Quod obſeruandum videtur.

Antiphona, Canticum Zachariæ, Preces & Orationes Itinerarij Clericorum, ſunt itineri faciendæ maximè accõmodatæ, & à pietate addiſis nunquam omittuntur, ni ex obliuione, aut inaduertentia. Hic ſinis eſto eorum omnium quæ in Breuiario Rom. habentur. Plura ſuperſunt in 2. conſequenter quæ ſequentur.

R. P. Barth, Gauanti; ſed quid niſi appendices ex induſtria omiſſas, omittendas certè non dubitauit, cum ad maiorem Rubricarum notitiam, nihil conferre poſſe animaduerti. Noſtri enim non fuit inſtituti cuncta decerpere, ſed vtiliora quæq; ita colligere, vt ne dubium quidem oriri queat, cuius ſolutionem haurire poſſis ex Gauanto, quæ in hæc Epitome non ſtatim reperias.

Vale candidè lector, Theſauro noſtris lucubrationibus in Compendium redactõ, ſoſpes fructu, & ſalutis auctori pro ſalute auctoris
pias (vt rogo) preces
fundere non graueris.

INDEX

I N D E X

TITVLORVM TRACTATVS I.

Tractatus primus diuiditur in quatuor partes, &
Titulos plures.

*Prima pars continet generales Missalis Rubricas
primi ordinis, & Titulos viginti.*

	E duplici, titulo 1.	pag. 2.
	De semid. & simpl.	2. ibid.
	De feria & vigilia.	3. ibid.
	De Missis votiuis.	4. 4.
	De Missis defunct.	5. 6.
	De translatione festorum.	6. 8.
	De commemorationibus.	7. 9.
	De Introitu, &c.	8. 11.
	De Orationibus.	9. 12.
	De Epistola, &c.	10. 15.
	De Symbolo.	11. ibid.
	De Offertorio, &c.	12. 16.
	De Communione, &c.	13. 17.
	De Ordinanda Missa.	14. ibid.
	De Hora celebrandi.	15. 18.
	De ijs quæ clara voce, aut secreto dicenda sunt.	16. ibid.
	De ordine genufl. &c.	17. 19.
	De coloribus paramentorum.	18. 21.
	De qualitate paramentorum.	19. ibid.
	De præparatione Altaris.	20. 23.
	<i>Secunda pars continet Ritum seruandum in celebra- tione Missæ, & Titulos tredecim, cum Appendice vnica.</i>	

DE

I N D E X.

D E præparatione Sacerdotis celebraturi.	1. 27.
De ingressu Sacerdotis ad Altare.	2. 31.
De principio Missæ.	3. 35.
De Introitu, &c.	4. 36.
De Regulæ obserua.	37.
De Oratione.	5. 43.
De Epistola, &c.	6. ibid.
De Offertorio, &c.	7. 47.
De Canone vsque ad consecrationem.	8. 55.
De Canone post consecr.	9. 60.
De Oratione Dominica, & alijs vsque ad Commu- nionem.	10. 61.
De Communione, &c.	11. 68.
De Benedictione, &c.	12. ibid.
De omittendis in Missis defunct.	13. 71.
De his quæ addenda sunt in Missa quæ celebratur coram Sacramento patente Appendix.	73.
<i>Tertia pars, defectibus circa Missam occurrentibus remedia adhibet Titulis decem, & duas Appendices complectitur.</i>	
D E defectibus in genere.	1. 76.
De defectibus materia.	2. ibid.
De defectu panis.	3. ibid.
De defectu vini.	4. 78.
De defectibus formæ.	5. 80.
De defectibus Ministri.	6. ibid.
De defectu intentionis.	7. ibid.
De defectibus dispositionis animæ.	8. 82.
De defectibus dispositionis corporis.	9. 84.
De defectibus in ministerio occurrentibus.	10. 86.
	Ap.

INDEX.

Appendices.

De Rubricis præceptiuis.	1. 92.
De Missarum oneribus.	2. 95.

Quarta Pars, Rubricas proprias, & Titulos nouemdecim continent.

D E Rubricis Missarum in Aduentu.	1. 104.
De Quatuor Temporibus Aduentu.	2. ibid.
De Natali Domini, &c.	3. 105.
De Dominicis post Epiphaniam.	4. 107.
De Dominicis à Septuagesima vsque ad feriam quartam Cinerum.	5. ibid.
De feria quarta Cinerum, vsque ad Dominicam Pasionis.	6. 109.
De Dominica Pasionis, &c.	7. 111.
De feria quinta in Cœna Domini.	8. 116.
De feria sexta in Parasce.	9. 123.
De Sabbatho Sancto.	10. 132.
De die Paschæ, &c.	11. 140.
De festo Trinitatis, &c.	12. 142.
De Rubricis proprij Missarū de Sanctis.	13. 146.
De Benedictione Candelarum.	14. ibid.
De festis in quibus cantandæ sunt duæ Missæ in Collegiatis.	15. 149.
De Rubricis Missarum, Commun. Sanct.	16. 253.
De Rubricis Votiuarum.	17. 154.
De Rubricis Missarum pro defunct.	18. 159.
De Rubricis Benedictionum.	19. 160.
Missæ Sanctorū nuper additorū Kaléd. Rom.	163.

IN-

INDEX

TITVLORVM

TRACTATVS II.

Tractatus Secundus quadrifariam diuiditur, & partes qualibet, plures continent titulos.

Prima pars, generales Breuiarij rubricas primi ordinis continet, & titulos sex & viginti.

D E Duplici, Tit. 1. pag.	171.
De semiduplici.	2. 172.
De simplici.	3. ibid.
De Dominica.	4. ibid.
De feria.	5. 174.
De vigilia.	6. ibid.
De Octaua.	7. 175.
De Officio S. Mar. in Sab.	8. 179.
De Commemorationib.	9. 180.
De occurrentia officij.	10. 188.
De concurrentia officij.	11. 192.
<i>Appendix de Patrono.</i>	12. 195.
De proprio ritu singulariū partiū officij.	13. 200.

De

INDEX

De partium partibus.	14. 201.
De Hymnis.	15. ibid.
De Antiphonis.	16. ibid.
De Canticis.	17. 202.
De Absolutionibus, &c.	25. 18. 203.
De Lectionibus.	26. 19. ibid.
De Responsorijs post lect.	20. 207.
De Resp. Brevib. horarum.	21. 228.
De Oratione.	30. 22. 209.
De Symbolo S. Athanasij.	33. 24. ibid.
De Precibus.	34. 24. 210.
De Suffragijs.	35. 25. ibid.
De fine Officij.	36. 26. 213.
<i>Appendix de Martyrologio.</i>	216.

*Secunda pars, Ritum seruandum in recitatione
Officij continet, Titulus tribus.*

D E ritibus in priuata horarum Canoniarum recitatione.	1. 218.
De ritibus horar. Can. in Choro recitandarū.	2. 220.
De ritibus horarum Canon. in Choro solenniter recitandarum.	3. 223.
<i>Tertia pars Defectus in Officio Diuino contin- gentes vitandos docet.</i>	

D E omissione.	1. 231.
De mutatione Officij.	2. 232.
De intentione.	3. 234.
De attentione.	4. ibid.
De prolatione.	5. 235.
De tempore Officij.	6. 236.
De	

INDEX

De loco Officij.	7. 237.
De ordine Officij.	8. ibid.
De interruptione diuini Officij.	9. ibid.

*Quarta pars speciales rubricas titulis Quadra-
ginta examinandas præbet.*

D E Aduentu.	1. 240.
De Antiph. maioribus Aduentus.	2. ibid.
De Dominica 4. Aduent.	3. 241.
De vigilia Natiuitatis Domini.	4. ibid.
De natali Domini.	5. ibid.
De festis infra Oct. Nat. Domini.	6. 242.
De Epiphania.	7. 244.
De Dominic. post Epiph.	8. 245.
De Septuag. & Dom. seq.	9. 246.
De feria quarta Cinerum.	10. 247.
De Dominicis Quadrag.	11. ibid.
De Dominica Passionis.	12. ibid.
De Hebdomada Maiore.	13. 248.
De Paschate.	14. 250.
De tempore Paschali.	15. ibid.
De Litanijs.	16. 251.
De Ascensione.	17. 252.
De Pentecoste.	18. 253.
De Dominica Trinitatis.	19. 253.
De festo Corporis Christi.	20. ibid.
De Dominicis post Pentecost.	21. ibid.
De vigilijs, festis, & octauis SS.	22. 255.
De festis SS. mense Decemb.	23. ibid.
De mense Ianuario.	24. 256.
De	

I N D E X.

De mense Februario.	25. 257.
De mense Martio.	26. 258.
De mense Aprili.	27. ibid.
De mense Maio.	28. 259.
De mense Iunio.	29. 261.
De mense Iulio.	30. 262.
De mense Augusto.	31. ibid.
De mense Septembri.	32. 263.
De mense Octobri.	33. 264.
De mense Nouembri.	34. 266.
De communi Apostolorum.	35. 267.
De communi Martyrum.	36. 268.
De communi Confessorum.	37. 269.
De communi Virginum, & non Virg.	38. 270.
De communi Dedicacionis Ecclesie.	39. ibid.
De Offic. S. Mariæ in Sab.	40. 272.
<i>Appendices Breviarij.</i>	
D E Officio paruo B Mariæ.	1. ibidem.
De Officio defunctorum.	2. 274.
De Psalmis Gradualibus.	3. 277.
De Psalmis Penitentialibus.	4. 278.
De ordine commendationis animæ.	5. 279.
De Benedictione mensæ, & itinerario Clericorum	6. ibid.

FINIS.

